2.

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CATRA EFESENI

A celuĭ întru sânţi părinteluĭ nostru

IOAN CHRISOSTOM
Archiepiscopul Constantinopoleĭ

Traducere din limba elină, ediţia de Oxonia, 1852

de

Archim. Theodosie Athanasiu
Egumenul Bis. Sf. Spiridon

I A Ş I
TIPOGRAFIA „DACIA“ P. ILIESCU & D. GROSSU
1902

Simona P.
Vineri 18 noiembrie 2005

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRĂ EFESENI

A celuĭ întru sânţi părinteluĭ nostru

IOAN CHRISOSTOM
Archiepiscopul Constantinopolei

Traducere din limba elină, ediţia de Oxonia, 1852

de

Archim. Theodosie Athanasiu
Egumenul Bis. Sf. Spiridon

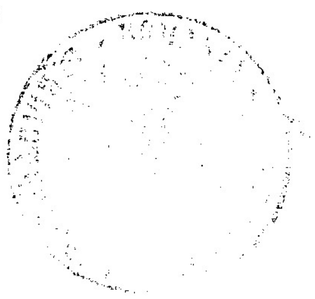

IAŞI
TIPOGRAFIA „ARTELE" P. ILIESCU & D. GROSSU
1902

B.C.U.- IASI 553083

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRĂ EFESENI

A celuĭ întru sânţi părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopoleĭ

SUBJECTUL.

Efesul era metropola Asieĭ, unde se adora Artemida (Diana), pe carea cetăţeniĭ o respectaŭ acolo ca pe un ḑeŭ, şi eraŭ stăpâniţĭ de atâta superstiţiune, în cât nicĭ că nu voiaŭ a face cunoscut numele celuĭ ce a dat foc aceluĭ templu*). Acolo şi fericitul evanghelist Ión a vieţuit cel maĭ mult timp, acolo a fost şi exilat, şi tot acolo a şi încetat din viaţă. Şi pe Timotheiŭ l-a lăsat acolo Pavel, dupre cum ḑice scriindu-ĭ: „Precum te-am rugat, ca să remâi în Efes“ (I Timoth. 1, 3). Chiar şi dintre filosofiĭ, cariĭ aŭ strălucit maĭ cu samă, ceĭ maĭ mulţĭ eraŭ din Asia. Voesc a spune de ceĭ de pe lângă Parmenide, adecă de Zenon şi Democrit. Se ḑice apoĭ că şi Pithagora tot de acolo era, căcĭ insula Samos era insulă Ionică. Dară chiar şi astăḑĭ ar putea găsi cine-va mulţĭ filosofĭ acolo. Acestea nu vĭ se spun aşa în treacăt şi fără scop, ci voind a arăta, că Pavel avea nevoe de o mare seriositate scriind unor ast-feliŭ de ómenĭ. Se ḑice chiar că li-a încredinţat lor şi cele maĭ profunde cugetărĭ, ca unora ce deja eraŭ catichizaţĭ. De aceia şi epistola aceasta este plină de cugetărĭ şi dogme înalte. Epistola este scrisă din Roma, pe când Pavel era în lanţurĭ, dupre cum însuşĭ spune: „Rugaţi-vé pentru mine, ḑice, ca să mi se dea mie cuvênt întru deschiderea gureĭ mele, cu îndrăzneală a arăta taĭna

---

*) Templul Artemideĭ din Efes a fost incendiat de Erostrat, eară la 262 p. Chr. distrus de Goţĭ, imprenună cu oraşul. Trad.

evangheliei, pentru care fac solie în legături“ (Efes. 6, 19. 20). E plină cu adevĕrat această epistolă de cugetări înalte și profunde. Ceia ce nicăiri aprópe nu spune, aicĭ le vorbesce, cum de ex. când dice: „Ca să se cunóscă acum începĕtoriilor și Domniilor, întru cele cerescĭ prin biserică, înțelepciunea luĭ Dumnedeŭ cea de multe feliurĭ“ (Ibid. 3, 10), și earăși: „Și împreună cu dênsul ne-a sculat, și ne-a pus a ședea întru cele cerescĭ întru Christos Iisus“ (Ibid. 2, 6), și earăși: „Care întru alte neamurĭ nu s-a cunoscut de fiiĭ ómenilor, precum s-a descoperit acum sânților luĭ Apostolĭ, și Prorocilor întru Duchul, ca să fie neamurile împreună moscenitorĭ, și împreună un trup, și împreună părtași făgăduinței luĭ întru Christos prin evanghelie“ (Ibid. 3, 5. 6).

OMILIA I.

„Pavel apostol al luĭ Iisus Christos prin voea luĭ Dumnedeŭ, sânților celor ce sunt în Efes, și credincioșilor întru Christos Iisus: Char vouĕ și pace de la Dumnedeŭ Tatăl nostru, și Domnul nostru Iisus Christos“ (Cap. 1, 1. 2).

Iată că aicĭ particula „prin“ o atribuie tatăluĭ. Dară ce? nu cum-va vom numi pentru aceasta pe fiul inferior tatăluĭ? Cătușĭ de puțin. „Sânților, dice, celor ce sunt în Efes, și credincioșilor în Christos Iisus“. Iată că aicĭ numesce sânțĭ pe ceĭ ce aveaŭ femeĭ, copiĭ, bărbațĭ și servitorĭ. Aceasta se învederează mai ales la finele epistoleĭ, unde dice: „Femeilor supuneți-vĕ bărbaților voștri“ (Efes. 5, 22. 6, 1. 5), și earăși: „Copiilor, ascultațĭ pre părinții voștri“, și „servilor, ascultațĭ pre stăpânii voștri“. Vom pricepe decĭ de aicĭ, cât de mult s'aŭ rărit acum faptele virtuóse, cătă lene ne stăpânesce, și cătă aplecare spre virtute era pe atuncĭ, de vreme ce chiar laicii sunt numiți de apostol sânțĭ și credincioși. „Char vóuĕ și pace de la Dumnedeŭ tatăl nostru, și Domnul nostru Iisus Christos“. A dis char, eară pe Dumnedeŭ l-a numit tată; dară aceasta e tocmaĭ dovada aceluĭ char, și cum? Ascultă pe același apostol dicênd în altă parte: „Eară, cacĭ sunteți fiĭ, a trimis Dumnedeŭ pre Duchul fiuluĭ sĕŭ în inimile vóstre care strigă: Abba părinte“ (Galat. 4, 6).—„Și Domnul nostru Iisus Christos“, carele pentru noĭ s-a născut și s-a arătat în corp. „Bine-cuvêntat este Dumnedeŭ, dice, și tatăl Domnuluĭ nostru Iisus Christos“ (Vers. 3)

Iată aicĭ Dumnedeŭ al celuĭ întrupat, eară de nu voescĭ, părinte a luĭ Dumnedeŭ Cuvêntul. „Care ne-a bine-cuvêntat pre noĭ întru tótă bine-cuvêntarea duchovnicească întru cele cerescĭ, în Christos.“ Aicĭ face alusiune la bine-cuvêntarea Judaică, pentru că și aceia era bine-cuvêntare, însĕ nu spirituală, precum: „Dumnedeŭ să te bine-cuvinteze“ (Num. 6, 24. Deuteron. 7, 13. 28, 6. Psal. 120, 8) „Dumnedeŭ să bine-cuvinteze rodul pântecelui tĕŭ, să bine-cuvinteze întrarea și ieșirea ta.“ Aicĭ însĕ nu e așa, și cum? „Intru tótă bine-cuvêntarea duchovnicească“. Așa dară ce'ți maĭ lipsesce încă? Aĭ devenit nemuritoriŭ, aĭ devenit liber, aĭ devenit fiŭ, drept, frate, compărtaș clironomieĭ, compărtaș împărățieĭ și eștĭ slăvit împreună cu dênsul, cu un cuvênt tóte ți s-aŭ dăruit. „Cum nu împreună cu el, dice, și tóte ni va dărui noue“? (Rom. 8, 32.). Christos, carele s-a sacrificat pentru line și carele este începutul sacrificiuluĭ tĕŭ (ἀπαρχή), este slăvit de Ingerĭ, de Cheruvimĭ și de Serafimĭ; ce'ți lipsesce încă? „Intru tótă bine-cuvêntarea duchovnicească“. Nimic corporal aicĭ. De aceia cele corporale le scóte din rândul celor spirituale, dicênd: „În lume necazurĭ veți avea“ (Ioan 16, 33), aducêndu-ne spre cele dintĕiŭ. Căcĭ după cum ceĭ dedați faptelor corporale, nu pot suferi să audă vorbindu-se de cele spirituale, tot așa și ceĭ ce se dedaŭ celor spirituale, nu vor putea progresa în ele, dacă maĭ dinainte nu se vor desbrăca de cele corporale. Ce este „bine-cuvêntarea duchovnicească întru cele cerescĭ“? Adică nu bine-cuvêntare pământească, după cum era la Iudeĭ; „Cele bune ale pământului veți mânca“ (Isaia 1, 19. Exod. 3, 8. Dent. 7, 13), saŭ „Pământ din care curge lapte și miere“, și „Dumnedeŭ să bine-cuvinteze pământul tĕŭ“. Aicĭ însĕ nimic din acestea, dară ce? „De mĕ iubesce cine-va pre mine, cuvêntul meŭ va păzi, și Tatăl meŭ îl va iubi pre el, și la el vom veni, și locaș la dênsul vom face“ (Ioan 14, 23.), și earăși: „Decĭ tot cel ce aude cuvintele acestea, și le face pre ele, asemĕna-l-voiŭ pre el bărbatului înțelept, care și-a zidit casa sa pre

peatră; și s'a pogorît plóea, și aŭ venit rîurile, și aŭ suflat vênturile, și s-aŭ pornit spre casa aceia, și n-a căzut, că era întemeiată pre peatră“ (Math. 7, 24. 25). Dară peatra care este? de câl lucrurile cerescĭ, care sunt maĭ presus de orĭ-ce prefacere. „Cine mĕ va mărturisi, dice, înaintea ómenilor, voiŭ mărturisi și eŭ de dênsul înaintea tatăluĭ meŭ celuĭ din ceriurĭ“, și „care se va lepăda de mine, mĕ voiŭ lepăda și eŭ de dênsul“, și earăși: „Fericiți ceĭ curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnedeŭ“, și earăși: „Fericiți ceĭ săracĭ cu duchul, că acelora este împărăția ceriurilor“, și earăși: „Fericiți ceĭ izgoniți, pentru dreptate, că plata vóstre multă este în ceriurĭ“ (Math. 10, 32. 33. 5,8. 3. 10.). Vedĭ cum el pune peste tot locul ceriurile și de dênsele vorbesce, și nicĭ de cum de cele de pe pământ? Și earăși: „Că petrecerea nóstră în ceriurĭ este, de unde și pre Mântuitoriul asceptăm, pre Domnul nostru Iisus Christos“, și earăși: „Cele de sus gândiți, eară nu cele pământescĭ“ (Filip. 3, 19. 20, Collos. 3, 2).

„De la Christos Iisus“, adecă că această bine-cuvêntare e prin Iisus Christos, eară nu prin Moisi; astfeliŭ că noĭ ne deosebim nu numaĭ prin calitate, ci și prin mijlocitoriul uneĭ ast-feliŭ de bine-cuvêntărĭ, după cum dice și în epistola cătră Ebreĭ; „Și Moisi adecă a fost credincios întru tótă casa luĭ ca o slugă, spre mărturia celor ce era să se grăiască, eară Christos ca un fiŭ în casa sa, a căruia casă suntem noĭ.“ (Ebr. 3, 5. 6).

„Precum ne-a ales pre noĭ întru dênsul, dice, maĭ'nainte de întemeierea lumeĭ, ca să fim noĭ sânți și fără de prichană înaintea luĭ“ (Vers. 4). Ceia ce dice, așa și este; prin care ne-a bine-cuvêntat, prin acela ne-a și ales. El, decĭ, ni va acorda acolo totul, el este judecătoriul, și tot el va dice: „Veniți bine-cuvêntațiĭ părinteluĭ meŭ, de mosceniți împărăția care este gătită vóuĕ de la întemeierea lumeĭ“, și earăși: „Unde sunt eŭ, voesc ca și iĭ să fie“ (Math. 25, 34. Ioan 17, 24), și cu un cuvênt, aprópe în tóte epistolele se încearcă

să probeze, că cele ce se petrec cu noĭ nu sunt neașceptate, ci aŭ fost prescrise de sus, și nu din căință, ci pentru că astfeliŭ s-aŭ fost iconomisit și destinat. Acest fapt încă probează marea ingrijire părintească a luĭ Dumnedeŭ. Dară ce este „ne-a ales pre noĭ întru dênsul“ ? Adecă că prin credința în el a reușit la aceasta Christos, maĭ înainte de a fi noĭ, și chiar maĭ-nainte de întocmirea (πρὸν ἥ τὸν κόσμον καταβληθῆναι) lumeĭ. Și bine a făcut că a dis καταβολὴν (facerea, întemeerea), dovedind prin aceasta, că Dumnedeŭ ca dintr'o înălțime mare a aruncat jos această lume. Căcĭ cu adevĕrat mare și negrăită este înălțimea luĭ Dumnedeŭ; nu în ce privesce locul, ci în privința luĭ, care e maĭ presus de legile fireĭ, și decĭ mare este și depărtarea dintre creatură și creatoriŭ. Rușineze-se decĭ ereticiĭ audind acestea. Dară pentru ce ne-a ales? „Ca să fim noĭ sânțĭ și fără de prichană înaintea luĭ„. Decĭ ca nu cum-va audind că ne-a ales, să'țĭ închipuĭ că ajunge numaĭ credința, adaoge și modul vieței: fără de prichană. „De aceia, zice, ne-a ales, ca să fim sânțĭ și neprichăniți“. Aŭ fost aleșĭ altă dată și Iudeiĭ, după cum dice: „Că popor sânt eștĭ tu, și pre tine te-a ales Dumnedeu“. (Denter. 14, 2). Dară dacă ómeniĭ când aleg, de sigur că ce e maĭ bun aleg, apoĭ cu atât maĭ mult Dumnedeŭ. In această alegere e probă de iubirea de ómenĭ a luĭ Dumnedeŭ, în acelașĭ timp însĕ e probă și de virtutea lor, căcĭ el în general alege pe ceĭ încercați. Ne-a făcut cu adevĕrat sânțĭ, dară trebuie a remânea sânțĭ. Sânt e cel ce se împărtășesce de credință, eară neprichănit acel ce are viață ireprosabilă. De cât sânțenia și neprichănirea el nu o cere așa cum s-ar întâmpla, ci a se arăta înaintea Luĭ ast-feliŭ. Pentru că sunt sânțĭ și fără prichană, creduți ast-feliŭ de cătră ómenĭ, însĕ aceștia seamănă cu mormintele văruite, și cu ceĭ îmbrăcați în pielea óeĭ. El, însĕ, nu caută de aceștia, ci de aceia despre care dice Profetul: „Dupre curețenia mânelor mele“, care ? „Cea dinaintea ochilor luĭ“ (Ps. 17, 27.), adecă sânțenia pe care o vede ochiul luĭ Dumnedeŭ. A dis și despre faptele acestora, dară earăși îĭ ridică în charul luĭ, căcĭ sânțenia nu se capătă numaĭ după ostenele și nicĭ că vine de la fapte numaĭ, ci din iubirea luĭ. Dar nicĭ din iubirea luĭ numaĭ, și nicĭ numaĭ din virtuțile nóstre, pentru că dacă ar purcede numaĭ din iubire, ar trebui ca toțĭ să se mântuiască, și dacă ar resulta numaĭ de la virtuțile nóstre, apoĭ presența luĭ, ca

și tóte cele iconomisite pentru noĭ, ar fi fost de prisos. Așa dară nicĭ din iubire numaĭ și nicĭ din propria nóstrĕ virtute numaĭ, ci din amândouĕ acestea. „Precum ne-a ales pre noĭ“, dice, însĕ cel ce alege, scie ce anume alege. „Intru dragoste dice, rânduindu-ne“ (Vers. 5). Decĭ nimĕnuĭ nu ar fi folosit virtutea, dacă nu era iubirea. Căcĭ, spune-mĭ, cu ce s-ar fi folosit Pavel, și cum și-ar fi arătat destoinicia luĭ, pe care a și arătat'o, dacă nu l-ar fi chemat de sus, și dacă nu l-ar fi atras cătră dênsul din iubire? De alt-feliŭ, ca să se învredniciască cine-va de asemenea darurĭ, este fructul iubireĭ luĭ, eară nu al propriei sale virtuțĭ. De a deveni virtuoșĭ, de a crede și a ne apropia de el, este cu adevĕrat faptul celuĭ ce ne chiamă, însă nu maĭ puțin că depinde și de noĭ; dară după ce ne-am apropiat de el și după ce ne învrednicim de atâta onóre, că imediat de la dușmănie ne duce la înfiere, apoĭ aceasta cu adevĕrat că este resultatul iubireĭ luĭ celeĭ nemărginite.

„Intru dragoste, dice, maĭ dinainte rânduindune pre noĭ spre moscenire fiască, prin Iisus Christos.“ Vedĭ cum nimic nu e fără Christos? Cum nimic fără de Tatăl? Acesta a hotărît maĭ dinainte, eară acela ne-a atras la sine. Acestea le înseamnă Pavel spre a înălța și a lăuda faptele desfășurate, după cum dice și în alt loc: „Pe lângă aceasta ne și lăudăm prin Domnul nostru Iisus Christos“... (Rom. 5, 11). Marĭ cu adevĕrat sunt cele date nouĕ, însĕ cu mult maĭ marĭ devin prin aceia, că ni sunt date prin Iisus Christos; căcĭ nu a trimis dóră pe vre-unul din serviĭ seĭ, ci pe însuși unul născut fiul sĕu. „Dupre buna-voință, dice, a voeĭ sale“, adecă pentru aceia că a voit mult. Dorința luĭ, cum ar dice cine-va, aceasta este; căcĭ pretutindene buna voință este premergĕtóre voinței. Dară apoĭ maĭ este și o altă voință, precum: ânteia voință de a nu se perde ceĭ pĕcătoși, și a doua voință de a fi pedepsiți ceĭ rĕĭ. Nu-ĭ pedepsesce din vre o necesitate, ci fiind-că voesce. Acest fapt se póte vedea petrecêndu-se și cu Pavel, când dice: „Voesc ca toțĭ ómeniĭ să fie ca mine“. „Voesc earăși ca cele tinere să se mărite și să nască copiĭ“ (I Corintheni 7, 7. I Timoth. 5, 14). Decĭ buna voință (εὐδοκία) este ânteia voință, voință aprinsă, voință unită cu poftă, cum am dice noĭ. De cât, din causa celor maĭ sim-

pli, nicĭ că voiŭ conteni, ci voiŭ întrebuința un cuvênt comun spre a clarifica chestiunea. Ceia ce noĭ dicem în deobște: pisma (πεῖσμα), „și după pisma nóstrĕ“ (κατὰ τὸ πεῖσμα ἡμῶν), adecă, a dori grozav un lucru, — aceasta tocmaĭ se înțelege prin buna-voință (εὐδοκία) a luĭ Dumnedeŭ; adecă că doresce mult, că poftesce mult mântuirea nóstrĕ*). Dară óre din ce causă ne iubesce ast-feliŭ? De sigur că pentru bunătatea luĭ cea mare. „De aceia, dice, ne-a hotărît maĭ dinainte spre înfiere, voind și încă mult, pentru ca ast-feliŭ slava charuluĭ luĭ să se arate.“ „Dupre buna-voință a voeĭ sale, dice, spre lauda slaveĭ charului sĕŭ, cu care ne-a miluit pre noĭ întru cel iubit“. Așa dară, dacă spre aceasta ne-a miluit, spre lauda slaveĭ charuluĭ luĭ, și ca să se arate charul luĭ, să remânem în acest char. „Spre lauda slaveĭ luĭ“, dice. Dară cine să'l laude? cine să'l slăvească? noĭ? îngeriĭ? saŭ archangheliĭ? sau întreaga natură? Și ce este aceasta, față de dênsul? Nimic de sigur, pentru că Dumnedeŭ nu este lipsit de nimic (ἀνενδεὲς γάρ τό θεῖον). Decĭ pentru ce voesce a fi lăudat și slăvit de noĭ? De aceia, ca iubirea nóstrĕ către dênsul să se facă maĭ fierbinte. Pentru că în definitiv nu doresce nimic din partea nóstră, de cât numaĭ mântuirea nóstrĕ; nu are nevoe nicĭ de serviciul nostru, nicĭ de slavă, și nicĭ de all-ceva din parte-ni; totul el face numaĭ pentru mântuirea nóstrĕ. Cel ce laudă și admiră charul acordat luĭ de Dumnedeŭ, va fi tot-deauna maĭ cu bagare de samă și maĭ serios. „Cu care ne-a miluit pre noĭ“. Nu a dis „care ni l-a dăruit“, ci „Cu care ne-a miluit pre noĭ“, adecă că nu numaĭ ne-a curățit de pecate, ci încă ne-a făcut și vrednicĭ de iubit. Întocmaĭ ca și cum ar lua cine-va un rĭios, prăpădit de această bólă molipsitóre, de bătrânețe, seracie și fóme, și de-odată l-ar face tênĕr și frumos, întrecênd pe toțĭ ómeniĭ în frumuseță, din obrajiĭ luĭ ieșind o culóre ca aurora dimineței, eară cu aruncăturile luĭ de ochĭ întunecând strălucirea sórelui; apoĭ l-ar gratifica cu fiórea virstei omenești, și l-ar îmbrăca cu haină împărătească și cu diademă, și în fine cu tótă podóba,—în așa feliŭ a lucrat Dumnedeŭ cu sufletul nostru pe care l-a făcut frumos, scump și drăgălaș. Ingerii doresc ca să priviască un ast-feliŭ de suflet, și nu numaĭ îngerii, ci și archangheliĭ și toțĭ sânțiĭ; într'atât ne a făcut de grațioșĭ și de scumpĭ luĭ. „Va pofti, dice, împăratul frumusețea ta“ (Ps. 44, 13). Privesce decĭ, ce vorbe vătămătóre vorbesc unia, și ce vorbe bine-cuvêntate vorbim noĭ acum. Noĭ nu admirăm câtușĭ de puțin bogățiia, nu admirăm cele de aicĭ, ci cele cerescĭ și cele din ceriurĭ. Nu dicem noĭ óre, că acel copil e grațios, care împreună cu frumusețea corpuluĭ are încă și multă grație în cuvinte? Eĭ bine, ast-feliŭ sunt credincioșiĭ. Privesce acum ce vorbesc credincioșiĭ și ceĭ inițiațĭ în dogmele credințeĭ. In adevĕr, ce ar putea să fie maĭ grațios ca gura unuĭ credincios, carea scóte cuvinte miraculóse, și care cu inimă curată și cu buze nespurcate se împărtășesce din masa cea de taină, cu tótă strălucirea și cu tot curajul? Ce póte fi maĭ grațios de cât cuvintele prin care ne lepădăm de diavolul? prin care apoĭ ne împreunăm cu Christos? ca cuvintele din mărturisirea aceea dinainte de botez, ca și aceea de după botez? Să pricepim decĭ aceasta toțĭ, câțĭ am corupt taina botezuluĭ și să suspinăm, ca să putem earăși a dobândi ceia ce am perdut. „Intru care avem rescumpărarea prin sângele luĭ“ (Vers 7). Cum? Nu numaĭ că a dat pe fiul seŭ cel iubit, ci în așa mod, în cât să fie și sacrificat. Privesce bogățiia iubireĭ sale către om: pe fiul seŭ cel iubit l-a dat pentru ceĭ vrednicĭ de ură. De aicĭ poțĭ vedea cât ne prețuiesce. Dacă, pe când noĭ 'l uram și eram dușmaniĭ luĭ și a dat totușĭ pe fiul seŭ cel iubit, ce nu va face la urmă, când ne facem prietini cu el? „Iertarea pĕcatelor“. De la cele de sus se pogóră la cele de jos. Spunênd maĭ înainte de înfiere, de sănțire și viața neprihănită, vorbesce acum și de patimă, nu ca cum ar slăbi saŭ ar înjosi cuvêntul, de la faptele cele marĭ pogorîndu-l la cele micĭ, ci din contra ridicându-l de la cele micĭ la cele marĭ. Nimic nu e mare ast-feliŭ, ca a se vărsa sângele fiuluĭ sĕŭ pentru noĭ. A nu cruța nicĭ pe fiul sĕŭ, aceasta e cu mult maĭ mare și de cât înfierea, și de cât tóte cele-l-alte darurĭ. Mare lucru este a ni se ierta pĕcatele, dară maĭ mare încă că am câștigat'o prin sângele stăpânuluĭ. Cum că acest fapt e maĭ mare de cât tóte cele-l-alte, privesce cum și aicĭ strigă apostolul: „Dupre bogățiia charuluĭ luĭ, pe care l-a prisosit întru noĭ“ (Vers. 8). Bogăție e și înfierea, însĕ aceasta e cu mult maĭ mare. „Pe care

*). Cuvêntul pismă de și 'șĭ are origina sa din limba greacă, totușĭ în limba Română a căḑut în însemnarea de *violenie, invidie, rĕutate.* Trad.

l-a prisosit, dice, întru noi". Și bogăție, și încă cu prisosință dată, adecă a fost vărsat charul lui asupra ómenilor într'un mod de nepovestit. Nu e posibil de a presenta cu cuvêntul ceia ce am încercat prin fapte. Căci cu adevĕrat că este bogăție, și încă bogăție mare, pe carea ni a dat'o cu prisosință; bogăție prisoselnică nu ómenilor, ci lui Dumnedeŭ, ast-feliŭ că e cu neputință de a fi povestită.

„Arătându-ni nouĕ taĭna voeĭ sale dupre buna-voința sa, care maĭ 'nainte a rânduit întru dênsul" (Vers 9), adecă, stăpânul adevĕrateĭ înțelepciuniĭ și al adevĕrateĭ priceperĭ ne a făcut înțelepți și priceputi. Vaĭ, câtă prietenie, de vreme ce ni spune până și misteriile sale. „Taina voeĭ sale", dice, ca și cum ar dice cine-va, că ni a făcut cunoscut cele din inima luĭ. Acesta este misteriul cel plin de tótă înțelepciunea și priceperea. Ce anume cauți egal cu această înțelepciune? Pe ceĭ nevredniciĭ în totul, pe aceia 'ĭ-a găsit vredniciĭ să 'ĭ îmbogățiască. Ce póte fi egal cu această iscusință? Dușmanul, cel cu totul urît altă dată, acesta fără de veste s-a ridicat la cele înalte. Și nu numaĭ atâta, dară și aceia că faptul s-a petrecut în acest timp, și prin cruce, și aceasta a fost după înțelepciunea luĭ. Aicĭ într'adins întinde vorba, voind a arata cum aceasta a resultat din înțelepciune, și cum și pe noĭ ne-a făcut înțelepți. Pentru care earăși dice: „După bunăvoința sa, care maĭ'nainte a rânduit întru dênsul", adecă, aceasta a dorit, saŭ cum ar dice cine-va: aceasta și-a pus în gând, ca să ni comunice și nouĕ taĭna sa. Și care e acea taĭnă? Aceia că voesce a ședea omul în ceriurĭ. Aceasta, decĭ, s'a și făcut, „Pentru iconomia împlinireĭ vremurilor, ca tóte să le uniască sub un cap întru Christos, și cele din ceriurĭ și cele de pre pământ, întru dênsul (Vers. 10). „Se despărți-se, dice, cele cereștĭ de cele pământeștĭ, nu aveau un singur cap". După cuvêntul creațiuneĭ Dumnedeŭ a fost unul singur; dară împrăsciindu-se retăcirea din mithologia greacă, cu credința în maĭ mulți dumnedeĭ, ómeniĭ eraŭ despărțiți și fugiți de sub ascultarea luĭ Dumnedeŭ. „Pentru iconomia, dice, împlinireĭ vremurilor", A numit aceasta plinirea timpurilor. Privesce, cât de precis vorbesce. Arătând începutul de la tatăl, scopul, voința, ânteia impulsiune, eară ânteia îndeplinire a lucrurilor prin Iisus Christos, el (apostolul) nicăiriĭ nu-l numesce serv.

„Precum ne-a ales pre noĭ întru dênsul, dice, maĭ'nainte de întemeierea lumeĭ rânduindu-ne pre noĭ spre moștenirea fiască prin Iisus Christos, către sine,..... ca tóte să le uniască sub un cap întru Christos, și cele din ceriurĭ, și cele de pre pământ întru dênsul". Cum vedĭ, decĭ, nicăiriĭ nu l-a numit serv. Dacă însĕ particulele: „în" și „prin" se pot atribui servuluĭ, privesce unde ajunge lucrul. Chiar de la capăt începênd epistola „Prin voința" adaoge imediat „tatăluĭ". Tatăl a voit, dice, și fiul a lucrat, a activat. Dară nicĭ fiul n'a fost lipsit de voință, fiind-că tatăl a voit, și nicĭ tatăl nu a fost lipsit de activitate, fiind-că fiul a activat, a lucrat, ci tóte sunt comune tatăluĭ și fiuluĭ. „Tóte ale mele, dice, a le tale sunt, și ale tale ale mele" (Ioan 17, 10). Plinitatea timpurilor a fost presența luĭ. Decĭ, fiind-că tóte le-a întrebuințat, și prin ingerĭ, și prin Profeți, și prin lege, și totușĭ nimic nu s-a făcut, ba încă se primejduia însuși creațiunea omuluĭ, că adecă în zadar a fost creat, și încă maĭ mult spre rĕŭ, toți fiind perduți maĭ mult chiar ca pe timpul potopuluĭ, a găsit această iconomie a charuluĭ, ca «ast-feliŭ omul să nu fie făcut fără scop și în zadar. Decĭ aceasta o numesce apostolul plinitatea timpurilor și înțelepciune, că adecă pe când tocmaĭ eraŭ pe punctul de a fi perduți, atuncĭ aŭ fost mântuiți. „Ca tóte să le uniască" (ἀνακεφαλαιώσασθαι). Dară ce înseamnă acest cuvênt? A strînge adecă la un loc, a uni cele despărțite. De cât să căutăm a ne apropia încă maĭ bine de adevĕr. Printre noĭ, cum și în obicĭnuința dilnică, ἀνακεφαλαίωσις = recapitulație, se numesce abreviațiunea celor vorbite pe larg, saŭ tóte cele vorbite pe larg a le spune pe scurt. Maĭ este apoĭ și altă semnificație, și anume: cele iconomisite de un timp îndelungat le-a adunat la un loc și le-a concentrat în el, adecă le-a scurtat. „Căci Domnul cuvênt scurt va face pre pământ (λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ) cu dreptate" (Rom. 9, 28), adecă pe acelea le-a cuprins, și pe altele le-a adăogat. Aceasta este ἀνακεφαλαίωσις saŭ recapitulație. Dară acest cuvênt maĭ invederează încă ce-va, și anume; un singur cap a dat tuturor, pe Christos cel întrupat, adecă și îngerilor și ómenilor a dat aceeașĭ căpetenie, unora pe Christos după corp, și altora pe Dumnedeŭ Cuvêntul. Ca cum ar dice cine-va, că a reclădit o

casă, care avea unele părţi stricate şi unele tari, adecă că i-a pus o temelie mai puternică şi a făcut casa mai sănătósă: întocmai aşa şi aicĭ, prin faptul că a pus pe toţi sub un singur cap. Căci numai ast-feliŭ se va face unirea, numai ast-feliŭ se va face conexitatea exactă, când tóte vor fi puse sub un singur cap, care are o legătură de sus.

Deci, după ce ne-am învrednicit de atâta dar, de atâta filantropie, să nu rușinăm pe bine făcĕtorul nostru, şi să nu facem a fi zadarnic atâta char dăruit nouĕ; să arătăm decĭ viaţă îngerească şi să avem virtute îngerească. Da, vĕ rog şi vĕ îndemn, ca nu cum-va să ni se facă tóte acestea spre judecată saŭ spre osîndă, ci spre dobândirea bunătăţilor, cărora fie ca cu toţiĭ să ne învrednicim, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sântul Duch, i se cuvine slavă, stăpânire şi cinste, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA II.

„Intru care şi sórtă ne-am făcut, maĭ 'nainte fiind hotărâţi dupre rânduiala celuĭ ce tóte le lucrează, dupre sfatul voeĭ sale; ca să fim noĭ spre lauda mărireĭ luĭ, care am nădăjduit maĭ înainte întru Christos; prin care şi voĭ auḑind cuvêntul adevĕruluĭ mântuireĭ vóstre, întru care şi creḑênd, v'aţi pecetluit cu duchul făgaduinţeĭ cel sânt; care este arvona moşcenireĭ nóstre, spre rescumpărarea câştiguluĭ, spre lauda mărireĭ luĭ." (Cap. 1, 11—14).

Peste tot locul s-a încercat Pavel, pe cât i-a fost posibil, de a ni arăta iubirea de ómenĭ cea negrăită a luĭ Dumneḑeŭ. Cum că aceasta însĕ, nu e cu putinţă a o cunósce cu exactitate, ascultă ce ḑice el: „O adâncul bogăţieĭ şi al înţelepciuneĭ şi al cunoştinţeĭ luĭ Dumneḑeŭ! Cât sunt de nepătrunse judecăţile luĭ, şi neurmărite căile luĭ" (Rom. 11, 33.); totuşi aicĭ arată cam în ce feliŭ este. Deci, ce ḑice el? „Intru care şi sórtă ne-am făcut", adică am primit moşcenire. Maĭ sus a ḑis: „Ne-a ales pre noĭ", eară aicĭ ḑice „am primit moscenire". Dară fiind-că moşcenirea este maĭ mult fapt de noroc, de cât resultatul intenţiuneĭ saŭ al virtuţeĭ,—căcĭ maĭ totdeauna se împrietineşce cu ignoranţa şi cu norocul orb, lăsând la o parte de multe-orĭ pe ceĭ virtuoşĭ, şi lipindu-se tocmaĭ de ceĭ nevrednicĭ,—privesce cum el corectează aceasta. „Maĭ'nainte rânduindu-ne pre noĭ ḑice, după bună-voinţa voeĭ sale," adecă, că nu am moşcenit cum s-ar întâmpla, şi că nicĭ nu am fost aleşĭ earăşĭ cum s-ar întâmpla,—pentru că cel ce a ales este Dumneḑeŭ, şi tot el este care a dat moscenirea,—ci după buna-voinţa sa. Aceasta scriind-o şi în epistola către Romanĭ (8, 28. 30) ḑice: „Celor chemaţi dupre rânduirea luĭ Dumneḑeŭ... Pre carii i-a hotărît maĭ dinainte, pre aceştia i-a şi chemat, şi pre cariĭ i-a chemat, pre aceştia i-a şi îndreptat, şi pre cariĭ i-a îndreptat, pre aceştia i-a şi proslăvit" Ḑicênd maĭ'nainte „Celor chemaţi dupre rânduirea luĭ Dumneḑeŭ", şi voind a arata distincţiunea acordată unora, a vorbit şi de moscenire, pe care o pune aicĭ ca resultat maĭ mult al sanctităţeĭ luĭ, pentru ca ast-feliŭ liberul arbitru să nu fie anihilat. Căcĭ sorţul moscenireĭ (κλῆρος) nu este resultatul virtuţeĭ în sine, ci al întâmplăreĭ norocóse, cum ar ḑice cine-va. Ca şi cum pare-că ar ḑice: „dându-se sorţul v-a ales pe voĭ, însĕ totalitatea faptuluĭ e resultată din buna luĭ dispoziţiune". Fiind hotăriţi, ḑice, adecă, alegêndu-ne, ne-a afierosit luĭ-şi, saŭ că maĭ'nainte încă de a ne nasce, el ne privia ca moşcenitorĭ. E în adevĕr minunată prevederea luĭ Dumneḑeŭ, care cunósce totul maĭ'nainte chiar de naşcerea nóstră. Tu însĕ, privesce, cum el peste tot locul voeşce a arăta precis, că faptul acesta nu e resultatul căinţeĭ, ci că a fost prescris de sus, ca cu nimic să nu fim maĭ pe jos de Iudeĭ, şi decĭ pentru acest scop totul face. Dară cum însuşĭ Christos ḑice: „Nu sunt trimis, fără numaĭ către oile cele perdute ale caseĭ luĭ Israil", şi earăşĭ ḑicea discipulilor: „Pe calea păgânilor să nu mergeţi, şi în cetatea Samaritenilor să nu intraţi", şi chiar Pavel ḑicea: „Era cu putinţă de a se grăi cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ vóuĕ maĭ'ntêiŭ; dară fiindcă'l lepădaţi, şi vĕ judecaţi pre voĭ nevrednicĭ de viaţa cea vecinică, iată că ne întórcem la nea-

murí“ (Math. 15, 24. 10, 5. Fapt. 13, 46)? Tocmaĭ pentru aceasta s-aŭ dis, că adecă să nu creadă cine-va că asemenea fapt s-a petrecut într'un mod întâmplătoriŭ. „Dupre buna-voința sa, ḑice, care maĭ'nainte a rânduit întru dênsul“, adecă, că nimic după aceasta n-a lucrat; tóte aŭ fost prescrise de sus astfeliŭ, și el pórtă totul după planul voeĭ sale. Așa-dară el nu a chemat gințile din causă că Iudeiĭ nu-ĭ daŭ atențiune, și nicĭ că a fost silit și împins la aceasta de ce-va. „Ca să fim noĭ, spre lauda slaveĭ sale, cariĭ maĭ'nainte am nădăjduit întru Christos, prin care și voĭ auḑind cuvêntul adevĕrului mântuireĭ vóstre, întru care și creḑênd, v-aț pecetluit cu Duchul făgăduinței cel sânt“ (Vers. 12. 13)—Privesce, cum în tot locul pe Christos 'l dă ca causă a celor săvêrșite, și cum nicăiri nu veĭ găsi denumirea de funcționariŭ (ὑπουργός) saŭ servitoriŭ, dupre cum scrie și în epistolă cătră Ebreĭ, ḑicênd; „De de mult grăind Dumneḑeŭ părinților noștri prin proroci, în ḑilele acestea maĭ de pre urmă ni-a grăit nóuĕ întru fiul“ (Ebr. 1. 1. 2), adecă „prin fiul“. „Cuvêntul adevĕrului“, ḑice, și nicĭ de cum cuvêntul tipului saŭ al icóneĭ, al imagineĭ; și ce încă? „Evanghelia mântuireĭ nóstre“ *). Bine o numesce evanghelia mântuireĭ, pentru că pe de o parte face alusiune la lege, eară pe de alta la pedeapsa viitóre. Nimic alta nu este predica, de cât evanghelia mântuireĭ, căcĭ ceĭ vrednicĭ se eliberează și nicĭ de cum nu se perd.

„Întru care și creḑênd v-aț pecetluit cu Duchul făgăduinței cel sânt, carele este arvona moșcenireĭ nóstre“ (Vers. 13. 14). A fi sigilați, earăși e un exemplu al mareĭ sale proniĭ; nu numaĭ a fi afierosiți și nicĭ numaĭ a moșceni, ci încă a fi și sigilați. Ca cum cine-va ar face cunoscut pe ceĭ ce aŭ câștigat la lotárie, ast-feliŭ și Dumneḑeŭ a hotârît pe unia spre a crede, și i-a sigilat în a clironomisi cele viitóre. Veḑĭ cum, cu trecerea timpuluĭ îĭ face pe acestia de admirat? Pe cât timp eraŭ în presciință (ἐν τῇ προγνώσει=în precunoscință), nimĕ-

*) Textul original este: „ἐν ᾧ καί ὑμεῖς ἀκούσαντες τόν λόγον τῆς ἀληθείας, τό εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν“, ast-feliŭ că în ediținea Română de Buzeŭ lipsesce partea de la urmă. Trad.

nuĭ nu eraŭ cunoscuți, dară după ce aŭ fost sigilați, s'aŭ făcut cunoscuți, însĕ nu ca voĭ, cariĭ veț fi cu adevĕrat cunoscuți, afară de puțini póte. Aŭ fost sigilați și Israiliții, însĕ în circumcisiune, ca și animalele care pasc earbă; am fost sigilați și noĭ, însĕ în spirit, ca fiĭ aĭ luĭ. Dară ce înseamnă óre: „cu Duchul sânt al făgăduinteĭ“? Adecă după făgăduința pe care am primit'o. Douĕ sunt făgăduințile date; una prin profeți, și ceea-l-altă prin fiul. Asupra făgăduinței dată prin profeți, ascultă pe Ioil profetul, carele ḑice: „Voiŭ turna din Duchul meŭ peste tot trupul, și vor proroci feciorii voștri, și fetele vóstre, și tineriĭ voștri vedeniĭ vor vedea, și bătrânii voștri visurĭ vor visa“ (Ioil 2, 28). Acum ascultă și pe Christos, carele ḑice: „Veț lua putere, venind Duchul sânt peste voĭ, și veț fi mie mărturiĭ în Ierusalim, și în tótă Iudeia și Samaria, și până la marginea pământului.“ (Fapt. 1, 8). De și trebuia a fi crediut ca Dumneḑeŭ, ḑice, totuși el nu se întemeiază mult pe aceasta, ci examinează faptul omenesce, precum ḑice și în epistola cătră Ebreĭ (6, 18): „Ca prin douĕ lucruri ce nu se pot muta, în care este cu neputință să mință Dumneḑeŭ, să avem tare îndemnare“. Ast-feliŭ și aicĭ dă dovada promisiuneĭ celor viitóre, care deja ni s-aŭ acordat. Tocmaĭ de aceia și numesce aceasta arvonă, pentru că arvona este o parte a întregului. A cumpărat de la noĭ mântuirea nóstră, și pentru aceasta ni-a dat arvonă. Pentru ce însĕ nu a dat întregul preț imediat? Fiind-că nicĭ noĭ nu am lucrat totul, am crediut numaĭ, dară acesta e începutul; de aceia și el ni-a dat numaĭ arvonă. Numaĭ când decĭ vom proba credința nóstră prin fapte, atunci și el va plăti prețul întreg. Maĭ ales încă că a dat și un alt preț,—propriul luĭ sânge,—și earăși a făgăduit alt preț. Precum când este resboiŭ între națiunĭ se daŭ ostaticĭ, tot așa și Dumneḑeŭ a dat pe fiul sĕŭ ca gaj de pace și de armistițiŭ, cum și pe spiritul cel sânt al sĕŭ. Ceĭ ce cu adevĕrat se împărtășesc de sântul Duch, sciu că este arvonă a clironomieĭ nóstre. Ast-feliŭ a fost Pavel, carele de aicĭ deja gusta cele de acolo, pentru care se și grăbea, în acelaș timp se și întrista a părăsi cele de aicĭ și suspina, pentru că privia cu alțĭ ochĭ, transportându-și tótă mintea luĭ acolo. Nu participĭ la fapte, de aceia cadĭ și din vorbe. Dacă ne-

am fi împărtășit cu toții de Duchul sânt, cum ar fi trebuit, am fi privit și cerurile și fericirea de acolo. Arvona în ce scop și pentru ce ni s'a dat? Pentru rescumpărare și buna îngrijire; căci adevĕrata rescumpărare atunci se face. Acum însĕ noi trăim în lume și cădem în multe fapte rele, și trăim împreună cu cei necucernici.

De aceia ne am depărtat acum de cerĭuri. Insĕ adevĕrata rescumpărare atunci este, când nu sunt nici pĕcate, nici patimi omenești, și nici nu ne amestecăm cu de acestea; de vreme ce viața nóstră nu este pe pământ, căci aici noi suntem ca musafiri. Deci fără pĕcate trebuie să fim, dacă voim să fim „lauda slavei sale". Incontinuŭ pune această ḑicere, ca fiind suficientă spre a convinge pe auditorĭ. „Căci dacă le făcea tóte acestea pentru noi, ḑice, ar fi fost chestiunea discutabilă; dară fiind-că le-a făcut pentru dênsul, spre a arăta bunătatea luĭ, ca o mărturie óre-care, apoĭ și pune causa pentru care nu s-ar fi petrecut acestea în vre-un alt mod", ceia ce și vedem petrecêndu-se cu Israiliții: „Fă pentru numele tĕŭ" (Psalm 109, 21), și earăși în alt loc, unde însuși Dumnedeŭ ḑicea: „Pentru mine făcut-am aceasta" (Isaia 48, 11), cum și Moisi: „Fă aceasta nouĕ pentru numele tĕŭ, dacă nu pentru alt-ceva". Aceasta convinge pe auditorĭ și-i liniștește, aflând că va face numaĭ pentru bunătatea luĭ, ceia ce a promis.

Dară audind noĭ acestea să nu ne lenevim, căci dacă face pentru dênsul, totuși cere și conlucrarea nóstră. Pentru că dacă ḑice: „Pe ceĭ ce mĕ slăvesc îĭ voiŭ slăvi, și ceĭ ce mĕ despreţuiesc, vor fi despreţuiţĭ" (I Reg. 2, 30), vom pricepe că cere și cele cuvenite din parte-ni. Lauda slaveĭ luĭ este de a mântui pe dușmaniĭ luĭ tocmaĭ, însĕ numaĭ pe aceia, cariĭ după ce aŭ devenit prietenĭ persistă în prietenie, căci dacă se re'ntorc earăși la vechea dușmănie, tóte aŭ fost în zădar și de prisos. Alt mijloc de scăpare nu este și nici vre-o împăcare din noŭ, ci „óre-care așceptare înfricoșată a judecăţeĭ, și iuţimea foculuĭ care va să mănânce pre ceĭ protivnicĭ" (Ebr. 10, 27). Dacă ar urma ca vecinic noĭ să cerem iertare de la dênsul și în același timp să'ĭ dușmănim, de sigur că nu vom înceta de al dușmăni, molești-ndu-ne și făcêndu-ne maĭ rĕĭ, și vătămându-ne pe noĭ înșine la venirea sórelui dreptăţeĭ. Nu vedĭ raza aceluĭ sóre deschidêndu-ţĭ ochiĭ? Acea rază ĭ-a făcut sănătoși, buniși pătrunzĕtorĭ. Ţi-a arătat deja lumina cea adevĕrată;

dară dacă tu fugĭ de lumină și te bagĭ în întunerec, care ĭĭ va fi justificarea, și ce iertare veĭ avea? Nici-una, pentru că purtarea ta este semn de dușmănie nespusă. Când nu cunoșceaĭ pe Dumnedeŭ și-l dușmăniaĭ, aveaĭ óre care scusă, dară după ce deja aĭ gustat din bunătate și din miere, și totuși îl părăsescĭ și te întorcĭ ca cânele la vărsătura sa, nimic alt nu arăţi, de cât semnul celeĭ maĭ marĭ urĭ și despreţ. „Insĕ nu, ḑicĭ, ci sunt silit de natură; eŭ iubesc în adevĕr pe Christos, însĕ dacă calc poruncile luĭ, este că sunt silit de natură la aceasta". Dacă cu adevĕrat că aĭ fost silit, de sigur că veĭ avea iertare; earăși dacă cadĭ din causa lenevireĭ tale, nu veĭ avea cătuși de puţin. Haide, deci, să cercetăm și să vedem care din doŭă: se fac óre pĕcatele din causa vre-uneĭ necesităţĭ? suntem óre forsaţĭ de a le face, saŭ că le facem din prea marea trândăvie și din despreţ? „Să nu uciḑĭ", ḑice. Care este necesitatea de a ucide? Care e sila ce te împinge? Nu este nici o silă care să împingă la omor. Cine dintre noi ar avea gustul ca să implânteze cuțitul în gâtul aprópelui și să-și moie în sânge mâna luĭ? Nici unul. Așa dară, vedĭ că e cu totul din contra, adică că nu e necesitatea nici sila care ne împinge la omor, ci pofta de a pĕcătui. Dumnedeu a înrădăcinat în natura nóstră dragostea de a ne iubi unĭ pe alțiĭ „Tóta vita, ḑice, iubesce pe cel asemenea eĭși și omul pe aprópele luĭ" (Sirach. 13, 18). Vedĭ, deci, că de la natură avem în noĭ germenele virtuţeĭ? Deci germenele rĕuluĭ este contra natureĭ, și dacă acesta ne stăpânește maĭ mult, apoĭ e dovada mareĭ nóstre trândăviĭ. Dară ce? Care necesitate te împinge spre a curvi? „Tirănia pofteĭ, rĕspundĭ": Dară pentru ce? spune-mĭ: nu se póte ca să usezĭ de femeea ta, și așt-feliŭ să conteniască acea tirănie? „Dară, ḑicĭ, m-a cucerit amorul de femeea aprópelui". Dară aceasta nu e din causa vre-uneĭ necesităţĭ: amorul nu provine din vre-o necesitate saŭ silă; nimenĭ nu iubesce cu deasila, ci de bună voea sa. Promiscuitatea póte că este o necesitate: însĕ a iubi pe cutare saŭ pe cutare, nu este din necesitate; faptul acesta nu e nici măcar poftă de promiscuitate, ci o slavă deșartă, insultă și desfătare peste măsură. Care fapt este logic? spune-mĭ: A avea pe femeea ce aĭ luat'o cu garanţiĭ, și tovarășă în facerea copiilor, saŭ pe acea pe care nu o cunoscĭ? Nu sciţĭ că convieţuirea naște prietenia? Nu acus pofta în sine; însĕ ea a fost dată pentru căsnicie, a fost acordată pentru facerea de copiĭ,

eară nu pentru precurvie și corupțiune. Obicinuiesc și legile de a ierta pécatele forsate; însĕ din cele enunțate aicĭ nicĭ unul nu provine din vre-o necesitate saŭ silă, ci tóte din despreț cătră Creatoriul. Nu a creat Dumnedeŭ natura nóstră în așa mod, ca să fim siliți a pĕcătui, căcĭ de ar fi așa, nu ar fi pedeapsa. Celor se sunt forsați de a face un fapt rĕŭ, nicĭ noĭ nu le cerem vre-un cuvênt, și nicĭ Dumnedeŭ, carele e atât de bun și filantrop. Dară ce? A fura este póte din necesitate? „Da, dicĭ, căcĭ sărăcia îl impinge la aceasta.“ Dară sărăcia forsază pe cineva mai mult de a lucra, de cât de a fura. Sărăcia, decĭ, face tocmaĭ contrariul; căcĭ a fura este fapt resultat din trândăvie, pe când sărăcia nasce iubirea de muncă, eară nu trândăvia. Și ca să afli, ia spunemĭ: ce póte fi maĭ greŭ și maĭ desgustătoriŭ? A perinda nopțile treaz, și a spărge zidurile, a păși prin întunerec, și a fi cu sufletul în mână, a se pregăti de omor, a tremura și a muri de frică, saŭ a fi cu băgare de samă la ocupațiunile dilnice, și a se bucura în linisce de o mare siguranță? Aceasta e maĭ ușor, și cum că este maĭ ușor, dovada e că sunt maĭ mulțĭ în lume de cei ce muncesc, de cât de cei ce fură.

Așa dară, vedĭ că virtutea e după legile naturel, eară rĕutatea e contra legilor naturel, după cum sunt bóla și sănătatea? Dară ce? A spune minciunĭ și a jura strimb este din causa vre-unel necesități saŭ siluirĭ? Nu este nicĭ una din acestea, ci de bună voe facem aceasta. Nu suntem creduți, dicĭ: dară aceasta e fiind-că nu voim, pentru că în definitiv noĭ ar trebui să fim creduți maĭ cu samă din purtare, de cât din jurămințe. Pentru ce, spunemĭ, pe unia carĭ jură nu-ĭ credem, eară pe alțiĭ 'ĭ credem de fidelĭ și fără jurământ? «Dacă cutare, dice, va spune faptul, eu 'l cred și fără jurământ, pe tine însĕ, chiar cu jurământ nu te cred.» Așa dară jurământul este de prisos, ba încă chiar e o dovadă maĭ mult de necredință, de cât de credință. Ușurința de a jura e o probă de nerespect cătră cele sânte. Ast-feliŭ dară cel ce incontinuŭ usază de jurământ nu are nicĭ-odată vre-un folos din el, pe când din contra, cel ce nicĭ-odată nu întrebuințază jurământul, acesta tocmaĭ se folosesce. E necesitate de jurământ, dice, spre a fi creduți; dară noĭ vedem că tocmaĭ ceĭ ce nu se jură sunt creduți. Dară ce? Este óre vre-o necesitate saŭ vre-o siluire de a insulta pe un altul? «Da, dice; din causă că inima mi se înfurĭază și clocotesce de mânie, și nu'mĭ lasă spiritul în liniște.» Dară nu e causa inimeĭ, omule, ci causa micimeĭ tale de suflet și pofteĭ de a insulta; pentru că dacă ar fi din causa inimeĭ, toțĭ ómeniĭ s-ar înfuria și ar insulta. Avem inimă nu ca să insultăm pe aprópele, ci ca să întórcem la pocăință pe ceĭ ce pĕcătuiesc. să fim trejĭ, eară nu trândavĭ. Inima este în noĭ ca să serviască de impuls pentru noĭ, spre a scrâșni cu dinții contra diavolului, spre a fi grozavĭ contra lui, și nicĭ de cum contra ómenilor. Avem arme date de Dumnedeŭ, nu ca să ne resboim pe noĭ înși-ne, ci ca să întrebuințăm întregul armament contra vicleanului diavol, care ne atacă. Te înfurieză? Fie, însĕ contra pécatelor tale; înboldesce-ți spiritul, biciuesce-ți consciința, fiĭ judecătoriŭ grozav și ne'nduplecat al propriilor tale greșelĭ. Acesta e câștigul ce-l veĭ avea din înfuriarea ta, pe carea tocmaĭ pentru aceasta ți-a dat'o Dumnedeŭ. Dară răpirea este óre din necesitate? Câtușĭ de puțin. Ce necesitate e de a răpi, spune-mĭ, saŭ ce te silesce la aceasta? «Sărăcia, dicĭ, și lipsa celor necesare.» Dară tocmaĭ de aceasta nu trebuie să răpescĭ; căcĭ o ast-feliŭ de bogăție nu e sigură. Tu, însĕ, facĭ acelașĭ lucru, ca și cel ce fiind întrebat că de ce pune temelia caseĭ sale pe năsip? el respunde că spre a fi apărată de ploĭ și gerurĭ marĭ. Dară tocmaĭ pentru aceasta nu trebuia să o pună pe năsip; căcĭ o va prăbuși curând plóea, vijeliile și vênturile. Decĭ dacă voescĭ a te îmbogăți, nu răpi. De voescĭ a lăsa copiilor avere, adună-o cu dreptate. O ast-feliŭ de avere de sigur că va rĕmânea: cea strînsă, însĕ, pe nedreptul iute se va perde și deteriora. Voescĭ a te îmbogăți, și răpescĭ avutul altora? Dară aceasta nu e bogăție, ci bogăție e de a stăpâni avutul tĕŭ propriŭ, eară cel ce stăpânesce lucrurĭ streine, nu póte fi numit bogat. Pentru că de ar fi așa, apoĭ și negutitoriĭ carĭ vind haine de mătase, luate de la alțiĭ, s'ar putea numi ceĭ maĭ bogațĭ și maĭ cu dare de mână dintre toțĭ ómeniĭ; de cât noĭ nu numim bogațĭ pe aceștia. Și din ce causă? Pentru aceia tocmaĭ că pórtă de vindare haĭne streine. Dară chiar de ar fi póte ale lor, totușĭ valórea haĭnelor nu e a lor, saŭ dacă ar fi și a lor, totușĭ aceasta nu se numesce bogăție. Dacă polițele date nu fac pe cine-va bogat, prin faptul că iute ne despărțim de ele, apoĭ lucrurile răpite cum pot face pe cineva bogat? Dacă însĕ voescĭ cu orĭ-ce preț a te îmbogăți, apoĭ află că faptul acesta nu provine din vre-o necesitate. Pentru că în adevĕr, de ce anume voescĭ să te bucurĭ maĭ mult? Óre de viață maĭ lungă? Dară tocmaĭ unia ca aceștia se sfârșesc maĭ curând. De multe-orĭ aceștia plătesc

cu o mórte prematură prețul răpireĭ și al lăcomieĭ lor, și de proprietățile lor nu se bucură, ci încă puțin după ducerea lor de aicĭ vor lua ca moștenire gheena. De multeorĭ apoĭ, fie din causa desmerdărilor, fie din a ostenelilor și a grijilor, se perd topiți de bóle. Așĭ fi voit să știu causa, pentru care bogăția e atât de dorită și de alungată de ómenĭ. Dumnedeŭ, însĕ, a pus hotare și măsură naturieĭ nóstre, ca să nu avem nicĭ o necesitate de a umbla după bogății. El a poruncit de a ne îmbraca corpul cu o haină numaĭ, saŭ și douĕ, eară maĭ mult nu e necesar. Decĭ, pentru ce și la ce servesc mulțimea hainelor, pe care le mănâncă moliile? A pus apoĭ măsură hotărîtă pântecelui, eară dincolo de această măsură tot ce e dat forsat, vatămă orĭ-ce vietate. Decĭ, pentru ce și la ce servesc ciredile de vite, turmele de oĭ și sfășierea cărnurilor? Avem nevoe de un singur acoperământ; de ce dară atâtea zidiurĭ marĭ și atâtea case luxóse? Pentru ca să viețuiască în acele case luxóse vulturiĭ și ciórele tu desbraci pe cel sarac? Apoĭ cum nu sunt acestea vrednice de gheena? De multe-orĭ apoĭ chiar pe locurĭ pe care nicĭ nu le-aŭ vĕdut macar, iĭ clădesc case strălucite, cu colóne și petre prețióse, în care scop ce nu sunt în stare de a săvârși? Dară la urmă nicĭ iĭ nu se bucură de acele case, și nicĭ alțiĭ, pentru că singurătatea locului nu-ĭ împinge spre ele. Aĭ vĕdut decĭ, că se fac lucruri de acestea, care nu sunt nicĭ macar în scop de câștig, ci numaĭ din causa prostieĭ și a slavei deșarte? Vĕ rog dară, de a fugi de o ast-feliŭ de purtare, pentru ca ast-feliŭ să putem a departa de la noĭ și alte rele, și să ne putem bucura de bunătățile făgăduite celor ce'l iubesc pe el, prin Domnul nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭi vecilor. Amin.

OMILIA III.

„Drept aceia și eŭ auḑind credința vóstră întru Domnul Iisus, și dragostea cea către toți sânțiĭ, nu încetez a mulțămi pentru voĭ, pomenire de voĭ făcênd la rugăciunile mele, ca Dumnedeul Domnuluĭ nostru Iisus Christos, Tatăl mărieĭ, să

vĕ dea vóuĕ Duchul înțelepciuneĭ și al descoperireĭ, spre cunoscința luĭ, ochiĭ mințeĭ vóstre luminați, ca să știțiĭ voĭ care este nădejdea chemăreĭ luĭ, și care este bogăția mărireĭ moștenireĭ luĭ intru sânțiĭ, și care este mărimea cea prea înaltă a putereĭ luĭ întru noĭ, cariĭ credem dupre lucrarea putereĭ tărieĭ luĭ“ (Cap. 1, 15—19).

Nimic nu era egal cu frageda iubire apostolică; nimic nu se putea egala cu simpatia și iubirea părintască a fericitului Pavel, care 'și făcea tóte rugăciunile luĭ pentru orașe și țerĭ întregĭ, și către toți scria: „Nu încetez a mulțămi pentru voĭ, pomenire de voĭ făcênd la rugăciunile mele“. Înțelegiți, decĭ, câțiĭ avea el în cugetul luĭ, spre a'ĭ pomeni în rugăciuniĭ; pe câțiĭ pomenia în rugăciuniĭ, pentru toți se ruga luĭ Dumnedeŭ, ca cel ce singur acordă darurile sale cele bogate. „Pentru aceia“, dice, adecă pentru viitoriŭ și pentru bunurile ce stau de față celor ce cred și viețuiesc cu dreptate. E demn de a mulțămi luĭ Dumnedeŭ pentru tóte cele acordate de el neamuluĭ omenesc, și înainte de aceasta și după aceasta, dară e demn încă de a'ĭ mulțămi și pentru credința celor ce cred. „Auḑind, dice, credința vóstră în Domnul Christos, și dragostea cea către toți sânțiĭ“. Peste tot locul el împreună și înjugă credința și iubirea, ca o pereche de telegarĭ admirabilĭ. „Nu numaĭ către connaționalĭ, dice, ci către toți fără excepțiune“. „Nu încetez a mulțămi pentru voĭ, pomenire făcênd pentru voĭ în rugăciunile mele“. Dară pentru ce'l rogĭ, și ce anume cerĭ de la el? „Pentru ca Dumnedeul Domnuluĭ nostru Iisus Christos și Părintele slaveĭ, dice, să vĕ dee vóuĕ Duchul înțelepciuneĭ și al descoperireĭ“. Douĕ lucrurĭ necesare cere apostolul ca iĭ să afle: pentru ce aŭ fost chemați, și cum aŭ fost mântuiți de pĕcatele anterióre; el însĕ dice, că acestea sunt treĭ la numĕr. Dară cum sunt treĭ? Adecă, să cunóscem și despre cele viitóre. Pentru că în adevĕr, din bunurile ce ni aparțin noĭ vom cunósce bogăția cea nepovestită și minunată; de la cunoscința exactă apoĭ, cine eram și cum am crezut, vom cunósce puterea și tăria luĭ, cum ne-a întors la adevĕr pe noĭ, cariĭ am fost înstrăinați atâta timp. „Că ce

este nebun al lui Dumnedeŭ, este mai tare de cât ómenii“ (I Corinth. 1, 25). Cu aceeași putere, cu care a sculat din morți pe Christos, ne-a atras și pe noi cătră dênsul. Și această putere nu este numai până la inviere, ci și cu mult mai departe. „Și l-a pus a ședea de-a-dreapta sa întru cele cerești, mai pre sus de cât tótă începętoria, și stăpânia, și puterea, și domnia, și de cât tot numele ce se numesce, nu numai în veacul de acum, ci și în cel viitoriŭ; și tóte le-a supus sub picióre le lui, și pre el l-a dat cap bisericei mai presus de tóte, carea este trupul lui, împlinirea celui ce se împlinesce cu tóte întru toți“ (Vers. 20—23). Cu adevĕrat că ne-a făcut părtași a mari și negrăite misterii. Dară acestea nu e cu putință în alt mod a le afla, de cât împărtășindu-ne de sântul Duch și bucurându-ne de mult char. De aceia și Pavel se rógă ca: „Părintele slavei“, dice, adecă carele ni-a dat mari bunătăți. Apostolul numesce pe Dumnedeŭ plecând de la ideea subjectelor din discuțiune, precum: „Părintele îndurărilor și Dumnedeul a tóta mângâerea“ (II Corinth. 1, 3), și earăși Profetul: „Domnul este puterea mea și ajutoriul meŭ“ (Psalm. 17, 2. 3). „Părintele slavei“, dice. Vedĭ, cum el nu póte să represinte în alt mod numele, și de aceia peste tot locul îl numesce slavă, nume ce printre noi este considerat ca mai presus de orice strălucire. Iată acum că este părintele slavei, și Dumnedeul lui Christos. Dară ce? Este óre fiul mai mic în slavă de cât tatăl? Dară aceasta nu ar dice-o nimeni, și nici chiar un nebun. „Să vĕ dée vóue“, adecă să înalțe cugetul vostru și să'l înaripeze, căci în alt-feliŭ nu e cu putință de a pricepe acestea. „Omul sufletesc*) nu primesce cele ale duchului, căci 'i sunt nebunie“ (I Corinth. 2, 14). Așa dară avem nevoe de înțelepciune duchovnicească, ca să înțelegem cele duchovnicesci, ca să vedem cele ascunse; el (duchul) tóte le descopere. El va povesti

*) In ediția societății brițanice se dice: *omul firesc*, ceia ce nu represintă exact cuvêntul din original Ψυχικός ἄνθρωπος, după cum nici traducerea din ediția de Buzeŭ nu exprimă ideia în mod clar. Ψυχικός ἄνθρωπος=om psichic, om trupesc, om în carne și sânge. (Comp. Facer. 2, 7. cu I Corinth. 5, 44. 47 și 50). Trad.

tainele lui Dumnedeŭ, căci tainele lui Dumnedeŭ numai Duchul le cunósce, el care cearcă și cele adâncĭ a le lui Dumnedeŭ, și nu înger, nici archanghel și nici vre-o altă putere creată. „Să vĕ dée vóue“, adecă să vĕ acorde charul lui. Deci dacă aceasta este din apocalips (descoperire), apoi sunt de prisos descoperirele minței omenesci. Cel ce a aflat pe Dumnedeŭ și l-a cunoscut, nici-odată nu se va îndoi de ce-va; el nu va dice: „aceasta e imposibil, ceial-altă e posibil, saŭ cum s-a făcut aceasta“. Dacă vom cunósce pe Dumnedeŭ, după cum trebuie a-l cunósce, și dacă-l vom cunósce de la cel ce trebuie a cunósce, adecă de la însuși duchul sânt, nici că ne vom îndoi vre-odată de ce-va. De aceia dice: „Spre cunoscința deplină a lui, și ochi luminați minței vóstre“. Cel ce a aflat ce este Dumnedeŭ, nu se va îndoi de promisiunile date, nu va fi necredincios asupra faptelor deja întâmplate.

Se rógă prin urmare a li se da lor duchul înțelepciunei și al revelațiunei, dară pe lângă aceasta și el pe cât póte demonstrează din rațiunamente și din faptele deja existente. Deci, fiind că trebuia a vorbi de faptele deja întâmplate, pe cele ce urmaŭ a se petrece în viitoriŭ le certifică din cele întâmplate. Ast-feliŭ bună-óră dicênd: „Spre a cunósce voi, care este nădejdea chemărei lui“, aceasta e încă nesigur pentru mulți, nu însĕ și pentru credincioși; „Și care este bogația slavei moștenirei lui întru sânți“, ce deasemenea e nesigur. Dară ce anume e sigur? Aceia că am crędut că el a sculat pe Christos din morți prin puterea slavei lui; căci a scula din morți e cu mult mai minunat de cât de a convinge spiritele. Și tocmai aceasta mĕ voiŭ încerca de a o proba. Ascultă deci. Christos a dis celui mort: „Lazare, vină afară“ și îndată a ascultat. Petru de asemenea a dis: „Tabitha, scóla-te“, și nu s-a împotrivit. Aceiași va dice el în diua cea de pe urmă, și toți vor învia, și încă cu atâta grabă în cât cei vii nu vor întrece pe cei adormiți, adecă într'o secundă, în clipeala ochiului tóte se vor petrece și se vor desfășura. Nu tot așa însĕ, când e vorba de a crede, ci ascultă-l pe el earăși dicênd: „De câte orĭ am voit să adun pre fiii tei..... și nu ați voit“ (Luca 13, 34). Așa dară, vedĭ că aceasta e cu mult mai greŭ? Ast-feliŭ că de aici, adecă din credință, se săvêr-

sesce totul. E cu mult mai greŭ de a convinge prin raţionamente judecata omenească, de cât de a lucra natura asupra eĭ şi a o convinge. Causa la aceasta este, că el voesce ca de bună voea nóstră să ne facem buni. De aceia a şi dis cu drept cuvênt: „Mărimea cea prea înaltă a puterei luĭ întru noĭ cariĭ credem“. Când Profeţiĭ nimic nu aŭ isbutit, când îngerii şi archangheliĭ, când întreaga natură vĕdută şi nevĕdută cu nimic nu puteaŭ să ajute, atunci şi el a iconomisit presenţa luĭ printre ómeni, arătând prin aceasta, că faptul salvărei omuluĭ avea nevoe de puterea dumnedeéscă. „Bogăţia slaveĭ“, adecă slavă negraită. Căci în adevĕr, care cuvênt ar putea representa acea slavă, de care atunci se vor împărtăşi sânţiĭ? Care cuvênt? Nicĭ unul, ci cu adevĕrat că spre a pricepe cugetul nostru, e nevoe de charul sĕŭ, ca ast-feliŭ să primim măcar o mică rază de pricepere. Aŭ sciut ómeniĭ ce-va şi maĭ 'nainte, el însĕ a voit ca maĭ mult să afle şi maĭ clar să cunóscă. Vedĭ, decĭ, câte a făcut? A sculat pe Christos din morţi, ceia ce nu e puţin lucru. Priveşce apoĭ maĭ departe. A şedut deadreapta sa; şi care cuvênt ar putea representa aceasta? Pe cel de pe pământ, pe cel maĭ fără de glas de cât peştiĭ, pe cel ce a fost jucăria demonilor, priveşce unde l-a ridicat. Cu adevĕrat că aceasta e mărĕţia cea prea înaltă a puterei luĭ. Şi priveşce încă unde l-a ridicat: „În ceriurĭ“, dice, şi l-a făcut superior întregeĭ naturĭ create, „maĭ pre sus de cât tótă începĕtoria şi stăpânirea“. Cu adevĕrat că pentru cunoscinţa sa exactă, noĭ avem nevoe de ajutoriul Duchuluĭ şi de o judecată înţeleaptă; cu adevĕrat că e necesitate de revelaţiune. Înţelegĭ, câtă depărtare e între natura omuluĭ şi a luĭ Dumnedeŭ, şi cum din această înjosire l-a ridicat la acea cinste. Nu a dis în mod simplu sus, ci „maĭ pre sus“, adecă nu a întrecut numaĭ cu o treaptă, saŭ doué, saŭ treĭ. De cât puterile de sus Dumnedeŭ este maĭ pre sus, ast-feliŭ că l-a ridicat acolo pe cel dintre noĭ; din cel maĭ înjosit loc l-a ridicat la cea maĭ 'naltă stăpânire, de unde nu maĭ este altă cinste maĭ mare. „De cât tótă începĕtoria“, dice, adecă nu acestora numaĭ, saŭ numaĭ acelora, ci «de cât tótă începĕtoria, şi stăpânia, şi puterea, şi domnia, şi de cât tot numele ce se numesce», adecă orĭ-ce este în ceriurĭ, de cât tóte e maĭ presus. Aceasta cât privesce pentru cel ridicat din morţi, ceia ce e vrednic de admirat; eară nu în ce

priveşce pe Dumnedeŭ Cuvêntul, căcĭ în asemenea cas întreaga creaţiune e faţă de Dumnedeŭ, ceia ce sunt ţîntariĭ faţă de noĭ ómeniĭ. Dacă toţĭ ómeniĭ vor fi consideraţi ca picăturile din vadră şi ca praful din balanţă (Isaia 40, 15), apoĭ pune la socotelă puterile nevĕdute ca ţîntariĭ. Dară pentru cel dintre noĭ aceasta cu adevĕrat că e lucru mare şi miraculos, căcĭ l-a ridicat de la cele maĭ de jos ale pământuluĭ. Dacă tóte popórele sunt înaintea luĭ ca o picătură, apoĭ un singur om a câtea parte din picătură este? Şi totuşĭ pe acesta l-a făcut superior tuturor, „nu numaĭ în veacul acesta, ci şi în cel viitoriŭ“. Aşa dară maĭ sunt nume şi de alte puteri nedeslușite şi necunoscute nouĕ. „Şi tóte le-a supus sub picĭórele luĭ“, adecă nu în mod simplu l-a făcut superior, spre a fi preferat lor, nicĭ prin comparaţiune, ci maĭ presus de dênşiĭ ca servĭ. Vaĭ! Cu adevĕrat faptul acesta este înfricoşat. Întreaga natură creată a devenit sclavă omuluĭ din causa luĭ Dumnedeŭ-Cuvêntul, carele a vieţuit în el. E posibil de a fi cine-va sus şi să nu aibă supuşĭ, ci numaĭ să fie preferat; aicĭ însĕ nu este aşa, ci totul a supus sub picĭórele luĭ, şi nu cum s-ar întâmpla a supus, ci cu cea maĭ de pe urmă supunere. Pentru aceia a şi dis: „Sub picĭórele luĭ“. „Şi pre el l-a dat cap bisericeĭ maĭ pre sus de tóte“. Vaĭ, earăşĭ, unde a ridicat şi biserica! Întocmaĭ ca cu o maşină a ridicat'o la înălţime şi a aşezat'o în acelaşĭ tron. Căcĭ unde este capul, acolo este şi corpul, eară capul şi corpul nu sunt separate prin nimic intermediar, căcĭ de vor fi separate, nu se póte dice că e corp, saŭ cap. „Maĭ pre sus de tóte“, dice. Dară ce înseamnă aceasta? Adecă că nicĭ înger, nicĭ archanghel şi pe nimenĭ altul n-a lăsat superior luĭ. Dară nu numaĭ cu aceasta ne-a cinstit pe noĭ, că adecă a ridicat la înălţime pe cel dintre noĭ, ci pentru că a şi regulat ca întregul gen omenesc să-ĭ urmeze luĭ, de dênsul să se bucure şi pe el să-l secundeze. „Care este trupul luĭ“. Pentru ca nu cum-va audind de cap să-l ieĭ numaĭ ca cel ântêiŭ, ci să aĭ şi convingerea că nu e numaĭ o căpetenie simplă, de aceia 'l numesce ca cap al corpuluĭ. „Împlinirea celuĭ ce se împlinesce cu tóte întru toţĭ“. Apoĭ ca şi cum nu ar fi suficiente tóte acestea de a arata afinitatea şi apropierea, dice că plinătatea luĭ Christos este biserica. Căcĭ şi plinătatea capuluĭ este corpul, cum şi plinătatea corpuluĭ este capul. Privesce de câtă orânduială face us

Pavel, cum el nu cruță nicĭ un cuvênt, numaĭ și numaĭ spre a representa slava luĭ Dumnedeŭ. Plinătatea, dice, adecă precum capul se împlinesce (complectează) prin corp, așa și corpul se împlinesce prin tóte membrele la un loc, și prin fie-care în particular. Căcĭ de nu vom fi mulțĭ, dintre cari unul să fie mână, altul picior, eară un altul vr'un alt membru, nu se împlinesce (complectează) întregul corp. Prin tóte acestea decĭ se împlinesce corpul luĭ. Atunci se împlinesce și capul, atunci și corpul devine perfect, când cu toțiĭ vom fi uniți la un loc și vom fi lipiți cu dragoste. *) Aĭ vĕdut bogăția slaveĭ clironomieĭ? Aĭ vĕdut măreția cea prea 'nallă a putereĭ cătră ceĭ ce cred? Aĭ vĕdut speranța chemăreĭ? Să respectăm decĭ capul nostru, să înțelegem al căruĭ cap suntem noĭ corpul, cap căruia totul a fost supus. După acest exemplu noĭ trebue a fi maĭ buni de cât îngerii și maĭ deosebiți de cât archangheliĭ, ca ceĭ ce suntem preferați tuturor.

„Nu pre îngerĭ a luat când-va Dumnedeŭ", după cum dice în epistola cătră Ebreĭ, „ci sĕmânța luĭ Abraam" (Ebr. 2, 16). Nu a luat nicĭ începĕtoriile, nicĭ stăpâniile, nicĭ domniile și nicĭ vre o altă putere óre-care, ci natura nóstră a luat'o, și a aședat'o deadreapta luĭ. Și ce dic, a aședat'o? Așternut ĭ-a făcut luĭ, și tóte a supus sub piciórele luĭ. Câțĭ morțĭ voescĭ a fi puși sub piciórele luĭ? câte suflete? miĭ și milióne? Dară nimic nu veĭ spune exact. Două lucrurĭ marĭ a săvêrșit; și el a ajuns până la cea maĭ de pe urmă umilință, și pe om l-a ridicat până la cea maĭ mare înălțime, și l-a mântuit prin sângele luĭ. Maĭ 'nteiŭ a dis aceia, că adecă s-a umilit până la atâta pe dênsul; apoĭ spune și ceia ce este maĭ puternic încă, faptul acela cu adevĕrat mare și principal. De și nu am fost vrednicĭ de nimic, el totuși ne-a ajutat; decĭ dacă ne-am făcut vrednicĭ și fără aceasta, era de ajuns faptul și fără a fi sacrificat; dară când și ambele (nevrednicia și sacrificiul) aŭ fost, cum să nu ne uimiască? Nu e mare lucru învierea, când noĭ judecăm aceste împrejurărĭ. Despre dênsul dice: „Dumnedeul domnuluĭ nostru Iisus Christos", și nu despre Dumnedeŭ Cuvêntul. Să ne sfiim decĭ de apropierea luĭ, de legătura cu el; să ne temem ca nu cum-va să fie tăiat cine-va de la acest corp, nu cum-va să cadă, nu

*) Partea morală. Despre darul corpuluĭ stăpânuluĭ a tóte, și cum că cel ce nu se împărtășesce din el, nu trebuie nicĭ macar a sta la rugăciunile pentru proaducere. (Codicul Veronensis).

cum-va să se arate nevrednic. Dacă cine-va nĭ-ar pune o diademă pe cap, saŭ o corónă de aur, óre nu am face totul ca să ne arătăm demnĭ de aceste petre ne'nsuflețite? Acum, însĕ, nu vre-o diademă e pusă pe capul nostru, ci Christos chiar a devenit capul nostru, ceia ce este cu mult maĭ însemnat; și noĭ nu facem nicĭ o vorbă? Dacă îngerii se sfiesc de dênsul, și archangheliĭ și tóte puterile cerescĭ, noĭ însĕ, fiind și corpul luĭ, nicĭ pentru aceasta și nicĭ pentru aceia să nu ne sfiim? Și care ni va fi óre speranța de mântuire? Înțelege dară, ce feliŭ este tronul împărătesc, pricepe apoĭ și cinstea nemărginită de care te bucurĭ; acest fapt ar fi de-ajuns, de am voi, ca să pótă a ne înfricoșa pe noĭ maĭ mult de cât gheena. Eară dacă nu este gheena, și noĭ cariĭ ne învrednicim de atâta ciuste ne vom găsi nedemnĭ și rĕĭ, apoĭ de ce osândă și de ce pedéapsă nu vom fi vrednicĭ? Pricepe decĭ, de cine șade maĭ cu apropiere capul tĕŭ, carele e Christos, și în dreapta cuĭ se găsesce, maĭ presus de cât tótă începĕtoria și stăpânirea și puterea; pe când corpul luĭ este călcat în picióre de demonĭ! Însĕ, să nu fie una ca aceasta! Un ast-feliŭ de corp atunci nu s-ar maĭ numi corp. De capul tĕŭ (Christos) se înfricoșază chiar ceĭ maĭ încercațĭ dintre servĭ, pe când tu supuĭ corpul celor ce-l desprețuiesc? Și de ce osândă nu veĭ fi óre vrednic? Dacă cine-va ar lega piciórele regeluĭ cu lanț și cătușe, óre nu ar fi responsabil de cea maĭ mare pedeapsă? Tu însĕ, întregul corp îl predaĭ fiarelor selbatice, și pentru aceasta nu te înfricoșezĭ?

Dară fiind-că veni vorba despre trupul domnuluĭ, e bine să amintim și despre trupul aceluia, care a fost crucificat, străpuns cu cuie și sacrificat. Dacă decĭ eșt trupul luĭ Christos, ia crucea, căcĭ și el a purtat'o; sufere scuipĭrĭ, sufere bătăĭ, sufere cuie. Ast-feliŭ a fost corpul luĭ. Acel corp „pĕcat n-a făcut, nicĭ vicleșug nu s-aŭ aflat în gura luĭ" (I Petru 2, 22); mânele luĭ făceaŭ tóte spre folosința celor ce aveaŭ nevoe, și gura luĭ nimic nu a pronunțat din cele ce nu se cuvinea. I s-a dis bună-óră; „Aĭ drac" (Ioan 7, 20), și el nimic nu a respuns. Vorba ni e despre corpul Domnuluĭ din cina cea de taină, care întru nimic nu se deosebesce de corpul luĭ. Se înțelege că noĭ cariĭ ne împărtășim din corpul și din sângele luĭ, ne împărtășim chiar din corpul aceluĭ ce este în ceriurĭ și închinat de îngerĭ. Vaĭ, câte căĭ nu ni s-a dat spre mântuirea nóstră! Ne-a făcut corpul luĭ, corpul luĭ l-a dat nouĕ, și totuși nimic din tóte acestea nu ne

abate de la rele! O adâncul cel mare al rĕutăţeĭ, al întunecimeĭ şi al nesimţireĭ! „Cele de sus gândiţi..., unde este Christos şedênd deadreapta luĭ Dumnedeŭ.“ (Coloseni 3, 2. 1.) şi cu tóte acestea unia iubesc slava, se îngrijesc de a aduna banĭ şi sunt stăpâniţi de patimi. Dară nu vedeţi că chiar în corpul nostru ceia-ce este de prisos şi netrebnic se taie şi se desparte? Nu vedeţi că nu este nicĭ un folos pentru corp, dacă acel membru e beteag, dacă e mort, dacă e putred şi dacă vatămă şi pe cele-l-alte mădulărĭ a le corpuluĭ? Să nu ne îucurajăm că dejà suntem în corp, căcĭ dacă corpul acesta fiind natural şi totuşĭ se taie în anumite împrejurărĭ, dară încă când nu stăruiesce în cele a le voinţeĭ libere, ce nenorocire nu ar putea suferi? Când corpul nu se împărtăşesce de această hrană, când poriĭ se astupă, atuncĭ corpul este beteag; eară când se astupă canalurile arterelor, atuncĭ este mort. Tot ast-feliŭ şi noĭ când astupăm urechele şi nu voim a audi, ni se betejesce sufletul nostru. Când nu ne împărtăşim cu hrana duchovnicească, când niscare-va vicleniĭ ne infectează ca nisce sucurĭ stricate, tóte acestea la un loc, nasc acea bólă care pricinuiesce putredire, bólă primejdiósă, din care causă va fi nevoe de acel foc la urmă, va fi nevoe de a fi tăiat şi despărţiţ în douĕ; pentru-că cu un ast-feliŭ de corp nu sufere Christos de a intra în camara de nuntă. Dacă a respins şi a scos afară pe cel ce avea haina murdară, apoĭ ce nu va face celuĭ ce pe lângă haină şi-a adaos şi murdăria corpuluĭ? Ce nu va dispune cu el? Vĕd pe mulţĭ împărtăşindu-se cu corpul luĭ Christos cum s-ar întâmpla, maĭ mult ca obiceiu şi ca lege, de cât ca impus de cuget. „Când va sosi, dice, timpul Sântuluĭ Mare post, saŭ când va sosi ziua Arătareĭ Domnuluĭ (Epifania) mĕ voiŭ împărtăşi cu sântele taĭne,» de şi timpul de câştig nu este epifania, nicĭ postul mare, ci sinceritatea şi curăţenia sufletuluĭ. Cu acestea apropiete, fără acestea, însĕ, nicĭ-odată. „De câte-orĭ veţĭ face aceasta, mórtea Domnuluĭ veţĭ vesti“ (I. Corinth. 11. 26), adecă, faceţĭ amintire de mântuirea vóstrĕ, de bine-facerea luĭ cătră voĭ. Înţelegĭ, cum ceĭ ce sacrificaŭ în legea veche se purtaŭ cu atâta sfială în timpul sacrificiuluĭ, căcĭ ce nu făceaŭ iĭ pentru curăţirea lor? Necontenit se curăţiaŭ; eară tu, apropiindu-te de jertfă, de care se înfricoşază şi îngeriĭ, hotărăşcĭ perióde de timpurĭ pentru aceasta? Şi cum te veĭ presenta înaintea tronuluĭ luĭ Christos cu mânele murdare, şi cu buze necurate? Veĭ îndrăzni óre a te atinge de corpul luĭ? Tu nu aĭ îndrăzni câtuşĭ de puţin de a săruta pe Rege cu gura împuţită; eară pe Împăratul ceriuluĭ îndrăzneşcĭ a-l săruta cu spiritul fiind împuţit? Dară aceasta e o mare insultă. Spune-mĭ, óre aĭ prefera că să te atingĭ de jertfă cu mânele nespalate? Eŭ nu cred, şi chiar sunt sigur că nicĭ aĭ primi a te apropia, de cât să te atingĭ cu mânele murdare. Deci dacă eştĭ evlavios la asemenea fapte micĭ, având sufletul murdar te apropiĭ, şi îndrăzneşcĭ a te atinge? De şi sântele taĭne pentru puţin timp le aĭ în mânĭ, pe când în spirit ele se descompun în totalitatea lor. Dară-ce? Nu vedĭ sântele vase acoperite ast-feliŭ, şi strălucind ast-feliŭ? Apoĭ sufletele nóstre trebuie a fi maĭ curate şi maĭ strălucite de cât acestea, maĭ sânte de cât acestea. Pentru ce óre? Pentru că acestea sunt făcute pentru noĭ; şi ele nu se împărtăşesc cu cel ce este, nu simţesc, pe când noĭ da, simţim că ne împărtăşim cu sântele taĭne dintrênsele. Acum, tu nu aĭ primi a te apropia cu haina murdară, eară cu sufletul necurat te apropiĭ? Vĕd aicĭ o mare anomalie. In alte timpurĭ chiar de sunteţĭ curaţi, nu vĕ apropiaţi, eară în ziua de Paschĭ, ca cum ar fi îngăduit vouĕ, vĕ apropiaţi. O, ce obiceiŭ! O, ce prejudiţiŭ! Jertfa dilnică este în zadar; în zadar am stat înaintea sanctuaruluĭ, căcĭ nu e nimenĭ care să se împărtăşască.

Acestea nu le dic, ca adecă să vĕ împărtăşiţĭ cum s-ar întâmpla, ci ca să vĕ faceţĭ vrednicĭ de aceasta. Nu eştĭ vrednic de jertfă? Nu eştĭ vrednic de împărtăşire? Deci nu eştĭ vrednic nicĭ de a sta la rugăciune. Audĭ, de sigur, pe preotul ce stă faţă la rugăciune şi dice: câţĭ sunteţĭ în căinţă, rugaţi-vĕ toţĭ (ὅσοι ἐν μετανοίᾳ, δεήθητε πάντες). Câţĭ nu se împărtăşesc, sunt în căinţă. Dacă deci eştĭ dintre ceĭ ce se căiesc, nu trebuie a te împărtăşi, căcĭ tot cel ce nu se împărtăşesce, face parte dintre ceĭ ce se căiesc. Deci pentru ce dice preotul: «câţĭ nu puteţĭ a vĕ ruga, eşiţĭ» (ἀπέλθετε οἱ μὴ δυνάμενοι δεηθῆναι), eară tu aĭ stat pe loc cu obrăznicie? Insĕ nu eştĭ póte dintr'aceştia ci dintre ceĭ ce pot să se împărtăşască, şi totuşĭ de nimic nu te îngrijeşcĭ, faptul acesta'l credĭ de nimic? Judecă, te rog: masa împărătească este de faţă, îngeriĭ servesc la masă, însuşĭ Împăratul este la masă, şi tu aĭ rĕmas dormitând cu gura cascată? Hainele tale sunt murdare, şi tu nu dicĭ nimic? Dară póte sunt curate? Atuncĭ aşazĕ-te la masă şi te împărtăşesce. El vine în fie-care ziĭ, ca să vadă pe ceĭ de la masă, şi tuturor li vorbesce: eară

acum el va dice în conscința ta: «prietene, cum de aĭ intrat aicĭ, neavênd haine de nuntă»? El nu dice de ce te-aĭ pus la masă? ci chiar maĭ'naĭnte de a te așeza, și maĭ'naĭnte de intrare el te scie de nevrednic; căcĭ nu a dis: de ce te-aĭ pus la masă? ci de ce aĭ intrat? Acestea le dice și acum cătră noĭ toțĭ, carĭĭ cu nerușinare și cu obrăznicie stăm în fața lui. Căcĭ tot cel ce nu se împărtășesce cu sântele taine, și totuși stă față, nerușinat este și obraznic. Pentru aceasta cei păcătoși sunt scoși cei ânteĭ. Precum când vine la masă stăpânul, nu se cuvine a sta față aceĭ dintre servitorĭ carĭ l-aŭ supărat, ci se fac nevețuți, ast-feliu și aicĭ: jertfa fiind proadusă, Christos fiind sacrificat, mielul împărătesc fiind sfășiat, când audi: „să ne rugăm cu toțiĭ împreună“; când vedĭ deschidêndu-se ușile împărătescĭ (τὰ ἀμφίθυρα), atunci închipuiți, că se deschide ceriul și îngerii se pogoră. Deci, precum nu trebuie a sta față nimenĭ dintre necredincioși, tot ast-feliu nu trebuie a sta nicĭ unul chiar dintre credincioși dară murdariŭ. Spune-mĭ, te rog, când cine-va este chemat la masă, când și-a spălat mânele și s-a așezat dejà și este gata pentru mâncare, și totuși nu mănâncă, óre nu insultă pe cel ce l-a chemat? Și nu ar fi fost maĭ bine ca unul ca acesta să nu fi venit? Ast-feliu și tu aĭ venit, aĭ cântat împreună cu toțĭ cei-l-altĭ imnul Dumnedeesc, aĭ mărturisit că eștĭ dintre ceĭ vrednicĭ, și nu dintre ceĭ nevrednicĭ carĭĭ aŭ fost ieșit dejà la timp; deci, cum aĭ remas și din masa împărătească nu te împărtășescĭ? «Sunt nevrednic», dicĭ: apoĭ atunci eștĭ nevrednic și de a lua parte în comun la rugăciunĭ. Nu numaĭ pentru darurile ce sunt puse înainte se pogoră în tot-deauna Sf. Duch, ci și pentru cântările și rugăciunele credincioșilor. Nu vedĭ cum servitoriĭ noștri spală masa cu buretele, curăță casa și așază talgerile pe masă? Întocmaĭ așa se face și în biserică, prin rugăciunĭ și la glasul preotuluĭ; spălăm ca cu un burete biserica pri'mprejur, ca ast-feliu tóte înăuntru să se așeze în biserică curate, ca să nu fie nicĭ-o pată, nicĭ-o încrețetură (ῥυτίς=sbârcitură). Sunt nevrednicĭ și ochiĭ de aceste privelișteĭ, sunt nevrednice și urechele de a audi. „Chiar vre-o vită, dice, de se va atinge de munte, se va ucide cu petre.“ (Exod. 19, 13). Ast-feliu, deci, nu eraŭ demnĭ nicĭ măcar de a se sui pe munte, de și după aceasta s-aŭ apropiat și aŭ vĕdut locul unde a stat Dumnedeŭ. E permis după terminarea Sf. Liturghiĭ de a te apropia și a vedea; dară când El este present,

pleacă, căcĭ nu'țĭ-e permis maĭ mult, de cât e permis și catichumenuluĭ a vedea. Căcĭ nu e tot una, de a nu lua parte la sântele misteriĭ, cu a-l despreți după ce aĭ luat parte, însĕ aĭ fost nevrednic de acea privelișce.

Ar fi trebuit de a vĕ vorbi maĭ multe și maĭ înfricoșate, însĕ, ca sĕ nu îngreuiez cugetul vostru, ajung și acestea. Ceĭ ce nu se vor înțelepți cu acestea, de sigur că nicĭ cu maĭ multe nu se vor înțelepți.

Decĭ, pentru ca nu cum-va să fim siliți a pronunța contra vóstrĕ vre-o hotărîre de condamnare maĭ aspră, vĕ sfătuim nu ca să nu veniți la biserică, ci ca venind să vĕ faceți maĭ'ntĕiŭ vredniciĭ de presența și de apropierea vóstrĕ de sanctuariŭ. Spune-mĭ, te rog, dacă óre-care Rege ar porunci și ar dice: «dacă veți face cutare lucru, apoĭ împărtășiți-vĕ din masa mea», — óre nu ați face totul pentru aceasta? Pe noĭ ne-a chemat în ceriurĭ, la masa Împăratuluĭ celuĭ mare și minunat, și ne lepădăm și zăbovim încă, și nu ne grăbim, și nu alergăm? Și care speranță de mântuire o vom avea? Să nu pretextăm că din causa slăbăciuneĭ nóstre, că din causa natureĭ nóstre întârdiem; nu, ci numaĭ lenevirea ne-a făcut pe noĭ nevredniciĭ.

Acestea vi s-a spus de noĭ acum, însĕ Cel ce îmboldesce inimile spre umilință, Cel ce dă spiritul de cucernicie, să întărîte inimele vóstre spre evlavie, și să pună în fundul lor sĕmințele cele mântuitóre, ca ast-feliŭ să concepim în pântecele nostru din frica luĭ, să nascem spiritul mântuireĭ, și cu curaj să ne apropiem de dênsul. „Fiiĭ tĕĭ, dice, ca nisce tinere mlădițe de maslin împrejurul meseĭ tale“ (Psalm. 127, 3). Nimic vechiŭ, nimic sălbatec. Ast-feliŭ sunt plantele cele tinere, și plantate din noŭ; sunt apte de a produce fruct, și încă fruct miraculos — vorbesc de fructul maslinuluĭ; sunt puternice acele plante, așa că tóte sunt puse pri'mprejurul meseĭ, și nu se adună aicĭ cum s-ar întâmpla, ci cu fricĭ și grózĭ. Numaĭ așa decĭ, veți vedea cu curaj pe Christos acolo, și vĕ veți învrednici de împărăția ceriurilor. Căria fie a ne învrednici, în Christos Iisus Domnul nostru, cu care împreună se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, Tatăluĭ și Sf. Duch, acum și pururea și în vecĭĭ vecilor. Amin.

OMILIA IV.

„Și pre voi cari erați morți cu greșalele și cu pĕcatele vóstre, întru care óre-când ați umblat dupre veacul lumei aceștia, dupre domnul stăpânieĭ văzduchuluĭ, a duchuluĭ celui ce acum lucrează întru fiiĭ neascultăreĭ, întru care și noĭ toți am petrecut óre-când întru poftele trupuluĭ nostru, făcĕnd voile trupuluĭ nostru și ale cugetelor, și eram fiĭ din fire aĭ mâncĭeĭ ca și ceĭ-l-alți“ (Cap. 2, 1—3).

Este mórte corporală, este însĕ și mórte spirituală. De cât cea d'ntĕiŭ nu atrage după sine vre-un pĕcat saŭ vre-un pericul, căcĭ faptul nu vine din vre-o intenție, ci de la natură. A intrat în lume de la abaterea protopărinților noștri, eară la urmă a devenit naturală, de și de-alt-feliŭ iute se și desleagă. Mórtea spirituală însĕ, fiind resultată din intenție, are în sine pĕcatul și nicĭ-o deslegare. Privește decĭ cum Pavel arătând deja faptul acesta ca fórte mare, și dicĕnd că este cu mult maĭ greŭ de a vindeca un suflet mort, de cât de a învia morții, pune și de astă-dată acelașĭ fapt, căcĭ dice: „și pre voĭ, cariĭ erațĭ morțĭ cu greșalele și cu pĕcatele vóstre, întru care ațĭ umblat óre-când dupre veacul lumeĭ acestia, dupre Domnul stăpânieĭ văzduchuluĭ, a duchuluĭ celuĭ ce acum lucrează întru fiiĭ neascultăreĭ“. Vedĭ dulceața în vorbă a luĭ Pavel, și cum peste tot locul mângâe auditoriul neîngreuindu-l? Căcĭ după ce a dis, că ațĭ alergat la cea maĭ de pe urmă rĕutate,—și aceasta este de a muri spiritualminte,—pentru ca să nu-ĭ îngreuieze peste măsură,—căcĭ ómeniĭ se rușinează de relele dinainte când sunt puse la mijloc, chiar de ar fi fost dispărut ele și nu ar maĭ fi nicĭ un pericul,—li dă lor un conlucrătoriŭ în faptele cele rele, ca să nu creadă iĭ că totul depinde de dênșiĭ, și încă un conlucrătoriŭ puternic. Și care e acel conlucrătoriŭ? Diavolul. Aceasta o face el și în epistola cătră Corinthenĭ (I. Corinth. 6, 9—11), căcĭ dice: „Să nu vĕ înșelați; nicĭ curvariĭ, nicĭ idololatriĭ“, și prenumerând tóte cele-l-alte fapte,

adaoge: „nu vor moșceni împărăția luĭ Dumnedĕŭ“, și apoĭ încheie: „Și aceste ațĭ fost unia dintre voĭ“. El nu dice simplu „eraț“ ci „ațĭ fost unia dintre voĭ“, adecă, cam așa vĕ purtațĭ. Dară ereticiĭ se acață de noĭ, și spun, că tóte acestea aŭ fost dise cu privire la Dumnedĕŭ, și scoțêndu-și limbele peste măsură dic, că acestea se atribuie luĭ Dumnedĕŭ, ceia ce de alt-feliŭ numaĭ diavolului se póte atribui. Decĭ cum li vom astupa gurile? Din înșeși vorbele lor. Dacă Dumnedĕŭ este drept, după cum diceți și voĭ, și totuși a făcut aceasta, apoĭ faptul nu este al unuĭ Dumnedĕŭ drept, ci al unuia fórte nedrept și scârbos. Însĕ Dumnedĕŭ nedrept și scârbos nu ar putea fi nicĭ-odată. Dară de ce l-a numit óre pe diavol domnul și stăpânitoriul secululuĭ lumeĭ acestia? De aceia tocmaĭ pentru că aprópe întreaga natură omenească s-a predat luĭ, și toți servesc luĭ de bună voea și cu asentimentul lor. Luĭ Christos, carele a promis miĭ de bunătățĭ, nuĭ dă nimenĭ vre-o atențiune; pe când diavolului, carele nimic nu a promis din acelea, ci încă duce și în gheena, toți i se supun. Dară dacă el stăpânesce în seculul acesta, și are sub stăpânirea sa maĭ mulțĭ de cât are chiar Dumnedĕŭ, și de dênsul ascultă maĭ mult de cât de Dumnedĕŭ,—afară de puține excepțiunĭ,—apoĭ aceasta provine din causa trândăvieĭ nóstre. „Dupre stăpânirea, dice, a duchuluĭ văzduchuluĭ“. Aceasta o dice earăși ca să arate, că diavolul are loc de ședere sub ceriŭ, și că spiritele din aer sunt puterĭ necorporale. Cum că stăpânirea luĭ este seculară, adecă că în secolul (viața) present se desființază, ascultă pe Pavel, ceia ce dice pe la finea epistoleĭ: „Nu este lupta nóstrĕ în potriva trupuluĭ și a sângeluĭ, ci împotriva începĕtoriilor, a domniilor, împotriva stăpânitorilor întunereculuĭ veaculuĭ acestuia“ (Cap. 6, 12). Pentru ca să nu credĭ că diavolul este stăpânitoriul absolut al lumeĭ, și să țiĭ l închipuĭ că el este necreat, de aceia pe aiurea el numesce secul viclean timpul cel viciat, și nu vorbesce de creaturĭ. Mie mi se pare că a devenit stăpânitoriŭ sub ceriŭ după greșala stremoșilor noștri. „Celuĭ ce lucrează acum, dice, întru fiiĭ neascultăreĭ“. Vedĭ așa dară, că nu cu deasila, nicĭ în mod tiranic sunt atrașĭ, ci cu binele? A dis neascultare, ca cum ar dice cine-va înșelăciune, căcĭ cu înșelăciunea și cu momeala pe toțĭ-ĭ atrage. Dară

apoĭ nu-ĭ mângâe numaĭ cu aceia că li dă tovarăș, ci și cu aceia că se pune și pe sine în rândul lor. „Intru care, ḑice, și noĭ toți am petrecut óre-când“. „Toți“ căcĭ nu trebuia a ḑice că făcea cine-va excepțiune. „Intru poftele trupuluĭ nostru, făcênd voile trupuluĭ și a cugetelor, și eram fiĭ aĭ mâncĭeĭ din fire, ca și toți ceĭ-l-alțĭ“. Dară ce înseamnă: „din fire“? Arată aicĭ că cu adevĕrat ĭĭ aŭ fost fiiĭ mâncĭeĭ, în mod veritabil și firesc. „Ca și toți ceĭ-l-alțĭ“, adecă necugetând nimic din cele duchovnicescĕĭ. Și ca să nu creadă cine-va că el defaimă corpul, saŭ să'și închipuie că nu este vre-o greșală mare, privesce cum se asigură: „Voile trupuluĭ nostru, ḑice, și a le cugetelor nóstre“, adecă, făcênd poftele plăcerilor. Am întărîtat pe Dumneḑeŭ, l-am mâniat, adecă eram înșeșĭ urgia, și nimic alt. Precum fiul omuluĭ de la natură, saŭ cum se ḑice din fire este om, ast-feliŭ și noĭ, ca și toțĭ ceĭ-l-alțĭ, eram fiiĭ urgieĭ, fiiĭ mâncĭeĭ.

„Dară Dumneḑeŭ bogat fiind în milă“ (Vers. 4). Nu ḑice numaĭ milostiv, ci bogat în milă, după cum se ḑice și în alt loc: Dupre mulțimea îndurărilor tale“ (Psalm. 50, 1), și earăși: „Miluesce-mĕ Dumneḑeule dupre mare mila ta“ (Ibid.), și earăși: „Dupre mulțimea milceĭ tale auḑi-mĕ“ (Psalm. 68, 16). „Pentru dragostea luĭ cea mare, cu care ne-a iubit pre noĭ“ Dară cum ne-a iubit pe noĭ? căcĭ faptele săvêrșite nu sunt demne de iubire, ci de urgie și de cea maĭ grozavă pedeapsă, Decĭ și aceasta e resultatul milceĭ luĭ celeĭ marĭ. „Și fiind noĭ morțĭ cu pĕcatele, ne-a înviat împreună cu Christos“ (Vers. 5). Earăși Christos e pus la mijloc, ast-feliŭ că faptul e demn de credință. Căcĭ dacă Christos care e începĕtura (ἀπαρχή) nóstrĕ viază, apoĭ și noĭ suntem viĭ, pentru că împreună cu dênsul ne-a înviat și pe noĭ. Veḑĭ decĭ, cum tóte acestea aŭ fost ḑise cu privire la corpul luĭ Christos? Aĭ vĕḑut măreția cea covârșitóre a puterceĭ luĭ cătră noĭ, carii am creḑut? Pe ceĭ morțĭ, pe fiiĭ urgieĭ, pe aceștia ĭ-a înviat. Aĭ vĕḑut speranța chemărceĭ? „Ne-a sculat împreună cu el și ne-a pus a ședea împreună cu el“ (Vers. 6). Aĭ vĕḑut slava clironomieĭ luĭ? Cum că ne-a sculat împreună cu el, aceasta este invederat; dară că ne-a pus să stăm împreună cu el“ cum s-a făcut? Tot așa precum ne-a și sculat împreună cu el. Nicĭ-o-dată nu este cine-va ridicat, saŭ sculat de jos, de cât odată cu capul. Tot așa și noĭ ne-am sculat, dupre cum se spune și acŏlo, că închinându-se Iacob, în acelașĭ timp și femeea luĭ s-a închinat luĭ Iosif. Intocmaĭ așa și noĭ am stat împreună cu el; când capul stă, și corpul stă împreună cu el. Pentru aceia și adaoge: „întru Christos Iisus“. Dară dacă nu este aceasta, apoĭ ne-a sculat împreună cu el prin baea renașcereĭ. Dară cum ne-a pus să stăm împreună cu el? „De rĕbdăm, vom și împărăți împreună cu el, de murim, vom și învia împreună cu el“ *) ḑice (II Timoth. 2, 12). Cu adevĕrat că e nevoe de Duchul Sânt și de descoperire, spre a pricepe cine-va adâncimea acestor misterĭĭ. Apoĭ ca nu cum-va să căḑĭ în necredință, privesce ce adaoge el: „Ca să arate în veacurile viitóre bogăția cea mare a charuluĭ sĕŭ, întru bunătate cătră noĭ întru Christos Iisus“ (Vers. 7). Decĭ, fiind-că a spus cele cu privire la Christos, eară acestea nu se rapórtă la noĭ, ar putea cine-va să ḑică; «și ce e cu noĭ, dacă el a înviat»? iată însĕ că Pavel a arătat deja, că și la noĭ se rapórtă învierea luĭ, dacă cu adevĕrat că s-a unit cu noĭ ast-feliŭ; pentru care și spune deadreptul cele cu privire la noĭ: „Pe noĭ, ḑice, cariĭ eram morțĭ cu pĕcatele ne-a sculat împreună cu el, și ne-a pus să stăm împreună cu el“, așa că, după cum am ḑis, nu fiĭ necredincios, ci ia dovada din cele dinainte, și de la cap, cum și din voința luĭ de a-și arăta bunătatea luĭ cea nemărginită. Căcĭ cum se va arăta acea bunătate dacă nu este în realitate? „Se va arăta, ḑice, în veacurile viitóre“; dară cum? Că adecă acele bunătățĭ aŭ fost marĭ, în acelașĭ timp și maĭ demne de credință dintre tóte cele-l-alte. Celor necredincioșĭ li se par acum cele vorbite de noĭ ca bârfire, atuncĭ însĕ cu toțiĭ vor cunósce. Voescĭ să afli și cum ne-a pus să stăm împreună cu el? Ascultă pe însușĭ Christos ḑicênd: Veți ședea pe douĕ-spre-ḑece scaune, judecând pe cele douĕ-spre-ḑece semințiĭ ale luĭ Israil“, și earăși: „Eară a șe-

*) In ediția Românească de Buzeŭ lipsesce partea finală a pasajuluĭ, eară în loc e pus: „de ne vom lepăda de el, și el se va lepăda de noĭ“, ceia ce nu este în originalul Grec. Trad.

dea deadreapta mea și deastânga, nu este al meŭ a da, ci celor ce s-aŭ gătit de la tatăl“ (Math. 19, 28. 20, 23). Ast-feliŭ deci s-a fost pregătit. „Intru bunătate spre noi întru Christos Iisus“. Și bine a dis, căci a ședea deadreapta este o onóre mai presus de ori-ce altă onóre, dupre cum nici nu este alta. Deci, dice că și noi vom ședea împreună cu el. Cu adevĕrat că e bogăție covârșitóre; cu adevĕrat că e ne'ntrecută măreția puterei luĭ, spre a sta noi împreună cu Christos! Deci dacă aĭ avea chiar miĭ de suflete, óre nu le-aĭ da pe tóte pentru Christos? Dacă ar trebui să intri în foc, óre nu aĭ primi să suferi de bună voe? Insuși el dice earăși: „Și unde voiŭ fi eŭ, acolo și sluga mea va fi“ (Ioan 12, 26). Deci dacă ar trebui ca să fiĭ tăiat și îmbucătit pe fiece di, nu ar trebui óre a primi cu mulțămire pentru aceste bunătăți? Pricepe, deci, unde a ședut el. A ședut în ceriŭ sus, și mai presus de ori-ce începĕtorie și stăpânie. Pricepe, cu cine veĭ sta împreună? Cu el. Cine fiind tu? Mort și fiiŭ al urgiei. Și ce fapte aĭ săvârșit? Nimic! Cu adevĕrat că aici e timpul potrivit de a striga cu același apostol: „O adêncul bogăției, al înțelepciunei și al cunoscinței de Dumnedeŭ“! (Rom. 11, 33). „Căci cu charul sunteți mântuiți“ dice (Vers. 8). Apoi ca nu cum-va măreția bine-facerilor să te îngâmfe, privesce cum te mărginesce: „Cu charul sunteți mântuiți, dice, prin credință.“ Și ca nu cum-va să se vatăme liberul arbitru, a pus și ceia ce depinde de noi: apoi earăși a resturnat și aceasta, căci adaoge: „și aceasta nu de la noi“, adecă că nici credința nu depinde numaĭ de noi, căci dacă nu ar fi venit și nu ne-ar fi chemat, cum am fi putut crede? „Cum vor crede, dice, dacă nu vor audi“? Așa că nici a crede nu este propriŭ al nostru. „A luĭ Dumnedeŭ, dice, este darul“. A dis că credința mântuiesce; deci fiind-că a voit Dumnedeŭ, credința a mântuit. Fiind-că de altminterea cum mântuiesce credința, fără fapte? spune'mi. Chiar aceasta este darul luĭ Dumnedeŭ. „Ca să nu se laude cine-va“ (Vers. 9), pentru ca să ne facă a fi recunoscĕtoriĭ charuluĭ. Dară ce? Ne-a împedecat el óre de a ne îndreptăți din fapte? Câtuși de puțin; dară fiind-că nimeni nu s-a îndreptățit din fapte,— ca ast-feliŭ să se arate charul luĭ Dumnedeŭ și filantropia,

—nu ne-a îndepărtat de la dênsul fiind-că aveam fapte, ci fiind-că eram nedestoinici și lipsiți de ele, ne-a mântuit prin char, ca ast-feliŭ să nu pótă nimeni a se lăuda.

Apoi, ca nu cum-va audind că nu prin fapte, ci numaĭ prin credință s-a reușit totul, și așa să se leneviască cine-va, privesce ce a adaos el: „Că a luĭ făptură suntem, ziditi întru Christos Iisus spre fapte bune, care mai'nainte a gătit Dumnedeŭ, ca să umblăm întru ele“ (Vers. 10). Privesce, ce dice el aici: face alusiune la renașcere. In adevĕr că renașcerea este o a doua creațiune, căci din ceia ce nu eram am fost aduși la ceia ce suntem. Ceia ce eram mai'nainte am murit, adecă omul cel vechiŭ; și ceia ce am devenit, nu eram mai'naînte. Prin urmare faptul acesta este creațiune, și mai prețuită chiar de cât ceia-l-altă; pentru că dacă din aceia avem viața, apoi din aceasta am câștigat cunoșcința de a via bine, după voea luĭ Dumnedeŭ. „Spre fapte bune, care mai înainte a gătit Dumnedeŭ, ca să umblăm întru ele“, adecă nu numaĭ să începem, ci să umblăm întru ele. Așa dară avem nevoe de virtute incontinuă, adecă săvârșită până la sfârșitul vieței nóstre. Pentru că cu nimic nu ne-ar folosi, dacă trebuind a călători la cetatea împărătească, am face cea mai mare parte din cale, eară pe la fine lenevindu-ne, ne-am pune jos și am întrerupe călătoria. Aceasta este speranța chemărei. „Spre fapte bune“ dice, căci dealt-feliŭ cu nimic nu ne-ar folosi renașcerea.

*). Ast-feliŭ deci și aici nu ni se ordonă de a săvârși numaĭ un fapt bun, ci tóte. Căci precum avem cinci simțuri, și de tóte trebuie a face us la nevoile nóstre, tot așa trebuie de a săvârși tóte virtuțile. Dacă cine-va bună-óră ar fi înțelept, însĕ nemilostiv; saŭ ar fi milostiv, însĕ răpitoriŭ de averi streine; saŭ că póte nu s-ar atinge de cele streine, însĕ nu ar împărtăși pe nimeni din al sĕŭ, apoi atunci tóte sunt în zadar. Nu e deajuns numaĭ o singură faptă bună, spre a ne presenta cu curaj înaintea tronuluĭ luĭ Christos, ci ni trebuiesc multe și variate, și cu un cuvênt tóte faptele bune. Ascultă-l pe dênsul dicênd discipulilor: „Mergênd învățați tóte neamurile.....învățându-i pe dênșiĭ să păzască tóte câte am poruncit vóuĕ“ (Math. 28, 19), și

*) Partea morală. Cel ce voesce a se învrednici de împărăția ceriurilor, trebuie a face tóte faptele bune; pe când dacă pe unele le face eară pe altele nu, va fi scos din împărăție. (Veron).

earăşĭ: „Cel ce va strica una din aceste poruncĭ maĭ micĭ, maĭ mic se va chema în împărăţia ceriurilor“, adecă la înviere. Obicĭnuieşce Mântuitoriul de a numi împărăţie chiar şi timpul învierei. «Una de ar strica dice, maĭ mic se va chema», aşa că avem nevoe de tóte. Şi priveşce, cum nú e cu putinţă de a întra în împărăţia ceriurilor fără milostenie, ci chiar singură aceasta de ar lipsi, ne vom duce în focul cel vecĭnic. „Duceţi-vĕ dice, de la mine blestĕmaţilor în focul cel vecĭnic, care este gătit diavolului şi îngerilor luĭ“ (Ibid. 25, 41. 42.). Şi pentru ce óre? „Că am flămândit şi nu miaţĭ dat să mănânc, am însetat şi nu mi-aţĭ dat să beaŭ“. Aĭ vĕdut cum fără să fie acusaţi pentru alt-ceva, aŭ fost perduţĭ totuşĭ numaĭ pentru aceasta? Şi cele cincĭ fecióre numaĭ pentru aceasta aŭ fost scóse afară, de şi eraŭ caste. De alt-feliŭ tot Pavel dice: „Şi sânţenia, fără de care nimenĭ nu va vedea pe Domnul“ (Ebr. 12, 14). Aşa dară înţelege, că fără castitate nu e posibil de a vedea pe Domnul; şi totuşĭ nu în tot-deauna se póte vedea chiar avênd castitatea, pentru că de multe-orĭ a fost la mijloc póte vre-un alt obstacul. Şi earăşĭ: dacă tóte le-am face, eară pe aprópele cu nimic nu l-am folosi, nicĭ atuncĭ nu vom întra în împărăţia ceriurilor. De unde se invederează aceasta? De la servitoriĭ cărora li s-a încredinţat talanţiĭ. Acolo virtutea întreagă era neştirbită, şi nimic nu lipsia, însĕ fiind-că a fost leneş la treabă acel servitoriŭ, cu drept cuvênt a fost scos din rândul celor-l-alţĭ. E posibil apoĭ a cădea în gheena numaĭ din causa insulteĭ. „Cacĭ cel ce dice fratelui seŭ: nebunule, vinovat este de focul gheeneĭ“ (Math. 5, 22). Chiar de ar face cine-va tóte faptele cele bune, însĕ ar fi batjocoritoriŭ, nu va întra în împărăţia ceriurilor. Dară din aceasta causă să nu atribuie cine-va luĭ Dumnedeŭ vre-o crudime, dacă pe ceĭ ce greşesc chiar în cele micĭ, îĭ scóte din împărăţia ceriurilor. Căcĭ dacă printre noĭ ómeniĭ când face cine-va vre-o faptă contra legeĭ îşĭ atrage urgie şi pedeapsă din partea Impăratuluĭ; chiar o singură lege de ar călca dintre cele în fiinţă, chiar de ar batjocori, chiar de ar precurvi şi s-ar dovedi de vinovat, s-a făcut nevrednic; şi chiar de ar fi făcut miĭ de fapte bune, e totuşĭ condamnat; chiar de ar fi plănuit vr'un omor şi s-ar dovedi, e suficient de a-l perde. Decĭ dacă legile omenescĭ se bucură

de atâta băgare de samă, cu atât maĭ mult cele Dumnedeeşcĭ. „Dară, dicĭ póte, Dumnedeŭ este bun“. De cât, până când óre vom pronunţa această vorbă nebunească? Am dis nebunească nu că dóră el nu este bun, ci pentru că ne închipuim că bunătatea luĭ ni este de folosinţă când facem asemenea fapte, cu tóte că de miĭ de orĭ v-am vorbit despre aceasta. Ascultă ce dice scriptura: „Să nu dicĭ: mila luĭ este mare, şi va curăţi mulţimea pĕcatelor mele“ (Sirach. 5, 6). Nu ne împedică de a dice că indurarea luĭ este mare, nu ne îndeamnă la aceasta, ci voeşce maĭ ales ca necontenit să o dicem aceasta şi să o avem în mintea nóstrĕ. Pentru aceasta şi Pavel tóte le pune în mişcare spre atingerea acestuĭ scop, însĕ pentru următórele consideraţiunĭ: «Să nu te minunezĭ, dice, de iubirea de ómenĭ a luĭ Dumnedeŭ, când tu pĕcătueşcĭ, şi să dicĭ: Mulţimea pĕcatelor mele va şterge. Pentru aceasta şi noĭ spunem atâtea despre bunătatea luĭ, nu dóră ca încurajându-ne să facem tóte relele, fiind-că în asemenea cas bunătatea luĭ va fi spre vătămarea mântuireĭ nóstre, ci ca să nu ne descurajăm când ne găsim în pĕcate, şi ca să ne pocăim». „Bunătatea luĭ Dumnedeŭ te aduce la pocăinţă“ (Rom. 2, 4), eară nu la maĭ mare rĕutate. Decĭ, dacă deviĭ netrebnic din causa bunătăţeĭ luĭ, tu maĭ cu samă o defaimĭ înaintea ómenilor. Vĕd pe mulţĭ că acusă îndelunga răbdare a luĭ Dumnedeŭ; însĕ vor da samă, dacă nu o întrebuinţază la timp şi cu rânduială. Este Dumnedeŭ iubitoriŭ de ómenĭ? In acelaşĭ timp însĕ, este şi drept judecătoriŭ. Iartă greşalele? In acelaşĭ timp însĕ, şi resplăteşce fie-căruia dupre faptele luĭ. Trece cu vederea nedreptatea, şterge fără de legea? In acelaşĭ timp însĕ, face şi cercetarea acestor fapte. Decĭ, óre tóte acestea nu sunt contrare şi nu se contradic în persóna luĭ Dumnedeŭ? Nu sunt contrare de loc, dacă noĭ le împărţim în timpurĭ. De exemplu: şterge fără de legile nóstre aicĭ, atât prin baea renaşcereĭ, cât şi prin pocăinţă, însĕ instruirea celor săvêrşite şi examinarea lor o va face acolo prin foc şi muncĭ. «Dară, dicĭ tu, dacă fac chiar numaĭ un pĕcat, în loc de miile de pĕcate, pe care le face un altul, şi totuşĭ pentru acel pĕcat sunt scos afară şi cad din împărăţie, de ce atuncĭ să nu fac încaltea tóte pĕcatele“? Cuvênt ieşit din gura servuluĭ nerecunoscĕtoriŭ! Totuşĭ noĭ vom deslega şi acest cuvênt. Nu face rele, pentru ca tu singur să fiĭ folosit. Din împărăţie cu toţiĭ vom

cădea póte, dară în gheena nu vom suferi aceiaşĭ osândă, ci unul maĭ mare, altul maĭ uşóră. De exemplu: şi tu şi acela aţĭ despreţuit, fie pe aprópele, fie vre-o poruncă a bisericeĭ; în asemenea cas şi unul şi altul veţĭ cădea din împărăţia ceriurilor. Dară dacă nu aţĭ despreţuit deopotrivă, ci unul maĭ mult, earà altul maĭ puţin, apoĭ în gheena veţĭ simţi deosebirea. Şi de ce, dicĭ tu, amenință pe ceĭ ce nu fac milostenie, că se vor duce în focul cel nestins? Şi încă nu dice simplu: în foc, ci «în focul cel nestins, care este gătit diavolului şi îngerilor luĭ»? De ce aneme? Pentru ca să aflĭ că nimic nu întăreită pe Dumnedeŭ ca nemilostenia, şi că acest pĕcat îl pune înaintea tuturor celor-l-alte. In adevĕr, dacă trebuie a iubi până şi pe duşmanĭ, apoĭ óre cel ce respinge pe ceĭ săracĭ, cariĭ niciĭ chiar duşmanĭ nu-ĭ sunt, de ce osândă nu va fi vrednic, când prin purtarea luĭ se face maĭ rĕŭ chiar de cât barbariĭ? De aicĭ decĭ se póte vedea mărimea pĕcatuluĭ, care şi contribuie ca să sĕ ducă împreună cu diavolul în gheena. „Vaĭ de cel ce nu face milostenie“! (Sirach 13, 3?). Decĭ dacă era aşa în legea veche, cu atât maĭ mult trebuie a fi în legea nóuă. Dacă acolo (în legea veche) unde se permitea căştigare de averĭ, folosinţa de ele şi ingrijire, şi totuşĭ se luase atâtea măsurĭ de a veni în ajutoriul săracilor, cu cât maĭ mult aicĭ (în legea nóuă), unde ni se porunceşce de a arunca de la noĭ totul? Ce nu făceaŭ Iudeiĭ? Deciuelĭ şi earăşĭ alte deciuelĭ strîngeaŭ şi dădeaŭ orfanilor, văduvelor şi proseliţilor. Cine-va admirând pe un altul'mĭ spunea: cutare dă deciuelĭ *). Câtă nerusinare! Apoĭ dacă la Iudeĭ nu era de admirat un asemenea fapt, óre la Chreştinĭ s-a făcut vrednic de admirat? Dacă atuncĭ se credea ca o primejdie mare de a nu respunde deciuelile la timp, înţelege de aicĭ câtă, primejdie nu este acum. Beţivul earăşĭ nu va moşceni împărăţia ceriurilor. Dară care e cuvêntul de încurajare pentru mulţĭ? Iată care: «dacă şi eŭ şi un altul ne găsim în aceleaşĭ pĕcate, nu mică este mângâerea ce o putem avea de aicĭ». Decĭ, ce am dice? Că atuncĭ póte avea o mângâere tovărăşia de pĕcate, când aŭ simetrie în mărimea lor; când însĕ pĕcatele unuia întrec pe a le celuĭ-l-alt, atuncĭ pe unul ca acela pĕcatele îl aruncă într'un fel de uimire şi nicĭ că-l lasă de a maĭ avea vre-o mângâe-

*) Ideia e confusă. Probabil că pe când vorbea Sf. Chrisostom, unul din auditoriŭ l-a întrerupt cu aceste cuvinte, pronunţate în mod sarcastic. Trad.

re. Di bună-óră celuĭ băgat în foc şi muncit acolo: «că şi cutare pătimesce aceiaşĭ osândă», căcĭ el nu va simţi macar mângâerea ce'ĭ o aducĭ. Óre nu toţĭ Israiliţiĭ s-aŭ perdut deodată la un loc? Dară acest fapt ce mângâere li-a adus? Nu óre tocmaĭ acest fapt ĭ-a întristat maĭ mult? pentru care şi diceau: „Ne-am perdut, ne-am nimicit, ne-am potopit“ (Num. 17, 12). Decĭ ce mângâere e aceasta? In zadar ne mângâem cu aceste speranţe. O singură mângâere este, de a nu cădea în focul acela nestîns, căcĭ odată căduţĭ nu e cu putinţă de a avea mângâere acolo, unde este scrîşnirea dinţilor, unde este plângere, unde este viermele cel neadormit, unde este focul nestins. Decĭ veĭ înţelege cam câtă putere are mângâerea când te găseşcĭ în scârbe şi incurcăturĭ marĭ? Veĭ fi decĭ după aceasta în minţile tóte? Vĕ rog şi vĕ sfătuiesc, ca să nu ne amăgim în zadar şi să ne mângâem numaĭ cu vorbe de acestea, ci să facem aceia ce va putea fi spre mântuirea nóstră. E vorba ca să staĭ împreună cu Christos, şi tu încă te frămânţĭ cu examinarea cuvintelor? Chiar de nu am avea alt pĕcat, totuşi numaĭ pentru aceste vorbe câtă osândă nu ar trebui să suferim, pentru că suntem atât de molaticĭ atât de nenorociţĭ şi de lenesĭ, căcĭ fiind vorba de atâta cinste noĭ încă maĭ vorbim asemenea lucruri? Când vei vedea fericiţĭ pe ceĭ ce aŭ reuşit cu faptele cele bune, óre nu te veĭ topi de necaz? Când veĭ vedea dintre sclavĭ şi dintre ceĭ mojicĭ,—cariĭ puţin póte s-aŭ obosit aicĭ,—alăturea de tronul împărătesc, óre tóte acestea nu'ţĭ vor fi maĭ rele de cât tóte muncile iadului? Dacă aicĭ vĕdênd pe unia prosperând şi te topeşcĭ de necaz, căcĭ o credĭ aceasta maĭ grozavă ca ori-ce altă pedeapsă, şi plângĭ, şi te jeleşcĭ, şi te credĭ vrednic de miĭ de morţĭ, dară acolo ce nu veĭ suferi? Dacă nu ar fi gheena, însuşĭ ideea despre împărăţia luĭ Dumnedeŭ nu ar fi óre suficientă de a perde şi a nimici pe ceĭ pĕcătoşĭ? Dară că faptul este aşa, e deajuns a ne convinge din experienţa lucrurilor. Decĭ să nu ne rătăcim în zădar cu asemenea vorbe, ci să fim cu băgare de samă şi să ne îngrijim de mântuirea nóstră. Să ne sîrguim cu faptele cele bune, şi să ne îndemnăm pe noĭ înşine spre practicarea celor bune, ca ast-feliŭ să ne învrednicim de acea slavă cerească, prin Domnul nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecĭ vecilor. Amin.

OMILIA V.

„Pentru aceia aduceți-vĕ aminte, că voĭ când eraț odinióră păgânĭ în trup, care vĕ chemațĭ netaiere împrejur de cătră ceĭ ce se chemaŭ taiere împrejur în trup, făcută de mână, că eraț în acel timp fără de Christos, înstrĕinațĭ de petrecerea luĭ Israil, și strĕinĭ de așezământurile făgăduinței, nădejde neavênd, și fără de Dumnedĕŭ în lume“ (Cap. 2, 11. 12).

Multe fapte probează filantropia luĭ Dumnedĕŭ. Maĭ ântĕiŭ că prin sine a mântuit nĕmul omenesc, al doilea că în ce stare fiind omenirea o a salvat, și al treilea că unde a ridicat'o. Acestea tóte decĭ, prin ele însĕșĭ pórtă cea maĭ mare dovadă de filantropia luĭ, și tocmaĭ pe acestea și Pavel le pune de față acum scriind Efesenilor. A dis că fiind noĭ morțĭ prin pĕcate și fiiĭ urgieĭ, ne-a mântuit, eară acum spune cu cine ne-a făcut egalĭ. „Pentru aceia, dice, aduceți-vĕ aminte“. Obiceiul nostru al tuturor este că, de 'ndată ce ne ridicăm de la o stare de jos sărăcăciósă la alta cu totul contrară, saŭ la o maĭ mare cinste, nicĭ că ni maĭ aducem aminte de cele dinainte, atât suntem de îngâmfațĭ de slava la care am ajuns. De aceia tocmaĭ dice Apostolul: Pentru aceia aduceți-vĕ aminte“. „Pentru aceia“. Pentru ce? De ce să ne aducem aminte? De aceia că am fost creațĭ pentru săvêrșirea faptelor bune, și aceasta e suficient de a ne convinge ca să ne sîrguim în practicarea virtuței. „Aduceți-vĕ aminte“ adecă că chiar numaĭ amintirea aceia e suficientă de a ne face recunoscĕtorĭ față de bine-făcĕtoriul nostru „Că voĭ óre-când eraț păgânĭ în trup“. Privește, cum el calitățile Iudaice le pogóră din valórea lor, le diminuiază, pe când defectele ginților le admiră, care de alt-feliŭ nicĭ nu eraŭ defecte, și convinge și pe uniĭ și pe alțiĭ, că acestea se apreciază din modul vieței cuĭ-va. „Cariĭ vĕ chemațĭ (numiațĭ).“ Așa dară valórea unora era în vorbe, calitatea altora era în corp.; însĕ și ne-circumcisiunea și circumcisiunea nu înseamnă nimic. „De cătră ceĭ ce se chiamă, dice, tăiere împrejur în trup, făcută de mână; că

eraț în acel timp fără Christos, înstrĕinați de petrecerea luĭ Israil, și strĕinĭ de așezământurile făgăduinței, ne-avênd nădejde și fără de Dumnedĕŭ în lume“, voĭ adecă cariĭ ast-feliŭ sunteț numiț de cătră Iudeĭ. Dară ce? El voește ca să arate, că binefacerea acordată lor tocmaĭ în aceia stă, că adecă iĭ (păgânii) să fie părtași cu Israil; apoĭ de ce atunci earăși diminuiază demnitatea Israilitică? Nu o diminuiază, ci în cele necesare, ca bună-óră împrietenirea cu Dumnedĕŭ și speranța bunurilor viitóre, el o ridică, eară în altele, în care nu aŭ avut nicĭ o comunicație, o diminuiază, pentru că și dice el maĭ departe: „Impreună cetățenĭ cu sânțiĭ sunteț și deaprópe (familiarĭ) aĭ luĭ Dumnedĕŭ“ (Vers. 19). Vedĭ decĭ că el nu diminuiază. «Acestea, dice, sunt indeferente. Să nu credeț că dacă nu v'aț circumcis și vĕ găsițĭ în ne-circumcisiune, este vre-o deosebire. Rĕul cel mare acolo era, că vĕ găsiațĭ fără Christos, strĕinĭ de petrecerea luĭ Israil». A fi strĕinĭ de așezămintele făgăduinței, a nu avea speranța viitóre, a fi fără Dumnedĕŭ în lumea aceasta, tóte acestea eraŭ defectele ginților. A vorbit de lucrurile cele cerescĭ, vorbește acum decĭ și de cele pământescĭ, fiind-că despre acestea Iudeiĭ aveaŭ o mare idee. Tot ast-feliŭ și Christos când încuraja pe discipulĭ, după ce a dis: „Fericiț ceĭ isgoniț pentru dreptate, că acelora este împărăția ceriurilor“, adaoge: „căcĭ ast-feliŭ aŭ gonit și pe Prorociĭ ceĭ dinaintea vóstrĕ“. Pune ânteiŭ propositiunea majoră și apoĭ pe cea minoră. Această din urmă comparativ cu măreția ideeĭ dinainte este inferióră; comparativ însĕ cu apropierea faptuluĭ de cunoscința lor, e ce-va mare și suficient de a crede iĭ, și are multă putere. Prin urmare așa feliŭ trebuia să vietuiască iĭ. Nu a dis: separațĭ, ci înstrĕinațĭ de petrecerea luĭ Israil. Nu a dis: ne-avênd saŭ fiind fără atențiune, ci nicĭ că chiar aveaŭ vre-o relațiune óre-care, și eraŭ strĕinĭ. Emfasa cuvintelor e fórte mare, și arată cât de mare a fost diferența dintre dênșiĭ. De alt-feliŭ eraŭ și Israiliț lipsiț de petrecerea luĭ Israil (τῆς πολιτείας ἦσαν ἐκτὸς), însĕ nu eraŭ considerați ca strĕinĭ, ci ca lenesĭ și trândavĭ; aŭ căḑut și din făgăduinți, însĕ nu ca strĕinĭ, ci ca nedemnĭ. Dară care eraŭ óre așezămintele făgăduinței? „Ție și semințieĭ tale voiŭ da pământul acesta“ (Genesa 13, 15), și altele pe care le-a promis. „Ne-avênd

nădejde, ḑice, și fără de Dumneḑeŭ în lume", de și de alt-feliŭ se închinaŭ unor ḑeĭ ce nu existaŭ; căcĭ dóră idolul nu este nimic.

„Eară acum întru Christos Iisus, voĭ carii eraţi óre-când departe, v'aţi făcut aprópe prin sângele lui Christos. Pentru că el este pacea nóstră, care a făcut amândouĕ una, și peretele cel din mijloc al zidului l'a sfărîmat, vrajba în trupul sĕŭ" (Vers. 13—15). «Dară ce? Acesta e óre faptul acela mare, ḑicĭ póte, că adecă am ajuns în petrecerea Iudaică? Ce spuĭ? Tóte cele din ceriurĭ și cele de pe pământ le a recapitulat, le a concentrat într'una, și acum vorbescĭ de petrecerea Israiliţilor?» „Da, ḑice el. Acelea trebuie a le primi prin credinţă (cele cu privire la așezămintele făgăduinţeĭ), eară acestea a le primi împreună cu faptele lor." „Eară acum, ḑice, întru Christos Iisus, voĭ carii eraţi óre-când departe, v-aţi făcut aprópe", adecă v-aţi apropiat de petrecerea luĭ Israil. A fi însĕ departe, saŭ aprópe, e resultatul intenţiuneĭ numaĭ. „Pentru că el este pacea nóstră, care a făcut amândouĕ una." Dară ce înseamnă „amândouĕ una"? Nu ḑice dóră că ne-a ridicat pe noĭ la acea noblеţă, ci că și pe noĭ și pe aceia ne-a ridicat la o noblеţă maĭ mare, afară numaĭ că bine-facerea făcută cu noĭ e maĭ mare. Acelora li s-a și promis, și maĭ aprópe de el eraŭ; nóuĕ însĕ nicĭ nu ni s-a promis, și eram și maĭ depărtaţi. De aceia ḑice: „Eară neamurile să proslăviască pe Dumneḑeŭ pentru milă" (Rom, 15, 9). A promis Israilitenilor, însĕ s-aŭ arătat nedemnĭ; nóuĕ nu ni s-a promis, căcĭ eram străinĭ, și nimic comun nu aveam cu dênșiĭ. Cu tóte acestea ne a făcut pe toţi una, nu că dóră ne-a alăturat pe noĭ lângă aceia, ci și pe aceia și pe noĭ într'una ne-a unit. Vĕ voĭ da un exemplu. Să ne închipuim că cine-va are douĕ statuĭ: una de argint și alta de plumb, și că topindu-le le-a ridicat earăși, însĕ de astă-dată amândouĕ de aur. Iată că pe amândouĕ le-a făcut una. Saŭ să vĕ spun și alt exemplu: fie bună-óră un sclav, eară altul adoptat; ambiĭ însĕ aŭ supărat mult pe bine-făcĕtoriul lor, și acel ce era înfiat și acum desmoștenit, cum și sclavul care a fugit și nicĭ nu cunoscea pe stăpânul sĕŭ; apoĭ ambiĭ aŭ devenit deodată clironomĭ și fiĭ adevĕraţi. Iată că ĭ-a ridicat pe amândoĭ în aceiași cinste; ambiĭ aŭ devenit una, unul venind maĭ de departe, eară cela-l-alt maĭ de aprópe, și maĭ veritabil chiar, de cât cum era maĭ'nainte de a supăra pe bine-făcĕtoriul luĭ. „Peretele cel din mijloc, ḑice, l-a sfărîmat." Dară care e acel perete din mijloc? „Vrajba în trupul sĕŭ, ḑice, legea poruncilor cu dogmele stricând". Unia ḑic, că peretele cel din mijloc (τό μεσότοιχον) dintre Iudeĭ și Elinĭ consta în aceia, că nu se permitea acelora de a se amesteca cu Elinii *). Mie însĕ nu mi se pare adevĕrat, ci peretele acela din mijloc e comun tuturor, adecă e vrajba în corp, și acest perete era care despărţia, precum ḑice și Profetul: „Ci pĕcatele vóstre fac osebire între voĭ și Dumneḑeŭ" (Isaia 59, 2). Peretele cel din mijloc decĭ, era dușmănia, inimiciţia ce o avea și cătră Iudeĭ si cătră Elinĭ; căcĭ legea existând, nu numaĭ că nu a paralisat pĕcatul, ci încă că l-a și mărit, după cum ḑice în alt loc; „Că legea mânie lucrează" (Rom. 4, 16), asa că precum acolo nu se prevede totul în ea (lege), ci după ce am călcat'o se sub-înţelege greșala, tot așa și aicĭ el numesce legea peretele din mijloc, fiind-că nefiind ascultată aducea inimiciţie. Legea era ca un gard, făcut ca pentru siguranţă, pentru care a și fost numit φραγμός, ca ast-feliŭ să îngrădiască de jur-împrejur (περιφράττη). Ascultă earăși pe Profetul care ḑice: „Și o am îngrădit, și șanţ am făcut împrejurul eĭ" (Isaia 5, 2), și earăși: „Pentru ce aĭ surpat gardul eĭ (viеĭ) și o culeg toţi ceĭ ce trec pe cale"? (Ps. 79, 12), arătând acolo nesiguranţa în care se găsia, și earăși: „strica-voiŭ gardul eĭ, și va fi călcată în picióre" (Isaia 5, 5), și earăși: „Legea o a dat spre ajutoriŭ" (Ibid. 8, 20), și earăși: „Cel ce face milostenie Domnul și judecată..... cunoscute a făcut fiilor luĭ Israil voile sale" (Ps, 102, 6. 7.). Decĭ gardul a devenit peretele cel din mijloc, nu ca să-ĭ păziască în siguranţă, ci ca să-ĭ despartă de Dumneḑeŭ, pentru că aceasta e deosebirea între peretele din mijloc și gard. Și care e acel perete din mijloc? „Vrajba în trupul sĕŭ, legea poruncilor cu dogmele stricând." Cum și în ce mod? Sacrificându-se și deslegând acolo

*) Notă. Sf. Chrisostom dese-orĭ prin cuvêntul de Elinĭ înţelege pe ginţi fără excepţiune. Trad.

(în corp) inimiciția. Dară nu s'a mărginit numaĭ la aceasta, căcĭ dacă ne-am izbăvit de păcatele de dinainte, apoĭ earăși să fim siliți de a păzi legea? Atuncĭ de sigur că tot una era. De aceia decĭ și legea o a desființat. „Legea poruncilor cu dogmele, dice, stricând". O! câtă iubire de ómenĭ a arătat! Ni-a dat legea ca să o păzim, și după ce nu o am păzit și eramĭ vinovați și demnĭ de ósândă, el a desființat legea. Întocmaĭ ca cum cine-va ar da copilul séu unuĭ Pedagog spre creșcere, și dacă vede că copilul nu se supune, dă drumul Pedagogului din serviciŭ. Câtă filantropie! Dară ce înseamnă; „cu dogmele stricând?" (ἐν δόγμασι καταργήσας), pentru că mare e deosebirea între poruncă (ἐντολὴ) și precept (δόγμα). Saŭ că pe credință o numesce aicĭ dogmă, căcĭ numaĭ prin credință a mântuit, saŭ că numesce dogme poruncele date de Mântuitoriul în diferite ocasiunĭ, precum dice Christos: „Eŭ însĕ vĕ dic vóuĕ, că tot cel ce se mânie..... etc." (Math. 5, 22). De aceia și dice apostolul în altă parte: „De veĭ crede că Dumnedeŭ l-a sculat pe el din morțĭ, te veĭ mântui" (Rom. 10, 6—9), și earăși: „Eară dreptatea cea din credință așa dice: să nu dicĭ întru inima ta; cine se va sui în ceriŭ? saŭ cine se va pogorî întru adânc? adecă să ridice pe Christos din morțĭ" (Ibid). Așa dară a introdus credința în locul vieței după poruncile legeĭ, și pentru ca să nu salveze neamul omenesc cum s'ar întâmpla, și el a primit a fi osândit și torturat, dară și de la noĭ a cerut credința prin dogme, adecă prin preceptele acelea admirabile.

„Ca pe amândoĭ să-ĭ zidiască întru sine într'un om noŭ, făcênd pace". Aĭ vĕdut așa dară că nu s'a făcut Elinul Iudeŭ, ci și acela și acesta a ajuns într'o altă stare? Nu pe unul l'a înlocuit cu cela-l-alt, ci pe amândoĭ i-a zidit. De alt-feliŭ bine și întrebuințază apostolul cuvêntul „a zidi", de care și face us peste tot locul. Nu a dis: ca să-ĭ transforme, să-ĭ prefacă, ci să-ĭ zidiască, ca ast-feliŭ să arate puterea faptuluĭ sâvêrșit, și că de și zidirea (creațiunea) este nevĕdută, totuși nu e maĭ pe jos de ânteia creațiune, și că noĭ nu trebuie a ne depărta de ea, ca și cum am fugi de nișce împrejurărĭ naturale. „Ca pe amândoĭ să-ĭ zidiască, dice, întru sine", adecă prin sine. Nu a ordonat alt-cuĭ-va să facă

aceasta, ci prin sine însușĭ contopind pe unul cu cela-l-alt, a scos de aicĭ unul singur minunat, el însușĭ făcêndu-se ast-feliŭ maĭ'ntĕiŭ, ceia ce este cu mult mai mare de cât ânteia creațiune. Aceasta înseamnă „întru sine", adecă el maĭ'ntĕiŭ s'a dat ca tip și exemplu nóuĕ. De aicĭ el atrage pe Iudeŭ, eară de acolo pe Elin, și făcêndu-se centrul lor de gravitate, și contopindu-ĭ și făcênd a dispărea dintre dênșiĭ tot ceia ce-ĭ înstrĕina, ĭ-a regenerat, ĭ-a replăsmuit din noŭ prin foc și apă, și nu prin apă și pământ. A devenit Iudeŭ circumcis, a devenit blestemat, a devenit Elin afară din lege, și maĭ pre sus de Elinĭ și de Iudeĭ. „Într'un om noŭ, dice, făcênd pace", adecă pace între dênșiĭ și Dumnedeŭ, saŭ pace între dênșiĭ. Căcĭ de remâneaŭ Iudeĭ și Elinĭ, nu s'ar fi împăcat, și ne'mpăcându-se nu ar fi putut a ajunge la o stare maĭ bună de cât cea dintĕi. Pentru că Iudeul atuncĭ se unește cu Elinul, când devine credincios; întocmaĭ ca și cum doĭ avênd locuințe în rândul de jos al caselor, și deasupra lor un altul o locuință mare și admirabilă, nu ar putea să se vadă unĭĭ pe alțiĭ, până ce nu s-ar ridica în rândul al doilea. „Făcênd pace", maĭ ales cu Dumnedeŭ, după cum dice pasajul ce urmează: „și pe amândoĭ să-ĭ reîmpace într'un trup cu Dumnedeŭ prin cruce" (Vers. 16). Nu a dis: să-ĭ împace (καταλλάξῃ) ci să-ĭ reîmpace (ἀποκαταλλάξῃ), arătând prin aceasta că natura omenească maĭ'nainte de aceasta era lesne de împăcat (εὐκατάλλακτος, pe când în codicile A. C. D. E. F se găsește ἀκατάλλακτος=neîmpăcat. Trad.), ca în timpul sânților și maĭ'nainte de lege. „Într'un trup", dice, adecă în trupul luĭ „cu Dumnedeŭ". Și cum se face aceasta? «Pedeapsa datorită, dice, a suferit'o el însuși». „Prin cruce, omorînd vrajba întru sine". Nimic nu e maĭ propriŭ și maĭ expresiv ca aceste cuvinte. «Mórtea luĭ, dice, a omorit vrajba, adecă a rănit'o și a nimicit'o, nu că dóră a poruncit altuia să facă aceasta, și nicĭ că numaĭ a lucrat pentru aceasta, ci a și suferit.» Nu a dis: deslegând'o, saŭ desființând'o, ci tocmaĭ ce e maĭ grozav „omorînd'o", ca ast-feliŭ să nu se maĭ ridice, să nu maĭ învie nicĭ-odată. Cum decĭ învie ea? Din causa prea mareĭ rĕutățĭ ce ne stăpânesce. Pe câtă vreme vom remânea în corpul luĭ Christos, pe câtă vreme vom fi unițĭ, nu înviază, ci stă jos mórtă, și nicĭodată nu se maĭ ridică; și chiar de am zămisli o alta în

locu-i, totuşi nici că se póte aseměna cu cea dinainte; tu însĕ nasci alta în locul celei omorîte.„ Cugetul trupuluĭ, ḑice, e vrăjmaş la Dumneḑeŭ“ (Rom. 8, 7). Decĭ, dacă nu vom cugeta nimic corporal, nu se va naşce în noi altă vrajbă, ci va remânea pacea aceia.

*) Inţelegĭ dară, cât rĕŭ póte veni asupra nóstrĕ, că atâtea a făcut Dumneḑeŭ pentru ca să ne împace cu el, şi după ce a isbutit şi a terminat opera sa, noĭ earăşĭ neam reîntors la inimiciţie. Aceasta nu se maĭ numesce baea renaşcereĭ, ci gheena este şi gheenă remâne; nu maĭ este iertare de pĕcate, ci cercetarea şi examinarea lor. Cugetul trupuluĭ e desmerdarea şi desfătarea în mâncărĭ şi băuturĭ; cugetul trupuluĭ este lăcomia şi tot pĕcatul. Şi pentru ce óre se numesce cugetul trupuluĭ, de şi nimic nu ar putea face corpul fără spirit? Nu ḑice aceasta ca cum ar defăima corpul, fiind-că şi atuncĭ când ḑice: „om psichic“, (Ψυχικός ἄνθρωπος. I Corinth. 2, 14), nu o ḑice aceasta defăimând spiritul. Nicĭ corpul prin sine însuşĭ şi nicĭ spiritul prin sine numaĭ nu vor putea săvêrşi nimic mare şi generos, de nu vor avea impulsiune de sus. De aceia decĭ numesce acelea, pe care spiritul le face prin sine însuşĭ psichice, spirituale, earăşi pe acestea, pe care corpul le face corporale, nu fiind-că sunt naturale, ci fiind-că nu se bucură de protecţiunea cea de sus, şi se nimicesc. De alt-feliŭ şi ochiĭ sunt bunĭ, însĕ fără lumină miĭ de rele pot face; earăşi aceasta e maĭ mult resultatul slăbăciuneĭ lor, de cât al natureĭ. Dacă relele ar fi naturale, nicĭ-odată nu am face us de ele la trebuinţile nóstre. Nu este nicĭ un rĕŭ natural. De ce decĭ numesce pĕcatele cugete corporale? Pentru aceia, că dacă corpul e maĭ puternic şi stăpâneşce pe vizitiŭ (pe spirit), apoĭ îmbuibându-se produce miĭ de nenorocirĭ. Meritul corpuluĭ e de a se supune spirituluĭ, earăşi rĕutatea luĭ e de a stăpâni pe spirit. Căcĭ precum un cal nu se arată frumos şi ager fără de vizitiŭ, tot ast-feliŭ şi corpul; atuncĭ se arată frumos, când'ĭ vom tăia din rădăcină sărĭturile şi abaterile luĭ. Dară nicĭ vizitiul nu se face cunoscut fără sciinţă de mesteşugul sĕŭ, căcĭ în asemenea cas şi el va face maĭ marĭ rele. Ast-feliŭ decĭ peste tot locul e de trebuinţă ca duchul să fie de faţă, căcĭ atuncĭ face ca spiritul să fie maĭ puternic. El numaĭ înfrumuseţează şi spiritul şi corpul. Căcĭ precum spiritul când este unit cu corpul, îl arată pe acesta frumos, earăşi când îl părăseşce şi'l lipsesce de energia luĭ, se descompune şi se întâmplă ca şi pictoruluĭ, care amestecând colorile grăbeşce alterarea fie-căreĭ părţĭ a tablouluĭ şi pricinuieşce mare desgust privitoriuluĭ,—tot ast-feliŭ şi cu duchul. Când el părăseşce pustiiŭ şi spiritul şi corpul, desgustul devine şi maĭ urît, şi maĭ mare. Decĭ nu huli corpul, fiind-că e inferior spirituluĭ, căcĭ nicĭ eŭ nu pot suferi a fi hulit spiritul, prin faptul că fără ajutoriul duchuluĭ nu póte face nimic. Earăşi dacă trebuie a spune ce-va, apoĭ spiritul e demn de o maĭ mare acusaţiune, căcĭ corpul nimic nu ar putea săvêrşi fără spirit, pe când spiritul multe póte face şi fără corp. De pildă: când corpul e bolnav saŭ vătămat, din care causă nicĭ nu-ĭ vine a sburda, spiritul multe lucrează şi atuncĭ. Dupre cum vatămă fermecătoriĭ, magiĭ, vrăjitoriĭ şi pismătareţiĭ, maĭ mult încă vatămă pe corp cele ale spirituluĭ. De alt-feliŭ nicĭ îmbuĭbarea nu este dóră vre-o necesitate a corpuluĭ, ci o nebăgare de samă a spirituluĭ, căcĭ necesitatea corpuluĭ e de hrană şi nu de îmbuĭbâre. Dacă eŭ voiŭ voi să strîng bine frîul, atuncĭ am dămolit calul, pe când corpul nu póte să împedice spiritul în relele ce le face. Pentru ce decĭ numeşce apostolul cugetare corporală? Pentru că devine în totul corporală, adecă că îndeplinesce tóte poftele corpuluĭ. Când decĭ corpul stăpâneşce, adecă când i se ridică autoritatea spirituluĭ, atuncĭ pĕcătuieşce. Prin urmare meritul corpuluĭ stă în a urma spirituluĭ, adecă a se supune luĭ, fiind-că spiritul prin sine singur nu este nicĭ rĕu nicĭ bun. De asemenea şi corpul, ce ar putea el óre face prin sine singur? Aşa că numaĭ prin contactul luĭ cu spiritul şi prin supunerea luĭ spirituluĭ devine bun, fiind-că de alt-feliŭ şi el nu este nicĭ bun şi nicĭ rĕu, saŭ maĭ bine ḑis, apt şi cătră una şi cătră ceia-l-altă extremitate, avênd cătră amândouĕ înclinare. Corpul poftesce, însĕ nu curvie şi nicĭ precurvie, ci promiscuitate; corpul poftesce nu îmbuibare, ci hrană, nu beţie, ci băutură. Cum că corpul nu poftesce beţie, judecă de acolo, că el nu póte suferi maĭ mult, dacă cum-va aĭ trecut peste măsură, dacă aĭ depăşit marginile necesităţeĭ. Acestea sunt ale corpuluĭ, earăşi tóte cele-l-alte sunt ale spirituluĭ, în timp ce el se pogóră la cele corporale, în timp ce el se tâmpesce. Corpul chiar de ar fi bun, totuşi e fórte inferior spirituluĭ, după cum plumbul e inferior

*) Partea morală. Că adecă pĕcatele de şi se numesc corporale, însĕ nu sunt numaĭ a le corpului, ci şi a le spirituluĭ; şi care anume sunt pĕcatele spirituluĭ numaĭ, fără ajutoriul corpuluĭ. (Codicele Veron.)

aurului. Dară după cum e nevoe și de plumb, căci lipesce metalurile, tot ast-feliŭ și spiritul are nevoe de corp. Ca și un copil nobil el (corpul) are nevoe de pedagog; și după cum când ḑicem «acestea sunt lucruri copilărescĭ» noĭ nu defăimăm prin aceasta vîrsta copilărească, ci faptele copilărieĭ, tot așa e și cu corpul. De vom voi însĕ, ni este posibil de a nu fi în corp, precum nicĭ pe pămênt, ci în ceriurĭ și în duch. Căcĭ a fi unde-va, nu înțelegem positiunea saŭ locul numaĭ de cât, ci dispositiunea. De exemplu, mulțĭ din noĭ ḑicem: «tu nu eștĭ aicĭ, saŭ nu eștĭ acolo», saŭ de multe-orĭ ḑicem cuĭ-va: «nu eștĭ în sineți» saŭ «nu sunt în mine însumĭ», de și de alt-feliŭ ce póte fi maĭ corporal ca aceasta, că adecă eŭ'ĭ vorbesc și mĕ apropiŭ de el? și cu tóte acestea ḑicem că el nu este în sine. Să devenim decĭ în noĭ înșine, în ceriurĭ, în duch. Să remânem în pacea și în charul luĭ Dumneḑeŭ, ca ast-feliŭ scăpându-ne de tóte cele corporale, să putem a ne învrednici de bunurile făgăduite, prin Christos Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, i se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭ vecilor. Amin.

OMILIA VI.

„Și venind a bine-vestit pace vóuĕ celor de departe și celor deaprópe; căcĭ printrênsul avem amândoĭ apropierea într'un duch cătră Tatăl. Pentru aceia decĭ de acum nu maĭ sunteți strĕinĭ și nemernicĭ, ci împreună cetățenĭ cu sânțiĭ și deaprópe aĭ luĭ Dumneḑeŭ; fiind ziditi pe temelia apostolilor și a prorocilor, fiind peatra cea din capul unghiuluĭ singur Iisus Christos; întru care tótă zidirea alcătuindu-se creșce întru locaș sânt întru Domnul; întru care și voĭ împreună vĕ ziditi spre locaș luĭ Dumneḑeŭ întru Duchul“ (Vers. 17--22).

«Nu a trimis pe altul, ḑice, nicĭ că ni-a vestit acestea prin altul, ci el prin sine. Nu a trimis înger, nicĭ archanghel, pentru că spre a îndrepta atâtea rele nu era posibil nimĕnuĭ, ci a fost nevoe de presența sa, de a corecta, de

a vesti și a spune cele făcute». Așa dară stăpânul a luat asupră-și aprópe rolul servitoriuluĭ. A venit „și a binevestit pace vóuĕ, ḑice, celor de departe și celor deaprópe“. Numesce pe Iudeĭ ceĭ deaprópe, în raport cu noi cei dintre ginți. „Căcĭ printrênsul avem amândoĭ apropierea într'un duch cătră Tatăl“. Numesce aicĭ pacea cea cătră Dumneḑeŭ. Ne-a împăcat, căci însuși ḑice: „Pace las vóuĕ, pacea mea daŭ vóuĕ“ (Ioan 14, 27), și earăși: „Îndrăzniți, eŭ am biruit lumea“ (Ib. 16, 33), și earăși „Câte veți cere întru numele meŭ, veți lua“ (Ib. 14, 14), și earăși „Tatăl vĕ iubesce“ (Ib. 16, 27). Acestea sunt probe de pace. Cum însĕ s'a făcut pacea și cu unii și cu ceĭ-l-alți? „Căcĭ printrênsul avem amândoĭ apropierea într'un duch cătră Tatăl“, adecă nu nóuĕ maĭ puțin, saŭ lor maĭ mult, ci toți ne-am mântuit în același Char. Urgia a deslegat'o prin mórtea sa, eară prin Duchul ne-a făcut iubiți Tatăluĭ. Iată earăși că particula „în“ are însemnare de „prin“. Printrênsul și prin duch ne-a apropiat de Tatăl. „Pentru aceia decĭ de acum nu maĭ sunteți strĕinĭ și nemernicĭ, ci împreună cetățenĭ cu sânțiĭ“. Vedĭ dară că nu suntem împreună cetățenĭ numaĭ aĭ Iudeilor, ci maĭ ales aĭ acelor marĭ barbați și sânți de pe lângă Abraam, Moisi și Ilie. In aceiași cetate ne-am înscris, și tot în aceiași ne și înfățoșam. „Că ceĭ ce grăiesc unele ca acestea, arată că patrie caută“ (Ebr. 11, 14). Nu maĭ suntem decĭ de acum strĕinĭ, saŭ nemernicĭ, ci numaĭ ceĭ ce nu se vor învrednici de cele cerescĭ sunt nemernicĭ, „Eară fiul rĕmâne în veac“ (Ioan 8, 35). „Și deaprópe aĭ luĭ Dumneḑeŭ“, ḑice, adecă că ceia ce sânțiĭ aŭ avut din început după multe ostenele, aceasta ni s'a acordat nóuĕ prin Char. Iată speranța chemăreĭ nóstre! „Fiind ziditi pe temelia Apostolilor și a Prorocilor“, adecă apostolii și profeții sunt temelie. Pune maĭ 'ntĕiŭ pe apostoli ca maĭ apropiați de timpurile nóstre. Așa dară el arată că aceia sunt temelia, că totalul e o singură zidire și că una e și basa. Judecă decĭ, cum Eliniĭ aŭ de temelie pe Patriarchĭ. El spune aicĭ ce-va fórte principal, și maĭ principal chiar dacă ar spune de o altuire óre-care. Apoĭ adaoge că cel ce ține tótă zidirea este Christos, pentru că

peatra cea din capul unghiului ține strîns pereții și temelia. „Intru care tótă zidirea“. Privesce cum el a legat tóte la un loc. Câte-odată 'l vedi ținénd de sus întregul corp al zidirei, eară altă-dată ținênd de jos întreaga zidire și fiind în același timp și basa zidirei. Când apostolul dice: „A zidit întru sine într'un om nou“, a arătat prin aceasta, că prin sine Christos a unit și a legat toți pereții la un loc, și că earăși printrênsul s-a zidit. In alt loc dice: „Cel ântêiu născut de cât tótă zidirea“, adecă că el ține totul. In alt loc îl numesce temelie: „Altă temelie, dice, nimeni nu póte pune afară de cea pusă, care este Iisus Christos“ (Colos. 1, 15. I Corinth. 3, 11). „Intru care tótă zidirea alcătuindu-se“, dice, probând prin aceasta marea scrupulositate, că adecă nu e posibil în alt mod a fi alcătuită, de cât numai a vieții cu multă băgare de samă. — „Crésce, dice, întru locaș sânt întru Domnul, întru care și voi vĕ zidiți“ (Vers. 21. 22). Incontinuŭ o dice aceasta „Intru locaș, întru locuința lui Dumnedeŭ în Duchul“; voesce adecă ca această zidire să fie locaș al lui Dumnedeŭ. Fiecare din voi, deci, este locaș sânt, și cu toții în comun suntem locaș sânt, în care el locuiesce ca și în corpul lui Christos, ca și într'un locaș duchovnicesc. El nu dice „înfățoșare“ (πρόσοδος = înfățoșarea în public) ci „apropiere“ (προσαγωγὴ), pentru că nu ne-am presentat înaintea lui de bună-voea nóstră, ci el prin sine ne-a atras, ne-a apropiat. „Nimeni, dice, nu vine la Tatăl, fără numai prin mine“ (Ioan 14, 6), și earăși: „Eŭ sunt calea, și adevĕrul și viața“. Cu un cuvênt apostolul îi unesce cu sânții, și apoi earăși se ridică la exemplul dinainte, nelăsându-i de loc de a se depărta de Christos. Prin urmare zidirea aceasta este până la a doua venire; prin urmare de aceia Pavel dicea Corinthenilor: „Ca un înțelept architect am pus temelia“ (I Corinth. 3, 10. 11), eară mai departe spune că „temelia este Christos“. Pricepi acum, că nu trebuie a lua aceste exemple cum s-ar întâmpla în argumentație? El a dis aceasta servindu-se de exemple, după cum și Christos când dice, că Tatăl sĕŭ este lucrătoriul, eară el buciumul vițel.

„Pentru aceasta eŭ Pavel legatul lui Iisus

Christos pentru voi neamurile, de veți fi audit“ (Cap. 3, 1. 2). A spus despre marea îngrijire a lui Christos, eară la urmă trece și la a sa personală, mică cu adevĕrat și mai mult ca nimic către aceia, însĕ suficientă și aceasta spre a li atrage atențiunea. «Pentru aceia și eŭ, dice, am fost legat; căci dacă stăpânul meŭ s-a rĕstignit pentru voi, cu atât mai mult eŭ primesc a fi legat.» Și nu numai el a fost legat, ci îngăduie ca și servii sei să fie legați. „Pentru voi neamurile“. Emfasa vorbei e destul de mare. «Nu numai că nu vĕ mai despretuim de acum, ci chiar ne și legăm pentru voi, eară eŭ mĕ bucur de atâta char». „De veți fi audit de iconomia charului lui Dumnedeŭ, celui ce s-a dat mie pentru voi“. Aici face alusiune la vorba spusă mai 'nainte lui Anania despre dênsul, în Damasc, când dicea: „Mergi, că vas al alegerei îmi este mie acesta, spre a purta numele meŭ înaintea neamurilor și a împărăților“ (Fapt. 9, 15). Numesce revelațiunea iconomia charului, adecă aceasta e ceia ce dice: «nu am aflat de la ómeni; pe mine singur m-a aflat vrednic de a-mi descoperi pentru voi», „Că el mi-a dis: mergi, pentru că eŭ la neamuri departe te voi trimite“ (Fapt. 22, 21). „De veți fi audit“. Cu adevĕrat că a fost o mare iconomie, de a chema de sus, pe cel ce nici cu un preț nu se convingea, și a-i dice: „Saule, Saule, ce mĕ gonesci“? (Fapt. 9, 4), cum și de a fi atins de acea lumină negrăită. „De veți fi audit de iconomia charului lui Dumnedeŭ, celui ce s-a dat mie pentru voi“ după care adaoge imediat: „Că dupre descoperire mi-a arătat mie taina, dupre cum mai 'nainte am scris pe scurt“ (Vers. 3), adecă că li-a scris saŭ prin óre-cari discipuli, saŭ prin Apollos. Aici arată că totul este a lui Dumnedeŭ, și că noi cu nimic nu contribuim. Dară ce? spune'mi: Ore Pavel acesta, mare și miraculos în fapte, acest legist crescut în cea mai mare rigurositate la picióre le lui Gamaliil, nu s-a mântuit prin char? Pentru că spre a înălța gințile pe neasceptate la o mai mare noblețĕ de cât Iudeii, este o mare taină. „Pre cum mai 'naînte am scris pe scurt“, dice, după care adaoge: „Din care cetind puteți cunósce“ (Vers. 4). Așa dară el nu

a scris totul, ci atât numaĭ cât trebuia; de cât în casul de faţă natura lucrurilor îl făcuse de a li scrie puţin, pe când pe aiurea, cum de exemplu Ebreilor, saŭ Corinthenilor, rĕutatea şi vicleşugul lor „Din care cetind puteţĭ cunósce sciinţa mea întru taina luĭ Christos“, adecă cum am cunoscut, cum am priceput acele ce a ḑis Dumneḑeŭ. Apoĭ adaoge şi următórea axiomă: „Nu a făcut aşa Dumneḑeŭ la tot neamul“ (Ps. 147, 9). Şi care naţiune e aceia, căria ĭ-a făcut Dumneḑeŭ astfeliŭ? „Care în alte neamurĭ nu s-a cunoscut de fiiĭ ómenilor, precum s-a descoperit acum sânţilor luĭ apostolĭ şi prorocĭ prin Duchul“ (Vers. 6). Dară ce, spune-mĭ, nu sciaŭ Profeţiĭ? Cum atuncĭ Christos ḑice, „Că Moisi şi Profeţiĭ aŭ scris acestea pentru mine“, şi earăşĭ: „De aţĭ fi creḑut luĭ Moisi aţĭ fi creḑut mie“, şi earăşĭ: „Cercetaţĭ scripturile, că vóuĕ vi se pare întru dênsele a avea viaţa vecinică, şi acelea sunt cele ce mărturisesc pentru mine“ (Ioan 5, 46. 39)? Decĭ ce înseamnă aceasta? El ḑice aicĭ, saŭ că nu s-a descoperit tuturor ómenilor, căcĭ a adaos: „care în alte neamurĭ nu s-a cunoscut de fiiĭ ómenilor, precum s-a descoperit acum“, saŭ că nu s-a făcut cunoscut atât de apriat lor prin fapte şi lucrurĭ, cum s-a descoperit acum sânţilor luĭ apostolĭ şi profeţĭ în Duchul. Căcĭ trebuie să înţelegĭ, că dacă Petru nu ar fi auḑit spunêndu-i-se de Duchul, nu ar fi plecat la ginţĭ. Auḑĭ ce spune singur: „Decĭ dacă li-a dat lor Dumneḑeŭ Duchul sânt întocmaĭ ca şi nóuĕ“ (Fapt. 11, 17), adecă că Dumneḑeŭ ĭ-a ales pe dênşiĭ, spre a primi charul, în Duchul. Spuneaŭ de sigur Profeţiĭ, însĕ atât de exact nu sciaŭ. Şi ce te minunezĭ? când nicĭ apostoliĭ nu sciaŭ, după ce aŭ auḑit chiar, căcĭ faptul acesta e mult maĭ presus de judecata omenească şi asceptarea cómună. „Spre a fi neamurile împreună moşcenitóre şi într'un trup şi împreună părtaşĭ“ (Vers. 6). Dară ce înseamnă: a fi «împreună moşcenitóre, într'un trup şi împreună părtaşĭ»? Acesta este acel fapt mare, a fi un corp; aceasta e acea mare asemănare. Cum că vor fi chemate ginţile, aceasta o aŭ sciut, însĕ că până întru atâta, aceasta nu o aŭ sciut de loc. Faptul acesta 'l numesce misteriul „făgăduinţeĭ“. S-aŭ

împărtăşit de acest misteriŭ Israiliţiĭ, dară s-aŭ împărtăşit împreună şi ginţile de acest mister al făgăduinţeĭ luĭ Dumneḑeŭ. „Intru Christos prin Evanghelie“, adecă a se trimite şi la dênşiĭ şi a crede, şi nu cum s-ar întâmpla, ci prin evanghelie. Aceasta însĕ nu e nimic mare, ci mic în raport cu aceia ce ni descopere nóuĕ, şi pe care nu o aŭ sciut nicĭ Ingeriĭ, nicĭ Archanghelii şi nicĭ vre-o altă putere creată; căcĭ a fost misteriŭ şi niměnuĭ nu a fost descoperit. „Sciinţa mea, ḑice, o puteţĭ cunósce“. Póte că face alusiune la ceia ce li s-a spus prin faptele Apostolilor, unde arată care anume e cunoscinţa luĭ, că adecă e chemat la ginţĭ. Aceasta o numesce el cunoscinţa luĭ de misteriul despre care a spus, că adecă pe acest misteriŭ va zidi pe omul cel noŭ. Pentru că prin revelaţiune a aflat, că nu trebuie a despreţui ginţile, atât el cât şi Petru; eară aceasta o şi spune în apologia luĭ. „Căruia m-am făcut slujitoriŭ dupre dăruirea darului luĭ Dumneḑeŭ, care s'a dat mie dupre lucrarea puterei luĭ“ (Vers. 7). A ḑis că «legat sunt al luĭ Iisus Christos» însĕ nu e mulţămit cu atâta, ci totalitatea activităţeĭ sale el o raportează earăşĭ la charul luĭ Dumneḑeŭ. „Dupre dăruirea darului“, adecă această demnitate cinstită i s-a acordat dupre puterea charuluĭ. Dară charul încă nu era deajuns, dacă nu s-ar fi adăogat şi puterea luĭ proprie.

*). Cu adevĕrat că era nevoe de o mare putere, căcĭ nu era deajuns numaĭ rîvna omenească. Treĭ lucrurĭ a întrebuinţat apostolul în predică şi anume: bună voinţă fierbinte şi mare curaj în primeḑdiĭ, adecă spirit gata de a suferi orĭ-ce, pricepere şi înţelepciune,—căcĭ nu era deajuns numaĭ de a fi despreţuitoriŭ de primeḑdiĭ—, puterea duchuluĭ, şi viaţă neprichănită. Maĭ'ntĕiŭ privesce la dênsul şi ascultă ceia ce el scrie: „Ca slujba nóstrĕ să fie neprichănită“, şi earăşĭ: „Că îndemnarea nóstrĕ nu este din înşĕlăciune, nicĭ din necurăţie, nicĭ cu vicleşug..... că nicĭ-odată întru cuvênt de măgulire am fost la voĭ, precum sciţĭ, nicĭ prin prilej de lăcomie“ (II Corinth. 6, 3. I Thesal. 2, 3). Aĭ vĕḑut ne-

*) Partea morală. Că se cuvine învăţătoriuluĭ de a fi înfierbântat în Duchul, a avea viaţă neprichănită, a fi iconomic; acum însĕ în biserică tóte sunt contrare. (Codic. **Veron**).

prichănirea luĭ? Și earăși: „Ingrijindu-vĕ de cele bune“ nu numaĭ înaintea luĭ Dumnedĕu, ci și „înaintea tuturor ómenilor“ (Rom. 12, 17). Apoĭ după aceasta: „In tóte dilele mor, pe lauda vóstrĕ *) care am întru Christos Iisus“ (I Corinth. 15, 31), și earăși: „Cine ne va despărți pre noĭ de dragostea luĭ Christos? necazul, saŭ strîmtorarea, saŭ góna (persecuțiunea)“? (Rom. 8, 35), și earăși: „In răbdare multă, în necazurĭ, în nevoĭ, în strîmtorărĭ, în bătăĭ, în temnițe“ (II Corinth. 6, 4. 5). Apoĭ arată iconomia luĭ: „Iudeilor m-am făcut ca Iudeŭ, dice celor fără de lege ca un fără de lege, celor de sub lege ca unul de sub lege“ (I Corinth. 9, 20. 21), pentru care el se și rade pe cap și multe altele face. Eară principalul tuturor e, că el le făcea acestea prin puterea Duchuluĭ Sânt. „Că nu voiŭ cuteza a dice ce-va din cele ce n-a lucrat Christos prin mine“ (Rom. 15, 18), și earăși: „Că ce este, de care să fițĭ maĭ lipsițĭ de cât cele-l-alte bisericĭ“ și earăși: „Cu nimic nu sunt maĭ pe jos de cât apostoliĭ ceĭ maĭ marĭ, măcar că nu sunt nimic“ (II Corinth. 12, 13. 11). Fără de acestea nu era și nu este cu putință. Nu pentru minunile luĭ s-aŭ adaos credincioșiĭ în bisericĭ, căcĭ nu minunile făceaŭ aceasta, și nicĭ că avea pretenție de a cugeta lucrurĭ marĭ din causă minunilor, ci din alte cause. Se cade decĭ învățătoruluĭ de a fi și neprichănit, și iconomic, și fără frică în primejdiĭ, și didactic. In tóte acestea Pavel a isbutit maĭ mult de cât trebuia. De eraŭ acestea, el nu avea trebuință de minunĭ; însĕ noĭ îl vedem pe dênsul chiar și maĭ 'nainte de minunĭ isbutind în multe de acest feliŭ. Dară noĭ carĭĭ acum voim o stăpâni pe toțĭ, nu posedăm nicĭ o calitate din cele arătate; căcĭ chiar dacă una din ele ar fi sustrasă din cele-l-alte, restul e fără folos. In adevĕr, ce folos e de a fi dascalul curajos în primejdiĭ, dacă el duce o viață demnă de hulit? „Căcĭ dacă lumina care este întru tine e întunerec, dice, dară întunerecul cu cât maĭ mult“? (Math. 6, 23). Ce folos dacă are viață

*) Particula νὴ în limba Elină exprimă jurămînt. Νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν decĭ, e egal cu: mĕ jur pe lauda vóstrĕ, etc. Trad.

neprichănită, însĕ e trândav și somnoros? căcĭ „Dacă nu va lua cine-va crucea sa, dice, și să vină după mine, nu este vrednic de mine“ (Ibid. 10, 38) și „Dacă cine-va nu'și va pune sufletul seŭ pentru oĭ“. Ce folos de ar avea acestea, dară nu ar fi iconomic? „Să scițĭ cum se cade vóuĕ a răspunde fie-căruia“ (Colos. 4, 6), ni spune acest mare dascal al ginților. Chiar de nu am săvârși minunĭ, totuși aceste însușirĭ trebuie a le avea în noĭ. Și cu tóte acestea Pavel, avênd asemenea calități cu dênsul, atribuia totul charuluĭ luĭ Dumnedĕu. De cât aceasta e datoria servuluĭ recunoscĕtoriŭ. Noĭ niciodată nu am fi aflat de succesele luĭ, dacă dênsul nu s-ar fi găsit în vre-o nevoe de a le scrie. Decĭ, suntem noĭ óre vrednicĭ chiar de a pomeni numele luĭ Pavel? Acela avênd și charul în ajutoriŭ nu se mulțămea numaĭ cu atâta, ci de bună voe se băga în miĭ de primejdiĭ; noĭ însĕ, lipsițĭ de acel curaj, de unde vom aștepta, spune-mĭ, ca să fim ajutați de a păzi pe ceĭ încredințați nóuĕ spre păstorire, saŭ de a atrage pe ceĭ necredincioșĭ, noĭ, dic, ómenĭ deprinșĭ a ne desmerda și a căuta în tóte părțile linișce, eară primejdiile a nu le putea suferi nicĭ chiar prin somn, pentru-că nu le voim; noĭ carĭĭ suntem atât de departe de înțelepciunea luĭ, pe cât e departe ceriul de pământ? Pentru aceia și învățăceiĭ noștri s-aŭ depărtat mult de sirguința celor de pe atuncĭ, fiind-că discipuliĭ de pe atuncĭ deveniaŭ de multe-orĭ maĭ bunĭ și maĭ superiorĭ de cât dascaliĭ de astă-dĭ, căcĭ încarcerați fiind și presentați înaintea poporuluĭ și a tiranilor, și din tot locul având numaĭ dușmanĭ, iĭ totuși nicĭ pentru un minunt nu se încovoiaŭ și nu se lăsaŭ a fi atrași. Ascultă-l ce spune el Filipenilor: „Că vóuĕ vi s-a dăruit pentru Christos, nu numaĭ de a crede în el, ci și de a pătimi pentru el“ (Cap. 1, 29), eară Thesalonicenilor li spune; „V-ați făcut următori bisericilor luĭ Dumnedĕu celor din Iudeia“ (I Thes. 2, 14), pe când Ebreilor scriind li dicea: „Jefuirea averilor vóstre o ațĭ primit cu bucurie“, și Colosenilor dice: „Căcĭ ațĭ murit, și viața vóstrĕ este ascunsă cu Christos întru Dumnedĕu“ (Ebr. 10, 34. Colos. 3, 3). Galatenilor earăși li scrie: „Atâtea ațĭ pătimit în zadar, de este și în zadar“ (Cap. 3, 4). Și cu tóte acestea'ĭ vedĭ pe toțĭ ocupându-se cu strîngerea de eleimosină

și impărțire pre la săracĭ. De aceia și charul lucra pe atuncĭ, de aceia și vieţuiaŭ în fapte bune. Ce scrie el apoĭ Corinthenilor, pe cariĭ dealt-feliŭ ĭĭ acusa de multe abaterĭ? Nu atestează prin aceasta óre pentru dênșiĭ, dicênd: Dară zelul vostru, dară dorul vostru" (II Corinth. 7, 11)? Deasemenea privesce câte li vorbesce lor și despre Tit prin acea epistolă. Tóte acestea astă-dĭ nu le-ar vedea cine-va săvêrșindu-se nicĭ printre dascalĭ, de cum printre învățăceĭ, ast-feliŭ că tóte aŭ fugit de la noĭ, tóte s-aŭ perdut. Eară causa e că s-a răcit dragostea, că ceĭ ce păcătuiesc nu maĭ sunt pedepsiţi. Ascultă'l ce dice el către Timotheiŭ: „Pe ceĭ ce păcătuiesc dojenesce-i în fața tuturor" (I Timoth. 5, 20). Causa e că căpeteniile bolesc; eară dacă capul nu e sănătos, cum póte fi corpul voinic? Privesce așa dară câtă anomalie e acum. Ceĭ ce vieţuiesc drept și orĭ-cum aŭ óre-care curaj, aŭ cucerit vîrfurile munţilor. Retrăgêndu-se din mijlocul lumeĭ, nu însĕ și din propriul lor corp, ĭĭ aŭ devenit ca strĕinĭ și dușmanĭ, eară corupĕtoriĭ și ceĭ ce gem sub povóra a miĭ de păcate aŭ dat navală în bisericĭ. Stăpâniile au devenit a fi de vîndare, eară de aicĭ se nasc miĭ de rele, și nimenĭ nu se găsesce care să îndrepte această stare de lucrurĭ, nimenĭ care să certe. Neorânduiala a apucat pe o cale rătăcită, și o continuitate ne'ntreruptă o însoțesce. A greșit cutare și a fost acusat? Dară el nu se grăbesce de a se desvinovăți, ci cum ar putea să'șĭ găsiască tovarășĭ la faptele luĭ cele rele. Ce să fac dacă gheena ĭĭ amenință pe aceștia? Credeți-mĕ, că dacă Dumnedĕŭ nu ar fi fost depositat în gheena osînda nóstrĕ, aţĭ vedea pe fie-care di tragediĭ maĭ marĭ de cât nenorocirile Iudeilor. Dară ce?—de cât să nu se supere nimenĭ, căcĭ nu voiŭ numi pe nimenĭ—, dacă ar veni cine-va în biserică și s-ar pune alăturea cu voĭ, cariĭ sunteți acum aicĭ cu noĭ, și ar face o examinare, și maĭ cu samă nu acum, ci în diua de Pascĭ; dacă atuncĭ, dic, ar veni și ar examina cu amănuntime pe toţĭ aceĭ ce s'aŭ apropiat și aŭ luat baea renascereĭ, și după ce s-aŭ apropiat încă și de sântele misteriĭ; de ar fi, dic, înzestrat cu un ast-feliŭ de duch, în cât să scie tóte cele săvêrșite de dênșiĭ, ar afla la ĭĭ multe rele maĭ grele chiar de cât cele Iudaice! Ar găsi printre dênșiĭ și de ceĭ ce ghicesc după sborul paserilor, și fermecătorĭ, și de ceĭ ce usază de descântece și de ghiciri, și curvarĭ, și precurvarĭ, și beţivĭ și bârfitorĭ. Nu voesc a dice ce-va și de lacomĭ, ca nu cum-va să ating pe vre-unul din ceĭ ce staŭ de fa-

ţă aicĭ. Dară ce? Dacă cine-va ar examina pe toţĭ din lumea întreagă, ce pĕcat n-ar putea găsi? Ce nu ar găsi la stăpânitorĭ? Óre nu ĭ-ar afla doritorĭ de avuţiĭ, cumpărătorĭ de stăpâniĭ, invidioșĭ, hulitorĭ, iubitorĭ de slavă deșartă, nesăţioșĭ și sclavĭ aĭ banuluĭ? Fiind, decĭ, atâta impietate, ce rĕŭ nu trebuie a ascepta? Și ca să aflaţĭ de câtă pedeapsă sunt vredniceĭ ceĭ cuprinșĭ de asemenea pĕcate, amintiți-vĕ de cele vechĭ. Un soldat a furat banĭ sânţiţĭ, și toţĭ s-aŭ nimicit. Óre șciţĭ voĭ acea istorie?—vorbesc despre Charmi*) care a furat ofranda sânţită (ἀνάθημα). Pentru aceia și Profetul dicea că: „s-aŭ umplut țeara lor de vrăjĭ ca și maĭ'nainte, ca și acelor de alt neam" (Isaia 2, 6). Acum însĕ e plină de miĭ de rele, și nimenĭ nu se teme de pedeapsă.

Să avem fricĭ de pedeapsă, căcĭ Dumnedĕŭ obicinuiesce de a pedepsi și pe ceĭ drepţĭ odată cu ceĭ neevsevioșĭ, după cum s-a întâmplat în timpul luĭ Daniil, pe timpul celor treĭ çoconĭ, cum s-a întâmplat cu mulţĭ alţiĭ, cum bună-óră în resbóele ce și acum se desfășură. De câţ aceștia orĭ câtă greutate de pĕcate ar avea, prin resboiŭ se ușurează de ele, dară aceia nicĭ de cum. Pentru tóte acestea să fim cu băgare de samă asupra nóstrĕ înșine. Nu vedeţĭ resbóele? Nu audiţĭ de nenorocirĭ? Din tóte acestea óre nu învățaţi nimic? Natiuni și cetăţĭ întregĭ s-aŭ nimicit; multe de acestea aŭ căḑut sclave barbarilor. Decĭ dacă nu ne cuminţim de frica gheeniĭ, cel puţin de frica acestor nenorocirĭ. Nu cum-va óre și cele ce vĕ spun acum sunt amenințărĭ, eară nu fapte ce se petrec? Aceia și-aŭ luat o mare pedeapsă, însĕ noĭ vom lua și maĭ mare, dacă nu ne vom cuminţi nicĭ din aceste nenorocirĭ. Cuvêntul e greŭ de tot, vĕd și eŭ; însĕ dacă vom fi cu atenţiune, nu puţin profit vom avea din el. De alt-feliŭ nicĭ că trebuie a vorbi tot-deauna numaĭ pentru plăcerea de a vorbi; maĭ ales că nicĭ-odată nu trebuie aceasta să o facem, ci a împedica cele posibile de împedecat și a cuminţi spiritul. Pentru că numaĭ atuncĭ vorbele nóstre vor deveni motiv de bunătăţile viitóre, de care fie ca să ne bucurăm cu toţiĭ, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

*) Achar, în loc de Charmi (A se vedea cartea luĭ Iisus Navi 6, 18 și 7, 1—26). Trad.

OMILIA VII.

„Mie celui mai mic de cât toți sânții mi s-a dat darul acesta, a vesti întru neamuri bogăția lui Christos cea neurmată, și a lumina pre toți, care este iconomia tainei ceĭ ascunse din veci întru Dumnedeŭ, care a zidit tóte prin Iisus Christos, ca să se cunóscă acum, începătoriilor și Domniilor, întru cele cerești prin biserică, înțelepciunea lui Dumnedeŭ cea de multe feliuri, dupre rânduela cea mai'nainte de veci, care a făcut'o întru Christos Iisus Domnul nostru.“ (Cap 3, 8—11).

Ceĭ ce intră într'un spital de clinică nu trebuie a se duce numaĭ cu scopul de a se vindeca, ci și de a învăța cum să vindece pe alții și cum să aplice medicamentele. Tot așa și noĭ cariĭ venim aicĭ, nu trebuie să o facem aceasta cum s'ar întâmpla, ci să învățăm acea superioritate de umilință a lui Pavel. Căcĭ ce? Fiind-că trebuia a vorbi de măreția charului lui Dumnedeŭ, ascultă'l ce dice: „Mie, celui mai mic de cât toți sânții, mi s-a dat charul acesta“. Umilință era și atuncĭ când se bocea pentru pĕcatele dinainte, de și eraŭ șterse cu totul, și 'și amintea de ele, și se modera, ca atuncĭ când el se numesce pe sine blasfimătoriŭ, persecutoriŭ și batjocoritoriŭ, însĕ nimic nu e egal cu acésta. «Maĭ 'nainte, dice, ast-feliŭ eram», ba încă se numesce pe sine și monstru; dară ca și după atâtea succese să se umiliască acum și să dică că este cel maĭ mic dintre toți, e dovadă de cea maĭ mare cumpătare. „Mie, celui maĭ mic de cât toți sânții“, și nu dice: de cât apostolii, ca ast-feliŭ să se dee pe sine de maĭ mic lor numaĭ, căcĭ acolo a dis: „Nu sunt vrednic de a mĕ numi apostol“ (I Corinth. 15, 9), ci dice, că e maĭ mic și de cât toți sânții. „Mie, dice, celui maĭ mic de cât toți sânții, mi s-a dat charul acesta“. Care char? „A vesti întru neamuri bogăția lui Christos cea neurmată, și a lumina pre toți, care este iconomia tainei ceĭ ascunse din veci întru Dumnedeŭ, care a zidit tóte prin Iisus Christos, ca să se cunóscă

acum începătoriilor și Domniilor, întru cele cerescĭ prin biserică, înțelepciunea lui Dumnedeŭ cea de multe feliuri.“ Fie și așa; omenilor nu s-a descoperit. Dară tu luminezĭ acum și pe îngerĭ, și pe archanghelĭ, și începătoriile, și domniile? «Da, respunde el: căcĭ în Dumnedeŭ a fost ascunsă, în el care a creat tóte prin Iisus Christos». Și îndrăznescĭ a o spune aceasta? «Da, respunde el». Dară cum s-a făcut cunoscut îngerilor? „Prin Biserică“, dice. Observă încă, că nicĭ nu dice simplu: înțelepciunea lui Dumnedeŭ, ci „cea de multe feliuri“. Dară ce înseamnă aceasta? Nu aŭ sciut îngerii? De loc; căcĭ dacă nu aŭ sciut începătoriile, cu atât maĭ mult nu aŭ sciut îngerii. Dară ce? Nicĭ archanghelii nu aŭ sciut? Nicĭ aceia. Căcĭ de unde puteaŭ sci? Cine să li descopere? Atuncĭ când noĭ am aflat, atuncĭ și aceia aŭ aflat prin noĭ. Căcĭ ascultă pe înger vorbind lui Iosif: «Veĭ chema numele lui Iisus, că el va mântui pe poporul sĕŭ de pĕcatele lor“ (Math. 1, 21). El a fost trimis la ginți, eară ceĭ-l-alți la circumcisiune, ast-feliŭ că «ceia ce era maĭ uĭmitoriŭ și maĭ minunat s-a dat mie celui maĭ mic.» Aceasta însĕ a fost din char, adecă de a încredința pe cele maĭ marĭ celui mic, de a deveni el evanghelistul acestora; dară cel ce a devenit evanghelistul celor maĭ marĭ taĭne, prin aceasta este mare și el. „A vesti neamurilor bogăția cea necuprinsă a lui Christos“. Dacă bogăția lui este necuprinsă chiar și după ce se arată, cu atât maĭ mult ființa lui. Dacă încă și acum ființa lui e misteriŭ multora, cu atât maĭ mult înainte de a fi cunoscut. De aceia decĭ numesce aceasta misteriŭ, fiind-că nicĭ îngerii nu aŭ sciut și nicĭ altuia nu a fost cunoscut. „Și a lumina pe toți, dice, care este iconomia tainei celeĭ ascunse din vecĭ întru Dumnedeŭ, carele tóte a zidit prin Iisus Christos“. Ingerii numaĭ atâta aŭ sciut, că: „S-a făcut partea domnului poporul sĕŭ“ (Deut. 32, 9), și earăși: „Stăpânitoriul Perșilor mi s-a împotrivit“ (Daniil 10, 13), așa că nu e de mirare dacă și acest misteriŭ nu-l sciaŭ. Dacă iĭ nu sciaŭ de reîntórcerea Iudeilor din robia Perșilor, cu atât maĭ mult acestea. „Care, dice, va mântui pe poporul sĕŭ Israil“. Nimic nu spune de ginți, căcĭ ginților li descopere Duchul. Cum că ginții aŭ fost chemate, o sciaŭ; dară că aŭ fost

chemate la aceliași bunurĭ cu Iudeiĭ, și că vor ședea pe tronul lui Dumnedeŭ, aceasta cine ar fi așceptat'o? Cine ar fi creḍut'o? „Celeĭ ascunse, ḍice, întru Dumneḍeŭ". Dară această iconomie maĭ clar o descopere în epistola către Romanĭ. „Intru Dumneḍeŭ, ḍice, carele a zidit tóte prin Iisus Christos". Cel ce a creat tóte prin el, și aceasta o descopere tot prin el, căcĭ fără dênsul nimic nu s'a făcut. „Fără dênsul, ḍice, nimic nu s'a făcut din cele ce s-aŭ făcut": (Ioan 1, 3). Când el spune de începĕtoriĭ și stăpâniĭ, numesce și pe ceĭ de sus și pe ceĭ de jos. „După hotărîrea cea din vecĭ". Acum de sigur că s-a îndeplinit, însĕ nu acum a fost hotărîtă, ci încă de la început a fost prescrisă. „După hotărîrea cea din vecĭ, carea o aŭ făcut întru Christos Iisus Domnul nostru", adecă, după precunoșcința, după prevederea cea din vecĭ, ca cel ce prevede cele viitóre, seculiĭ viitorĭ; că adecă scia cele viitóre, și decĭ ast-feliŭ a hotărît. „După hotărîrea cea din vecĭ"; póte că e vorba încă de acelea, pe care le-a făcut în Christos Iisus, pentru că prin Christos s-a făcut totul. „Intru care avem, ḍice, îndrăznirea și apropierea întru nădejde prin credința luĭ" (Vers. 12). Nu am fost atrași dóră ca prisonieriĭ, nicĭ ca ceĭ ce ne-am învrednicit de iertare, și nicĭ ca ceĭ ce am greșit. Și „avem, ḍice, îndrăzneală întru nădejde", adecă, avem curaj. Dară cum? „Prin credința luĭ".

„De aceia vĕ rog să nu slăbiți întru strîmtorările mele pentru voĭ, care este slava vóstrĕ". (Vers. 13). Ce vra să ḍică pentru voĭ și cum este slava lor? Că adecă într'atât ĭ-a iubit Dumneḍeŭ, în cât și pe fiul sĕŭ l-a dat pentru dênșiĭ, și pe serviĭ seĭ ĭ-a lăsat a fi în necazurĭ pentru iĭ. Pentru ca iĭ să se bucure de atâtea bunătățĭ, Pavel era legat. Așa dară aceasta e dovada mareĭ iubirĭ a luĭ Dumneḍeŭ către dênșiĭ; ceia ce de alt-feliŭ și pentru profețĭ ḍice Dumneḍeŭ: „Ucisu-i-am pre dênșiĭ cu cuvêntul gureĭ mele" (Osie 6, 5). Și cum se împuținaŭ iĭ óre din causa strîmtorărilor luĭ Pavel? Adecă se nelinișteaŭ, se tulburaŭ. Acestea le scria și Thesalonicenilor ḍicêndu-li: „Ca nicĭ unul să nu se clatine în necazurile acestea" (I Thes. 3, 3). Nu numaĭ că nu trebuie a se scârbi, ci chiar încă a se bucura.

«Dacă voĭ vĕ mângâiați, ḍice, în urma predicerilor nóstre, eată că noĭ vĕ prevestim că vom avea strîmtorărĭ și necazurĭ aicĭ. De ce? Pentru că așa a hotărît stăpânul nostru».

„Pentru aceasta plec genunchele mele către Tatăl Domnuluĭ nostru Iisus Christos, dintru care tot neamul în ceriŭ și pe pământ se numesce" (Vers. 16. 17). Aicĭ el arată dispositiunea luĭ sufletească în rugăciunea ce o face pentru dênșiĭ. Nu ḍice în mod simplu: doresc, ci prin cuvintele „plec genunchele" învederează cea maĭ umilită rugăciune. „Dintru care tot neamul", nu numaĭ după numĕrul îngerilor, ḍice, ci după tótă semința creată în ceriŭ și pe pământ, și nu după acele Iudaice (Πατριὰ). «Ca să dea vóuĕ, dupre bogăția slaveĭ sale, ca cu putere să vĕ întăriți prin duchul luĭ, în omul cel dinăuntru, ca să locuiască Christos prin credință întru inimile vóstre.» (Vers. 16. 17). Privesce cu cât nesațiŭ li doresce lor cele bune, ca ast-feliŭ să nu fie lipsiți de nimic. Și cum se întâmplă aceasta? «Prin duchul luĭ, ḍice, în omul vostru cel dinăuntru, ca să locuiască Christos prin credință întru inimile vóstre». Și cum încă? „Ca întru dragoste fiind înrădăcinați și întemeiați, ca împreună cu toți sânțiĭ să puteți cunósce, care este lățimea, și lungimea și adâncimea și înălțimea, și să cunósceți dragostea cea maĭ presus de cunoscință a luĭ Christos" (Vers. 18. 19). Ceia ce li-a dorit de la începutul epistoleĭ, aceasta li doresce și acum. Ce ḍicea la început? „Pentru ca Dumneḍeul Domnuluĭ nostru Iisus Christos, Tatăl slaveĭ, să vĕ dea vóuĕ duchul înțelepciuneĭ și al descoperireĭ spre cunoșcința luĭ, și ochi luminați în inima vóstrĕ, spre a cunósce voĭ care este nădejdea chemăreĭ luĭ, și care este bogăția slaveĭ moșcenireĭ luĭ întru ceĭ sânți, și care este măreția cea prea înaltă a putereĭ luĭ către noĭ cariĭ credem, dupre lucrarea putereĭ tărieĭ luĭ",—decĭ și acum același lucru'l spune: „Ca împreună cu toți sânții să puteți cunósce, care e lățimea și lungimea, adâncimea și înălțimea", adecă să cunósceți cu exactitate taĭna cea iconomisită pentru noĭ. «Care e lățimea și lun-

gimea, și adâncimea și înălțimea», adecă mărimea iubirei lui Dumnedeŭ, și cum această iubire se întinde din tóte părțile. Această iubire o a descris încă în forme corporale, arătând prin aceasta pe om; a pus la mijloc cele de sus, cele de jos și cele de pe la laturi. «V-am spus, dice, că acestea nu e posibil a le învăța din vorbele mele, ci Duchul sănt e acel care vĕ va învăța». „Cu putere să vĕ întăriți" în ispite, și să nu vĕ abateți din calea cea dreaptă. Ast-feliŭ decĭ, nu e posibil într'alt mod a ne întări în ispite, provenite de multe-orĭ și din causa raționamentelor nóstre, de cât prin Duchul. Cum Christos locuiesce în inimile nóstre, ascultă'l chiar pe el vorbind: „Vom veni, eŭ și tatăl și locaș în el vom face" (Ioan 14, 23), adecă în inimile cele credincióse, și înrădăcinate în iubirea luĭ, și care nu se abat din căile Domnuluĭ. „Pentru ca să puteți" dice,—așa că avem nevoe de mare putere—să vĕ faceți deplin întru tóta împlinirea lui Dumnedeŭ". „Eară celuĭ ce póte mai presus de tóte a face prea de prisosit de cât cerem saŭ gândim, dupre puterea ce se lucrează întru noĭ" (Vers. 20). Cum că a făcut din prisosință de cât am cerut saŭ am gândit noĭ, e cert din cele ce a scris el. «Eŭ, dice, îl rog; el însĕ și fără rugăciunea mea, face maĭ mult de cât cerințile nóstre, și încă nu numaĭ ce-va mult, saŭ din prisos, ci chiar cu multă prisosință (ὑπερεκπερισσοῦ), ceia ce e invederat din puterea ce se lucrează întru noĭ. Nicĭ nu am cerut acestea vre-odată, și nicĭ că ne-am asceptat la aceasta.» „Aceluia fie slava în biserică prin Christos Iisus întru tóte neamurile veaculuĭ veacurilor. Amin" (Vers. 21). Bine a făcut că a terminat cuvêntul în rugăciune și doxologie, pentru că trebuia de a slăvi și bine-cuvênta pe cel ce ne-a acordat atâtea bunurĭ. Ast-feliŭ că și aceasta este de admirat, adecă pentru măreția bunurilor acordate nóuĕ de la Dumnedeŭ, a-l slăvi prin Iisus Christos. „Aceluia slava în biserică". Bine a dis în biserică, căcĭ ea singură remâne în perpetuitate.

E necesar a spune ce sunt semințiile (αἱ πατριαὶ) despre care vorbesce. Aici pe pământ de sigur că semințiile sunt neamurile. dară în ceriŭ cum sunt, acolo unde nicĭ unul nu s-a făcut din altul? Saŭ că numesce comunitățile de acolo semințiĭ (πατριὰς), după cum și în scriptură se găsesce un text, unde e vorba de semința (πατριὰ) Amattari

(Numer. 4, 33. și I Samuil 10, 21), saŭ că se numesc stremoșiĭ noștri. El nu cere totul numaĭ de la Dumnedeŭ, ci cere și de la dênșiĭ credință și dragoste, și încă nu o dragoste simplă, ci înrădăcinată și întemeiată, astfeliŭ ca nicĭ duchurile să nu o póță clătina și nicĭ alt-ceva să o póță birui. A dis că slava luĭ e scârbele și supărările ce le întimpină; «dară dacă ale mele sunt slava mea, dice, cu cât maĭ mult a le vóstre». Și earăși se rógă. Ast-feliŭ că nu se cuvine a ne scârbi ca cum ne-ar fi părăsit, pentru că cel ce a lucrat atâtea pentru mântuirea nóstră, nu ar fi putut face aceasta. Dară dacă pentru ca să putem afla iubirea luĭ Dumnedeŭ avem nevoe de rugăciunea luĭ Pavel și de împuternicirea duchuluĭ, apoĭ ființa, saŭ maĭ bine dis esența luĭ Christos cine o va putea șci urmând raționamentelor omenescĭ? De și de alt-feliŭ ce lucru greŭ e de a afla că Dumnedeŭ ne iubesce? Și totuși e fórte greŭ, iubitule. Căcĭ unia nicĭ aceasta nu o sciŭ, și dic că miĭ de rele se petrec în lume; eară altiĭ nu sciŭ cât ne iubesce el. Chiar și Pavel nu arată cât, și nicĭ că caută a măsura acea iubire. Dară cum? El ni spune că spre a afla aceasta, e lucru mare și peste puterile nóstre, și că e suficient a o proba din cunoscința de care noĭ ne-am învrednicit. «Marĭ sunt cele cerute, dice, de cât el obicinuiesce a face și maĭ mult, așa că nu numaĭ ne iubesce, ci încă cu multă dragoste ne iubesce.»

Decĭ să ne îngrijim, iubiților, de a cunósce dragostea luĭ Dumnedeŭ. Aceasta e mare lucru. Nimic nu ni póte folosi ast-feliŭ, și nimic nu ne póte umili ca această cunoscință, care e suficientă de a ne scóte spiritile nóstre din gróza gheeneĭ. De unde o putem sci aceasta? Din cele dise și din cele ce se întâmplă pe fie-care dĭ. Pentru ce s-aŭ făcut tóte acestea? Și ce necesitate a avut el? Nicĭ-una. Ca causă apostolul pune peste tot locul iubirea. Aceia maĭ cu samă e iubire, când se face bine ómenilor, fără a exista ce-va maĭ'nainte din partea lor.

*) Pe dênsul (Dumnedeŭ) decĭ să-l imităm și noĭ, bine-făcênd dușmanilor cariĭ ne urăsc, și pe ceĭ ce ne desprețuiesc a-ĭ apropia de noĭ. Aceasta ne face asemenea cu Dumnedeŭ. „Căcĭ dacă iubescĭ pe cel ce te iubesce, ce plată veĭ avea? aceasta o fac și vameșiĭ"

*) Partea morală. Precum cine-va iubesce cu înfocare pe amanta luĭ, ast-feliŭ trebuie de a iubi cu înfocare pe Dumnedeŭ și pe fratele nostru. (Veron).

(Math. 5, 46). Dară care e dovada iubireĭ? Aceia de a iubi pe cel ce te urăsce. Voiesc a vĕ spune un exemplu, permiteţi'mĭ, şi nu-l pot găsi în cele duchovniceşcĭ; drept care vĕ voĭ spune unul din cele lumescĭ. Nu vedeţĭ pe ceĭ amorezaţi? In ce mod sunt batjocuriţi de amantele lor, şi câte ele făuresc asupră-li, câţĭ banĭ păgubesc, şi cu tóte acestea ĭĭ ard de dorul lor şi le iubesc maĭ mult de cât sufletele lor? Nu vedeţĭ cum ĭĭ îşĭ petrec nopţile perindându-se pe la uşile lor? De acolo să luăm exemplu, nu adecă să iubim ast-feliŭ de femeĭ stricate, ci în ast-feliŭ de chip să iubim pe dusmanĭ. Spune-mĭ decĭ, óre nu se pórtă cu ĭĭ acele femeĭ maĭ batjocuritoriŭ de cât cu toţĭ ceĭ-l-alţĭ duşmanĭ? Nu cheltuiesc cu ele tótă averea? Nu sunt insultaţĭ în faţă, şi nu li ordonă într'un mod maĭ înjositoriŭ de cât chiar servitórelor lor? Şi cu tóte acestea ĭĭ nu se depărtează de ele. De şi de alt-feliŭ nimenĭ nu póte avea un duşman atât de grozav, precum are pe amanta sa cel ce iubesce. Căcĭ de multe-orĭ ea se gudură pe lângă dênsul, se preface că-l iubesce, de cele maĭ multeorĭ însĕ abusază de dênsul, şi cu cât va fi iubită maĭ mult, cu atât şi ea'l despreţuiesce maĭ mult. Ce póte fi maĭ sălbatec ca ast-feliŭ de suflet stricat? Şi cu tóte acestea ĭĭ o iubesc cu înfocare. Póte că o ast-feliŭ de iubire o vom găsi la bărbaţiĭ duchovniceşcĭ, nu la ceĭ de astă-dĭ, căcĭ s'a răcit, ci la ceĭ din vechime, la aceĭ marĭ şi minunaţĭ bărbaţĭ. Ast-feliŭ bună-óră fericitul Moisi a întrecut chiar pe ceĭ ce'şĭ iubesc amantele cu amor. Cum, şi în ce mod? Maĭ'ntĕiŭ pentru că părăsind palatele împărătescĭ, cum şi viaţa desfătată, serviciul şi slava de acolo, a preferat ca să fie împreună cu Israiliţiĭ. Un altul nu numaĭ că nu ar fi făcut aceasta, ci chiar s-ar fi ruşinat de a se da de rudă cu sclaviĭ, când unul din ĭĭ ar fi fost batjocurit, maĭ ales că Israiliţiĭ eraŭ consideraţĭ de spurcaţĭ chiar; el însĕ nu numaĭ că nu s-a ruşinat de înrudirea lui cu dênşiĭ, ci încă cu tótă inima li-a luat apărarea şi s-a aruncat în primejdiĭ pentru dênşiĭ. Cum? «Vĕdênd, dice, pe un egiptean bătênd pe un ebreŭ, a luat apărarea acestuia şi a ucis pe egiptean.» De cât faptul acesta nu póte fi proba iubireĭ către duşmanĭ; marĭ sunt de sigur şi asemenea fapte, nu însĕ ca cele săvêrşite după aceasta. A doua-dĭ acelaşĭ lucru l-a vĕdut petrecêndu-se, adecă acela, pe care în ajun il scăpase din mânile egipteanuluĭ, bătea pe un alt ebreŭ, eară el (Moisi) apropiindu-se de dênsul i-a dis ca să contenească a bate pe aprópele sĕŭ. Acesta însĕ cu multă

nerecunoscinţă respunde: „Cine te-a pus pe tine domn şi judecătoriŭ peste noĭ“? (Exod. 2, 14). Pe cine óre nu ar fi aprins aceste vorbe? Dacă decĭ s-ar fi mâniat, din inceput şi pe acesta lovindu-l l-ar fi omorît. Dară póte veĭ dice, că a respuns ast-feliŭ fiind-că eraŭ de acelaşĭ neam. De cât, pe când era nedreptăţit de egiptean nimic nu a spus de acestea, cine te-a pus pe tine domn şi judecătoriŭ? «Pentru ce nu aĭ spus ierĭ acest lucru? Nedreptatea şi crudimea ta, dice, acestea m-a pus domn şi stăpân». Dară acum privesce cum unia vorbesc ast-feliŭ de cuvinte chiar contra luĭ Dumnedeŭ. In cele ce sunt nedreptăţiţĭ voesc ca el să fie aspru şi acusă îndelunga luĭ răbdare; eară când ĭĭ nedreptăţesc pe alţiĭ, nu scot nicĭ-o vorbă. Ce póte fi maĭ supărătoriu ca ast-feliŭ de vorbe? Şi cu tóte acestea fiind trimis după aceasta către aceĭ ingraţĭ şi nerecunoscĕtorĭ, s-a dus şi nu s-a dat în laturĭ. Dară chiar şi după multele semne şi minunĭ făcute de dênsul, s-aŭ încercat de multe-orĭ a-l ucide cu petre, eară el a scăpat din mânele lor. Murmuraŭ incontinuŭ contra luĭ, el însĕ-ĭ iubea cu atâta dragoste înfocată, în cât a dis către Dumnedeŭ, când ĭĭ aŭ săvêrşit acel pĕcat grozav: „Dacă voescĭ a li ierta pĕcatul, iartă; dară de nu, şterge-mĕ şi pe mine din cartea vieţeĭ.“ (Exod. 32, 32). «Voesc maĭ bine, dice, a mĕ perde cu aceia, de cât a mĕ mântui fără ĭĭ». Adevărată manie, adevĕrat amor. Dară ce spuĭ Moisi? Despreţuescĭ ceriul? «Da, respunde, căcĭ iubesc pe ceĭ nedreptăţiţĭ.» Şi ceĭ să fiĭ şters din cartea vieţeĭ? «Dară ce să fac? dice, e amorul la mijloc.» Câte nu a întimpinat el după aceasta din partea lor? Ascultă ce spune scriptura în alt loc: „Şi s-a necăjit Moisi pentru dênşiĭ“ (Ps. 105, 32). De câte-orĭ nu l-aŭ insultat? De câte-orĭ nu l-aŭ scos din demnitatea luĭ, atât pe dênsul cât şi pe fratele luĭ Aaron? De câte-orĭ nu aŭ cerut ca să se re'ntórcă în Egipet? Şi după tóte acestea neajunsurĭ ardea încă şi avea un dor nespus, şi pentru dênşiĭ era gata să sufere orĭ-ce. Ast-feliŭ trebuie a iubi pe duşmanĭ; strimtorându-ne şi ostenindu-ne, şi totul făcênd pentru dênşiĭ, să li căutăm şi să li dorim mântuirea lor. Dară încă despre Pavel ce voiŭ maĭ dice? Nu óre a cerut el chiar şi gheena în locul lor? spune-mĭ. Dară exemplul e necesar a-l lua de la stăpânul nostru. Tot aşa face şi el, după cum dice; „Resare sórele luĭ peste ceĭ rĕĭ şi peste ceĭ buni“ (Math. 5, 45), aducênd exemplul de la tatăl,

pe când noĭ îl vom lua de la însuș Christos. A venit la noĭ, după iconomie, ḑic; serv s-a făcut pentru noĭ; s-a smerit pe sine, s-a înjosit, chipul robuluĭ l-a luat; și după ce a venit, nicĭ el nu a mers pe calea ginților și nicĭ discipuliĭ luĭ; și nu numaĭ atâta, ci încă cutrierând satele și orașele vindeca tótă bóla și tótă neputința. Dară ce credeți? Pe când unia se minunaŭ și ḑiceaŭ: „Dară de unde tóte acestea la el“? iĭ (ebreiĭ), cariĭ căpătaŭ atâtea bine-facerĭ de la dênsul, ḑiceaŭ că drac are și aruncă blasfemiĭ contra luĭ Dumneḑeŭ, e smintit și înșelătoriŭ. Dară óre l-a depărtat el pentru aceasta? Nu, câtuș de puțin, ci încă audind acestea maĭ mult li bine-făcea, și se ducea singur înaintea celor ce urmaŭ a-l răstigni, numaĭ ca să-ĭ mântuiască. Dară după ce a fost răstignit ce ḑice? „Părinte, iartă-li lor, că nu sciŭ ce fac“ (Luc. 23, 34). Și înainte de aceasta suferind rele de la dênșiĭ, și după aceasta încă, până la cea maĭ de pe urmă resuflare, el făcea totul pentru dênșiĭ, și se ruga tatăluĭ pentru iĭ. Și după ce a fost răstignit ce n-a făcut pentru iĭ? Nu li-a trimis apostoliĭ? Nu a făcut minuni? Nu a pus în mișcare totul pentru dênșiĭ? Ast-feliu decĭ trebuie a iubi pe dușmaniĭ, ast-feliŭ trebuie a imita pe Christos. Ast-feliŭ a făcut Pavel. Fiind bătut cu petre și suferind de la iĭ miĭ de rele, el tóte le făcea pentru dênșiĭ. Ascultă-l pe el ce ḑice: „Bună-voința inimeĭ mele și rugăciunea cea către Dumneḑeŭ, este spre mântuirea lor“ (Rom. 10, 1.) și maĭ departe earăș: „Mărturisesc pentru dênșiĭ că aŭ dragostea luĭ Dumneḑeŭ“ (Ibid. vers. 2), și earăș: „Dacă tu maslin sălbatec fiind te-aĭ altuit, cu cât maĭ vîrtos acestia se vor altui în maslinul lor“? (ibid. 11, 17. 24). Din câtă iubire părințască, credĭ, că aŭ isvorît aceste cuvinte? Din câtă favóre? Nu se póte spune.

Ast-feliŭ trebuie a iubi pe dușmaniĭ noștri. Aceasta înseamnă a iubi pe Dumneḑeŭ care a poruncit, care a legiferat o asemenea iubire. A iubi pe vrăjmașiĭ noștri, este a imita pe Dumneḑeŭ. Pricepe, decĭ, că nu dușmanuluĭ'ĭ facĭ bine, ci ție; nu pe acela îl iubescĭ, ci ascultĭ de Dumneḑeŭ.

Aceasta decĭ sciind'o, iubiților, să întărim iubirea nóstră dintre noĭ, ca ast-feliŭ practicând'o cu exactitate, să ne învrednicim de bunurile făgăduite nóuĕ prin Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭ vecilor. Amin.

OMILIA VIII.

„Drept aceia vĕ rog pe voĭ eŭ legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblați dupre chemarea cu care sunteți chemați, cu tótă smerenia și blândețele“ (Cap. 4, 1).

Meritul dascalilor nu e de a căuta onóre, nicĭ slavă din partea celor maĭ micĭ, ci mântuirea lor, și pentru aceasta a face totul; eară acela care caută ast-feliŭ de lucruri, nicĭ că se póte numi dascal, ci tiran. Nu dóră pentru aceasta te-a pus Dumneḑeŭ peste dênșiĭ, pentru ca tu să te bucurĭ de o maĭ mare îngrijire, ci pentru ca cele ale tale să fie date la o parte tóte, eară cele ale lor să fie bine îngrijite și edificate. Aceasta e treaba dascaluluĭ. Ast-feliŭ a fost fericitul Pavel, care era scutit de orĭ-ce mândrie deșartă, și care se credea a fi ca unul din ceĭ-alțĭ mulțĭ, saŭ încă cel maĭ mic dintre toțĭ. De aceia se și numesce pe sine servul lor, și cele maĭ multe li vorbesce ca cum s'ar ruga. Privesce 'l și de astă-dată, cum el scrie Efesenilor, nu poruncindu-li, nicĭ dându-șĭ aer de stăpân, ci cu multă moderațiune și sfială. „Vĕ rog pe voĭ, ḑice, eŭ legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblați, dupre chemarea cu care sunteți chemați“. Dară de ce'ĭ rogĭ, spune-mĭ? De ce vreĭ să te folosescĭ tu? «De nimic, ḑice el, ci numaĭ ca pe alțiĭ să mântuiesc. De și de alt-feliŭ ceĭ ce se rógă aŭ în vedere interesul lor, eŭ însĕ nu mĕ interesez de aceasta», după cum și în alt loc scriind ḑicea: „Acum viem, dacă voĭ stați întru Domnul“ (I Thes. 3, 8), ceia ce constituie dovada îngrijireĭ luĭ celeĭ marĭ pentru mântuirea învățăceilor. „Eŭ legatul întru Domnul“, ḑice. Cu adevĕrat că mare și însemnată demnitate arată el prin aceste cuvinte, și încă cu mult maĭ mare de cât demnitatea de consul saŭ și Impărat; dupre cum și către Filemon scriind ḑicea: „Precum eŭ Pavel bătrînul, eară acum și legatul luĭ Iisus Christos“ (Filemon 9), pentru că nimic nu e atât de strălucit, ca Pavel legat pentru Christos, ca acele lanțurĭ care înfășuraŭ acele mâinĭ fericite. Decĭ a fi legat pentru Christos e cu mult maĭ strălucit de cât de a fi apostol, saŭ dascal, saŭ evanghelist. Cel ce iubește pe Christos,

cunósce cele spuse. Cel ce e entusiasmat și înfierbântat pentru stăpânul nostru, scie care e puterea legăturilor. Unul ca acesta ar prefera mai degrabă de a fi legat pentru Christos, de cât a locui în ceriuri. Unul ca acesta și-ar arăta mânile sale mai strălucite ca aurul și ca ori-ce diademă împărătească. Nu póte face atât de strălucit capul o diademă bătută în petre prețióse, ca un lanț de fer pentru Christos. Atunci închisórea era mai strălucită de cât tóte palatele împărătesci, și chiar de cât ceriul; și ce dic de palatele împărătesci, când a avut în ea legat chiar pe Christos? Dacă cine-va iubesce pe Christos, scie această demnitate, cunósce această virtute, scie câtă bunătate a arătat el neamului omenesc, când a primit a fi legat pentru el. A fi legat pentru el e mai strălucit de cât a ședea deadreapta lui, e mai însemnat de cât a ședea pe cele două-spre-dece tronuri. Și ce vorbesc eu de cele omenesci? Mă rușinez de a face comparațiune între bogății și podoabe, cu legăturile acele strălucite; voiu vorbi însă de aceĭ mari bărbați. Chiar de nu ar avea nici-o resplată faptul acesta, totuși a suferi tóte pentru cel iubit, e o resplată mare, e o recompensă suficientă. Ceĭ ce iubesc, dacă nu pe Dumnedeu cel puțin pe ómeni, cunosc cele dise. Ceĭ ce simt mai multă plăcere când pătimesc rele, de cât ceĭ ce sunt cinstiți de către ceĭ iubiți, sciu importanța celor vorbite. Voiu a vorbi de chorul sânt al apostolilor, la care numai se pot vedea tóte acestea. Ascultă pe fericitul Luca când spune: „Se întorceau bucurându-se de la fața soborului, pentru că s-au învrednicit a fi necinstiți pentru numele lui“ (Fapt. 5, 41). Unora de sigur că li se pare lucru de rîs, că a fi cine-va necinstit și batjocurit, póte a-ĭ provoca bucurie, și să se creadă încă fericit că s-a învrednicit de o asemenea cinste; dară ceĭ ce sciu și cunosc bine pe Christos, consideră aceasta ca cea mai fericită dintre tóte plăcerile. Dacă cine-va mi-ar dărui ceriul întreg, sau acel lanț, eu de sigur că așĭ prefera lanțul. Dacă cine-va m-ar face să aleg una din două: sau cu îngeriĭ a sta în ceriu, sau cu Pavel legat pentru Christos, așĭ prefera lanțul și închisórea lui. Dacă cine-va m-ar pune să stau cu vre-una dintre puterile cerescĭ de pe lângă tronul stăpânului, sau cu vre-un ast-feliu de legat pentru Christos, eu așĭ alege mai degrabă de a fi un ast-feliu de legat. Nimic nu póte fi mai fericit ca acel lanț. Așĭ voi să mă fac în acele locuri, căci se dice că legăturile acele există încă. Cu drept cuvênt eu admir pe aceĭ bărbați aĭ dorirelor lui Christos. Așĭ voi să vĕd acele lanțuri,

de care se tem demoniĭ și se înfricoșază, eară îngeriĭ se sfiesc. Nimic nu e mai bun, ca a pătimi rele pentru Christos. Nu fericesc atâta pe Pavel că a fost răpit în raiu, cum îl fericesc că a fost aruncat în închisóre! Nu îl fericesc atâta că a audit vorbe negrăite, pe cât îl fericesc că a suferit legăturile! Nu îl fericesc că a fost răpit până la al treilea ceriu, cum îl fericesc pentru legăturile lui! Cum că acestea sunt cu mult mai mari de cât acelea, ascultă-l chiar pe el în ce feliu cugetă. Nici că a dis dóră: «Vĕ rog pe voĭ eu care am audit cuvinte ce nu se pot spune», dară ce? „Vĕ rog pre voĭ eu legatul în Domnul“. Dară dacă nu a scris aceste cuvinte în tóte epistolele lui, nu e nimic miraculos, căci nu era dóră legat tot-deauna, ci în anumite timpuri. Mai de preferat 'mi este mie de a suferi rele pentru Christos, de cât a fi cinstit de Christos. Aceasta e cea mai mare cinste, aceasta e cea mai mare slavă, care întrece pe tóte cele-l-alte. Dacă el s-a făcut sclav pentru mine, s-a lipsit de slava sa, și nu se credea a fi în slavă de cât numai atunci când se va răstigni pentru mine, apoi eu ce trebuie a suferi? Ascultă-l pe dênsul ce dice de pe cruce: „Slăvesce-mĕ, părinte“. Dară ce dicĭ? Eștĭ ridicat pe cruce împreună cu tâlharii și criminaliștii, suferĭ mórtea blestemaților, eștĭ stupit și bătut, și tóte acestea le numescĭ slavă? «Da, respunde el, căcĭ eu sufĕr tóte acestea pentru ceĭ iubiți, eară aceasta o consider de cea mai mare slavă». Dacă decĭ el numesce slavă faptul de a iubi pe ceĭ vrednicĭ de plâns și nenorociți, dacă credea de a fi în slavă pe când el era necinstit, și o prefera aceasta, cu cât mai mult eu sunt datoriu de a considera acestea ca slavă. O, lanțurĭ fericite! O, mânĭ fericite, pe care acel lanț v-a împodobit! Nu erau atât de cinstite mânele lui Pavel când pe ologul din Listra l-a ridicat și l-au vindecat, pe cât erau de fericite când erau înfășurate cu lanțurĭ. Dacă eu așĭ fi fost pe timpurile acelea, așĭ fi strins atunci acele mâni și le-așĭ fi pus pe lumina ochilor meĭ, și nu așĭ fi contenit de a săruta ast-feliu de mânĭ, care s'au învrednicit de a fi legate pentru stăpânul meu. Te minunezĭ că vipera s-a încolăcit pe mâna lui Pavel și nu ĭ-a făcut nimic? Nu te minuna de loc, căcĭ s-a sfiit acea viperă de lanțurile lui. Chiar marea întreagă s-a sfiit de ele, pentru că atunci era legat. De mi-ar da cine-va puterea de a învia morțiĭ acum, eu nu așĭ prefera aceasta, ci lanțurile lui Pavel. Dacă așĭ fi scutit de grijile eclesiastice, și așĭ avea și corpul puternic și vînjos, nu m-așĭ lăsa

de a nu face o ast-feliŭ de călătorie, numaĭ ca să vĕd acele lanţurĭ şi acea închisóre în care era legat. De şi în multe locurĭ el a făcut semne şi minunĭ marĭ, totuşĭ nu sunt acestea atât de rîvnite ca semnele rancloŕ de pe corpul luĭ. Chiar şi în scripturĭ când cetesc, nu mĕ încântă atâta când îl vĕd făcênd minunĭ, ca cum mĕ încântă, când el pătimeşce rĕŭ, când este biciuit şi târît pe jos. „În cât se aduceaŭ de pe trupul luĭ, ḑice, măhrami şi ştergĕtóre“ (Fapt. 19, 12). De sigur că acestea sunt miraculóse, însĕ nu ca acelea despre care scrie Luca: „Şi bătându-i, ḑice, şi multe lovituri dându-li i-a pus în temniţă“ (Ibid. 16, 23), şi earăşĭ: „Legaţĭ fiind, laudaŭ pe Dumneḑeŭ“ (Ib. vers. 25), şi earăşĭ: „Bătându-l cu petre l-aŭ tras afară din cetate, crezênd că a murit“ (Ib. 14, 18). Voiţĭ să aflaţĭ póte ce putere are lanţul de fer care pentru Christos leagă corpul servuluĭ luĭ? Ascultaţi-l chiar pe Christos ḑicênd: „Fericiţĭ veţĭ fi“, când? când veţĭ învia pe ceĭ morţĭ? Ba! Dară când? când veţĭ tămădui pe ceĭ orbĭ? Câtuşĭ de puţin! Dară când? „Când vĕ vor ocărî pre voĭ şi vĕ vor prigoni, şi vor ḑice tot cuvêntul rĕŭ împotriva vóstrĕ minţind pentru mine“ (Math. 5, 11). Dară dacă a audi numaĭ clevetirile şi cuvintele rele 'ĭ face fericiţĭ, dară încă când vor pătimi şi rele pentru dênsul, ce nu li va face? Ascultă pe acest fericit ce spune el în alt loc: „De acum mi s-a gătit mie cununa dreptăţeĭ“ (II Timoth. 4, 9), de cât e maĭ strălucit lanţul de cât cununa. «De acesta să mĕ învredniciască, ḑice, şi de cele-l-alte nu mĕ interesez. Mĭ-e deajuns de a pătimi rĕŭ pentru Christos în locul orĭ-căreĭ recompense. Daţi-mĭ, ḑice, pe acesta, căcĭ: „Împlinesc lipsurile necazurilor luĭ Christos în trupul meŭ“ (Colos. 1, 24), şi nimic alta nu'mĭ maĭ trebuie».

S-a învrednicit şi Petru de asemenea lanţ. «Era, ḑice, legat şi predat soldaţilor, şi şedea». Ast-feliŭ el se bucura, şi nu se împuţina, şi somn adânc îl cuprinsese, ca cum nu ar fi fost câtuşĭ de puţin îngrijat. Şedea şi dormia între soldaţĭ, eară îngerul Domnuluĭ a venit, şi lovindu-l peste cósta luĭ l-a deşteptat. Dacă mĭ-ar ḑice cine-va: «ce aĭ voĭ să fiĭ? Îngerul care a atins pe Petru, saŭ aĭ voĭ să fiĭ Petru cel mântuit»? eŭ aşĭ alege de a fi Petru, pentru care şi îngerul a venit; aşĭ prefera în fine legăturile luĭ.

Dară póte veĭ ḑice: «cum se face că după ce Petru a scăpat din temniţă, se rógă luĭ Dumneḑeŭ, ca cum ar fi scăpat din cele maĭ marĭ rele»? Să nu te minunezĭ de loc: el se rógă fiind-că se temea să nu móră, eară a muri îl înfricoşa, căcĭ el voia de a trăi şi a deveni motiv de patimĭ şi suferinţĭ pentru Christos. Ascultă ce ḑice fericitul Pavel în această chestiune: „A mĕ slobozi (descompune) şi a fi împreună cu Christos, e cu mult maĭ bine; însĕ a remânea în trup e maĭ de folos pentru voĭ“ (Filip. 1, 23. 24). Aceasta o a numit el şi char scriind: „Ni s-a charăzit nóuĕ de Christos, ḑice, nu numaĭ de a crede în el, ci de a şi pătimi pentru el“ (Ibid. 1, 29), aşa că aceasta e cu mult maĭ mare de cât faptul de a crede în el, căcĭ ni s-a charăzit. Cu adevĕrat că acesta e cel maĭ mare char dintre tóte, maĭ mare de cât charul de a opri cursul sórelui şi al luneĭ, maĭ mare de cât charul de a mişca pământul; acesta e maĭ mare de cât charul de a stăpâni demonĭ saŭ de a-ĭ alunga. Nu atâta se întristează îĭ când se vĕd alungaţĭ prin credinţa nóstrĕ, ca cum se întristează când ne vĕd pătimind ce-va cu curaj pentru Christos, şi când suntem legaţĭ pentru el, căcĭ aceasta maĭ mult încă ni ridică curajul. Nu dóră de aceia e bine de a fi legat pentru Christos, pentru că adecă faptul acesta ni-ar procura împărăţia ceriurilor, ci pentru că suferim pentru Christos. Nu fericesc pe ceĭ legaţĭ pentru că se duc în ceriurĭ, ci pentru că sunt legaţĭ pentru stăpânul ceriurilor. Câtă mândrie sufletească nu este, când cine-va scie că a fost legat pentru Christos! Câtă mulţămire, câtă onóre, câtă strălucire! Aşĭ voĭ ca să vorbesc vecĭnic despre aceasta. Aşĭ voĭ să mĕ învrednicesc de lanţul şi legăturile luĭ Pavel. Aşĭ voĭ—de şi sunt lipsit în realitate—să împrimez cu cuvêntul în spirit lanţul acela printr'o argumentaţiune ritorocă! „S-a cutremurat, ḑice, temniţa“, Pavel fiind înăuntru legat „şi legăturile tuturor s-aŭ deslegat“ (Fapt. 16, 26). Aĭ vĕḑut cum legăturile luĭ Pavel desleagă legăturile celor-l-alţĭ? Dupre cum mórtea Domnuluĭ a omorit mórtea, ast-feliŭ şi legăturile luĭ Pavel aŭ deslegat pe ceĭ legaţĭ, temniţa o aŭ clătinat, uşile le-aŭ deschis, de şi nu ast-feliŭ este natura legăturilor, ci cu totul contrară, de a ţinea adecă în siguranţa pe cel legat, şi nicĭ cât a-ĭ deschide uşile şi zidurile. Însĕ natura legăturilor ordinare nu este ast-feliŭ, ci numaĭ a le-

găturilor pentru Christos. Temniceriul a căḑut la piciórele luĭ Pavel și a luĭ Sila. Dară nicĭ acest fapt nu e resultatul legăturilor ordinare, ca adecă ceĭ ce leagă să cadă la piciórele celor legaṭi, ci din contra aceștia sunt sclavii celor-l-alṭi. Acum însĕ cel deslegat era sub piciórele celuĭ legat; cel ce a legat cerea de la cel legat, ca să-l deslege de frică. Dară nu tu óre l-aĭ legat? spune-mĭ. Nu tu l-aĭ băgat în închisórea cea maĭ dinăuntru? Nu tu le-aĭ asigurat punêndu-ĭ piciórele în cătușe? De ce dară tremurĭ? De ce te înspăimântĭ? De ce plângĭ? și de ce ṭi-aĭ scos sabia? «Nicĭ-odată nu am legat, ḑice, vre-unul ca acesta; nu am sciut că atât de mare e puterea legăturilor luĭ Christos». Ce spui? Aŭ primit ele puterea de a deschide ceriurile, și nu ar putea óre deschide temnița? Deslegaŭ pe ceĭ legaṭi de demoni, eară acum trebuia a le predomina ferul? Nu aĭ cunoscut pe barbaṭi, de aceia aĭ și primit iertare. Cel legat este Pavel, de care toṭi îngerii s-aŭ sfiit. Cel legat este Pavel, ale căruia până și măhramele și ștergĕtorile (basmalele) alungaŭ demonii și bólele le depărtaŭ, de și legătura diavoluluĭ e cu mult maĭ tare și maĭ neîncovoiată de cât ferul, pentru că aceasta leagă spiritul, pe când acelea leagă corpul. Decĭ cel ce a deslegat spiritele, nu va putea óre deslega corpul luĭ? Cel ce a rupt legăturile demonilor, óre legătura feruluĭ nu o va putea desface? Cel ce prin hainele luĭ a deslegat pe aceĭ legaṭi și ĭ-a scăpat de demoni, el óre pe sine și prin sine nu se putea deslega? De aceia el a fost maĭ 'ntĕiu legat, și apoĭ a deslegat pe ceĭ legaṭi, ca să afli că serviĭ ceĭ legaṭi aĭ luĭ Christos aŭ o putere cu mult maĭ mare de cât ceĭ deslegaṭi. Dacă săvêrșia acest fapt pe când era deslegat, nu ar fi fost de mirat. Așa dară legătura nu eră proba slăbăciuneĭ, ci a celeĭ maĭ marĭ puterĭ. Puterea sântuluĭ atuncĭ se arată maĭ strălucită, când chiar legat fiind el stăpânesce pe ceĭ deslegaṭi; când legat fiind el nu numaĭ pe sine se desleagă, ci și pe alṭi legaṭi. Care e folosul zidurilor? Care e folosul că l-aŭ băgat în carcera cea maĭ dinăuntru, când a deschis și pe cea maĭ de dinafară? Și de ce faptul s-a petrecut în timp de nópte, și întovărășit de cutremur? Permiteṭi-mĭ puṭin și îngăduiṭi-mĭ, ca depărtându-mĕ pentru moment de cuvintele apostolice, să mĕ desfătez cât-va cu Faptele Apostolilor, să ospătez în lanṭul luĭ Pavel. Permiteṭi-mĭ de a sta acolo maĭ cu samă. Am pus mâna pe legătura luĭ, nimenĭ nu m-a depărtat. Maĭ cu siguranṭă mĕ leg eŭ acum cu pofta, de cât a fost legat el atuncĭ în cătușele de lemn. Această legătură nimenĭ nu o desleagă, căcĭ e din dorul luĭ Christos. Pe aceasta

nu o pot deslega nicĭ îngeriĭ și nicĭ împărăția ceriurilor, după cum se póte auḑi chiar din gura luĭ Pavel, care ḑice: „Nicĭ îngeriĭ, nicĭ începĕtoriile, nicĭ puterile, nicĭ cele presente și nicĭ cele viitóre, nicĭ înălțimea și nicĭ adâncimea nu va putea să ne despartă de dragostea luĭ Christos“ (Rom. 8, 39). Din ce causă óre faptul s-a săvêrșit pe la medul nopṭeĭ? Din ce causă apoĭ întovărășit și de cutremur? Ascultaṭi iconomia luĭ Dumneḑeŭ și minunaṭi-vĕ! Legăturile tuturor s-aŭ deslegat și ușile s-aŭ deschis; însĕ tóte acestea s-aŭ petrecut numaĭ pentru temniceriŭ și pentru mântuirea luĭ, eară nu pentru paradă. Cum că ceĭ legaṭi nu sciaŭ că sunt deslegaṭi, e cert din vocea luĭ Pavel: „Și a strigat, ḑice, cu glas mare ḑicênd: nicĭ un rĕŭ să nu-ṭi facĭ, căcĭ toṭi suntem aicĭ“ (Fapt. 16, 28). De sigur că nu ar fi fost toṭi înăuntru, dacă vedeaŭ ușile deschise și că ĭ sunt deslegaṭi. Căcĭ ceĭ ce sparg zidurile, și tavanurile, și sar peste acoperișul zidurilor, și îndrăznesc a face orĭ-ce cu lanṭurile de picióre, nu ar fi maĭ stăruit--după ce legăturile eraŭ deslegate și ușile deschise—de a remânea înăuntru, maĭ ales că chiar temniceriul dormea. Însĕ în loc de legăturĭ de fer ĭĭ eraŭ încătușaṭi cu legăturile somnuluĭ, ast-feliŭ ca faptul să se săvêrșască, eară temniceriuluĭ, care urma a fi mântuit, să nu i se întâmple nicĭ-o vătămare. De alt-feliŭ ceĭ întemnițaṭi, maĭ cu samă nópṭea sunt legaṭi, eară nu ḑiua, căcĭ atuncĭ maĭ de grabă'ĭ póte vedea păzitoriul pe când ĭĭ dorm. Dacă decĭ faptul s-ar fi petrecut ḑiua, mare tulburare s'ar fi făcut. Pentru ce óre s-a cutremurat casa? Pentru ca să se deștepte temniceriul spre a privi faptul, căcĭ singur el era demn de mântuire.

Tu însĕ privesce măreția charuluĭ luĭ Christos. Odată cu legăturile luĭ Pavel, e bine de a aminti și de charul luĭ Dumneḑeŭ, maĭ ales că și acestea sunt din charul luĭ Dumneḑeŭ. Sunt unia cariĭ acusă și ḑic, că pentru ce temniceriul a fost mântuit? și în loc să admire filantropia luĭ Dumneḑeŭ după cum trebuie, ĭi clevetesc. Dară aceasta nu e de mirat. Ast-feliŭ sunt bolnaviĭ cariĭ hulesc hrana ce-ĭ póte întări, pe care ar trebui să o admire, și ḑic că mierea este amară. Tot-astfeliŭ e și cu orbiĭ. De la aceia ce ar trebui să-ĭ lumineze (sórele), tocmaĭ de la aceia se întunecă și se vatămă, nu dóră din causa sóreluĭ, ci din causa slăbăciuneĭ ochilor lor, cariĭ nu-ĭ pot servi după trebuință. Decĭ ce ḑiceam? Că trebuie a admira, cum pe cel

ce căduse în cea mai mare rĕutate l-a scăpat și l-a îndrumat spre bine, pe când ii clevetesc faptul acesta. Cum deci el (temniceriul) nu a considerat faptul acesta a fi din fermecătorie saŭ vrăjitorie, ci mai ales căduse la piciórele lor și se bocea? Multe aŭ contribuit la aceasta. Mai'ntĕiŭ, fiind că i-a audit lăudând pe Dumnedeŭ: „I-a audit, dice, laudând pe Dumnedeŭ“ (Fapt. 16, 25); dară fermecătorii nu cântă ast-feliŭ de imnuri lui Dumnedeŭ. Al doilea, că dênșii nu aŭ fugit din închisóre, ci și pe el l-a împedicat de a se ucide singur. Dacă ii s-ar fi gândit numai la dênșii, nu ar fi stat înăuntru, ci ii ceĭ ânteĭ ar fi fugit din temniță. Apoi filantropia lor a fost mare, căci a împedecat de a se ucide singur, pe cel ce i-a legat și încătușat pe dênșii. «Ne-ai legat cu multă tărie și siguranță, diceaŭ ii, pentru ca tu singur să te deslegi de cele mai grozave legături». Și ast-feliŭ fie-care dintre ii aŭ strîns câte un mănunchiŭ din pĕcatele lui. Acele legături sunt blestemate, pe când acestea sunt fericite și vrednice de bine-cuvêntat. Cum că aceste legături desleagă pe cele-l-alte, s'a probat din fapte. «Ai vĕdut deslegați pe ceĭ legați cu lanț de fer? Ei bine, te veĭ vedea și pe sineți scăpat din alte legături mai grozave». Vorbesc de legăturile acelea ale celor legați cu pĕcate, și nu de ale lui Pavel. De două feliuri eraŭ ceĭ legați din temniță, căci chiar și temniceriul era legat; aceia eraŭ legați cu fer și cu pĕcate, acesta însĕ numai cu pĕcatele. Pe aceia i-a deslegat Pavel pentru convingerea acestuia, căci legăturile lor eraŭ vĕdute. Tot ast-feliŭ a făcut și Christos, saŭ mai bine dis în mod invers. Acolo era paralisie îndoită; aceia a pĕcatelor și aceia a corpului. Deci ce face? „Indrăznesce, fiule, dice, iartă-se ție pĕcatele“ (Math. 9, 2—6), adecă a deslegat pe cea ânteĭ și principală paralisie, după care vine și la ceia-l-altă. Eară când „Diceaŭ unia din cărturarĭ în sine, acesta hulesce, eară Iisus cunoscênd gândurile lor a dis: pentru ce cugetați vicleșugurĭ întru inimele vóstre? Că ce este mai lesne? a dice, iartă-se ție pĕcatele, saŭ a dice, scólă-te și umblă? Dară ca să cunósceți că putere are fiul omului pe pământ de a ierta pĕcatele, dice paraliticului: sculându-te rîdicați patul tĕŭ, și mergi la casa ta“, a adeverit intelectul prin fapt pipăit, adecă începênd cu cele corporale a terminat cu cele ale

spiritului. Dară pentru ce a făcut aceasta? Pentru ca să se îndeplinească cele dise: „Slugă vicleană, din gura ta te voiŭ judeca“, (Luc. 19, 22). Ce diceaŭ aceia? «Nimenĭ nu póte ierta pĕcatele, de cât Dumnedeŭ; nicĭ înger, nicĭ archanghel și nicĭ vre-o altă putere creată». Voĭ înși-vĕ ați mărturisit aceasta. Deci ce trebuia să dică el? «Dacă mĕ voiŭ arăta lor iertând pĕcatele, invederat că sunt Dumnedeŭ», însĕ el nu a dis ast-feliŭ, ci „Ca să cunósceți că putere are fiul omului pe pământ a ierta pĕcatele, dice paraliticului: sculându-te iați patul și mergi la casa ta“. «Când, dice, voiŭ face ceia ce este mai greŭ, invederat că nicĭ un pretext nu mai póte fi pentru ceia ce e mai ușor, și nicĭ-o contradicere». De aceia Pavel a făcut mai'ntĕiŭ cele ce atingeaŭ intelectul, fiind că eraŭ mulți carii contradiceaŭ, pe când aicĭ Christos începênd cu cele pipăite a ridicat faptul la cele intelectuale. Credința temniceriului nu a fost resultată din ușurința lui. El a vĕdut pe ceĭ legați, și de la ii nu a audit, nicĭ a înțeles ce-va nedemn din parte-li; a vĕdut faptul săvêrșit nu în urma vre-unui farmec, căci ii lăudaŭ pe Dumnedeŭ: a vĕdut tóte cele petrecute și resultate din marea lor filantropie, pentru că nu l-aŭ alungat de acolo, de și ar fi putut. Ar fi putut ca atât ii, cât și ceĭ-l-alți legați să iasă din temniță și să fugă, saŭ dacă nu toți ceĭ legați, cel puțin ii (Pavel și Sila); dară nu a făcut aceasta. Ast-feliŭ deci temniceriul și cu ceĭ ai caseĭ sale, respectaŭ pe Pavel nu numai din causa minunei săvêrșite, ci și din causa modului lui de purtare. Cum? „Și a strigat Pavel cu glas tare dicênd: să nu'ți faci ție nicĭ un rĕŭ, că toți suntem aicĭ“. Ai vĕdut lipsă de vanitate și de mândrie, cum și iubire în adevĕr părintească? El nu a dis că «acestea s-aŭ făcut pentru noĭ», ci ca unul dintre ceĭ legați dice: „Toți suntem aicĭ“, de și ar fi putut ca sa facă și să scape pe toți cei legați. Dară dacă ar fi făcut și nu ar fi oprit prin vocea lui cea mare mânile temniceriului, acesta'și-ar fi înfundat sabia în gât. Pentru aceia a și strigat, mai ales că era încarcerat în carcera cea mai dinăuntru. «Ceia ce ai facut, dice, că ne-ai băgat în închisórea cea mai dinăuntru, pe noi carii urmam a te elibera de primejdie, contra ta ai facut». El însĕ nu a imitat pe temniceriŭ. Murind temniceriul toți ar fi fugit. Ai vĕdut cum ii aŭ preferat mai mult de a rĕmânea în legături, de cât de a vedea pe acela perdut? Și a cugetat

în sine temniceriul, că dacă îi ar fi fost fermecători, apoi de sigur că s-ar fi eliberat și pe dênșii din legături, cum și pe ceĭ-l-alți; căci era natural ca și ceĭ-l-alți mulți să dea năvală și să fugă. Dealtminterea temniceriul de multe-orĭ a primit în închisóre fermecători, însĕ nu a vĕdut nimic petrecêndu-se de acestea. Fermecătoriul nu ar fi clătinat temeliile temniței, ca ast-feliŭ să deștepte pe temniceriŭ și fuga lui se devină mai greŭ de executat. Aceasta e causa pentru care temniceriul a remas uĭmit și în admirațiune.

Să vedem apoi și credința temniceriului. „Și cerênd luminare, dice, a sărit înăuntru, și tremurând a căḑut înaintea luĭ Pavel și a luĭ Sila, și scoțêndu-i pe dênșii afară a ḑis: Domnilor, ce trebuie a face ca să mĕ mântuiesc“? Avea în puterea luĭ focul și sabia, și cu tóte acestea întreabă: „Ce trebuie a face ca să mĕ mântuiesc“? „Earĕ iĭ aŭ ḑis: crede în Domnul nostru Iisus Christos și te veĭ mântui tu și casa ta“ (Fapt. 16, 29. 30. 31.). Aceasta nu póte fi credința fermecătorilor, spre a o preda altora ca dogmă, pentru că nu se face aicĭ nicĭ o mențiune despre demon. Aĭ vĕḑut cât de vrednic de mântuire a fost temniceriul? Vĕḑênd minunea și fiind scăpat de frică, el nu a uitat de interesele sale, ci de și se găsia în atâta primejdie, el totuși se îngrija pentru mântuirea sa sufletească, și pe cât era necesar a se apropia de dascalĭ, pe atâta s-a apropiat, și a căḑut la picióre le lor. „Și i-aŭ grăit luĭ cuvêntul Domnuluĭ, și tuturor celor din casa luĭ. Și luându-i cu sine în acel ceas al nopții i-a spălat de rane, și s-a botezat el și toți aĭ luĭ îndată“ (Ibid. Vers. 32. 33). Aĭ vĕḑut ardórea bărbatuluĭ? El nu a amânat botezul, nu a ḑis: «lasă să se facă ḑiuă, vom vedea, ne vom gândi», ci cu multă ardóre atât el cât și întreaga luĭ casă s-a botezat. El nu a făcut cum fac ceĭ mai mulți astă-ḑi, că'și privesc servitoriĭ, femeile și copiiĭ ne-botezați. Faceți-vĕ, vĕ rog, ca și temniceriul, nu în ceia ce se atinge de serviciul luĭ, ci de buna luĭ dispositiune. Pentru că ce folos veĭ avea din demnitatea ce o ocupĭ în lume, dacă buna dispositiune'ți lipsesce, saŭ e slabă? Cel crud, cel nemilos, cel ce viețuia în miĭ de rele, cel ce vecĭnic se gândea numai la de acestea, fără de veste s-a făcut atât de filantrop și atât de protector. „Și'ĭ-a spălat de rane“, ḑice. Privesce acum și ardórea luĭ Pavel, cum el fiind legat și bi-

ciuit și totuși predica cuvêntul luĭ Dumnedeŭ. O lanț fericit! Câte durerĭ ca de facere a suferit în acea nópte, și câți fiĭ a născut! Și despre aceștia se póte ḑice: „Pe cariĭ i-am născut în legăturile mele“ (Filem. 10). Privesce și cât se bucură el, și cum el voesce ca fiiĭ născuți să fie încă mai strălucițĭ de cât el. Privesce încă și prisosința slaveĭ legăturilor, căcĭ nu numaĭ pe cel ce sta la picióre le luĭ, ci și pe ceĭ născuți în acel timp de el, îĭ face mai strălucițĭ! Aŭ ceva mai mult în iĭ ceĭ născuți de Pavel în legăturĭ, nu în privința charuluĭ—căcĭ charul e același—, nicĭ în privința iertăreĭ de pĕcate—căcĭ iertarea e aceiași pentru toți—, ci pentru că de la început chiar se învață a se bucura și a se veseli în ast-feliŭ de împrejurărĭ. „Și luându-i cu el în acel ceas al nopțeĭ, ḑice, ĭ-a spălat de rane și s'a botezat“. Privesce acum și fructul produs; imediat li-a dat în schimb cele corporale. Și ducêndu-i pe iĭ în casa sa, li-a întins îndată masa, și s-a bucurat cu tótă casa sa credênd în Dumnedeŭ“ (Fapt. 16, 34). Și cum putea fi altfeliŭ, când prin deschiderea ușilor temnițeĭ s-aŭ deschis luĭ ușile ceriuluĭ? A spălat pe dascal, masa a întins'o și s-a bucurat. A întrat în temniță lanțul luĭ Pavel, și tóte de acolo le-a transformat în biserică, și pe toți i-a făcut corpul luĭ Christos, și masă duchovnicească a întins, și a născut în durerĭ, de care îngerii se bucură. Óre nu cumva greșiam când numiam temnița mai strălucită de cât ceriul? Nu de sigur, căcĭ această temniță a devenit motiv de bucurie acolo. Dacă în ceriurĭ se face bucurie mare pentru un pĕcătos care se pocăiesce; dacă unde sunt doĭ adunați întru numele luĭ, acolo e și Christos în mijlocul lor; dară încă unde e Pavel și Sila, și temniceriul și tótă casa luĭ, și unde e atâta credință, cu cât mai mult? Privesce tăria credinteĭ. Dară temnița aceasta mĭ-a amintit de o altă temniță, de aceia adecă, unde era Petru închis. Acolo însĕ nu s-a petrecut nimic din cele petrecute aicĭ, ci era încredințat la patru căpitenĭ câte cu patru ostași, ca să-l păziască, și nu priveghea și nicĭ nu lăuda pe Dumnedeŭ, ci dormia. Nicĭ nu era biciuit, și totuși primejdia era mai mare. Acolo tótul era terminat, și iĭ eraŭ condamnați, pe când aicĭ nimic din tóte acestea; ast-feliŭ că de și nu purta ranele durerilor, totuși așceptarea viitoriului îl înfricoșa. Privesce și aicĭ minunea, „Și iată îngerul Domnuluĭ, ḑice, a venit și lumină a strălucit

în casă, și lovind în cóstă pe Petru l-a desceptat pe el dicênd: scólă-te curând. Și îndată aŭ căḑut lanțurile din mânele luĭ" (Fapt. 12, 7 și urm.). Ast-feliŭ s-aŭ petrecut lucrurile, în cât să nu se pară că sunt resultate numaĭ de la lumină, și de aceia și pe Petru l-a lovit îngerul peste cóstă. Nimenĭ nu vedea lumina, fără numaĭ el, și i se părea că e la mijloc o visiune. Ast-feliŭ ceĭ ce dorm nu simțesc binefacerile luĭ Dumneḑeŭ. „Și a ḑis îngerul către dênsul: încinge-te și încalță încălțămintele tale. Și a ḑis luĭ: îmbracă haĭna ta, și vină după mine. Și ieșind mergea după el, și nu știa că este adevĕrat ceia ce se făcea prin înger, și i se părea că vede videnie. Și trecênd ânteia strajă și pe a doua aŭ venit la pórta cea de fer, care ducea în cetate, care singură s-a deschis lor. Și ieșind aŭ trecut o uliță, și îndată s-a dus îngerul de la el".

Dară de ce óre nu s-aŭ petrecut și aicĭ lucrurile, dupre cum s-aŭ petrecut cu Pavel și cu Sila? Pentru că Pavel și Sila urmaŭ a fi eliberați, pe când pe fericitul Petru urmaŭ a-l scóte din temniță ca să-l omóre. Dară ce? Nu era óre cu mult maĭ miraculos ca după ce l-ar fi scos din temniță și l-ar fi dat în mânele regeluĭ Irod, atunci chiar să-l fi răpit din primejdiĭ, și să nu pățiască nimic? pentru că în asemenea mod niciĭ ostașiĭ nu s-ar fi perdut (Vers. 19). Mare chestiune se pune în mișcare aicĭ. «Dumneḑeŭ, ḑice, a salvat pe servul seŭ, odată cu pedeapsa altora, odată cu perderea altora»? Maĭ'ntêiŭ că nu l-a salvat în acelașĭ timp cu perderea soldaților; al doilea apoĭ că aceasta nu a provenit din iconomia faptuluĭ în sine, ci din netrebnicia judecătoriuluĭ. Cum? Dumneḑeŭ așa a iconomisit lucrurile, ca nu numaĭ aceĭ soldați să nu se peardă, dară și el (Irod) să fie salvat, întocmaĭ ca și în casul de față cu temniceriul; afară numaĭ că el (Irod) nu a întrebuințat darul după cum se cuvenia. „Și făcêndu-se ḑiuă, ḑice, nu puțină tulburare era printre ostașĭ, óre ce să se fi făcut Petru". După care apoĭ cercetând pe ostașĭ a poruncit să-ĭ omóre. Dacă el nu cerceta, pote că ar fi avut vre-o scusă; dară acum el a stat de față, a cercetat, a aflat că Petru fusese legat, că temnița fusese asigurată și că strejariĭ stătuse dinaintea ușilor. Nu că doră se spărsese zidiul, niciĭ ușa nu se deschisese, și niciĭ că era vre-o probă de vre-o altă uneltire. După tóte acestea trebuia ca el să admire puterea luĭ Dumneḑeŭ, care a răpit pe Petru chiar din mijlocul primejdiilor, și să se închine înaintea aceluia ce póte săvêrși ast-feliŭ de lucrurĭ; el însĕ a poruncit să-ĭ omóre. Deciĭ cum póte fi vinovat Dumneḑeŭ în casul de față? Dacă Dumneḑeŭ ar fi făcut ca zidiul să se spargă și ast-feliŭ să scótă pe Petru, póte că ar fi atribuit'o aceasta leneĭ ostașilor: dară dacă ast-feliŭ a iconomisit lucrurile, ca faptul să se arate clar, că nu resultă din vre-o viclenie omenească, ci din putere dumneḑeească, făcĕtóre de minunĭ, apoĭ de ce a făcut așa? Căcĭ dacă ar fi trebuit să fugă așa cum se găsia în lanțurĭ, ar fi fugit; dacă ar fi trebuit să fugă de frică ca să nu fie prins, nu ar fi avut atâta îngrijire până a'și lua și sandalele, ci le-ar fi lăsat acolo. Acum însĕ de aceia ḑice îngerul către el: „încalță-te cu sandalele tale", ca să afli iĭ, că faptul nu s-a petrecut în fugă, ci în multă liniște. Legat fiind și între doĭ ostașĭ, nu ar fi făcut el încercarea zădarnică de a-și deslega lanțurile, și maĭ ales că era în închisórea cea maĭ dinăuntru. Așa că pedeapsa strejarilor a urmat din causa nedreptățeĭ judecătoriuluĭ lor. De ce óre n-aŭ făcut aceasta și Iudeiĭ?—pentru că'mĭ amintesc de închisórea cea din Roma, de acea din Cesaria și de cea de acum din Ierusalim. Auḑind atunci Archiereiĭ și Fariseiĭ de la ceĭ trimiși de dênșiĭ la temniță, că Petru a ieșit din temniță și înăuntru pe nimenĭ n-aŭ aflat, că ușile eraŭ încuiate și strejariĭ stând înaintea ușilor, de ce nu aŭ ucis atunci pe strejarĭ, ci se miraŭ între dênșiĭ, că ce este aceasta? Dacă deciĭ iĭ, de și dușmăniaŭ pe apostolĭ grozav, și totuși nu aŭ cugetat așa ce-va contra strejarilor, cu atât maĭ mult tu care tóte le făceaĭ spre mulțămirea lor. De aceia și-a și primit el pedeapsa imediat. Dacă deciĭ acusĭ faptul acesta și-l atribuĭ luĭ Dumneḑeŭ, apoĭ atunci acusă și faptul cu ceĭ uciși pe drumurĭ, cum și cu acele miĭ de miĭ omoriți cu nedreptate, și cu prunciĭ ceĭ uciși pe timpul luĭ Christos, pentru că, după cum ḑiciĭ tu, Christos ar fi fost causa omorîreĭ lor. Însĕ nu Christos a fost causa, ci mania și tirănia tatălui luĭ Irod. Dacă însĕ ḑiciĭ, că de ce nu l-a răpit din mânile luĭ Irod? Află că ar fi putut face și aceasta, de cât cu nimic nu s-ar fi folosit. De câte-orĭ Christos nu a ieșit din mijlocul lor, și nu a scăpat din mânele lor! Și cu ce s-aŭ folosit de aicĭ nerecunoscĕtoriĭ? In casul de față, da, mult folos s-a adus

credinciosilor din cele petrecute, căci făcêndu-se raporturi de ceĭ în drept, și chiar dușmanii mărturisind de cele săvêrșite, mărturia lor era nebănuită. Precum deci și acolo din nici o altă parte nu li s-a putut astupa gura, de cât numaĭ din partea celor veniți spre a mărturisi înșiĭ faptele petrecute, tot ast-feliu și aicĭ. Și de ce temniceriul nu a făcut așa, de și cele întâmplate nu aŭ fost maĭ micĭ ca cele petrecute sub Irod? Pentru că a vedea ușile deschise, orĭ cât de uimitoriu era, nu era totuși maĭ inferior faptului de a afla, că fiind ușile încuiate a ieșit cel legat,— de și faptul acela s-ar fi părut maĭ mult ca o fantasie, pe când acesta fiind raportat cu exactitate nu putea fi bănuit. Așa dară dacă temniceriul ar fi fost tot așa de rĕŭ ca Irod, ar fi omorît pe Pavel—după cum acela a omorît pe strejarĭ—, dară nu a fost așa. Acum dacă póte ar întreba cine-va: că de ce a îngăduit Dumnedeŭ ca pruncii să fie uciși, am intra într'o discuțiune prea lungă, pe care ar fi trebuit ca de la început să o desfășur înaintea vóstră. Până acum însĕ încântându-ne în deajuns pe thema lanțurilor lui Pavel, vom înceta cu vorba, fiind-că acele lanțurĭ aŭ fost motivul de atâtea bunătăți acordate nóuĕ, sfătuindu-vĕ nu numaĭ ca să nu vĕ nelinișciți, dacă pătimiți ce-va pentru Christos, ci încă să vĕ bucurați și să vĕ lăudați ca și apostolii, după cum dicea Pavel: „Cu dulceața mĕ voiŭ lăuda întru neputințile mele“ (II Corinth. 12, 9). Pentru aceia deci a și audit el acea voce: „Destul îți este ție charul meŭ“. Pavel se laudă pentru lanțurile pe care le purta pentru Christos, eară tu te laudĭ și te îngâmfi în bogația ta? Apostolii se bucuraŭ că s-aŭ învrednicit de a fi bicuiți pentru Christos, eară tu cauți linișcea și desfătarea? Deci, cum voescĭ ca să te bucurĭ de aceleași bunătăți ca dênșii, când tu călătorescĭ pe un drum cu totul contrar lor? „Eară acum, dice, merg la Ierusalim fiind legat cu duchul, nesciind cele ce mi se vor întâmpla mie acolo, fără numaĭ că Duchul sânt mărturisesce prin cetăți dicênd, că legăturĭ și necazurĭ mĕ așceaptă“ (Fapt 20, 22. 23). Dară de ce te ducĭ, dacă te așceaptă legăturĭ și necazurĭ? «Tocmaĭ pentru aceia, dice, ca să fiŭ legat pentru Christos, ca să mor pentru el». „Nu numaĭ a fi legat, ci și a muri în Ierusalim gata sunt, pentru numele Domnului nostru Iisus Christos“ (Fapt. 21, 13).

*) Nimic nu póte fi maĭ fericit ca acel suflet măreț. In ce se laudă el? In legăturĭ, în necazurĭ, în lanțurĭ, în rane. „Eŭ, dice, ranele lui Iisus Christos pe trupul meŭ le port“ (Galat. 6, 17), ca și cum pare că ar purta vre-un trofeŭ mare; și earăși: „Că pentru nădejdea lui Israil sunt legat cu acest lanț“ (Fapt. 28, 20), și earăși: „Pentru care sunt sol în lanțuri“ (Efes. 6, 20). Deci ce este aceasta? Nu te rușinezĭ și nu te sfieșcĭ ocolind lumea legat? Nu te temĭ că poți fi certat de Dumnedeŭ cu vre-o lipsă, și că din această causă să nu poți a face proseliți? «Legăturile mele nu sunt de acest feliŭ, dice, ele obicinuiesc de a străluci și în palatele împărătescĭ». „In cât legăturile mele s-aŭ făcut arătate în tot divanul, și ceĭ maĭ mulți din frații în Domnul încredêndu-se în legăturile mele, maĭ mult cutează a grăi cuvêntul“ (Filip. 1, 13. 14). Aĭ vĕdut că puterea legăturilor e maĭ mare de cât aceia de a învia morții? «M-aŭ vĕdut, dice, legat, și maĭ mult s-aŭ încurajat.» Unde sunt legăturile, acolo de necesitate că se va întâmpla un fapt mare. Unde e necazul, numaĭ de cât acolo e și mântuirea, numaĭ de cât acolo e repausul, acolo succesele cele marĭ. Diavolul când dă cu piciorul, atuncĭ este învins; când leagă pe servii lui Dumnedeŭ, atuncĭ maĭ cu samă cuvêntul adevĕrului se respândesce. Privesce cum acest fapt se petrece peste tot locul. A fost legat (Pavel), și în temniță a săvêrșit asemenea lucrurĭ. „In legăturile mele“ (Filip. 1, 7), dice. A fost legat în Roma, și pe ceĭ maĭ mulți ĭ-a atras, și nu numaĭ el se încuraja, ci și alții mulți prin el. A fost legat în Ierusalim, și legat vorbind regelui l-a uimit și a băgat în grózĕ pe domnitoriŭ, care l-a și eliberat, și nu se rușina de a afla de la cel legat despre cele viitóre. Legat călătoria pe marea, și naufragiul a deslegat eară furtuna o a legat. In legăturĭ fiind el, vipera aceia s-a încolăcit pe mâna luĭ, și totuși el nu a suferit nicĭ o vătămare. A fost legat în Roma, și legat fiind a vorbit mulțimeĭ, și miĭ a atras către el, producênd ca argument lanțul luĭ. Dară astă-dĭ nu se maĭ leagă cu lanțurĭ; cu tóte acestea, de am voĭ, am putea găsi alt lanț. Și care póte fi óre? A lega mânele și a le stăpâni, ca să nu fie gata

*) Partea morală. Despre legăturile luĭ Pavel, și ale luĭ Petru, și ale celor treĭ cuconĭ, și ale luĭ Ioan, și ale luĭ Ieremia, și ale luĭ Iosif, și ale însuși Domnuluĭ. (Veron.)

spre răpire. Chiar și cu acest lanț de ne vom lega, în locul ferului, vom avea în noĭ frica de Dumnedeŭ. Să deslegăm pe ceĭ legați de fóme și de scârbe. Nu este același lucru: a deschide ușile temnițeĭ, cu a părăsi suflet strîmtorat, precum deasemenea nu póte fi egal: a deslega legăturile celor legați, cu a elibera în siguranță pe ceĭ sdrobiți de necazurĭ. Aceasta e maĭ mare de cât aceia, pentru că aceia nu are nicĭ-o recompensă, pe când aceasta are miĭ de recompense. Lung a maĭ devenit lanțul luĭ Pavel și pentru mult timp ne-a stăpânit pe noĭ! Și cu adevĕrat că este lung, și maĭ împodobit de cât orĭ-ce împletitură de aur. Acest lanț atrage spre ceriŭ pe ceĭ legați întocmaĭ ca printr'o mașină. Și ceia ce este minunat, e că fiind legat de pământ atrage în sus pe ceĭ legați, de și nu aceasta e firea lucrurilor. Dară când Dumnedeŭ iconomisesce, nu căuta firea lucrurilor, nicĭ continuitate. Să ne deprindem decĭ a nu ne desnădĕjdui în necazurĭ saŭ în strîmtorărĭ. Privesce pe acest fericit. Era biciuit, și încă biciuit puternic: „Și multe lovituri dându-li, dice, ĭ-a băgat în temniță“ (Fapt. 16, 23), și era legat, ba încă cu putere, și era băgat în temnița cea maĭ dinăuntru, și încă cu cea maĭ mare siguranță păzit. Și cu tóte acestea pe la medul nopțeĭ, când chiar ceĭ maĭ desfătați dormiaŭ, el cânta și lăuda pe Dumnedeŭ.

Ce ar fi putut fi maĭ virtos ca aceste suflete fericite? Ĭ se gândiaŭ că și ceĭ treĭ cuconĭ óre-când cântaŭ în cuptorul cel cu foc, și póte cugetaŭ că noĭ nicĭ-odată nu vom suferi de acest-feliŭ. Dară cuvêntul ni-a dat materie de vorbă, pentru că ne-a expus la alte legăturĭ și în altă temniță. Ce să fac? Voesc a tăcea, dară nu pot. Am aflat o altă temniță cu mult maĭ miraculósă și maĭ uimitóre ca aceia. Insĕ nu vĕ ridicați spre a ieși, ca acum când încep vorba, ci apropiați-vĕ cu cugetele întinerite. Voesc a sfârși cuvêntul, dară nu se póte. Dupre cum cine-va nu ar suferi să fie întrerupt pe când bea, chiar de ĭ-ar promite altul orĭ-ce, tot așa și eŭ punênd mâna pe pacharul miraculos al temnițeĭ celor legați pentru Christos, nu pot întrerupe, nu pot tăcea. Căcĭ dacă el în temniță fiind și nu tăcea nicĭ chiar nóptea, nicĭ pe când era biciuit, apoĭ voiŭ tăcea eŭ ziua miada-mare, vorbind în tótă libertatea și nepătimind nimic din câte aŭ pătimit iĭ legați și biciuiți? Cuconiĭ nu tăceaŭ în cuptorul cel cu foc, și noĭ óre nu ne vom rușina tăcênd? Să vedem acum și această temniță. Aŭ fost legați și aicĭ. De la început se părea că vor fi arși,

însĕ... ĭ-a băgat în temniță. Dară de ce maĭ legĭ pe ceĭ ce vor fi dați flacărilor? Aŭ fost legați și de mânĭ și de picióre, și încă cu atâta furie. Și acela (temniceriul) a băgat pe Pavel în închisórea cea maĭ dinăuntru, dară și acesta (Nabuchodonosor) a poruncit ca să se ardă cuptorul în timp de maĭ multe dile. De cât, să vedem cele după aceasta. Pe când aceia (Pavel și Sila) lăudaŭ pe Dumnedeŭ, temnița s-a cutremurat, și ușile s-aŭ deschis; dară și aceștia (ceĭ treĭ cuconĭ) lăudând pe Dumnedeŭ li s-aŭ deslegat legăturile de la picióre și de la mânĭ. S-a deschis temnița, dară s-aŭ deschis și ușile cuptorului, căcĭ roua duchuluĭ iĭ recorea. Și cu tóte acestea.... dară multele minunĭ mĕ inundează, și nu sciŭ pe care să o spun întâiŭ, și care pe urmă. De aceia vĕ rog, ca să nu-mĭ ceară cineva ordine în cuvênt, căcĭ mare e afinitatea dintre aceste fapte miraculóse. Acolo aŭ fost deslegați ceĭ legați împreună cu iĭ, aicĭ însĕ s-a petrecut alt-ceva; ceĭ ce ĭ-aŭ băgat în cuptoriŭ aŭ ars iĭ înșiĭ. Dară voiam a spune, că fiind deslegați în mod miraculos, regele s-a apropiat de gura cuptorului și ĭ-a auzit lăudând pe Dumnedeŭ, și a vĕzut patru bărbați, în loc de treĭ, și ĭ-a chemat să iasă afară. După cum Pavel nu ar fi ieșit -de și putea—până ce l-a scos afară cel ce l-a băgat, tot așa și ceĭ treĭ cuconĭ, nu aŭ ieșit, până ce cel ce i-a băgat înăuntru nu a poruncit ca să iasă. Ce ne învățăm noĭ de aicĭ? Că nu trebuie a ne lăsa să fim amăgiți, nicĭ să ne strîmtorăm în scârbe, și nicĭ earăși a persista în ele dacă aŭ dispărut. Dară regele s-a apropiat de gura cuptorului, unde eraŭ sânții, și putea să între înăuntru, însĕ el a stat afară lângă ușă; nu îndrăznea de a se apropia de închisórea pe care li o pregătise lor prin foc. Acum privesce cuvintele lor. Temniceriul dice: „Domnilor, ce trebuie să fac ca să mĕ mântuiesc“? eară acesta (Regele Nabuchodonosor) de și nu cu aceiași umilință, de sigur, totuși li-a vorbit cu dulceață: „Sedrach, Misach și Abdenago, robiĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt, ieșiți și veniți“ (Daniil 3, 26). Mare onóre cu adevĕrat. «Robiĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt, ieșiți și veniți». Dară cum vor ieși, o împărate? pentru că legați ĭ-aĭ aruncat în foc, și atâta timp aŭ stat acolo! De ar fi fost de diamant chiar, saŭ din materiĭ metalice, óre nu s-ar fi fost mistuit în timpul cât iĭ aŭ dis imnul acela întreg? Focul s-a sfiit de tăria lor de character, și maĭ în urmă s-a sfiit și de cântarea acea miraculósă și de imnurile pe care iĭ le înălțaŭ luĭ Dumnedeŭ, și

tu cum îĭ chemĭ? «Serviĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt» dicĭ. Află decĭ, că servilor luĭ Dumnedeŭ tóte sunt prin putință. Căcĭ dacă serviĭ ómenilor aŭ putere de multe-orĭ, stăpânesc și ordonă în trebile stăpânilor nu maĭ puțin ca și stăpâniĭ lor, cu atât maĭ mult serviĭ luĭ Dumnedeŭ. I-a chemat cu cea maĭ dulce voce, pentru că gândia că prin aceasta maĭ mult îĭ va linguși. Pentru ca îĭ să remână servĭ aĭ luĭ Dumnedeŭ și ca atare să fie considerați, s-aŭ băgat în foc. De aceia nu putea fi o altă voce maĭ dulce ca aceasta: «Serviĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt». De i-ar fi numit regĭ saŭ stăpâniĭ lumeĭ întregĭ, și încă nu s-ar fi bucurat atâta, ca acum când îĭ numește serviĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt. Și de ce te mirĭ? când și Pavel scrie către cetățeniĭ aceleĭ cetățĭ marĭ,—ce stăpânia de alt-feliŭ lumea întreagă și avea marĭ pretențiunĭ de ântĕetate,—ca contrabalansă către însemnătatea și valórea eĭ, și încă cu mult maĭ mare, ba chiar incomparabil maĭ mare și de cât demnitatea consulului și a împăratului, si de cât tótă stăpânirea lumească: „Pavel servul luĭ Iisus Christos“ (Rom. 1, 1). „Serviĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt“. «Dacă îĭ, dice, pun atâta rivnă spre a fi servĭ, negreșit că prin această denumire să-ĭ atragem în partea nóstră». Privește acum și evlavia tinerilor. Nu s-aŭ scandalisat, niciĭ nu s-aŭ mâniat, și niciĭ că aŭ contradis cu ce-va pe împăratul, ci imediat aŭ ieșit. Căcĭ dacă îĭ ar fi credut ca pedeapsă faptul că aŭ fost aruncați în cuptoriŭ, ar fi simțit póte vre-o mâhnire contra celuĭ ce ĭ-a aruncat; dară acum nimic din acestea, ci ca cum s-ar fi pogorit din ceriŭ, așa aŭ ieșit din cuptoriŭ. Ceia ce Profetul dice despre sóre: „Ca un mire ce iesă din cămara luĭ de nuntă“ (Ps. 18, 6), s'ar putea dice și despre acești tinerĭ, fără greșală. Ba încă aceștia pe când ieșiaŭ din cuptoriŭ eraŭ maĭ strălucițĭ de cât sórele, căcĭ acesta luminează lumea în drumul luĭ cu lumina cea sensibilă, pe când aceia o luminează cu lumina intelectuală. Căcĭ pentru dênșiĭ a și trimis imediat regele poruncă în tótă împărăția, avênd aceste cuvinte: „A plăcut înaintea mea a vĕ vesti semnele și minunile cele marĭ și puternice, pe care le-a făcut Dumnedeŭ“ (Daniil 4, 2. 3), ast-feliŭ că ieșind din cuptoriŭ aŭ emanat din îĭ raze cu mult maĭ strălucitóre de cât ale sórelui; strălucitóre, dic, în însesĭ acele pasaje, dară maĭ ales că prin acele litere împărătescĭ puteaŭ de a se întinde peste tot locul, și pretutindenĭ să împrăscie intu-

nerecul cel mare. „Ieșiți, dice, și veniți“. Nu a ordonat a stînge cuptorul, și cu aceasta maĭ mult ĭ-a cinstit, căcĭ a credut că îĭ nu numaĭ înăuntrul cuptorului pot umbla, ci chiar ardênd el vor putea ieși. Dară acum să vedem dacă și cuvintele temniceriului sunt aprobate: „Domnilor, ce trebuie să fac ca să mĕ mântuiesc“? (Fapt. 16, 30). Ce póte fi maĭ plăcut ca această voce? Asemenea voce face să salte ingerii. Pentru ca să audă asemenea voce fiul luĭ Dumnedeŭ s-a facut serv. O ast-feliŭ de voce aŭ scos și către Petru ceĭ ce aŭ credut la inceput: „Ce să facem, ca să ne mântuim“? (Fapt. 2, 37. 38), la care li respunde: „Credeți și botezați-vĕ“. Pentru ca să audă o ast-feliŭ de voce din partea Iudeilor, ca semn că doria mântuirea și supunerea lor, Pavel cu plăcere s-ar fi aruncat și în gheena. Privește, cum el totul li ingăduie, totul li concedează, numaĭ în scopul mântuireĭ lor. Dară să vedem cele după aceasta. Acela (Nabuchodonosor) nu dice ca temniceriul, ca să mĕ mântuiesc, ci învățătura luĭ a devenit maĭ evidentă și maĭ cu resunet de cât orĭ ce voce. El nu are nevoe de a fi catichizat ca temniceriul, ci imediat devine predicator, proclamă pe Dumnedeŭ, și mărturisește puterea luĭ: „Cu adevĕrat acum cunosc, dice, că Dumnedeul vostru este Dumnedeul dumnedeilor și Domnul domnilor; că a trimis pe ingerul sĕŭ, și v-a mântuit pe voĭ din cuptorul cel cu foc“ (Daniil 3, 28. in compar. cu 2, 47). Ce a urmat apoĭ după aceasta? Nu un singur temniceriŭ, ci mulțĭ sunt catichizați prin acea scrisóre împărătească. Cum că regele nu ar fi putut minți, e invederat în totul; căcĭ nu ar fi voit el niciodată ca să mărturisiască ast-feliŭ de lucrurĭ în fața Judeilor, carii eraŭ în robia luĭ, și nici că ar fi primit de a'și nesocoti afacerile statului seŭ. Nu ar fi primit de sigur ca să se formeze despre el o credință de așa ușurință. Așa că dacă faptul nu ar fi conținut în el un adevĕr mare și vĕdut de totĭ, nu ar fi scris el de acestea, și încă în presența atâtor ómenĭ. Vedețĭ dară, câtă putere aŭ legăturile? Și cât de mare e puterea cântărilor religióse în necazurĭ? Priviți cum îĭ (tinerii) nu s-aŭ descurajat și niciĭ nu s-aŭ lenevit, ci atunciĭ, maĭ cu samă eraŭ maĭ vioĭ, atunciĭ încă maĭ mult eraŭ stăpâniți de curaj, și cu drept cuvênt.

Acestea cugetându-le noĭ, ni maĭ remâne de exami-

nat un singur fapt: de ce adecă în temniță cei legați aŭ fost deslegați, pe când la cuptorul cel cu foc tocmaĭ cei ce aŭ aruncat pe tinerĭ aŭ ars? de și de alt-feliŭ ar fi trebuit ca regele să sufere aceasta, căcĭ nu cei ce aŭ legat și nicĭ cei ce aŭ aruncat pe tinerĭ în cuptoriŭ eraŭ atât de greșiți, pe cât cel ce a ordonat a se face aceasta. Așa dară de ce s-aŭ nimicit aceia? Aicĭ nu e mare nevoe de a întinde vorba. Pentru că eraŭ neevsevioșĭ. De aceia deci s-a și iconomisit de Dumnedeŭ ca să se arate puterea focului, și minunea să devină maĭ mare. Dară dacă focul a nimicit pe cei de afară de cuptoriŭ, cum a putut arăta impasibilĭ pe cei ce eraŭ înăuntru? De aceia, ca puterea lui Dumnedeŭ să se facă maĭ învederată. Nimenĭ să nu se mire, dacă am pus pe rege în rândul temniceriuluĭ, pentru că ambiĭ aŭ săvêrșit acelașĭ lucru. Intru nimic nu a fost maĭ strălucit acesta de cât acela, pentru că ambiĭ s-aŭ ostenit. Dară ceia ce am dis o repet, că adecă drepții găsindu-se în necazurĭ, atuncĭ maĭ cu samă sunt entusiasmați; când sunt în legăturĭ, atuncĭ sunt maĭ cu mult curaj. A pătimi ce-va pentru Christos, e maĭ dulce și maĭ plăcut de cât orĭ-ce altă consolațiune. Voițĭ póte a vĕ aminti și de altă temniță? E necesar ca de la lanțul luĭ Pavel să trecem la alte lanțurĭ și la altă temniță. Decĭ care o voițĭ? Aceea a luĭ Ieremia? saŭ a luĭ Iosif? saŭ a luĭ Ioan? Mulțamită lanțuluĭ luĭ Pavel, că ni-a deschis atâtea temniți și ne-a dat motiv de vorbă! Voițĭ póte pe acea a luĭ Ioan? Și acesta a fost legat pentru Christos și pentru legea luĭ Dumnedeŭ. Dară ce? Póte ședênd în închisóre ședen și în nelucrare? Nu, ci de acolo, din închisóre, dic, trimițênd pe doĭ din uceniciĭ luĭ li dicea: „Mergênd dițĭ luĭ Christos: tu eștĭ cel ce viĭ, saŭ pe altul să așceptăm“? (Math. 11, 3). Și acolo fiind el învăța, căcĭ nu neglija de chemarea luĭ. Dară Ieremia nu a profetizat el despre Babilon, representând tóte cele ce se voĭ întâmpla acolo? Dară Iosif? Nu óre treĭ-spredece anĭ a fost legat? și totușĭ nicĭ în temniță el nu a uitat datoriile cerute de virtute. Maĭ spunênd încă și despre legăturile unuia, vom conteni vorba. A fost legat și stăpânul nostru, carele a deslegat lumea de pĕcate. I s-aŭ legat mânele acelea, care aŭ săvêrșit miĭ de bunătățĭ, dupre cum dice: „Și legându-l pe el, l-a dus la Caiafa“ (Math. 26, 57), și a fost legat în fine, cel ce aŭ săvêrșit atâtea fapte minunate! Acestea cugetându-le, nicĭ-odată să nu ne descurajăm, ci chiar de vom fi legați, să ne bucurăm, și dacă nu suntem în legăturĭ, să ne considerăm ca împreună legați cu dênșiĭ (Ebr. 13, 3). Vedĭ acum câtă putere și câte bunătățĭ aŭ legăturile? Tóte acestea sciindu le, să înălțăm luĭ Dumnedeŭ mulțămire pentru tóte, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭĭ vecilor. Amin.

OMILIA IX.

„Vĕ rog pe voĭ eŭ legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblați dupre chemarea cu care sunteți chemați; cu tótă smerenia și blândețele, cu îndelungă răbdare, îngăduind unul altuia cu dragoste, nevoindu-vĕ a păzi unirea Duchuluĭ întru legătura păcel“ (Cap. 4, 1—3).

S-a dovedit puterea cea mare a lanțuluĭ luĭ Pavel și tot-odată s-a probat cum a fost maĭ strălucit chiar de cât minunele pe care el le-a săvêrșit. Decĭ nu în zădar ni s-a pus înainte acest lanț, după cum se crede, ci ca prin el maĭ mult să ne convingă. „Cu vrednicie să umblați, dice, dupre chemarea cu care sunteți chemați“. Și cum încă? „Cu tótă smerenia, și blândeța, cu îndelungă răbdare, îngăduind unul altuia cu dragoste“. Nu că dóră e bine de a fi legat pentru orĭ-ce fapt, ci numaĭ pentru Christos. Pentru aceia și dice el: „în Domnul“, adecă legat pentru Christos. Nimic cu adevărat nu este egal cu aceasta. Dară lanțul luĭ Pavel earăși ne atrage de la subiectul discuțiuneĭ, și a ne împotrivi nu putem, ci de bună voea nóstră suntem atrași spre el. Și fie, ca în tot-deauna să conversăm despre lanțul luĭ Pavel! De cât, să fițĭ cu atențiune, căcĭ acum 'mĭ-a venit în minte o chestiune, pe care mulțĭ o discută. «Dacă e bine de a fi în strîmtorărĭ, dic iĭ, de ce chiar el (Pavel) pe când se justifica înaintea luĭ Agripa dicea: „Așĭ poftĭ de la Dumnedeŭ și întru puțin și întru mult, nu numaĭ tu, ci și toțĭ ceĭ ce mĕ aud pe mine astă-dĭ, să se facă într'acest feliŭ, precum și eŭ sunt, afară de lega-

turile acestea“ (Fapt. 26, 29)? Dară nu a pronunțat aceste cuvinte ca cum ar fi credut că nu sunt de dorit legăturile; nu, să nu fie, căci de le-ar fi credut de desprețuit, nu s-ar fi lăudat el pentru legăturile lui, pentru întemnițările lui, cum și pentru cele-l-alte strîmtorări, după cum dicea și Corinthenilor scriindu-li: „Deci cu dulceață mĕ voiŭ lăuda întru neputințile mele“ (II Cor. 12, 9.). Dară ce? Chiar acele vorbe erau dovada cea mai strălucită, că legăturile trebuie a fi considerate de importante. Dupre cum și Corinthenilor scriind li dicea: „Cu lapte pre voi v-am hrănit, nu cu bucate, că încă nu puteți“ (I Cor. 3, 2), tot așa și aicĭ. Nu puteaŭ ii să priceapă frumusețea, nicĭ podóba, cum nicĭ folosul legăturilor. De aceia și dice: „afară de legăturile acestea“. Ebreilor însĕ nu li dicea așa, ci 'l îndemna să se creadă de legați împreună cu ceĭ legați (Ebr. 13, 3). De aceia și el însuși se bucura în legăturĭ, era legat, și cu ceĭ legați era aruncat în închisóre. Mare a fost puterea lanțului lui Pavel. In loc de orĭ-ce altă priveliște e de ajuns de a vedea pe Pavel legat și scos din închisóre. A-l vedea legat și ședênd înăuntrul temniței, nu e óre cea mai mare dintre plăceri? De ce nu așĭ prețui faptul? Nu vedeți pe împărați și pe consulĭ îmbrăcați cu haine aurite și purtați în trăsurĭ trase de caĭ? Nu vedeți pe ceĭ ce compun garda lor, cum totul ce pórtă e de aur; de aur sulițele, de aur scuturile, de aur hainele, și chiar caiĭ lor împodobiți cu aur? Și cu tóte acestea cu cât e mai încântătóre acea priveliște de cât aceasta? Cum că eŭ nu exagerez lucrurile, vĕ voiŭ invedera din o istorie veche. Profetul Eliseiŭ,—póte că sciți pe acest bărbat—pe timpul când regele Sirieĭ era în resboiŭ cu regele lui Israil, ședea în peștera lui, însĕ cunoscea tóte intrigile și planurile pe care regele Sirieĭ le urzia împreună cu partidaniĭ lui contra lui Israil, de cât că Profetul tóte le da pe față, și făcea nerealisabile tóte planurile lui, căcĭ cele necunoscute el le predicea și nu-l lăsa pe regele lui Israil de a cădea în cursele pe care regele Sirieĭ i le întindea. Acest fapt de sigur că a mâhnit pe regele Sirieĭ, și s-a înfuriat cu atât mai mult, cu cât nu putea sci cine e acel ce-i contrariază planurile și i-le dă pe față. Pe când decĭ se găsia în nedomirire și căuta să găsiască causa, unul din aghiotanțiĭ lui ĭ-a spus că în Samaria este un óre-care profet, numit Eliseiŭ, și că acesta nu lasă de a se executa planurile regelui, căcĭ tot ce cugetă în cămara sa, el dă la lumină. Audind acestea regele Sirieĭ și-a închipuit că a descoperit totul. Nimic mai prostesc ca acest fapt. El trebuia tocmai să cinstească pe bărbat, să-l admire, să se minuneze de el, de vreme ce de și departe de dênsul cu atâtea poște și totuși scia cele ce se făuriaŭ în cămara regelui, fără să-i spună cine-va,—el, dic, regele Sirieĭ nu a făcut aceasta, ci înfuriat și ieșindu-și din minți din causa mâniei, a adunat călăreți și pedestri și i-a trimis să încunjóre și să prindă pe Profet. Eliseiŭ avea un discipul, care era la începutul chemărei lui profetice, și decĭ era încă departe până se va învrednici de asemenea descoperirĭ. Soldații regelui în fine s-aŭ apropiat de peșteră ca să prindă și să lege pe Profet. Earăși ajungem pe nesimțite la legăturĭ; dară ce să fac.... dacă peste tot locul acest cuvênt ni iesă înainte? Acel discipul, dic, vĕdênd mulțimea soldaților s-a spăimântat, și alergând la dascalul sĕŭ înfricoșat și tremurând ĭ-a vestit nenorocirea ce credea că-l așteaptă, și l-a pus în cunoscință de primejdia inevitabilă. La aceasta Profetul a rîs, că se spăimânta de acelea ce nu sunt demne de spaimă, și-l mângâia încurajându-l. Dară discipulul nefiind încă desăvêrșit nu se convingea, ci încă înspăimântat de acea priveliște tremura de frică. Decĭ atunci ce face Profetul? „Dómne, dice, deschide ochiĭ acestui copilandru, ca să vadă că mai mulți sunt ceĭ cu noi, de cât ceĭ cu ĭi“ (IV, Imp. 6, 17), și de'ndată a vĕdut întregul munte, unde locuia atunci Eliseiŭ, înțesat de caĭ și căruțe de foc. Nimic alt nu era, de cât mulțimea îngerilor puși în linie de bătae. Dacă decĭ o ceată de îngerĭ atât de mare secunda pe Profetul Eliseiŭ, dară pe Pavel? Aceasta o dice și Profetul David: „Tăbări-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se temi de dênsul“ (Ps. 33, 8), și earăși: „Pe mâni te vor ridica, ca nu cum-va să se împedece de peatră piciorul tĕŭ.“ (Ps. 90. 12). Dară ce dic eŭ de îngerĭ, când însuși stăpânul era cu dênsul? Căcĭ dóră și lui Abraam nu numaĭ că i s-a arătat, ci și împreună cu dênsul era. Insuși el a făgăduit dicênd: „Și eată eŭ sunt cu voi până la sfârșitul veacului“ (Math. 28, 20). Deasemenea și lui Pavel arătându-se i-a dis: „Nu te teme, ci vorbesce, căcĭ eŭ sunt cu tine, și nimenĭ nu se va ispiti ca să-ți facă rĕŭ“ (Fapt. 18, 9. 10). Apoĭ și prin vis i s-a arătat dicêndu-ĭ: „Indrăznesce, Pavele, că precum aĭ

mărturisit de mine în Ierusalim, așa ți se cade și în Roma să mărturisești" (Ibid. 23, 11). Sânții sunt în tot-deauna miraculoși și plini de char, dară mai ales când se primejduiesc pentru Christos, când sunt legați pentru Christos. Dupre cum un soldat brav e privit cu plăcere tot-deauna, dară mai cu samă când la defilarea trupelor stă și se pune în rând cu însuși regele, tot ast-feliŭ închipui-ți și pe Pavel când îl vedi învățând în lanțurile lui. Să vĕ spun și ce 'mi-a trecut acum prin cuget? Fericitul martir Babila a fost legat și el, și tot din aceiași causă ca și Ioan, adecă a înfruntat un rege călcătoriŭ de lege. După încetarea lui din viață, regele acela a permis ca lanțurile martiruluĭ să fie îngropate împreună cu corpul, și ast-feliŭ corpul să se îngrópe legat, așa că acum cătușele acele se găsesc la un loc cu țĕrina lui. Atât de mare era dorința lui pentru acele legăturĭ! „Prin fer a trecut sufletul lui" (Ps. 104, 18), dice Profetul despre Iosif. Deja și femeĭ aŭ încercat dulceața unor asemenea legăturĭ. Dară noĭ nu mai suntem legați astă-dĭ, și nicĭ că povățuiesc la aceasta, fiind-că nu e timpul acum. Să nu-ți legĭ mânele, însĕ leagă-ți cugetul. Sunt încă și alte legăturĭ, și ceĭ ce nu le pórtă pe acestea de aicĭ, le vor purta pe acelea. Ascultă pe Christos spunênd: „Legându-i mânele și picióre le luați-l și-l aruncați întru întunerecul cel maĭ din afară" (Math. 22, 13). Dară, să nu fie de a încerca nisce ast-feliŭ de legăturĭ, pe când de cele de aicĭ fie a ne învrednici Dumnedeŭ! Pentru aceia dicea Pavel: „Eŭ legatul în Domnul vĕ rog pe voĭ, cu vrednicie să umblați, dupre chemarea cu care sunteți chemați".

Dară care e acea chemare? «Ați fost numiți, dice, corpul luĭ avênd de cap pe Christos; v-a înviat împreună cu el, v-a pus ca să stați împreună cu el, fiind dușmanĭ și încărcați cu miĭ de rele». Mare e chemarea, cu adevĕrat, și la marĭ bunătăți suntem chemați. Dară cum trebuie a umbla cu vrednicie? „Cu tótă umilința", dice. Cel ce face așa, umblă cu vrednicie, pentru că umilința este basa orĭ-cărei virtuți. Dacă ești umilit și pricepĭ cine aĭ fost și cum te-aĭ mântuit, veĭ avea un motiv de virtute în acea amintire, și atunci nicĭ în legăturĭ fiind nu te veĭ mândri, și nicĭ în cele ce am spus nu te veĭ îngâmfa, ci sciind că totul este din char, te veĭ umili pe sine-ți. Cel umilit póte

să fie și recunoscĕtoriŭ, în același timp însĕ și serv plăcut. „Căci ce aĭ, dice, care n-aĭ luat"? (I Corinth. 4, 7). Ascultă-l earăși pe dênsul dicênd: „Mai mult de cât toți aceia m-am ostenit, însĕ nu eŭ, ci charul lui Dumnedeŭ care este cu mine" (Ibid. 15, 10). „Cu tótă smerenia", dice, nu numaĭ în vorbe și nicĭ numaĭ în fapte, ci și în purtare și în graiŭ; nu cătră unul smerit, eară cătră cela-l-alt insolent, ci cătră toți fiĭ smerit, fie marĭ saŭ micĭ, fie prietenĭ saŭ dușmanĭ. Aceasta e adevĕrata smerenie. Fiĭ umilit chiar în faptele cele bune pe care le săvêrșescĭ, căcĭ ascultă ce dice Christos: „Fericiți ceĭ săracĭ cu duchul" (Math. 5, 3), adecă chiar la început ni pune înainte umilința. De aceia și Pavel dice: „Cu tótă smerenia și blândeța, cu îndelungă răbdare," pentru că a fi smerit, însĕ în același timp iute și aplecat la mânie, nu póte fólosi la nimic. Cel cuprins de mânie, de multe-orĭ perde totul. „Ingăduind unul altuia cu dragoste". Dară cum e cu putință a îngădui, dacă eștĭ iritabil și bârfitoriŭ? De aceia el ni spune și modul de îngăduire: „cu dragoste" dice. «Dacă tu nu veĭ îngădui pe aprópele tĕŭ, apoĭ cum te va îngădui și pe tine Dumnedeŭ? Dacă tu nu potĭ suferi pe cel împreună serv cu tine, apoĭ cum te va suferi óre și pe tine stăpânul a tóte? Unde este iubire, acolo tóte sunt suportabile». „Nevoindu-vĕ, dice, a păzi unirea duchuluĭ întru legătura păceĭ". Decĭ leagă-ți mânele tale cu îngăduința. Earăși am dat peste numele acel frumos, peste legăturĭ, dic. Am fost părăsit acest nume, dară el earăși s'a întors în discuțiunea nóstră. Frumóse sunt acele legăturĭ, dară frumóse sunt și acestea, care nasc pe cele dintêĭ. Leagă-te pe sine-ți împreună cu fratele tĕŭ; unia ca aceștia fiind conlegați cu dragostea, tóte le rabdă cu ușurință. Leagă-te pe sine-ți cu el și el cu tine, căcĭ în ambele casurĭ tu eștĭ stăpân; pe care voesc a-l face prietenu, de sigur că voiŭ putea cu ușurință. „Nevoindu-vĕ dice, nu cum s-ar întâmpla, ci „a păzi unirea duchului întru legătura păceĭ." Dară ce este óre unirea duchului? Dupre cum în corp sufletul e acela care ține tóte membrele luĭ în bună rânduială, tot așa și aicĭ. Pentru aceia s-a dat omuluĭ duch, pentru ca pe ceĭ ce sunt contrarĭ, fie cu genul, fie cu virsta, fie și în alte privințĭ, pe toțĭ acestia, dic,

bani, dacă ar fi chiar doi, nu se pot împăca. Așa dară, dacă noi am fi virtuoși, dragostea nu s-ar perde. Virtutea isvorăsce din dragoste, și dragostea din virtute. Cum este, vĕ spun eŭ. Cel virtuos nu preferă baniĭ înaintea prieteniei, nicĭ că este resbunătoriŭ, nicĭ nu nedreptățesce pe aprópele, nicĭ nu-l bârfesce, ci tóte le sufere cu curaj. Dragostea de acestea depinde; și earăși, cel ce iubesce, tóte acestea le sufere. Ast-feliŭ decĭ tóte acestea la un loc sunt între dênsele legate, și una pe alta se fortifică. Cum că iubirea isvorăsce din virtute se dovedesce și de aicĭ; căcĭ a dice: „Când se vor înmulți fără de legile, va rĕci dragostea“ tocmaĭ aceasta a invederat; earĕ când dice: „Cel ce iubesce pe aprópele, a îndeplinit legea“ (Rom. 13, 8) arată că virtutea purcede din dragoste. Așa că e absolut necesar a fi una din două: saŭ fórte iubitoriŭ, saŭ fórte virtuos. Pentru că cel ce are una din două, forsamente că va avea și pe ceia-l-altă, și vice-versa: cel ce nu scie a iubi, săvêrșesce și multe vicleniĭ, earĕ cel viclean nu scie a iubi.

*) Să practicăm decĭ dragostea, căcĭ ea e ca o fortăreță, care nu ne va lăsa de a păți ce-va rĕŭ. Cu ea să ne conlegăm pe noĭ înși-ne. Nimic din cele viclene să nu fie între noĭ, nimic din cele bănuite, căcĭ unde este adevĕrata prietenie, nimic din acestea nu se găsesce. Aceasta o a spus și un bărbat înțelept: „Împotriva prietenelui chiar sabia de aĭ scóte-o, să nu te desnădĕjduiescĭ căcĭ este întórcere; împotriva prietenĕluĭ de veĭ deschide gura, să nu te sfieșcĭ, căcĭ este împăcăciune, fără batjocură, fără descoperirea taineĭ și fără rana vicleniei; pe acestea prietenul le înlătură“ (Sirach. 22, 21. 22). „Fără descoperirea tainelor“, dice. O! dacă toți am fi prietenĭ, nicĭ că am avea nevoe de secrete, căcĭ precum cine-va nu póte avea secrete față de el însușĭ, și nicĭ că ar putea să se ascundă pe sine, tot așa nu s-ar ascunde nicĭ de prietenĭ. Nefiind secrete, prietenia e imposibil de a fi întreruptă. Decĭ secretele pentru nimic nu le avem, de cât că nu avem curaj și sinceritate cătră toți. Așa dară receala dragosteĭ a născut secretele. Dară de ce aĭ secrete? Voescĭ a nedreptăți pe aprópele? Saŭ că póte îl împedecĭ de a fi părtaș vre-unuĭ bun, și de aceia te ascundĭ? Saŭ póte'ți e rușine? Așa dară aceasta e dovada lipseĭ de curaj. Dacă ar fi dragoste, nu ar fi descoperirea secretelor și nicĭ ocara. Pentru că ce? spune'mĭ; cine s-ar ocărî pe sine? Dară chiar de ar face-o, ar fi spre folos, căcĭ și pe copiiĭ îĭ ocărîm, vòind prin aceasta aĭ ambiționa. Chiar și Christos a început atuncĭ a înfrunta cetățile, dicênd: „Vaĭ ție Horazîm, vaĭ ție Bethsaida,“ (Luc. 10, 13), pentru ca să le scape de înfruntare și de ocară. Nimic nu póte a atinge atâta cugetul, și maĭ mult încă să-l deștepte și să-l ridice din lenevire, ca înfruntarea. Dară să nu ne înfruntăm unĭĭ pe alțiĭ fără folos. Căcĭ ce? Veĭ înfrunta pe fratele tĕŭ din causa banilor, când acestia se capătă în comun? Îl veĭ înfrunta póte pentru greșalele luĭ? Dară aceasta va fi maĭ mult pentru corectarea luĭ. „Și fără rana vicleneiĭ“, dice. Dară cine s-ar răni pe sine? De sigur că nicĭ unul. Decĭ să practicăm virtutea. Apostolul nu dice în mod simplu să iubim, ci să urmăm dragostea (I Corinth. 14, 1), adecă să o practicăm. Trebuie multă grijă, căcĭ iute dispare și este sprintenă de plecare. Dacă o urmăm, nu va ajunge nicĭ-odată la aceia ca să plece, ci iute o vom reține și atrage spre noĭ. Dragostea luĭ Dumnedĕŭ a unit ceriul cu pământul. Dragostea luĭ Dumnedĕŭ a pus pe om pe tronul luĭ Dumnedĕŭ. Dragostea luĭ Dumnedĕŭ a arătat pe pământ pe Dumnedĕŭ. Dragostea luĭ Dumnedĕŭ pe stăpânul a tóte l-a făcut serv. Dragostea luĭ Dumnedĕŭ a făcut ca să fie predat fiul sĕŭ cel iubit pentru mântuirea dușmanilor. Și nu s-a mărginit numaĭ aicĭ, ci încă ne-a chemat la bunătățĭ maĭ marĭ. Nu numaĭ că ne-a izbăvit de relele de dinainte, ci încă a făgăduit că ni va da și alte bunurĭ cu mult maĭ marĭ. Pentru tóte acestea mulțămind luĭ Dumnedĕŭ, să practicăm tótă fapta bună, și cu deosebire să practicăm dragostea, ca să ne învrednicim de bunurile făgăduite, cu charul și iubirea de ómenĭ a Domnuluĭ nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, i se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭĭ vecilor. Amin.

*) Partea morală. Prin dragostea dintre noĭ e salvată și legătura păceĭ. (Veron).

OMILIA X.

„Un trup și un duch, precum și chemați sunteți într'o nădejde a chemărei vóstre“ (Cap. 4, 4).

Când fericitul Pavel sfătuiesce pentru ce-va mare și înalt, ca un bărbat mult încercat și duchovnicesc, își compune și'și sprijine sfatul pe cele din ceriuri, învățând aceasta de la însuși Domnul nostru, dupre cum dice și în alt loc: „Umblați întru dragoste, precum și Christos ne-a iubit pre noi și s-a dat pe sine pentru noi“, și earăși: „Aceasta să se înțeleagă întru voi, care și întru Christos Iisus, care în chipul lui Dumnedeŭ fiind, nu răpire a socotit a fi el întocmai cu Dumnedeŭ“ (Efes. 5, 2. Filip. 2, 5. 6). Tot aceasta o face și aicĭ. Când exemplele date sunt marĭ, atuncĭ zelul și pofta lui sunt grozav de marĭ. Decĭ ce spune el îndemnându-ne la unire? „Un trup și un duch, precum și chemați sunteți într'o nădejde a chemărei vóstre; un Domn, o credință, un botez“ (Vers. 4. 5). Dară ce înseamnă „un trup“? Credincioșiĭ de peste tot locul și din lumea întreagă, adecă ceĭ presenți, ceĭ ce aŭ fost, cum și ceĭ ce vor fi. Pentru că și ceĭ ce înainte de venirea lui Christos aŭ avut o viață plăcută, un trup sunt, pentru că și aceia aŭ șciut pe Christos. Și de unde se invederează aceasta? „Abraam, părintele vostru, dice, a fost bucuros ca să vadă ḑiua mea, și a vĕḑut și s-a bucurat“, și earăși: „De ați fi crecut pe Moisi, ați fi crecut în mine, căcĭ pentru mine a scris acela“ (Ibid. 5, 46), dupre cum aŭ scris și toțĭ profețiĭ. De sigur că nu ar fi scris aceia ce nu șciaŭ, și nu ar fi vorbit acele ce nu cunoșceaŭ. Insĕ fiind-că îl șciaŭ, de aceia i se și închinaŭ, așa că și aceia sunt un trup. Nu e despărțit trupul de duch, fiind-că atuncĭ nicĭ nu ar mai fi trup. Și noi avem obiceiul de a ḑice un trup este, când vorbim de lucrurĭ saŭ și de ființĭ unite și avĕnd între ele asemănare. Tot ast-feliŭ luăm și corpul când vorbim de unirea membrelor luĭ. Un singur cap; dară când e un singur cap, e și un singur corp. Corpul se compune din membre cinstite și din unele necinstite, dară cu tóte

acestea chiar cel mai principal dintre ele nu se ridică vre-odată asupra altuia, fie chiar și asupra celuĭ mai de desprețuit. De și nu tóte aŭ același rol în funcționarea lor, ci dupre trebuință, totuși sunt deopotrivă cinstite, fiind-că tóte s-aŭ făcut spre trebuință, de și la diverse servicii. Unele sunt mai principale, altele secundare. Precum bună-óră capul e cel mai principal din organele întregului corp, căcĭ și simțurile tóte le are în el; dênsul e domnul și suveranul spiritului, și fără cap nu e posibil a via, pe când cu picĭórele tăiate mulțĭ aŭ trăit anĭ îndelungați. Așa că nu prin locul ce-l ocupă capul este mai principal de cât cele-l-alte organe, ci prin energia luĭ, cum și prin ordinea ce el o păstrează între cele-l-alte. Și óre de ce spun eŭ asemenea lucrurĭ? Sunt în biserică mulțĭ ridicați la înălțime, precum capul, cele cerescĭ privindu-le, dupre cum ochiĭ din cap, depărtați mult de la pămênt, și ne-avênd nimic comun cu el. Alțiĭ sunt carĭ aŭ rolul picĭórelor, care calcă pe pămênt, însĕ a picĭórelor sănătóse. Vinovăția picĭórelor nu este că calcă pe pămênt, ci pentru că aleargă spre vicleniĭ. „Picĭórele lor, ḑice, aleargă spre rele“ (Isaia 59, 7). «Nicĭ aceia, ḑice, să nu cugete lucrurĭ înalte contra celor de jos, și nicĭ acestia să nu huliască pe ceĭ de sus», fiind că în asemenea cas sĕ slăbesce frumusețea și tăria fie-căruia în parte, eară trebuința deplină (serviciul complect) se împedecă, și cu drept cuvênt, de vreme ce tot acel carele hulesce pe aprópele, mai'ntĕiŭ s-a hulit pe sine singur. Dacă de pildă picĭórele nu ar voi să pórte capul la trebuințile luĭ, pe dênsele se vor vătăma prin nemișcare și prin lene; deasemenea dacă capul nu va avea nicĭ o purtare de grijă pentru picĭóre, el singur se va vătăma mai'ntĕiŭ. «De cât acestea cu drept cuvênt, ḑicĭ, nu se revoltă între ele, fiind-că de la natură aŭ fost ast-feliŭ regulate; dară omul cum e cu putință ca să nu se ridice contra altuia? El nu se ridică contra îngerilor, precum nicĭ îngerii nu se ridică contra archanghelilor, și precum earăși nicĭ contra mea animalele necuvêntătóre nu pot să cugete ce-va mare. Dară unde e aceiași natură, un singur char, și acesta nu are nimic mai mult de cât acela, cum să nu se ridice»? Și tocmai pentru aceasta nu trebuie să te ridicĭ contra aprópeluĭ tĕŭ. Pentru că dacă tóte sunt comune și nimic mai mult nu are unul de cât altul, apoĭ de unde e această lipsă de minte? Ne împărtășim de aceiași natură, de același corp și suflet, respirăm același aer, întrebuințăm aceiași hrană; decĭ de unde

vine revolta dintre noĭ? Şi cu tóte acestea am putea ca prin virtute să ne ridicăm maĭ pre sus de puterile necorporale (ingerĭ şi demonĭ) şi să ne mândrim pentru aceasta, cu tóte că nu ar fi aceasta mândrie câtuşĭ de puţin, Aşa bună-óră eŭ cuget lucrurĭ marĭ contra diavolului, ba încă fórte marĭ. Priveşce şi pe Pavel cum şi el cugeta lucrurĭ marĭ contra diavolului, căci când demonul vorbia despre dênsul vorbe frumóse şi admirabile, Pavel ĭ-a închis gura, şi nu l-a suferit nicĭ măcar a-l linguşi. Ţicênd servitórea aceia, care avea în ea duch pitonicesc: „Aceştĭ ómenĭ robiĭ luĭ Dumneţeŭ celuĭ de sus sunt, care vĕ vestesc vóuĕ calea mântuireĭ“ (Fapt. 16, 17), el l-a certat grozav şi ĭ-a astupat gura cea nerusinată. Deasemenea şi aiurea scriind ţice: „Eară Dumneţeul păceĭ să sdrobească pe Satana sub piciórele vóstre curând“ (Rom. 16, 20). Nu cum-va óre el a făcut ce-va extraordinar şi contra natureĭ? «Pentru voinţă, ţicĭ, fiind-că cu voinţa lor cea liberă sunt ceĭ maĭ reĭ dintre toţĭ; dară contra îngerului nu mĕ ridic, fiind-că e mare deosebirea dintre mine şi el.» Şi cu tóte acestea, cu atât maĭ mult nu trebuie să te ridicĭ contra omuluĭ, de cât contra îngerului, pentru că îngerul prin natura sa se deosebeşce de tine, ceia ce să nu fie nicĭ spre lauda şi nicĭ spre hula luĭ; pe când omul se deosebeşce de om nu prin natură, ci prin intenţiune resultată din liberul luĭ arbitru. Dară şi printre ómenĭ póte cine-va deveni înger, aşa că dacă contra îngerilor nu te ridicĭ, cu atât maĭ mult contra ómenilor, carĭĭ aŭ devenit îngerĭ prin faptele lor, de şi sunt de aceiaşĭ natură cu noĭ. Dacă unul dintre ómenĭ s-ar face virtuos ca şi îngerul, apoĭ unul ca acesta e cu mult maĭ superior ţie de cât îngerul. Şi de ce? Pentru că ceia ce îngerul avea din natura luĭ, omul virtuos a reuşit a le avea din intenţiune şi din voea luĭ cea liberă; şi pe când îngerul locuieşce departe de tine, în ceriurĭ voiŭ să ţic, acesta (omul virtuos) trăieşce la un loc cu tine, şi prin faptele luĭ ĭţĭ dă impuls spre zel. Dară ce ţic? Omul virtuos şi devenit înger în trup, trăieşce maĭ departe de noĭ de cât îngerul. „Petrecerea nóstrĕ, ţice, în ceriurĭ este “(Filip. 3, 20). Cum că unul ca acesta petrece maĭ departe, ascultă unde stă capul luĭ: în tronul împărătesc, ţice; dară pe cât de departe e tronul de noĭ, tot pe alâta şi îngerul de tron.

„Dară, ţicĭ tu, vĕd pe altul bucurându-se de cinste, şi

sunt gelos de el.“ Iată că aceasta a resturnat totul, nu numaĭ în lumea întreagă, ci şi biserica a umplut'o cu miĭ de neorânduelĭ. Dară dupre cum într'un port liniştit, suflând un vênt sălbatec contrariŭ stîncilor şi întregului cheiŭ, l-ar aduce în cea maĭ mare nesiguranţă, întocmaĭ aşa face şi amorul de slavă când cuprinde pe cine-va; tóte le restórnă, tóte le amestecă la un loc. Póte vi s-a întâmplat de multe-orĭ să vedeţĭ case marĭ arţênd; aţĭ vĕţut cum fumul se ridică la ceriŭ, şi cum neapropiindu-se nicĭ unul ca să stîngă focul, ci fie-care gândindu-se la interesele luĭ, focul în tótă linişcea cuprinde totul. De multe-orĭ tótă populaţia din cetate stă împrejurul aceleĭ case ce arde, maĭ mult ca privitorĭ unor rele, de cât ca ajutóre. Veĭ vedea apoĭ cum ceĭ de faţă nu fac nimic, ci fie-care din ĭĭ întinţênd mâna şi arătând celuĭ venit acum la faţa locului, saŭ flacările ce prin vre-o ferestrue sĕ vĕd fâlfâind într'una, saŭ grinţĭ aruncate jos, saŭ vr'un ziduŭ întreg de dărîmăturĭ smuncit din locul luĭ şi trântit la pământ, şi toţĭ staŭ nepăsătorĭ. Sunt apoĭ şi unia îndrăzneţĭ carĭ se hazardează, şi carĭĭ îndrăznesc a se apropia chiar lângă casa cea în flacărĭ, nu cu scop de a da ajutoriŭ şi să stîngă focul, ci ca priveliştea să li fie maĭ plăcută, privind cu atenţiune maĭ de aprópe şi vĕţênd aceia ce de departe nu ar fi putut vedea şi distinge bine. De cum-va apoĭ a avut acea casă zidiurĭ marĭ şi frumóse, priveliştea e de jelit şi vrednică de multe lacrămĭ. Cu adevĕrat că e de jelit de a vedea capitelurile colónelor prefăcute în praf, multe din colóne rupte şi ele, unele din causa focului, eară altele fiind împinse şi prăbuşite de însesĭ mânile celor ce le-aŭ lucrat, ca nu maĭ mult să devină alimentaţie focului. Se poţ vedea apoĭ şi statuele acelea,—care pe când era tavanul întreg stăteaŭ în tótă podóba lor,—descoperite acum, fiind-că acoperemântul s-a nimicit, şi asvîrlite sub ceriul liber fără nicĭ o rânduială. Dară apoĭ bogăţia dinăuntrul caseĭ cine ar putea-o povesti? acele haine aurite, acele vase de argint!... Dară acea cămară unde numaĭ stăpânul de abea şi cu soţia luĭ întraŭ, acele cufere pline de haine şi de aromate, de petre preţióse, tóte acelea, ţic, prefăcute într'o flacără. Veĭ vedea apoĭ în timpul focului furnicând înăuntru toţĭ băeaşiĭ, şi argaţiĭ şi în fine toţĭ fugariĭ; veĭ vedea apoĭ acolo apă, foc, ţĕrină şi cenuşă, şi în fine lemne pe jumĕtate arse. Dară de ce óre am desfăşurat acest tabloŭ maĭ mult póte de cât trebuia? De sigur că nu am voit a descrie încendiul caseĭ fără un anumit scop, pentru că în definitiv ce mĕ interesează ar-

derea unei case? ci am voit ca să represint ochilor voștri, ca ce-va apropiat, relele din biserică. Ca și un incendiŭ adevĕrat, saŭ ca un trăsnet venit de sus, așa a căḑut asupra bisericeĭ și ĭ-a rĕsturnat acoperĕmântul, eară în acest timp nimenĭ nu se ridică spre a da ajutoriŭ, ci pe când casa stremoșească arde, noĭ dormim un somn profund și nesimțitoriŭ! De ce anume nu s-a atins acest foc? De care statuĭ din biserică nu s-a atins? Biserica nimic alt nu este, de cât acea clădire ridicată prin spiritele nóstre, saŭ maĭ bine ḑis întărirea credinței prin spiritele nóstre. In această clădire însĕ, nu veĭ găsi totul de aceiași valóre, ci dintre petrele care o compun unele sunt strălucite și luminóse, altele maĭ inferióre acestora și de o colóre maĭ închisă, însĕ cu mult maĭ tarĭ de cât cele-l-alte. Veĭ vedea aicĭ pe mulți carĭ țin locul aurului ce împodobește tavanul. Veĭ vedea pe alțiĭ mulțĭ carĭ contribuiesc la podóba de pe statuĭ. Veĭ vedea pe alțiĭ că staŭ și țin loc de colóne. Se obicĭnuiește a se numi și ómenii colóne saŭ stâlpĭ, nu numaĭ prin puterea lor, ci și din causa frumuseței lor care împodobește mult clădirea, avênd în același timp capetele lor suflate cu aur. Veĭ vedea apoĭ și o mulțime mare, care maĭ mult saŭ maĭ puțin ocupă distanța și locul cel întins de prin împrejurimĭ. Acea mulțime mare ține locul petrelor celor clădite în zidirĭ. Dară trebue de a representa o imagină maĭ frumósă. Această biserică nu a fost clădită din ast-feliŭ de petre, ci din aur și argint și din cele maĭ prețióse, și într'un cuvênt aicĭ aurul e împrăștiat peste tot locul în abondență. Dară vaĭ! lacrimĭ amarĕ, căcĭ tóte acestea aŭ fost pârjolite de tirănia iubireĭ de slavă deșartă, această flacără ce consumă totul; eară în acest timp nimenĭ nu s-a arătat maĭ pre sus de marea nenorocire, ci toți am stat pironiți pe loc admirând para focului, însĕ ne-putênd câtuși de puțin de a stinge rĕul. Și chiar de l-am stinge pentru un timp scurt, earăși după două și treĭ ḑile,—întocmaĭ ca și o scântee astupată de cenușă, care isbucnește și se aprinde din noŭ, și câte maĭ remăsese ne-arse la început le-a prefăcut de astă dată în cenușă,—se aprinde din noŭ, și ceia ce s-a petrecut acolo, se petrece și aicĭ, căcĭ acesta e rolul focului. Causa este că basele colónelor bisericeĭ ne-aŭ ros pe noĭ, eară pe ceĭ ce susțineaŭ tavanul și acoperemântul, și țineaŭ la început întreaga clădire ĭ-aŭ împresurat cu foc. De aceia și la zidurile cele-l-alte maĭ ușóră a fost întinderea focului. Chiar și la clădirĭ când focul a cuprins lemnăria, maĭ mult e

înarmat contra petrelor, eară când restórnă colónele și le aruncă jos, nu maĭ are nevoe de a'și întinde flacările, pentru că odată căḑute tóte acelea ce sprijiniaŭ și susțineaŭ cele de sus, cele de jos în mod automatic și cu multă grabă urmează pe cele-l-alte. Ast-feliŭ și în biserică se petrec lucrurile astă-ḑi. Tóte sunt cuprinse de foc. Căutăm onorurĭ din partea ómenilor, eară pentru slavă suntem aprinși, și nu ascultăm pe Iob, care ḑice: „De și am pĕcătuit fără de voe și am ascuns pĕcatul meŭ, că nu m-am rușinat de mulțimea glóteĭ, ca să nu mărturisesc înaintea lor“ (Iob. 31, 33. 34). Aĭ vĕḑut suflet virtuos? «Nu m-am rușinat, ḑice, ca să spun pĕcatele mele cele fără de voe înaintea întregeĭ mulțimĭ». Dară dacă acela nu se rușina, cu atât maĭ mult nu trebuie noĭ a ne rușina. „Spune tu, ḑice, fără-de-legile tale întĕiŭ, ca să te îndreptezĭ“ (Isaia 43, 26). Mult s-a întins grozăvenia acestuĭ rĕŭ, care a resturnat și a nimicit totul! Am devenit robĭ aĭ onorurilor și am părăsit pe Dumnedeŭ. Nu maĭ putem dojeni pe subalternii noștri, pe câtă vreme și noĭ suntem cuprinși de aceiași bólă, și noĭ avem nevoe de vindecare, noĭ carĭ suntem rânduiți de Dumneḑeŭ de a vindeca pe alțiĭ. Deci care speranță de mântuire ne-a maĭ rĕmas, când și noĭ, carii suntem puși spre a vindeca, avem nevoe de mâna altor doctorĭ?

Acestea însĕ nu le-am spus fără scop, ci pentru ca cu toții în comun, împreună cu femeĭ și copiĭ, preserându-ni pe cap cenușă, și încingêndu-ne cu sac să postim timp îndelungat și să rugăm pe Dumneḑeŭ de a ni da mână de ajutoriŭ, ca să putem stinge acest foc primejdios, pentru că în adevĕr avem nevoe de mâna luĭ cea puternică și miraculósă. Nóuĕ ni se cere maĭ mult de cât óre-când Ninevitenilor. „Încă treĭ ḑile, ḑice, și Ninevi se va prăpădi“ (Iona 3, 5). Predica profetuluĭ a fost înfricoșată și plină de amenințare. Și cum să nu fie? când se așteptaŭ ca după treĭ ḑile cetatea să devină mormêntul lor și toți să se prăpădiască cu aceiași pedeapsă. Când se întâmplă ca într'o singură casă să se prăpădiască deodată doĭ copiĭ, de sigur că durerea e nesuferită; dacă și luĭ Iob i s-a părut a fi nesuferită, atunci când a căḑut casa peste fiiĭ luĭ și ĭ-a omorît, apoĭ ce s-ar părea óre, când am vedea nu o casă, nici doĭ saŭ treĭ copiĭ, ci o populație de ḑouĕ-spre-ḑecĭ miĭ îngropată sub dărîmăturile caseĭor? Vĕ puteți închipui cât de mare e nenorocirea. De

alt-feliŭ și nóuĕ ni s-a făcut altă-dată o ast-feliŭ de amenințare, nu prin vocea vre-unuĭ profet, pentru că nu suntem vrednicĭ de a audi o ast-feliŭ de voce, ci prin acea voce de sus, care resună maĭ deslușit ca orĭ-ce altă trâmbiță. Dară să revin la ceia ce am dis: „Incă treĭ dile, dice, și Ninevi se va prăpădi". Grozavă e cu adevĕrat această amenințare, dară astă-dĭ nu e nimic din acestea. Nu încă treĭ dile, și nicĭ că se va prăpădi Ninevi, ci sunt multe dile de când biserica din lumea întreagă s-a fost prăpădit, și e căḑută la pământ, fiind toți stăpâniți de acelașĭ rĕŭ, și maĭ cu samă ceĭ din dregătoriĭ, orĭ cât de mult apasă asupra lor respunderea ce o vor avea. Așa dară să nu vĕ miraț dacă v'am îndemnat de a face maĭ mult de cât Ninevitenii. Pentru ce? Eŭ nu predic acum numaĭ postul, ci maĭ mult ce-va; vĕ arăt, dic, acel medicament, care a ridicat de la pământ și acea cetate căḑută. Și care e acel medicament? „Și a vĕḑut Domnul, dice, că s-a întors fie-care de la căile sale cele rele, și I-a părut rĕŭ lui Dumneḑeŭ pentru rĕul care a dis să li facă lor, și n-a făcut" (Iona 3, 10). Aceasta să o facem și noĭ și voĭ. Să ne lepădăm de dragostea banilor, și de a onorurilor, rugând pe Dumneḑeŭ de a ni da mână de ajutoriŭ, și să ridice pe aceĭ căḑuțĭ. De alt-feliŭ frica nóstrĕ nu e din aceleași cause ca a Ninevitenilor. Pentru că atuncĭ urmaŭ a cădea petrele și lemnele și casele să se dărîme, eară trupurile ómenilor să fie zdrobite; astă-dĭ însĕ, nimic din tóte acestea, ci sufletele nóstre vor fi predate foculuĭ gheeneĭ. Să-l rugăm deci, să ne mărturisim pentru pĕcatele de dinainte invocând charul luĭ, eară pentru cele viitóre să-l rugăm a ne apăra de ele cu puterea luĭ, ca ast-feliŭ să ne învrednicim,—fiind apărațĭ de această feară sălbatecă, grozavă și primejdiósă,—a înălța mulțămire luĭ Dumneḑeŭ și Tatăluĭ celuĭ iubitoriŭ de ómenĭ, căruia împreună cu Fiul și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea, și în vecĭ vecilor. Amin.

OMILIA XI.

„Un trup și un duch, precum și chemațĭ sunțeț în-tr-o nădejde a chemăreĭ vóstre; un Domn, o credință, un botez; un Dumneḑeŭ și Tată al tuturor, care este preste tóte, și prin tóte, și întru noĭ toți. Eară unuia fie-căruia din noĭ s-a dat charul, dupre măsura dăruluĭ luĭ Christos" (Cap. 4, 4—7).

Dragoste cere de la noĭ Pavel, nu însĕ cum s-ar întâmpla, ci acea dragoste care ne unește la un loc și ne face nedeslipițĭ unul de altul, și care cu atâta precisiune ne leagă unul lângă altul, ca cum sunt conlegate membrele corpuluĭ între ele. O ast-feliŭ de dragoste este, care săvêrșașce lucrurĭ marĭ și frumóse. De aceia și dice „un trup", arătând prin aceasta simpatia reciprocă dintre membre, și că nu trebuie a ne amesteca în-bunurile altora, ci a ne bucura încă de aceasta, și în fine arătând prin aceste cuvinte tóte cele-l-alte datoriĭ de reciprocitate. „Și un duch". Bine a dis, căcĭ prin aceasta arată că într'un singur trup e un singur duch; saŭ că póte să fie un singur corp, și să nu fie un duch,—ca cum ar dice vre-un prieten al ereticilor; saŭ că prin duch se convinge și se conleagă, adecă, că ceĭ ce primesc duchul și sunt adăpațĭ din acelașĭ isvor, nu trebuie a fi de părerĭ deosebite; saŭ că póte aicĭ prin cuvêntul duch înțelege buna-voință. „Precum și chemațĭ sunteț în-tr-o nădejde a chemăreĭ vóstre". «Dumneḑeul vostru, dice, v-a chemat la aceleași bunurĭ, nimic maĭ mult nu a dat unuia ca altuia; tuturor a dat nemurirea, tuturor viața vecĭnică, tuturor slavă nemuritóre, tuturor fraternitatea, și în fine tuturor a dăruit moșcenirea; s-a făcut cap comun al tuturor, pe toți ĭ-a sculat din morțĭ împreună cu el și ĭ-a pus să stea împreună cu el». Decĭ dacă în cele spirituale aveț și vĕ bucuraț de atâta egalitate, de ce cugetațĭ întru voĭ lucrurĭ marĭ? Că cutare e bogat, că cela-l-alt e puternic? Și cum să nu fie aceasta de rîs? Căcĭ spune-mĭ: dacă bună-óră Impăratul ar lua odată ḑece persóne și le-ar îmbrăca pe tóte cu porfiră împărătească, și le-ar pune să stea pe tronul împărătesc, și în fine tuturor ar da aceiași cinste, óre ar îndrăzni vre-unul din aceia să ridiculiseze pe altul ca fiind maĭ bo-

gat, saŭ maĭ strălucit? Cătuşĭ de puţin. Dară încă nu am spus totul, pentru că nu e atâta deosebire în ceriurĭ, cât e jos pe pământ. „Un Domn, o credinţă, un botez“. Iată speranţa chemăreĭ nóstre! „Un Dumneḑeŭ şi Tată al tuturor, care éste preste tóte, şi prin tóte, şi întru noĭ toţi“. Nu cum-va aĭ fost chemat tu ca maĭ mare, eară cela-l-alt ca maĭ mic? Nu cum-va óre tu te-aĭ mântuit prin credinţă, eară acela prin fapte? Nu cum-va ţie póte ţi s-aŭ iertat păcatele prin botez, eară aceluia nu s-a iertat nimic? „Un Dumneḑeŭ şi Tată al tuturor, care este preste tóte, şi prin tóte, şi întru noĭ toţi“. „Care este preste tóte“, adecă Domnul care este deasupra tuturor. „Şi prin tóte“, adecă care se îngrijeşce şi gubernează, „şi întru noĭ toţi“, adecă cel ce locuieşce întru noĭ toţi. Cu tóte că aceasta se atribue fiuluĭ, totuşĭ dacă s-ar fi crezut ca o împuţinare, nu s-ar fi ḑis aicĭ cu privire la tatăl. „Unuia fie-căruia din noĭ s-a dat charul“. Dară póte veĭ ḑice: «Ce? de unde sunt atunci diferitele charurĭ»? Această chestiune veciníc ducea pe Corinthenĭ în descurajare şi pe alţiĭ mulţi în întristare şi cârtire. De aceia deci peste tot locul apostolul ia corpul ca exemplu în argumentaţia luĭ, şi pentru aceia tot acest exemplu l-a dat şi acum, fiind-că trebuia a face menţiune de diversele charurĭ. Chestiunea aceasta o tratează maĭ precis în epistola cătră Corinthenĭ, fiind-că maĭ cu samă acolo băntuia această bólă, eară în cea de faţă numaĭ cât a făcut alusiune. Şi priveşce ce ḑice el. Nu a spus dupre credinţa fie-căruia, pentru ca să nu descurajeze pe aceĭ carĭ nu aŭ reuşit în succese marĭ, dară ce? „Dupre masura darului luĭ Christos“. «Cele maĭ principale, ḑice, sunt comune tuturor, adecă a avea un botez, a se mântui cine-va prin credinţă, a avea tată pe Dumneḑeŭ, şi în fine a se împărtăşi cu toţiĭ din acelaşĭ duch». De cum-va însă cutare are ce-va maĭ mult în chip, nu te întrista, fiind-că şi durerea luĭ e maĭ mare. De-la cel ce a primit cinci talanţi, cinci i s-a cerut, eară cel ce a luat doĭ, numaĭ doĭ a înapoiat, şi totuşĭ nimic nu a avut maĭ puţin de cât cela-l-alt. Pentru aceasta şi aicĭ apostolul încurajază pe auditoriŭ tot cu acelaşĭ reson. „Spre săvârşirea sânţilor, ḑice, spre lucrul slujbeĭ, spre zidirea trupuluĭ luĭ Christos“ (Vers. 12). De aceia şi ḑicea el: „Amar

mie este, de nu voiŭ bine-vesti“! (I Corinth. 9, 16). El luase darul apostolieĭ, şi de aceasta amar luĭ, pentru că l-a primit; dară tu aĭ fost scutit de această primejdie. „Dupre măsura“. Ce înseamnă óre această vorbă dupre măsura? Adecă, nu am primit charul pentru vrednicia nóstră, căcĭ atuncĭ nimenĭ nu ar fi primit nimic, ci toţĭ am primit din dar. Pentru ce însă unul are maĭ mult, eară altul maĭ puţin? «Aceasta nu e nimic, ḑice, faptul e indeferent, pentru că fie-care contribuie la clădire». Maĭ arată prin aceasta şi un alt fapt, că dacă unul a primit maĭ mult şi altul maĭ puţin, apoĭ aceasta nu a resultat din propria nóstră vrednicie, ci din alte cuvinte pe care el singur le-a măsurat, dupre cum şi aiurea ḑice: „Eară acum a pus Dumneḑeŭ mădulările, pre unul fieştecare dintrînsele în trup, precum a voit“ (Ibid. 12, 18), şi nu spune cuvêntul de ce aşa, pentru ca să nu slăbiască cugetele auditorilor.

„Pentru aceia ḑice, suindu-se la înălţime robit-a robime, şi a dat daruri ómenilor“ (Vers. 8), adecă, de ce cugeţi lucruri marĭ? tot ceia ce s-a făcut e a luĭ Dumneḑeŭ. Profetul ḑice în psalm: „A luat daruri de la ómenĭ“ (Ps. 68, 18), eară apostolul ḑice a dat daruri ómenilor, ceia ce e tot una. „Eară aceia ce ḑice că s-a suit, ce este? fără numaĭ că s-a şi pogorît ântêiŭ la cele maĭ de jos laturĭ ale pământuluĭ. Cel ce s-a pogorît, acela este care s-a şi suit maĭ presus de tóte ceriurile, ca să umple tóte“ (Vers. 9. 10). Acestea auḑindu-le să nu-ţĭ închipuĭ vre-o strămutare saŭ vre-o trecere de la un loc la altul. Ceia ce apostolul face şi în epistola cătră Filipenĭ, tot aceia şi aicĭ. Precum acolo, vorbind de smerenie, represintă pe Christos ca derivat (παράγει τὸν Χριστόν), tot aşa şi aicĭ, fiind-că ḑice că s'a pogorît până la laturile cele maĭ de jos ale pământuluĭ. Dacă nu ar fi fost aşa, atuncĭ e de prisos acest cuvênt, pe care'l spune în alt loc: „Ascultătoriŭ făcêndu-se până la mórte“ (Filip. 2, 8). De la faptul că s-a suit, face alusiune la pogorîrea luĭ. Prin laturile cele maĭ de jos ale pământuluĭ el numeşce mórtea, ḑicere luată din expresia ómenilor, după cum ḑicea şi Iacob: „Veţĭ pogorî bătrâneţele mele cu întristare în iad“ (Facer.

44, 29), și earăși în psalmul 142, 7: „Și mĕ voiŭ asemĕna cu ceĭ ce se pogóră în grópă“, adecă cu ceĭ morțĭ. „Robit-a robime“. Dară despre ce óre tratează acest pasaj? Și despre ce robire vorbește? Despre robirea diavolului. A luat rob pe tiran, voiŭ să dic pe diavol, pe mórte, blestemul și pĕcatul. Aĭ vĕdut armele și prada din resboiŭ, ce le-a luat cu sine? „Eară aceia ce dice că s'a suit ce este? fără numaĭ că s-a și pogorît“. Acest pasaj se adresează discipulilor luĭ Pavel al Samosatelor. „Cel ce s-a pogorît, acela este care s-a și suit maĭ presus de tóte ceriurile, ca să umple tóte“. S-a pogorît, dice, la marginile cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ, după care nu maĭ sunt altele, și s-a ridicat maĭ presus de tóte ceriurile, după care nu maĭ este alt-ceva maĭ presus de stăpânirea și activitatea luĭ, căcĭ dóră și de demult tóte le-a fost umplut. „Și acela a dat pe unia Apostolĭ, pe alțiĭ Prorocĭ, pe alțiĭ Evangheliștĭ, eară pe alțiĭ Păstorĭ și Invățătorĭ, spre săvêrșirea sânților, spre lucrul slujbeĭ, spre zidirea trupuluĭ luĭ Christos“ (Vers. 11. 12). Ceia ce dice în alt loc: „Pentru care și Dumnedĕŭ l-a prea înălțat pre el“ (Filip. 2, 9), aceasta o dice și aicĭ: „Cel ce s-a pogorît, acela este care s-a și suit“. Nimic nu l-a vătămat pentru că s-a pogorît până la marginele cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ, și nicĭ că l-a împedecat de a se ridica maĭ presus de ceriurĭ. Așa că, cu cât cine-va se smerește, pe atâta se înalță maĭ mult. Intocmaĭ dupre cum se petrece cu apa: cu cât ar apăsa-o cine-va în jos, cu atât maĭ mult ea se ridică la înălțime. Tot așa e și cu umilința. Când se vorbește de suirile luĭ Dumnedĕu, maĭ'nteiŭ e necesar de a ne închipui pogorîrea luĭ, pe când pentru om nu este așa. Tot-odată prin aceste cuvinte apostolul maĭ arată și purtarea de grijă a luĭ, cum și înțelepciunea, pentru că el, care a făcut atâtea și nu s-a lasat până ce nu s-a pogorît pentru noĭ până la marginele cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ, nu ar fi făcut împărțirea charurilor fără nicĭ un scop. In alt loc dice că acest act l-a făcut Duchul sânt, căcĭ dice: „In care v-a pus pre voĭ Duchul sânt episcopĭ, spre a păstori biserica Domnuluĭ“ (Fapt. 20, 28), în alt loc Fiul, în alt loc Dumnedĕu, „Și pre unĭĭ a pus Dumnedĕu în biserică, ânteiŭ pre

Apostolĭ, al doilea pre Prorocĭ“ (I Corinth. 12, 28). In aceiași epistolă către Corinthenĭ (Ibid. 3, 6. 8) dice: «Eŭ am sădit, Apollo a udat, eară Dumnedĕu a făcut creșcerea“, și earăși: „Cel ce sădește și cel ce udă una sunt, și fie-care va lua plata sa dupre osteneala sa“. Ast-feliŭ și aicĭ. Căcĭ ce este, dacă aĭ contribuit cu maĭ puțin? Atâta aĭ luat. „Maĭ'nteiŭ pre Apostolĭ“, căcĭ acestia aveaŭ tote charurile. „Al doilea pre Prorocĭ“. Eraŭ óre carĭ profeți, nu dintre apostolĭ, precum Agab. «Al treilea pe Evangheliștĭ“, nu aceĭ carĭĭ umblaŭ peste tot locul, ci numaĭ carĭĭ bine-vestiaŭ, precum Prischila și Achila. „Pre păstorĭ și învățătorĭ“, adecă pe aceĭ încredințațĭ națiuneĭ întregĭ. Dară ce? Óre păstorĭĭ și dascalĭĭ eraŭ inferiorĭ celor dintêĭ? De sigur că ceĭ ce staŭ pe loc și se ocupă numaĭ de afacerile unuĭ anumit popor, precum Timotheiŭ și Tit, eraŭ maĭ inferiorĭ celor-l-altĭ, carĭĭ cutrieraŭ și evanghelizaŭ pretutindenea. De ait-feliŭ nu e posibil de aicĭ de a conclude la vre-o dependență a unora și preferare a altora, ci aceasta se póte vedea din altă epistolă. „Acela a dat“, dice, și decĭ să nu contradicĭ de loc. Când dice „pe evangheliștĭ“, póte că înțelege și pe ceĭ ce aŭ scris evangheliile.

„Spre săvêrșirea sânților, spre lucrul slujbeĭ, spre zidirea trupuluĭ luĭ Christos“. Aĭ vĕdut care e rolul fie-căruia? Fie-care zidește, fie-care săvêrșește, fie-care servește. „Până ce vom ajunge toțĭ la unirea credințeĭ și a cunoșcințeĭ fiuluĭ luĭ Dumnedĕu, întru bărbat desăvêrșit, și la măsura vîrsteĭ plinireĭ luĭ Christos“ (Vers. 13). Numește vîrstă aicĭ cunoșcința desăvêrșită, pentru că precum bărbatul e statornic, eară la copiĭ mintea se învêrtește încŏce și încolo, tot așa e și cu credincioșiĭ. „La unirea credințeĭ“, dice, adecă, până ce vom dovedi că avem o singură credință. Aceasta e unirea credințeĭ, când toțĭ suntem una, când toțĭ vom cunósce cu exactitate legătura ce ne unește; până atunci însĕ trebuie a lucra fie-care. Decĭ dacă pentru aceasta aĭ primit charul, ca pe altiĭ să zidescĭ, vedĭ ca nu cum-va să te destrugĭ însu-ți invidiind pe altul. Dumnedĕu te-a cinstit, și te-a pus ca să desăvêrșescĭ pe un altul, pentru că și apostolul pentru aceasta a fost dat, și profetul ca

să profetiseze și să convingă, și evanghelistul ca să evangheliseze, pentru aceasta a dat și pe păstoriŭ și dascal; tuturor în fine li s-a încredințat același lucru. Să nu'mĭ spuĭ de deosebirea charurilor, căcĭ cu toțiĭ aveaŭ același lucru de îndeplinit. Când cu toțiĭ credem deopotrivă, numaĭ atunci este unire. Cum că aceasta înțelege apostolul când ni spune despre bărbat desăvêrșit, este maĭ presus de orĭ-ce îndoială. Și cu tóte acestea tot el în alt loc ne numesce nevîrstnicĭ chiar și când suntem desăvêrșițĭ; însĕ atunci el are în vedere alt-ceva. Acolo el ne-a numit nevîrstnicĭ în raport cu cunoscința viitóre, căcĭ dicênd că „din parte cunóscem“ (I Corinth. 13, 9) adaoge și cunoscință enigmatică ce o avem în present, și altele de acest feliŭ; pe când aicĭ el a vorbit cu privire la alt-ceva, adecă la ușurința de a cădea din credință, dupre cum dice și aiurea: „Eară acelor desăvêrșițĭ este hrana cea vîrtósă“ (Ebr. 5, 14). Vedĭ cum și acolo îĭ numesce desăvêrșițĭ? Privesce acum, cum îĭ numesce aicĭ desăvêrșițĭ prin cele ce urmeadă: „Ca să nu maĭ fim pruncĭ“ (Vers. 14). «Aceasta, dice, este măsura, pe care nu de mult o am primit, ca să o stăpânim cu tóta sîrguința, puterea și convingerea». „Ca să nu maĭ fim“. Acest cuvênt arată că maĭ'nainte suferiam de acest neajuns. Se pune și pe el în rândul celor-l-alțĭ, însĕ continuând cu scrierea el corectează aceasta. «De aceia, dice, aŭ fost orânduițĭ atâția meșterĭ, pentru ca clădirea să nu se mișce, să nu se clatine într'o parte saŭ alta, pentru ca petrele să fie bine înțepenite». Pentru că în definitiv de petre depinde de a nu se învălui zidirea, de a nu se purta în tot locul și de a nu se clătina. „Ca să nu maĭ fim, dice, pruncĭ, învăluindu-ne și purtându-ne de tot vêntul învățătureĭ, întru amăgirea ómenilor, întru vicleșug, spre meșteșugirea înșelăciuneĭ“. „Purtându-ne de tot vêntul“. Tratează chestiunea și o desvoltă în mod alegoric, arătând spiritelor îndoelnice în ce feliŭ de primejdie se găsesc. „De tot vêntul învățătureĭ, întru amăgirea ómenilor, întru vicleșug, spre meșteșugirea înșelăciuneĭ“. Amăgitorĭ se numesc acei carĭ exercită meseria de jucătorĭ la noroc. De feliul acesta sunt și șarlatanĭĭ în vorbă, fiind-că prind în cursele lor pe ceĭ maĭ ușorĭ, și ca și ceĭ dinteĭ schimbă și îĭ și prefac totul. Aicĭ apoĭ s-a atins și de viața nóstră morală. „Ci ade-

vĕrațĭ fiind întru dragoste, să creșcem întru el tóte, care este capul Christos, din care tot trupul potrivit alcăltuindu-se și încheindu-se prin tótă pipăirea dăreĭ, dupre lucrare întru măsura fie-căruĭ mădulariŭ, face creșcerea trupuluĭ spre zidirea sa singur întru dragoste“ (Vers. 15. 16). Fórte întunecat și neclar a explicat lucrul, voind a le spune pe tóte la un loc. Ceia ce dice, așa și este. Că precum duchul pogorîndu-se din crier prin nervĭ nu dă sensațiunea cum s-ar întâmpla fie-căruĭ membru, ci fie-căruia după analogie, adecă celuĭ ce póte primi maĭ mult îĭ dă maĭ mult, celuĭ maĭ puțin'ĭ dă earăși maĭ puțin,—căcĭ duchul este rădăcina,—tot așa și Christos. Pronia luĭ și acordarea de charurĭ însușirilor acelor spirite ce depind de dênsul, se face dupre analogie fie-căreĭ însușirĭ în parte, spre creșcere, dupre măsura șciută de el. Dară ce înseamnă „Prin pipăirea dăreĭ“? Adecă prin simț. Pentru că acel duch care de la cap purcede și dă putere membrilor, o face aceasta atingênd pe fie-care membru în parte; saŭ cum ar dice cineva, că creșcerea se face după analogia cu care membrele corpuluĭ primesc puterea acordată lor; saŭ alt-feliŭ: că fie-care membru dupre măsura putereĭ sale, prin analogie, primind puterea acordată, creșce în raport cu ce i s-a acordat; saŭ și altminterea: că duchul revărsându-se de sus cu îmbelșugare, și atingêndu-se de tóte membrele, și acordându-li ceia ce fie-care póte primi, face ca corpul să crească. Din ce causă óre a adaos „întru dragoste“? «Nu e posibil alt-feliŭ, dice, de a se pogorî acel duch dacă nu este dragoste.» Tóte acestea sunt dise pentru umilință. Și ce este, dacă cutare a luat maĭ mult? căcĭ și el a luat același duch, trimis de același cap, și care duch lucrează deopotrivă, și stimulează deopotrivă pe toțĭ. „Potrivit alcăltuindu-se și încheindu-se“, adecă bucurându-se de multă îngrijire. Decĭ corpul trebuie a fi compus nu cum s-ar întâmpla, ci cu multă artă, căcĭ dacă unul din mădulărĭ nu e la locul sĕŭ, întregul corp sufere. Astfeliŭ decĭ, nu numaĭ că trebuie de a te uni cu corpul întreg, ci încă de a-țĭ ocupa locul tĕŭ, căcĭ de veĭ trece în alt loc, nu te-aĭ unit, și nicĭ duchul nu te primesce. Dară nu vedĭ ce se petrece cu schimbarea óselor întâmplată în anumite împrejurărĭ, când unul din ele trecênd din locul seŭ ocupă alt loc? Nu vedĭ, dic, cum prin aceasta corpul întreg

se vatămă, și de multe-ori pricinuiesce chiar mórte, eară câte-odată bolnavul găsesce că acel os e nevrednic de a-l mai avea cu sine? De aceia mulți cred că e mai nimerit de a tăia asemenea óse și a lăsa locul lor gol. Așa dară peste tot locul aviditatea e un mare rĕŭ. Tot așa se întâmplă și cu elementele naturei; când unul din ele își iese din simetria lui, totul se vatămă. Aceasta e ceia ce dice prin cuvintele: „potrivit alcăltuindu-se și încheindu-se“, adecă că fie-care să stea în locul sĕŭ, și să nu treacă în alt loc, care nicĭ nu i se cuvine póte. Pricepe, deci, câtă tărie aŭ cuvintele spuse de apostol. Tu compuĭ membrele corpului, eară el acordă darurile de sus. Dupre cum în corp sunt organe accesibile de ast-feliŭ de daruri, tot ast-feliŭ și cu duchul, carele este rădăcina cea de sus a tuturor, precum: inima este accesibilă duchului, maiul accesibil sângelui, splina veninului, și cele-l-alte altora. Tóte acestea își aŭ causa în crier. Deci Dumnedeŭ a făcut pe om ast-feliŭ, pentru că cinstindu-l mult și ne-voind a se departa de el, și-aŭ reservat el causa, eară omul a devenit conlucrătoriŭ cu Dumnedeŭ, în care scop pe unul l-a pus în acest serviciŭ, pe altul în cela-l-alt. De exemplu apostolul este vîna cea mai principală a corpului, care primesce de la corp totul; așa că, dupre cum prin vine și arterii circulă sângele, care e viața animalului, ast-feliŭ e și cu apostolul, prin al căruia cuvênt face de a se împrăștia la toți viața vecinică. Profetul prorocesce cele viitóre, ast-feliŭ că și el același lucru îl face. Tu deci compuĭ membrele corpului, dară el li acordă viața. „Spre săvêrșirea sânților, spre lucrul slujbeĭ“. Dragostea rezidesce, și face a se lipi între ele membrele, a se împuternici și a se combina împreună.

*) Deci dacă voim de a ne bucura de duchul, carele vine de la cap, apoĭ unii pe alții să ne ajutăm și să ne îngăduim. Două sunt devidérile din corpul bisericesc: una când ne rĕcim cu dragostea unul către altul, eară a doua când îndrăznim de a săvêrși în acel corp fapte nevrednice. In amândouĕ casurile ne desbinăm înși-ne de totalitatea credincioșilor. Dară dacă cei carii aŭ fost orânduiți de a zidi pe alții, din capul locului îi nu numai că nu aŭ zidit, ci chiar aŭ desbinat, óre ce vor suferi? Nimic nu este ca-

*) Partea morală. Contra schismaticilor, carii s-aŭ desmembrat din credința bisericeĭ, și carii săvêrșesc fapte nelegale și neregulate (Véron).

re să desbine biserica mai mult, ca iubirea de stăpânire; dară în același timp nimic nu póte irita pe Dumnedeŭ mai mult, ca aceia de a împărți biserica. Chiar de ar săvêrși mii de bunuri, totuși cei ce taie corpul bisericeĭ voi fi nu mai puțin respundetori ca și cei ce aŭ crucificat corpul lui; căci faptul acela a fost cel puțin spre folosul omenirei întregi, de și nu a fost săvêrșit cu o astfeliŭ de intențiune; pe când ceia ce fac schismaticii, nu numai că nu aduce nicĭ un folos, ci încă din contra multă vătămare. Acestea nu le am dis numai cu privire la stăpânitori, ci și cu privire la cei stăpâniți. Un barbat óre-care sânt*) a spus ce-va care s-ar părea că e îndrăsnet, dară cu tóte acestea a spus. Și ce a spus? «Nicĭ sângele martirului nu va putea șterge pĕcatul acesta», dice. Ia spune-mi, în ce scop mărturisești? Nu óre pentru slava lui Christos? Deci tu care ți-ai predat sufletul pentru Christos, cum de jefuiești acea biserică pentru care Christos și-a predat sufletul sĕŭ? Ascultă ce dice Pavel: „Nu sunt vrednic a mĕ chema apostol pentru că am gonit biserica lui Dumnedeŭ.“ (I Corinth, 15, 9). Vătămarea aceasta nu este mai mică, de cât acea adusă de dușmanii bisericeĭ, ci încă cu mult mai mare, pentru că cea dinteĭ o face și mai strălucită, pe când cea de a doua o necinstesce în ochiĭ dușmanilor eĭ, când vĕd că este atacată chiar de proprii seĭ fiĭ. Un ast-feliŭ de fapt îi îl cred ca o dovadă mare de înșelăciune, când vĕd că tocmai acei născuți și crescuți în biserică, și carii aŭ fost inițiați cu exactitate în tainele eĭ, tocmai aceia, dic, schimbându-se fără de veste se pun în rândurile dușmanilor eĭ. Acestea fie dise către acei ce se arată indeferenți față de cei ce se desbină de biserică; pentru că dacă schismaticii aŭ póte chiar dogme contrare, apoĭ tocmai pentru aceasta nu trebuie a se amesteca cu dênșii; dară dacă póte cugetă ca și noi, dară îi totuși s-aŭ desbinat, cu atât mai mult încă nu trebuie a se amesteca cu ii. Și din ce causă s-aŭ desbinat? Pentru resonul că sufer de bóla iubirei de stăpânire. Nu știți ce aŭ pătimit cei de pe lângă Core, Dathan și Abiron? Óre numai acestia singuri s-aŭ prăpădit, sau și cei împreună cu dênșii? Ce spui? «Aceiași credință aŭ și aceia, dic, și ii sunt ortodoxi.» Dară atunci de ce nu sunt împreună cu noi? „Un domn, o credință, un botez“, dice Pavel.

*) Sf. Ciprian al Antiochieĭ, în scrierea sa: „De unitate ecclesiae“. Trad.

Dacă ale lor sunt bune, ale nóstre de sigur că sunt rele; dară când ale nóstre sunt bune, nu mai încape îndoială că ale lor sunt rele. „Prunci, dice, învăluindu-ne și purtându-ne de tot vêntul învățăturei". E deajuns óre a crede aceasta, spune-mi, că îl dic că sunt ortodoxi? Dară atunci cum de aŭ înmormântat și aŭ desființat cele atingétóre de chirotonie? Care e folosul celor-l-alte, dacă aceasta nu este transmisă în regulă? De aceia trebuie a ne lupta pentru această abatere ca și pentru credință. Pentru că dacă e permis fie-căruia de a umplea mâna luĭ, dupre cum s-a petrecut în vechime (III. Impărați 13, 33), și a deveni preoți, apoĭ atunci toți să treacă pe aicĭ; în zadar s-a mai zidit acest jertfelnic, în zadar mai e plinătatea bisericeĭ, în zadar numĕrul preoților; atunci pe tóte să le desființăm, pe tóte să le anulăm. «Să nu fie una ca aceasta» dici tu. Voĭ faceți aceasta, și dicețĭ «să nu fie»? Și cum de dicĭ «să nu fie», pe când faptele se petrec așa? Eŭ vĕ vorbesc și mĕ mărturisesc, nu dóră gândindu-mĕ la interesul meŭ, ci la mântuirea vóstre. Dacă cine-va se va arăta nepăsătoriŭ, el va vedea. Dacă pe altul nu-l interesază asemenea fapte, pe mine însĕ mĕ interesază. „Eŭ am sădit, dice, Apollo a udat, însĕ Dumnedeŭ a făcut creșcerea" (I. Corinth. 3, 6). Cum vom putea răbda rîsul Elinilor? Căcĭ dacă iĭ ne acusă pentru eresurĭ, dară încă pentru acestea ce nu vor dice? «Dacă sunt aceleași dogme, aceleași misterii, de ce atunci un alt stăpân sare pe deasupra în altă biserică? la priviți, dic iĭ, cum în biserica chreștinilor tóte sunt pline de iubirea de slava deșartă. Dară încă iubirea lor de stăpânire, și amăgirea? Luați-li mulțimea (glótele), dic iĭ, și nimic nu mai rĕmâne. Taie-li bóla din rădăcină, adecă coruperea glótelor, și totul se va stînge». Voiți să vĕ spun și ce vorbesc iĭ despre cetatea nóstre? și cum ne defaimă cu ușurință? «E permis, dic iĭ, fie-căruia de a vedea, că dacă ar voi, ar putea dobândi în partea sa pe mulțĭ dintre ceĭ convinși și atrași în chreștinism, și nu s-ar mira de loc de aceasta». Vaĭ, câtă batjocură, și câtă rușine! Dară apoĭ și un alt ridilic, și o altă batjocură. Dacă óre-care dintre noĭ chreștiniĭ ar fi prins în fapte uricióse, și ar urma a fi certat cu vre-o pedeapsă, din tote părțile e mare teamă și mare spaimă ca nu cum-va acela să fugă din chreștinism și să se dea de partea păgânilor. Fugă de o mie de orĭ unul ca acesta, și fie cu aceia. Nu dic de cel ce ar fi greșit, ci chiar de

ar fi cine-va nepĕcătos și nu ar fi greșit cu nimic, dară dacă voiesce a fugi din chreștinism, fugă. De sigur că mĕ dóre, mĕ bat cu pumniĭ în pept, îl jelesc și'mĭ arde inima, ca unul ce am fost lipsit de un membru al meŭ; de cât că nu mĕ dóre într'atâta, în cât să fiŭ forsat de această teamă, de a nu'mĭ face datoriile ce mĕ privesc. Acestea vi le-am spus, iubiților, nu ca cum așĭ fi stăpân pe credința vóstră, saŭ că în mod despotic vĕ poruncim aceasta, pentru că noĭ am fost prochirisiți pentru învățătura cuvêntuluĭ, și nicĭ de cum pentru stăpânire saŭ pentru vre-o autoritate óre-care; noĭ avem rolul sfetnicilor, cariĭ sfătuiesc și îndeamnă. Cel ce sfătuiesce spune ideile luĭ, și nu forsază pe auditoriŭ, ci lasă pe fie-care a fi stăpân ca să'și aleagă ceia ce-i place din cele spuse, și numaĭ atunci este respundĕtoriŭ, când nu va spune cele cuvenite. Pentru aceia și noĭ spunem și vĕ vorbim acestea, pentru ca să nu vĕ fie vóuĕ permis a dice în acea di înfricoșată: «dară nimenĭ nu ne-a spus, nimenĭ nu ne-a oprit, nu am șciut și nicĭ că am credut că acesta e pĕcat». Pentru aceasta vĕ grăiesc și mĕ mărturisesc, că a desmembra biserica luĭ Christos, nu este maĭ mic rĕŭ, ca a cădea în eres. Căcĭ spune-mĭ, dacă cine-va ar fi din întâmplare vicerege, eară venind regele adevĕrat el nu s-ar alipi de dênsul și nicĭ nu i-ar da supunere și ascultarea cuvenită, ba încă i-ar și lua porfira regală și ar rupe-o în multe bucățĭ, apoĭ óre va fi el pedepsit maĭ puțin de cât ceĭ-l-alțĭ contrariĭ și dușmaniĭ aĭ regelui? Dară ce? Dacă odată cu aceasta ar apuca încă de gât pe rege și l-ar sugruma, eară corpul luĭ bucățică cu bucățică l-ar desmembra, apoĭ óre cam ce pedeapsă după dreptate va lua el? Dară dacă cel ce face așa unuĭ rege pământesc șĭ-ar lua cea maĭ mare dintre tóte pedepsile, apoĭ cel ce sugrumă pe Christos șĭ'ĭ desmembrează corpul luĭ, de ce gheenă nu va fi óre vrednic? Póte că vĕ închipuiți că de aceasta cu care' amenințĭ? Eŭ nu cred aceasta, ci va fi demn de o altă gheenă cu mult maĭ grozavă. Ia spuneți'mĭ voĭ femeilor care sunteți de față,—pentru că acest defect e maĭ mult al femeilor,—și celor ce lipsesc povestiți-li exemplul și înfricoșați-le. Dacă póte uniĭ își închipuiesc că prin acest fapt noĭ ne vom supăra, saŭ vom căuta să ne apărăm, apoĭ să scie bine că în zadar cugetă ast-teliŭ. Dacă póte voescĭ ca să'țĭ rĕsbunĭ pe mine, apoĭ eŭ singur îți daŭ mijlocul prin care veĭ putea, fără vre-o vătămare, a-țĭ rĕsbuna. Așa dară pălmuiesce-mĕ, scuipă-mĕ în față, bate-mĕ. A! póte te înfricoșezĭ audind acestea? Când eŭ îți dic: pălmuiesce-mĕ, te înfricoșezĭ,

eară pe stăpânul il sugrumi, și nu te înfricoșezi? Membrele corpului stăpânului le rupi în bucăți, și nu tremuri? Biserica este casa părintască, un corp și un duch. Voești ați resbuna pe mine? Stăi numai până la mine. De ce în locul meu îți resbuni pe Christos? Mai mult încă; de ce lovești cu piciorul împotriva boldurilor? Nici într'un cas nu e bine de ați resbuna, eară a insulta pe cine-va, pe când un altul nedreptățesce, e cu mult mai grozav. Ai fost nedreptățită de noi? Apoi de ce te înfuriezi pe cel ce nu te-a nedreptățit? Dară aceasta e cea mai de pe urmă nebunie. Nu că dóră în mod ironic vĕ vorbesc acestea, și nu cum s-ar întâmpla, ci sunt resultate din starea sufletească în care mĕ găsesc. Așĭ voi ca fie-care dintre ceĭ supărați împreună cu voi,—de și prin această supărare se vatămă pe dênșii, când pleacă în altă parte,—așĭ voi, dic, ca fie-care din acestia să mĕ bată peste obraz, saŭ desbrăcându-mĕ până la piele să mĕ bată cu biciul, fie că m-ar acusa pe dreptul, fie pe ne-dreptul, și în definitiv să'șĭ arunce urgia lui asupra nóstră, de cât să cuteze a face de acestea, pe care le face acum. Dacă s-ar face aceasta, nu ar fi vr-un lucru mare, fiind-că la urmă s-ar putea dice că a fost bătut și necinstit un om de nimic și nevrednic de vre-o atențiune. De alt-feliŭ chiar eŭ cel nedreptățit și insultat așĭ ruga pe Dumnedeŭ ca să vĕ ierte pĕcatul, și aceasta nu o dic că să se creadă că eŭ am atâta trecere, ci fiind-că cel nedreptățit când se rógă pentru cel ce l-a nedreptățit, câștigă mult curaj. „De va pĕcătui om asupra omului, se vor ruga pentru dênsul“ dice. (I Imparați 2, 25). Dară dacă nu așĭ putea eŭ, așĭ ruga pe alțĭ sânti și ar face aceasta. Acum însĕ pe cine să rugăm, dacă Dumnedeŭ este insultat de noi? Privesce câtă anomalie. Dintre ceĭ ce participă la servicii în această biserică, unia nu vin de loc, saŭ odată în an, și chiar atunci vin de formă numai și fără nici un folos, fiind-că în tot timpul cât staŭ aici conversază și glumesc pentru tótă ninnica; alțiĭ însĕ de și se par a fi serioși, dară tocmai aceștia sunt carĭ aduc această nenorocire asupra bisericeĭ. Dacă însĕ vĕ arătați serioși și vĕ dați atâta silință pentru ast-feliŭ de lucruri, apoi e cu mult mai bine ca și voi să vĕ puneți în rândul celor lenești de biserică, căci póte atunci nici aceia n-ar mai fi neglijenți și nici voi n-ați mai fi ca acum. Nu vorbesc lucrurile acestea la adresa vóstră celor presenți, ci pentru aceĭ carĭ aŭ dezertat din staul. Faptul acesta este un adevĕrat adulter. Dacă póte nu primescĭ ca să audĭ aceste

cuvinte de la dênșiĭ, de sigur că nici din partea nóstră. Dintre două fapte contrare, de sigur că unul trebuie a fi nelegal. Acum dacă voi o bănuițĭ aceasta asupra nóstră, noi suntem gata a părăsi puterea ori-când veți voi, numai biserica să fie una; dară dacă noi suntem în legalitate, apoi convingeți pe ceĭ ce ilegal s-aŭ ridicat pe tron, că să se depună singuri. Acestea le-am spus nu ca cum așĭ ordona, ci păzindu-vĕ și asigurându-vĕ pe voi de tótă primejdia. Deci fiind-că fie-care dintre voi este în vîrstă, și va da samă pentru cele făcute de el, vĕ rog a nu arunca totul asupra nóstră, și a vĕ crede nerespundĕtori, ca nu cum-va înșelându-vĕ să vĕ vătămați fără nici un folos. Avem a da cuvênt pentru sufletele vóstre, însĕ numai atunci când vom lipsi de la datoria nóstră, când nu vom ruga, când nu vom sfătui și când nu vom protesta contra celor făcute de voi. Dară după tóte acestea dați-mi voe și mie a dice: „Curat sunt eŭ de sângele tuturor“ (Fapt. 20, 26) și: „Sufletul meŭ mântui-l-va Dumnedeŭ“ (Iezech. 3, 19). Spuneți tot ceia-ce voiți; arătați causa adevĕrată pentru care ați dezertat din staul, și eŭ mĕ voi apăra. Dară nu aveți ce spune. De aceia vĕ rog și pe voi de a sta cu bărbăție în staul, și pe ceĭ ce aŭ dezertat să se re'ntórcă înapoi, pentru ca ast-feliŭ într'un cuget să înălțăm mulțămire lui Dumnedeŭ, căruia se cuvine slava în vecĭi vecilor. Amin.

OMILIA XII.

„Drept aceia aceasta dic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu mai umblați voi, precum și celе-l-alte neamurĭ umblă, întru deșertăciunea minteĭ lor, întunecați fiind la minte“ (Cap. 4, 17).

Dascalul nu trebuie numai ca să sfătuiască și să învețe, să formeze și să îndrepteze spiritele discipulilor, ci să fie în același timp temĕtoriŭ de Dumnedeŭ și lui să se predee. Fiind-că cele vorbite de omeni, ca vorbite de niște egali, nu sunt suficiente de a ne atinge spiritele, de aceia e necesar de a ne încredința voeĭ Domnului și a ne preda lui. Tocmai așa face și Pavel. Discutând până acum despre umilință, și despre aceia că nu trebuie a ne ridica

unii asupra altora, ascultă acum ce spune: „Aceasta ḑic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu mai umblați voi precum și cele-l-alte neamuri umblă“, și nu ḑice de loc: ca să nu mai umblați precum umblați acum, căci atunci cuvêntul ar fi fost mai înțepătoriu, ci plecând de la exemplul altora el a arătat același lucru. Chiar și Thesalonicenilor li spune același lucru, scriindu-li: „Nu întru patimă de pofta, ca și cele-l-alte neamuri“ (I Thesal. 4, 5). «Voi, ḑice, v-ați despărțit de credințile lor, de cât să sciți că totul s-a făcut de Dumnedeŭ. Eŭ nu cer de la voi de cât cele ce vĕ privesc, adecă ca viața și purtarea vóstră să fie dupre Dumnedeŭ. Aceasta vĕ aparține vóuĕ. Invoc de mărtur la cele ḑise de mine pe Domnul, că eŭ nu v-am înjosit prin aceasta, ci v-am spus cum trebuiĕ să umblați.» „Intru deșertăciunea minței lor“, adecă a se îndeletnici cu lucruri zădarnice și deșarte. Și care pot fi acele lucruri deșarte, dacă nu tóte cele presente? despre care și ḑice Eclesiastul: «Deșertăciunea deșertăciunilor, tóte sunt deșertăciuni“ (Eccles. 1, 2). Dară póte va ḑice cine-va: «Dacă sunt deșerte și deșertăciuni, pentru ce s-aŭ fost făcut? Earĕ dacă tóte acestea sunt lucrurile lui Dumnedeŭ, cum de sunt deșerte»? In adevĕr că multă vorbă se face asupra acestei chestiuni. Dară ascultă, iubitule: nu lucrurile lui Dumnedeŭ le-a numit el deșertăciuni, să nu fie una ca aceasta. Nicĭ ceriul nu este deșertăciune, și nicĭ pământul; nicĭ sórele, nicĭ luna, nicĭ stelele, nicĭ corpul nostru, căcĭ tóte acestea după ḑicerea sântei scripturi sunt bune fórte (Facere 1, 31), insĕ ce este deșertăciune? Să ascultăm pe Eclesiast în explicarea acestor cuvinte: „Saditu'mi-am vii, ḑice, adunat-am pe lângă mine cântăreți și cântărețe, făcut-am lacuri de ape, ca să ud dumbrava, avut-am cirezi și turme multe, adunatu'mi-am aur și argint, și am vĕḑut că tóte sunt deșertăciuni. Deșertăciunea deșertăciunilor tóte sunt deșertăciuni“ (Ecl. 2, 4. și urm). Ascultă acum și pe Profetul David: „strînge comori și nu scie cui le adună pre ele“ (Ps. 38, 10). După tóte acestea e cert, că deșertăciuuea deșertăciunilor este aurul cel mult ce se varsă, zidirile acele strălucite, acele turme de robi care merg în târg după stăpân, mândria și slava deșartă, cugetele cele ușóre și famfaronadele. Tóte acestea sunt

deșertăciuni, pentru că nu de Dumnedeŭ sunt făcute, ci de noi. Și de ce óre sunt deșertăciuni? De aceia că nu aŭ mai nicĭ-odată vre-un sfârșit bun. Banii, de exemplu, sunt deșertăciune, când sunt cheltuiți în desmerdări, când însĕ se împrăștie la săraci, atunci nu sunt deșertăciune. Când tu-i cheltuiești în îmbuibări și desfrânări, iată care e sfârșitul: îngrășarea corpului, rigâiturile stomachului, secrețiuni multe, îngreuiarea capului, muiarea cărnei, căldura grozavă și în fine o slăbănogire totală. După cum cel care tórnă apă într'un vas spart muncește în zadar, tot așa și cel ce trăiește în îmbuibări, tórnă în pântecele lui ca într'un vas spart. Deșertăciune deci se numește tot aceia ce se speră a fi ce-va, pe când în realitate nu este nimic, ceia ce se numește și deșert, saŭ speranțe deșearte. Deasemenea și tot ce este zădarnic și fără vre-un scop se numește deșert, adecă că nu e bun la nimic. Să vedem acum dacă cele omenești nu sunt de feliul acestora. „Să mâncăm și să bem căcĭ mâine murim“ (I Corinth. 15, 32). Care e sfârșitul, spune'mi? Destrugerea complectă. Ne îmbrăcăm și ne înfășurăm în haine scumpe, dară care e sfârșitul? Nimic. Iată acum și de ale Elinilor: aŭ filosofat, dară în zădar; aŭ arătat o viață aspră, însĕ fără folos, căcĭ nu aveaŭ în vedere un resultat folositoriu, ci slava deșartă și onoruri din partea celor mulți. Dară slava din partea celor mulți ce este? Nimic, căcĭ dacă aceĭ cari acordă onorurile pier, cu atât mai mult încă slava și onorurile ce ĭi le acordă. Cel ce acordă altuia onóre, trebuie ca mai'ntêiŭ să și-o acorde lui însuși; dară dacă el nu și-o acordă sie-și, cum va putea să o acorde altuia? Acum însĕ noi căutăm onoruri până și din partea celor mai necinstiți și mai de disprețuit. Dară ce feliŭ de onoruri sunt acestea?

Aĭ vĕḑut că tóte sunt deșertăciunea deșertăciunilor? De aceia și ḑice apostolul: „Intru deșertăciunea minței lor“. Dară óre religiunea lor nu e de acést feliŭ? Nu e lemne și petre? Dumnedeŭ a făcut ca în locul luminărei din sfeșnic să ni se arate sórele. Dară cine óre se închină luminărei din sfeșnic? Sórele dă lumina; dară când el nu póte din vre-o causă óre-care, atunci luminarea din sfeșnic ni dă lumina. De ce deci nu te închinĭ luminărei din sfeșnic? «Da, ḑice, eŭ mĕ închin focului».—O! ce ridilic, ce insultă. Privește acum și alta. De ce stingĭ ceia ce tu adorĭ? De ce nimicescĭ pe Dumnedeul tĕŭ? De ce nu permiți ca casa ta să se umple de magnificența lui? Dacă focul este Dumnedeŭ, apoĭ lasă-l ca să-ți consume corpul,

nu-l condamna să stea sub fundul óleĭ și a căldăreĭ, ci bagă-l în cămara ta, bagă-l în hainele cele de mătasĕ. Dară tu nu numaĭ că nu faci așa, ci încă de s-ar întâmpla din vre-o causă óre-care ca să între pe furiș, alergĭ în tóte părțile, pe toțĭ 'ĭ chemĭ în ajutoriŭ, și ca cum ar fi fiĭtrat în casa ta o feară sălbatecă, așa plângi și oftezi, și numeșcĭ cea maĭ mare nenorocire faptul, că Dumnedeul tĕŭ iĭ stă de față. Eŭ am Dumnedeŭ și fac totul ca să-l pot avea în mine, și m-așĭ crede în cea maĭ mare fericire, nu când înĭ va visita casa mea numaĭ, ci când eŭ așĭ putea să-l atrag în inima mea. Atrage și tu focul în inima ta. Tóte acestea sunt de rîs și „deșertaciunea mințeĭ lor". Focul este bun spre a te servi cu el, eară nu a i te închina; este făcut ca eŭ să mĕ servesc de el, eară nu ca el să mĕ stăpânească pe mine; el a fost făcut pentru mine, și nu eŭ pentru dênsul. Dacă te închinĭ focului, de ce ședĭ culcat pe pat și poruncescĭ bucătariuluĭ ca să stea în fața Dumnedeuluĭ tĕŭ? Învață bucătăria, fă-te pitariŭ, și de voescĭ fă-te chiar ferariŭ. Nimic nu póte fi maĭ onorabil ca exercitarea acestor meșteșugurĭ, cu care ocasie Dumnedeul tĕŭ te visitează tot-deauna. Considerĭ ca o insultă arta, în care e de față Dumnedeul tĕŭ? De ce ordonĭ servitorilor teĭ, eară tu nu te credĭ demn? Focul este bun și necesar, fiind-că e creațiunea unuĭ bun creatoriŭ, însĕ nu este Dumnedeŭ; e lucrul luĭ Dumnedeŭ, dară nu Dumnedeŭ. Nu vedĭ neorândueala luĭ? Nu vedĭ că de'ndată ce se lipesce de vre-o casă, el nu stă într'un loc? ci de va găsi vre-o continuitate totul dărîmă, și nicĭ mânele constructorilor și nicĭ ale altora nu sunt în stare ca să stingă furia luĭ; el nu cunósce nicĭ prietenĭ, și nicĭ dușmanĭ, ci pe toțĭ îĭ tratează la feliŭ. Decĭ acesta este Dumnedeŭ? Și nu vĕ rușinațĭ a o spune? Cu adevĕrat ca bine a dis apostolul: „Întru deșertaciunea mințeĭ lor". «Dară, dic iŭ, sórele este Dumnedeŭ». Dară, spune-mĭ, de ce, și pentru ce? Că dă lumină mare? Dară nu-l vedĭ dese-orĭ învins de norĭ, și fără de voe servind naturel? Nu-l vedĭ altă-dată în eclipsă și ascuns de lună și de norĭ? De și de alt-feliŭ norul e maĭ slab de cât sórele, însĕ cu tóte acestea de multe-orĭ îl stăpânesce. Dară și aceasta e lucrul înțelepciuneĭ luĭ Dumnedeŭ. Dumnedeŭ trebuie a fi în totul îndestulat, pe când sórele e lipsit în multe, și aceasta nu e proba dumnedeireĭ luĭ. Pentru ca el să se arate și să fie vĕdut are nevoe de aer, și încă de aer ușor, pentru că dacă e prea des, nu lasă razele luĭ ca să se transmită. Are nevoe și de apă, pentru ca să nu ardă; pentru că dacă nu ar fi isvórele, lacurile, riurile și mările, care prin aburiĭ împrăștiațĭ în órecare umedélă, nimic nu l-ar putea împedeca de a arde totul. Vedĭ acum ce feliŭ de Dumnedeu aĭ? O! câtă nebunie, și cât ridicol! «Dară, dicĭ, e Dumnedeŭ prin faptul că póte vătăma». Și tocmaĭ pentru că vătămă nu este Dumnedeŭ, prin faptul că unde el vatămă, nu are nevoe de ajutoriul nimĕnuĭ, pe când în acele unde el folosesce are nevoe de concursul multor elemente. Atributul luĭ Dumnedeŭ însĕ e de a folosi, și nu de a vătăma; dară când e contrariul, cum póte fi Dumnedeŭ? Dară nu vedĭ că medicamentele otrăvitóre vatămă fără să maĭ aibă nevoe de ajutoriul altora, pe când acele ce folosesc aŭ nevoe de ajutoriul multora? Pentru tine însĕ sórele este și bun, în același timp și slab; este bun, pentru ca prin el să cunoscĭ exact pe stăpânul a tóte, și este slab, pentru ca să nu-l poțĭ numi stăpân. «Dară, dicĭ, el face ca să crească plantele și semințele». Însĕ nu cum-va óre pe lângă dênsul și băligariul este Dumnedeŭ? pentru că și el ajută la creștere. Nu cumva óre pe lângă acestia sunt dumnedeĭ și furca și mânele agricultorului? Arată'mĭ, dacă poțĭ, pe sóre crescênd plantele fără ajutoriul nimĕnuĭ; fără ajutoriul pământuluĭ, saŭ a apeĭ, saŭ a agricultureĭ; să'și arunce singur semințele în pământ, arunce-și apoĭ razele sale și la urmă să-mĭ arate spicele de grâŭ. Dară dacă resultatul acesta nu depinde numaĭ de dênsul, ci și de ploĭ, apoĭ de ce să nu fie Dumnedeŭ și apa? De ce nu și băligariul și sapa? Așa dară la tóte să ne închinăm? spune-mĭ; pe tóte să le adorăm? Vaĭ! câtă nerodie! Dealt-feliŭ spicele de grâŭ maĭ degrabă s-ar putea forma fără sóre, de cât fără pământ și fără apă, ca și tóte cele-l-alte plante. Dacă nu ar fi pământul, nimic din acestea nu s-ar vedea. Dacă pune cineva pământ într'un vas de lut, pământ, dicĭ, amestecat cu băligariŭ mult, și-l pune sub streașina caseĭ, dupre cum fac copiiĭ și femeile, vor resări acolo niscare-va plante, póte slabe în feliul lor, însĕ plante; ast-feliŭ că după această experiență resultatul depinde maĭ mult de pământ și băligariŭ, de cât de sóre, și prin urmare trebuie a ne închina maĭ mult acestora, de cât sórelui. Sórele are nevoe de cerĭŭ, de aer, de ape, ca să nu vatăme; are nevoe de tóte acestea, dicĭ, ca de un frâŭ, care să-i stăpânească sălbăticia luĭ, ca și a unuĭ cal sălbatec, ca ast-feliŭ să nu-l lase de a'și arunca razele după plac. Dară ia spune-mĭ, unde este el în timpul nopțeĭ? Unde s-a dus să călătorească Dumnedeul tĕŭ? Nu e atributul luĭ Dumnedeŭ de a se în-

chide unde-va, saŭ de a se sfârsi; acesta cu adevĕrat e atributul corpurilor. «Dară, dici, în sóre este şi o putere óre-care, şi se mişcă». Deci această putere e Dumnedeŭ? spune mi. De ce este împedecată această putere, ca să nu stăpânească puterea lui ceă ardĕtóre? Earăşi ajungem la vorba dintei. Dară ce este apa? Nu cum-va şi ea este Dumnedeŭ, prin faptul că este elementul cel mai indispensabil vieţei animale şi vegetale? Şi adecă până când ne vom învĕrti în acest labirint? Cu adevĕrat dice apostolul: „Întru deşertăciunea minţei lor, întunecaţi fiind la minte“.

Dară cu acestia cum e posibil de a discuta bună-óră despre înviere? când ii nici nu pot suferi să audă, din causă că sunt întunecaţi la minte. De aceia şi viaţa lor este atât de desfrânată; de aceia curvesc şi comit cele mai grozave necuviinţi. Şi cu drept cuvênt; căci ceî ce'şi aŭ croit Dumnedeŭ după placul lor, negresit că tóte le fac, şi dacă vor puteă să se ascundă de ochiî ómenilor, ii se cred fericiţi, căci nimeni nu este care să-i stăpânească. Cu ce va puteă deci să influinteze asupra lor vorba despre nemurire, care după dênşii e un mith în tóta puterea cuvêntului? Dară încă să li spui despre cele din iad? După dênşii şi acesta e un mith. Priveşce acum şi ideea lor satanicească: când ii 'şi făuresc dei desfrânaţi, nu dic că sunt mithuri, ci cred în ii; earăşi când discută despre iad, dic că poeţii vorbesc de aceasta spunênd poveşti, ca astfeliŭ să se restórne de pretutindenea ideea de viaţă fericită. «Dară, dic ii, filosofii aŭ descoperit ce-va mai onorabil şi mai bun de cât acestea». Cum? Ceî ce aŭ introdus destinul, şi spun că totul este lipsit de orî-ce îngrijire, că de nimică să nu-ţi pese cui-va, şi că el este compus din atomuri? Saŭ aceî carii dic că Dumnedeŭ este corp? Saŭ aceî carii transformă sufletele omeneşci în câneşci, şi voesc a convinge pe ómenî, că omul odinióră a fost câne, saŭ leŭ, saŭ peşce? Dară când óre veţi înceta de a bârfi întunecaţi fiind cu mintea? Cu adevĕrat că ii vorbesc despre dogme şi despre viaţă şi fac totul ca şi cum pare-că ar fi în întunerec. Cel întunecat nu vede nimic din cele ce staŭ de faţă, ci de multe-orî vĕdênd o funie, o ia drept şerpe ce se mişcă, saŭ dacă cade sub un gard, crede că vre-un om saŭ vre-un demon îl stăpâneşce, şi de aicî apoî tulburare şi vuet mare. De astfeliŭ de lucruri se tem ii, ca să se adeverească dicerea profetului: „Acolo s-aŭ temut de frică, unde nu era frică“ (Ps. 52, 6), pe când de cele

demne de temut ii nicî că se sfiesc măcar. Întocmai ca şi copiii, cariî purtaţi în braţe de mance ating focul cu mânele fără să se gândiască, saŭ luminarea aprinsă din sfeşnic fără nicî-o frică, eară când vĕd vre-un bărbat îmbrăcat cu o haină miţósă (din pĕr de capră, saŭ óe) ii tremură de frică. Tot aşa şi Eliniî aceştia, dupre cum în adevĕr sunt copiii, pentru care dealt-feliŭ chiar unul din aî lor (Platon, Tim. p. 22. 13.) a dis că „Eliniî pururea sunt copii“, pentru că se tem de acele ce în realitate nu sunt pĕcate, precum: murdăria corpului, îngroparea morţilor, nunta, observaţiunea dilelor, şi altele de acest feliŭ, pe când de acele ce cu adevĕrat sunt pĕcate, precum: pederastia, curvia, precurvia, etc. de acestea nicî vorbă măcar nu fac. Îl veî vedea că după ce se întórce de la vre-o înmormântare se spală, dară de pĕcatele cele de mórte nicî-odată; îl veî vedea încă punênd mult interes pentru banî, îl veî vedea apoî superstiţios până la ridicol, bună-óră credênd că la cântarea vre-unuî cucoş va veni saŭ va pleca cine-va! Cu adevĕrat că sunt întunecaţi cu mintea. Spiritul lor e încărcat de multe spaime, ca de exemplu: «Astă-dî, după ce am ieşit din casă, m-a întâlnit X. cel întêiŭ; decî numaî de cât mi se va întâmpla multe rele. Mişelul de servitoriŭ aducêndu-mi ciubotele 'mi-a dat mai întêiŭ cea stângă; dară aceasta înseamnă că vor veni asupră'mi nenorociriî mariî şi insulte. Chiar eŭ apoî ieşind din casă am păşit cu piciorul stâng mai 'ntêiŭ; decî e semn de nenorociriî». Acestea sunt relele cele de pe lângă casă. «Ieşind astă-dî din casă, mi s-a bătut ochiul stâng de desupt; aceasta e semn de lacrămî». Femeile apoî, dacă clănţăinesc trestiile când isbesc cu spata la ţesutul pânzeî, saŭ că'şi consumă mult timp la peptănatul lâneî, scot de aicî vr'un semn. Deasemenea când tortul sbârnâie în stative, saŭ când dinţii de sus aî stativeî scârţiesc şi fiind întinşi prea tare se rup, scot şi de aicî vr'un semn, şi în fine miî de acestea, care sunt demne de ris. Dacă rage măgariul, saŭ dacă cântă cucoşul, saŭ de strenută cine-va, saŭ alt-ceva, apoî ca şi cum ar fi legaţi cu miî de legăturî, saŭ după cum am dis, ca stăpâniţi de întuneric, pe tóte le bănuiesc, făcêndu-se prin aceasta de miî de orî maî sclavî de cât sclaviî. Nu aşa însĕ suntem noî, cariî ridem de tóte acestea, ca unia ce trăim în lumină, şi suntem înscrişi ca cetăţenî aî ceriuluî, neavênd nimic comun cu pământul. Noî un singur lucru îl credem

ca spaimă, adecă pĕcatul, și să nu aducem vre-o supărare lui Dumnedeŭ. Nefiind acestea, noĭ rîdem de tóte cele-l-alte, ca și de diavolul, care a introdus tóte acele superstițiuni ridicole. Pentru tóte acestea să mulțămim lui Dumnedeŭ. Să căutăm ca nicĭ-odată să nu fim prinșĭ în această robie, și dacă vre-unul din prietenii noștri a fost prins, să rumpem legăturile luĭ, să-l eliberăm din această închisóre uriciósă și de rîs. Să-l facem sprinten în călătoria cea spre ceriŭ, să-ĭ ridicăm în sus aripele cele îngreuiate, și să-l învățăm a filosofa asupra vieței și asupra credinței. Să mulțămim lui Dumnedeŭ pentru tóte. Să-l rugăm ca să nu ne arate nevrednicĭ de darul luĭ cel făgăduit nóuĕ. Chiar și noĭ să ne încercăm de a contribui cu cele ce se cer de la noĭ, ca ast-feliŭ să învățăm nu numaĭ vorbind, ci și făcênd cele ce vorbim, căcĭ numaĭ așa ne vom bucura de miile de bunătățĭ făgăduite nóuĕ. Cărora fie ca cu toțiĭ să ne învrednicim, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭ vecilor. Amin.

OMILIA XIII.

„Drept aceia, aceasta dic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu maĭ umblațĭ voĭ, precum și celel-alte neamurĭ umblă, întru deșertăciunea minței lor, întunecațĭ fiind la minte, înstrăinațĭ de viața luĭ Dumnedeŭ, pentru necunoșcința care este întru iĭ, pentru împetrirea inimeĭ lor; carii întru nesimțire petrecênd s-aŭ dat pre sine înverșunăreĭ, spre lucrarea a tótă necurăția, întru lăcomie“ (Cap. 4, 17—19).

Nu numaĭ către Efesenĭ sunt dise acestea, ci și către voĭ, și nu sunt dise de noĭ, ci de Pavel, saŭ maĭ bine dis nicĭ de către noĭ și nicĭ de către Pavel, ci de către însuși Charul Duchuluĭ. Deci ast-feliŭ trebuie a vĕ purta, dupre cum vorbește charul. Ascultă însĕ și ce anume vorbește el: „Drept aceia, aceasta dic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu maĭ umblațĭ voĭ, precum și

celelalte neamurĭ umblă, întru deșertăciunea minței lor, întunecațĭ fiind la minte, înstrăinațĭ de viața luĭ Dumnedeŭ, pentru necunoșcința care este întru iĭ, pentru împetrirea inimeĭ lor“. Dară dacă este necunoșcință, și dacă este împetrire, pentru ce acusĭ? Cel care nu cunósce e maĭ drept de a fi învățat, de cât de a fi acusat și pedepsit. Privește însĕ, cum apostolul imediat li ridică lor orĭ-ce idee de iertare: „carii, dice, întru nesimțire petrecênd s-aŭ dat pre sine înverșunăreĭ, spre lucrarea a tótă necurăția, întru lăcomie“, și apoĭ imediat adaoge: „Eară voĭ nu așa aț cunoscut pre Christos“ (Vers. 20). Aicĭ decĭ arată, că numaĭ viața lor a fost causa împetrireĭ inimeĭ lor, eară viața aceasta a resultat din propria lor trândăvie și nesimțire. „Carii, dice, întru nesimțire petrecênd s-aŭ dat pre sine“. Decĭ când tu audĭ dicênd: „Ĭ-a dat pre iĭ Dumnedeŭ întru minte neiscusită (nepricepută)“ (Rom. 1, 28), amintește-ți de cuvintele acestea că s-aŭ dat pre sine. Dară ce înseamnă aceste cuvinte? Căcĭ dacă iĭ de bună voea lor s-aŭ dat pre sine, cum se dice că Dumnedeŭ ĭ-a dat? Și dacă Dumnedeŭ ĭ-a dat, cum atuncĭ de s-aŭ dat iĭ pre sine? Vedĭ tu aicĭ păruta contradicere? De cât prin dicerea ĭ-a dat pre iĭ Dumnedeŭ înseamnă că a îngăduit, a permis Dumnedeŭ. Vedĭ decĭ cum viața necurată este și ea obiectul și unor ast-feliŭ de dogme? „Că tot cela ce face rele, urăsce lumina, și nu vine la lumină“ (Ioan 3, 20). Și în adevĕr, cum ar putea un bărbat scelerat, și maĭ cu samă dintre aceĭ ce se tăvălesc în murdăria tuturor corpurilor femeescĭ, și care nicĭ măcar idee nu are de sobrietate, cum ar putea, dic, unul ca acesta să arate o ast-feliŭ de viață neprihănită? «Dară, dicĭ, unia ca acestia și-aŭ pus corpul în mișcare». Și de aicĭ apoĭ vine împetrirea inimeĭ, și întunecarea cugetuluĭ. Se întâmplă câte-odată ca să se întunece ce-va chiar pe când strălucește lumina, cum bună-óră cu ochiĭ când sunt slabĭ, eară slabĭ devin saŭ prin influența vre-unor umedelĭ vătămătóre, saŭ prin vre-un curent mare. Tocmaĭ așa și în casul de față, când înclinarea cea mare către lucrurile pămênteștĭ ni întunecă intelectul nostru și ni acopere cugetul cu desăvêrșire. Dupre cum când suntem în fundul apeĭ nu putem vedea sórele, din causa apeĭ ce e deasupra capuluĭ

nostru ca un gard puternic, tot ast-feliŭ se petrece și cu împetrirea inimeĭ din causa întunecăreĭ ochilor cugetuluĭ nostru, adecă o complectă nesimțire, când nicĭ-o teamă nu maĭ clatină sufletul nostru. „Nu este frica luĭ Dumnedeŭ înaintea ochilor luĭ“ (Ps. 35, 1), și earăși: „Dis-a cel nebun întru inima sa, nu este Dumnedeŭ“ (Ps. 13, 1). De nicăirĭ nu vine împetrirea, de cât numaĭ din nesimțire, pentru că numaĭ aceasta astupă poriĭ. Când un curent înghețat se concentrează într'un singur loc, partea aceia a corpuluĭ devine mórtă și fără simțire, și chiar de aĭ arde-o, saŭ aĭ tăia-o, saŭ de ĭ-aĭ face orĭ-ce, ea nu simțesce. Tot așa și aceia carii s-aŭ fost predat odată desfrânăreĭ; chiar de aĭ arunca asupră-li cuvinte de foc, saŭ tarĭ ca ferul, nimic nu se atinge de iĭ, pentru că nimic nu póte ajunge până la iĭ, și aceasta din causă că deja a murit consciința lor. Decĭ dacă nu veĭ combate nesimțirea, ca ast-feliŭ să te poțĭ atinge de părțĭ și de organe sănătóse, veĭ munci în zadar. „Intru lăcomie“ dice. Prin aceste cuvinte maĭ cu samă li-a răpit orĭ-ce speranță de justificare. «Li-ar fi fost posibil, dacă ar fi voit, dice, nicĭ de a fi lacomĭ, nicĭ de a fi desfrânațĭ, nicĭ de a'și îmbuiba pântecele și a căuta numaĭ de plăcerĭ; ar fi fost posibil a se împărtăși și de averĭ, și de plăcerĭ și de desfătărĭ în mod cumpătat, dară fiind-că aŭ usat de acestea fără măsură, totul aŭ corupt». „Spre lucrarea a tótă necurățenia“, dice. Aĭ vĕdut cum iĭ lipsesce de orĭ-ce iertare dicênd lucrarea a tótă necurățenia? Adecă nu pentru că iĭ aŭ căduț, aŭ pĕcătuit; ci lucraŭ, saŭ maĭ bine dis săvêrșiaŭ aceste rele, și făceaŭ us de ele cu intențiune. „In tótă necurățenia“, eară tótă necurățenia nu e alt-ceva, de cât curvia, precurvia, pederastia, invidia, tótă desfrânarea și murdăria spiritului.

„Eară voĭ nu așa ațĭ cunoscut pre Christos, de vreme ce pre el l-aț auḑit, și întru dênsul v-aț învățat, precum este adevĕrul întru Iisus“ (Cap. 4, 20. 21). Dicerea de vreme ce pre el l-aț auḑit (εἴγε αὐτὸν ἠκούσατε=afară numaĭ dacă l-aț auḑit) nu este a unuĭ om ce se îndoiesce, ci a unuia care e fórte convins, dupre cum și în alt loc dice: „De vreme ce cu dreptate este la Dumnedeŭ a rĕsplăti necaz celor ce vĕ necăjesc pre voĭ“ (II Thes. 1, 6). „De vreme ce

pre el l-aț auḑit, și întru dênsul v-aț învățat, precum este adevĕrul întru Christos, ca să lepădațĭ voĭ, dupre cea maĭ 'nainte vieț̦uire, pre omul cel vechiŭ“ (Vers. 21. 21). Așa dară a cunósce pe Christos, constă și în a vieț̦ui cu dreptate, căcĭ cel ce vieț̦uiesce cu viclenie și cu rĕutate, nu cunósce pe Dumnedeŭ, și nu este cunoscut nicĭ el de Dumnedeŭ. Ascultă pe apostol ce spune în alt loc: „Mărturisesc iĭ că pre Dumnedeŭ îl știu, eară cu faptele îl tăgăduiesc“ (Tit. 1, 16).

„Precum este adevĕrul întru Iisus ca să lepădațĭ voĭ, dupre cea maĭ'nainte vieț̦uire, pre omul cel vechiŭ“, adecă să nu vieț̦uițĭ ca aceștia, căcĭ adevĕrul e printre noĭ, și nu deșertăciunea. Dupre cum credința nóstră este adevĕrată, tot așa e și viața nóstră. Deșertăciunea și minciuna sunt pĕcate, pe când viața cea dreaptă este adevĕrul. Sobrietatea de sigur că este adevĕrul, pentru că are un sfârșit mare și frumos, pe când desfrânarea nu duce la nimic. „Pre omul cel vechiŭ, care se strica după poftele înșelăciuneĭ“, dice; adecă, că precum poftele luĭ sunt stricate, sunt corupte, tot ast-feliŭ e și dênsul. Și cum óre se strică poftele luĭ? Cu mórtea tóte se nimicesc, căcĭ ascultă ce spune Profetul: „In diua aceia vor peri tóte gândurile luĭ“ (Ps. 145, 4). Dară nu numaĭ prin mórte, ci și prin altele multe, precum: frumusețа corporală a dispărut de'ndată ce a venit peste el vre-o bólă saŭ bătrânețe, a murit cu un cuvênt și s-a stricat; puterea luĭ corporală se nimicesce earăși, și chiar plăcerile nu maĭ aŭ la bătrâneță aceiași dulceață ca la tinereță. Aceasta ni este învederată din istoria luĭ Berzellim, pe carea o cunóscețĭ. Dupre cum lâna se distruge de către chiar cel ce o fabrică, tot ast-feliŭ și omul cel vechiŭ. Și iubirea de slavă, și plăcerile aŭ perdut de multe-orĭ pe om, eară poftele l-aŭ înșelat în tot-deauna. Pentru că în adevĕr faptul în sine nu este vre-o plăcere, ci maĭ mult amărăciune, înșelăciune, ipocrisie și minciună, ca și la teatru, unde persóna care jócă rolurile pare a fi frumósă,—în timp ce schimele ce le face sunt demne de despreț și desgust.—dară de'ndată ce veĭ ridica masca și'ĭ veĭ descoperi fața, veĭ vedea înșelăciunea în tótă golăciunea ei. Și în adevĕr că înșelăciune este, când nu ți se arată ceia ce este cu adevĕrat, ci ceia ce nu este. Ast-feliŭ se fac șiretlicurile. De aicĭ, decĭ, apostolul ni prescrie

patru feliuri de ómeni, adecă două feliuri în cuvintele următóre: „Lepădând pre omul cel vechiŭ.... să vĕ înoiţi de iznoavă cu duchul minţeĭ vóstre, şi să vĕ îmbrăcaţi în omul cel noŭ“, eară cele-l-alte două în epistola către Romani, unde dice: „Vĕd altă lege întru mădulările mele, resboindu-se împotriva legeĭ minţeĭ mele, şi dându-mĕ pre mine rob legeĭ pĕcatului, care este întru mădulările mele“ (Rom. 7, 23). Şi aceştia sunt în afinitate cu ceĭ doĭ dintêiŭ, adecă omul cel noŭ faţă de cel dinăuntru, şi omul cel vechiŭ faţă de cel de dinafară, saŭ mai bine dis treĭ sunt şi anume: omul cel noŭ, omul cel vechiŭ, şi acesta care e şi cel mai principal şi firesc: «Să vĕ înoiţi de iznoavă cu duchul minţeĭ vóstre“ dice. Pentru ca să nu creadă cine-va că întroduce un alt om, spunênd de cel vechiŭ şi de cel noŭ, privesce ce dice el: „Să vĕ înoiţi“, dară a se re'noi nu este alt-ce-va, de cât a reîntineri cel bătrân, făcênd-se saŭ devenind alt-ceva din ceia ce era. Ast-feliŭ că subjectul e acelaşi, pe când schimbarea făcută e accidentală; întocmaĭ cum se întâmplă şi cu corpul, când acelaşi corp trece prin multe schimbări fortuite. Şi cum s-ar face óre acea re'noire? „Cu duchul minţeĭ vóstre“, dice, adecă, cel ce are duchul în sine, nu săvêrşiaşce nimic vechiŭ, pentru că duchul nu sufere faptele cele vechi. „Cu duchul minţeĭ vóstre“ dice, adecă cu spiritul din mintea vóstră. „Şi să vĕ îmbrăcaţi în omul cel noŭ, care dupre Dumnedĕu s-a zidit“ (Vers. 24). Aĭ vĕdut cum subjectul e unul şi acelaşi, că el este care se desbracă şi tot el care se îmbracă? „In omul cel noŭ, dice, care dupre Dumnedĕu s-a zidit, întru dreptate şi întru sânţenia adevĕrului.“ Dară pentru ce el numesce virtutea om? Pentru ce numesce rĕutatea om? saŭ mai bine dis de ce sub chipul omuluĭ represinta aceste două acţiuni pe care omul le póte săvêrşi? Pentru că fără vre-o acţiune saŭ vre-o energie óre-care nici că se póte omul manifesta, ast-feliŭ că numaĭ acţiunele luĭ îl pot arăta ca om, fie bun, fie rĕŭ. Aşa dară dupre cum e uşor omuluĭ de a se desbrăca saŭ îmbraca, tot aşa de uşor este de a practica virtutea saŭ rĕutatea. Tênĕrul este puternic; decĭ şi noĭ suntem puternicĭ în lucrarea faptelor bune. Cel tênĕr nu are sbârcituri pe

obraz; decĭ nicĭ noĭ nu avem. Cel tênĕr nu cade uşor în bolĭ; decĭ nicĭ noĭ. Aicĭ tu priveşcĕ, cum el numesce virtutea creaţiune adusă din nefiinţă la viaţă. Dară óre ceia-l-altă acţiune a omuluĭ (rĕutatea) nu este creaţiune dupre Dumnedĕu? Câtuşĭ de puţin, ci este creaţiune dupre diavolul, căcĭ el este creatoriul pĕcatuluĭ. Omul cel noŭ decĭ, nu s-a creat din apă şi din pământ, ci „s-a zidit de Dumnedĕu întru dreptate şi întru sânţenia adevĕrului“. Aceste cuvinte sunt dise şi spre combaterea minciuneĭ, pentru că mulţĭ dintre ceĭ profanĭ se par a fi drepţĭ, în realitate însĕ totul e o minciună şi amăgire. Sub nume de dreptate se înţelege şi aicĭ virtutea în general, adecă totalul virtuţilor. Ascultă ce spune Christos: „De nu va prisosi dreptatea vóstră mai mult de cât a cărturarilor şi a fariseilor, nu veţĭ întra întru împărăţia ceriurilor“ (Math. 5, 20). Drept se numesce încă şi acela care nu dă nicĭ un motiv de acusare; aşa bună-óră şi la tribunale noĭ numim drept pe cel nedreptăţit, pe cel ce a suferit, şi nu şĭ-a resbunat cu nedreptate asupra contrariuluĭ. Decĭ, dacă şi noĭ vom putea să ne arătăm drepţĭ unĭĭ către alţiĭ la înfricoşatul tribunal al stăpânuluĭ nostru, vom putea în acelaşĭ timp a ne bucura şi de filantropia luĭ. In adevĕr, că faţă de Dumnedĕu, orĭ şi câte am face, nu ne vom putea arăta că suntem drepţĭ în perfecţiune, căcĭ el pretutindenea covârşiaşce pe ceĭ drepţĭ, dupre cum dice şi Profetul; „Şi să biruieşcĭ când veĭ judeca tu“ (Ps. 50, 6); însĕ dacă noĭ nu vom vicia dreptatea ce datorim unuĭ către alţiĭ, atuncĭ vom fi drepţĭ. De vom putea dovedi că suntem nedreptăţiţĭ, atuncĭ vom fi drepţĭ. Dară de ce li dice îmbrăcaţi-vĕ, pe când îĭ eraŭ deja îmbrăcaţĭ? Ţicerea aceasta se rapórtă la viaţa şi la faptele lor. Atuncĭ (la botez) îĭ aŭ îmbrăcat haina botezuluĭ, eară acum'ĭ îndeamnă de a îmbrăca haina vieţeĭ şi a faptelor, nu dupre poftele înşelăciuneĭ, ci dupre Dumnedĕu. Dară sânţenia ce înseamnă? Curăţenia vieţeĭ, pe carea noĭ suntem datorĭ a o avea. De aceia ne şi amintim de sânţenia celor mutaţĭ de la noĭ (τὴν ὁσίαν τῶν ἀπελθόντων φαμέν), şi dicem dupre cum ni este obiceiul: „am săvêrşit datoriile religióse pentru X. saŭ Z. (ἀφωσιωσάμην καὶ καθωσιωσάμην), şi altele de acest feliŭ, adecă, nimic nu li maĭ datoresc, nu maĭ sunt respundĕtoriŭ» etc.

*) De noĭ depinde așa dară, iubiților, ca să nu ne desbrăcăm de haina dreptățeĭ, pe carea și Profetul o numește haina mântuireĭ (Is. 61, 10), pentru ca ast-feliŭ să ne putem asemăna cu Dumnedeŭ, pentru că și El s-a îmbrăcat cu dreptatea. Cu această haină să ne îmbrăcăm și noĭ. A ne îmbrăca însă, nimic alt nu invederează, de cât a nu lepăda această haină nicĭ-odată, căcĭ ascultă ce dice Profetul: „S-a îmbrăcat cu blestemul ca cu o haină, și a întrat ca apa în mațele luĭ, și ca untul-de-lemn în ósele luĭ“ (Ps. 108, 17), și earăși: „Cel ce se îmbracă cu lumina ca cu o haină“ (Ps. 103, 2). Chiar și printre noĭ este obiceiul de a dice: «cutare s-a îmbrăcat cu cutare» (ὁ δεῖνα ἐνεδύσατο τὸν δεῖνα), și nu pentru un timp óre-care, ci pentru tot-deauna. Ast-feliŭ decĭ, El voește de a fi îmbrăcațĭ noĭ cu virtutea nu o dĭ, nicĭ două saŭ treĭ, ci pentru tot-deauna, și nicĭ-odată să nu fim golĭ de ea. Nu este atât de slut omul chiar când ar fi cu pielea gólă, pe cât de slut și de deformat se arată fiind lipsit de virtute. Aicĭ îl văd în această stare de slugenie numaĭ tovarișiĭ luĭ, pe când acolo îl vede stăpânul a tóte și ingerii. Când tu aĭ vedea pe cine-va trecênd prin târg gol și desbrăcat, spune-mĭ, nu te-ar durea, saŭ nu aĭ simți nicĭ-o compătămire la această priveliște? Decĭ, ce vom dice și noĭ când tu aĭ trece la deal și la vale prin oraș desbrăcat și gol de haĭna virtuțeĭ? Nu vedĭ pe ceĭ carĭ cerșesc, pe carĭĭ noĭ obicinuim aĭ numi colindătorĭ (λώταγας), cum cutrieră stradele și cum noĭ ĭĭ miluim? Eĭ bine, când chiar și acești nenorociți își perd hainele de pe dênșiĭ în jocurĭ de noroc, noĭ nicĭ nu voim să-ĭ maĭ scim, și nicĭ o iertare nu maĭ pot avea din parte-ni. Cum decĭ ne va ierta și pe noĭ Dumnedeŭ, când am perdut haina virtuțeĭ? Când diavolul vede pe cine-va desbrăcat de virtute, imediat îĭ inegrește cu fuligină fața, îl rănește, și îl forsază la relele și păcatele cele maĭ marĭ. Să devenim decĭ desbrăcațĭ și golĭ de avere, ca să nu fim desbrăcațĭ și goliți de dreptate. Imbrăcarea cu haĭna bogățieĭ vatămă haina virtuțeĭ, pentru că aceia e făcută din spinĭ. Ast-feliŭ sunt spiniĭ, și orĭ-cât de multe haine de acest feliŭ am îmbrăca, cu atât maĭ mult încă ne vom arăta golĭ. Desfrânarea bună-óră desbracă pe cine-va de haĭna virtuțeĭ, pentru că desfrânarea este foc, eară focul acesta mistuie

*) Partea morală. Indemnare către fapta bună, și povestire asupra femeilor, care aŭ ales viața ascetică. (Veron).

o asemenea haĭnă. Bogăția e o molie, și dupre cum molia totul strică, necrutând nicĭ chiar haĭnele de mătase, tot ast-feliŭ și bogația. Decĭ tóte acestea să le lepădăm, pentru ca să devenim drepți, și pentru ca să ne îmbrăcăm în omul cel noŭ. Nimic vechiŭ, nimic din cele părute, nimic din cele ce se strică și se perd, să nu maĭ fie pe lângă noĭ saŭ în stăpânirea nóstră. Virtutea nu este grea, și nicĭ că este greŭ de practicat. Nu vedeți pe ceĭ de prin munți? Aceia și casele le-aŭ părăsit și femeile, și copiiĭ, și orĭ-ce protecțiune; s-aŭ sustras singurĭ din lume, și îmbrăcându-se cu sac și preserându-și cenușă pe cap și-aŭ atârnat lanțul de grumaz, s-aŭ închis în nișce căsuți micĭ, și încă nu s-aŭ mărginit aicĭ, ci singurĭ s-aŭ dat la posturĭ și ajunărĭ încontinue. Dacă aș porunci eŭ unele ca acestea astă-dĭ, óre nu ați fugi cu toțiĭ, ca nicĭ macar să auziți? Nu aĭ dice că faptul acesta e prea greŭ? Nimic de acest feliŭ nu dic că trebuie a face; voesc a fi cine-va așa de virtuos, însă nu legiferez. Dară ce dic eŭ? Usază și de băĭ, ingrijește-ți corpul, du-te și în târg, aĭ și casă, și servitoriĭ serviască-te, fă us și de mâncărĭ și de băuturĭ, însă de peste tot locul alungă lăcomia, căcĭ aceia este care face păcatul. Același lucru întrebuințat cu lăcomie, a devenit păcat, așa că lăcomia nu este alt-ceva, de cât însuși păcatul. Privește; când de pildă mânia se va întinde maĭ mult de cât trebuie, atuncĭ ieșind din marginele permise batjocurește și insultă, atuncĭ cel stăpânit de ea tóte le face cu nedreptate; tot așa e și cu amorul, cu dragostea de banĭ, cu dragostea de slavă și de tóte celel-alte. Să nu-mĭ spuĭ, că aceia aŭ putut, pentru că mulțĭ chiar maĭ slabĭ ca tine, bogați și deprinși în dezmerdările vieței, și-aŭ luat asupră-li o ast-feliŭ de viață aspră și anevoióșă. Și ce vorbesc eŭ de bărbați? Fete care încă nu împliniseră două-decĭ de anĭ; fete care'și petrecuseră timpul în salóne și la umbră, salóne pline de mirodeniĭ, care se culcaseră pe așternuturĭ moĭ și delicate, dupre cum și ele eraŭ delicate de la natură; fete care din causa mareĭ îngrijirĭ deveniseră cu totul bicĭsnice, care tótă ziua nu aveaŭ altă treabă, de cât să se înfrumusețeze, să se îmbrace cu haine aurite, și să se bucure de cea maĭ mare dezmerdare: fete care nicĭ măcar pe ele nu se serviaŭ, ci aveaŭ multe servitóre ce li staŭ de față; fete care aveaŭ hainele cu mult maĭ fine și maĭ moĭ chiar de cât corpul, cu cămeșibe lor cele fine, care incontinuŭ se ocupaŭ cu trandafirii și cu celel-alte florĭ mirositóre; eĭ bine, iată că de-

odată asemenea fecióre, aprinse de focul lui Christos, lepădând de la ele tóta trândăvia și molăciunea de mai'nainte, uitând de dezmerdările cum și de vîrsta lor cea fragedă, întocmai ca și nisce luptători voinici, desbrăcându-se de acele dezmerdări, s-au aruncat cu curaj în luptele contra diavolului. Póte s-ar părea că eu vorbesc lucruri de necredut, și cu tóte acestea sunt adevărate. Eu însumi am audit de nisce ast-feliu de fecióre delicate, că s-au dedat unei așa vieți aspre, în cât corpurile lor le-au îmbrăcat cu haine făcute din părul cel mai aspru, că umblă desculțe, și că se culcă pe așternut făcut din crengi de copaci; dară încă ce este mai mult că priveghiază nopțile, și nu mai întrebuințază nici mirodenii și nici alt-ceva din cele vechi, și că chiar capul lor e aprópe neglijat, împletindu-și părul simplu și fără pretențiuni, numai dóră să nu cadă în sluțenie. Singura lor masă este sara, masă nu consistând dóră din verdețuri sau pâne, ci turtă, bob, năut (nohot), masline și smochine; în fine o mizerie incontinuă, și ocupațiuni cu mult mai grele, de cât ale servitórelor de prin case. Și de ce? Pentru că îngrijesc de cele bolnave, li pórtă paturile lor, li spală piciórele, și multe din ele pregătesc bucatele. Iată câte póte săvârși focul și dragostea lui Christos! Iată cum buna voință se póte ridica mai pre sus de natură! Dara eu nimic nu vă prefind din acestea; de voiți însă, întreceți pe femei în o ast-feliu de viață. Săvârșiți măcar din acele ce nu sunt atât de grele. Stăpâniți-vă mânele ca să nu mai răpiască, stăpâniți-vă de privirele desfrânate.

Care e greutatea? spune-mi. Faceți tot-deauna cele drepte, nu nedreptățiți pe nimeni, nici col sarac, nici cel bogat, nici orășanul și nici cel ce lucrează cu brațele, pentru că dese-ori se întâmplă ca nedreptatea să cuprindă și pe cei săraci. Póte nu vedeți câte lupte și certe se petrec printre cerșetori, și cum tóte le restórnă pe dos? Fa us de căsătorie, ai și copii, căci și Pavel unora ca acestora li ordona, unora ca acestora li scria. Lupta aceia este póte mare, stânca e póte prea înalță și vîrful ei o aprópe de ceriu, și tu nu poți ajunge până la o așa înălțime? Apoi atunci fă pe cele mai mici, aibi privirea atintită la cele mai de jos. Nu poți ca să-ți goiești pungele de bani? Cel puțin nu răpi averile altora, nu nedreptăți pe alții. Nu poți posti póte? Cel puțin nu te da pe sine-ți îmbuibărilor. Nu poți să te culci pe așternuturi făcute din nuele de copaci? Nu-mi arăta paturi argintate sau lucrate din

os de elefant, ci întrebuințază pat și așternut făcute nu pentru ochii lumei și pentru paradă, ci pentru odihna ta. De ce îți umpli corabia cu mărfuri de acelea, care te îngreuiază în călătorie? Dacă ai fi sprinten îmbrăcat, nu te-ai teme de nimic, nici de invidie, nici de tâlhari și nici de cei ce uneltesc vicleniî asupra ta. Nu te îmbogățescî atâta în bani, cât te îmbogățescî în griji; nu te îmbogățescî atâta în proprietăți și moșii, pe cât te îmbogățescî în primejdii și multe agonii de mórte, care tóte la un loc îți aduc multe ispite, și multe pofte. Acestea și altele ca acestea sufer acei ce voesc a stăpâni multe bogății. Nu-i dic: servesce pe cel bolnav; cel puțin însă poruncescî servitoriului tău să facă aceasta. Vedi așa dară că nu e ce-va greu? Cum se face óre, că fete în vîrsta fragedă să ne întrecă pe noi și să se găsască atât de departe de noi? Să ni fie aceasta spre rușinea nóstră, vă rog, că pe când în afacerile lumescî nu voim cu nici un preț a li permite să ia parte, nici în resbóe și nici la premiile acordate luptătorilor, iată că în luptele duchovnicescî ele mai mult de cât noi sufer, și ele cele ânteî răpesc premiul, și sbóră la înălțimile cele mai de sus ca nisce vulturi, eară noi bărbații ne învârtim aici jos, dupre cum se învârtesc într'una corbii pri'mprejurul fumului de grăsime ce iesă de la bogeagul bucătăriei. A se gândi cine-va numai la pântece, a proecla într'una cum ar putea să aibă sofragii și bucătari, este în adevăr faptul unor croncani (corbi) și a unor câni flămânzi. Asculta ce-ți voiu spune despre femeile din vechime. Mari cu adevărat au fost acele femei, mari și miraculóse, ca de pildă Sara, Rebeca, Rachela, Debora, Ana, și acelea de pe timpul lui Christos, însă nici într'o privință ele nu au întrecut pe bărbați, ci ocupau rândul de pe urmă al luptătorilor. Astă-di însă cu totul din contra; femeile ne întrec pe noi în luptele duchovnicescî și ne covârșesc. Cât ridicul! Câtă rușine! Noi ca bărbați suntem—după ordinea stabilită de Dumnedeu—cap al femeei, și suntem biruiți de dênsa? Suntem biruiți de corp? Am fost rânduiți de Dumnedeu să predominăm pe femei, însă nu numai în privința corporală, ci și în privința spirituală; adecă să fim premergătorii lor și în virtuți, să fim cu un cuvênt exemple bune de imitat pentru ele. Cel ce stăpânesce, este datoriu, mai ales în aceasta a stăpâni, în a birui cu fapta cea bună pe cei stăpâniți, eară dacă cum-va este biruit, apoi atunci el nu mai este stăpân. Ați vedut cât de mare e puterea venirei lui Christos? Ați vă-

dut cum a deslegat blestemul? In acea viață îngerească aŭ întrat mai multe fecióre, mai multe celibatare, de cât femeĭ măritate, și decĭ e mai mare sobrietatea și înțelepciunea la acelea, de cât la acestea. De ce vorbescĭ cuvinte próste? Femeea nu ar scóte din gură nicĭ un cuvênt cu atâta ușurință. De ce 'mĭ spuĭ, de ce 'mĭ vorbescĭ despre acele desnădéjduite? Sexul femeesc este iubitoriŭ de podoabe, și tocmai aicĭ este defectul cel mare al lor. Dară măcar în aceasta voĭ bărbațiĭ biruiți-le, voĭ ceĭ împodobiți de dênsele ca cu propria vóstră podóbă. Eŭ nu cred atât de vinovată pe femeea care se împodobește cu sculele eĭ cele aurite, pe cât cred de vinovat pe bărbatul, care se împodobește cu lucrurĭ femeescĭ; nicĭ nu condamn atâta pe femeea care se gândește numai la colanul eĭ cel aurit, pe cât condamn pe bărbatul, care se gândește cum să 'șĭ îmbrace femeea cu haine aurite. Ast-feliŭ că și în această privință voĭ barbaților sunteți vinovații. Voĭ sunteți cariĭ puneți scânteia, și tot voĭ cariĭ aprindeți focul. De alt-feliŭ nicĭ nu e atât de mare pĕcat pentru femeĭ, pe cât e pentru bărbați. Tu aĭ fost orânduit de Dumnedeŭ ca să derijezĭ și să administrezĭ pe femee, peste tot locul tu pretindĭ a avea întĕetatea; decĭ arată și în aceasta, că nicĭ un cuvênt nu'ți iesă din gură cu privire la luxul dorit de ea. Femeeĭ mai ales îĭ este scusabil de a se împodobi, dară nu bărbatuluĭ. Și când însuți tu nu eviți rĕul, cum óre îl va evita ea? Femeile aŭ și óre-care vanitate în ele, de cât acest pĕcat este comun și bărbaților. Femeile sunt óre-cum iritabile, dară și aceasta este comun și bărbaților; însĕ în cele ce ele prisosesc și întrec pe bărbațiĭ, nicĭ de cum nu mai sunt comune. Voiŭ a dice de seriositatea, de căldura și de evlavia lor, cum și de dragostea lor pentru Christos. De ce însĕ aŭ fost excluse din locul de învățatóre ce'l aveaŭ pe atunci? Și aceasta e un semn de deosebirea lor de bărbați, și o probă vĕdită despre însemnătatea și măreția femeilor de pe atunci. Căcĭ în timp ce Pavel saŭ Petru învățaŭ, saŭ și toțĭ aceĭ sânțĭ, era óre drept, era óre posibil ca femeea să fugă și să se depărteze prin fapte de învățătura lor? Acum însĕ am ajuns într'atâta rĕutate, în cât se cere cu dreptate resolvarea problemeĭ, de ce femeile nu mai învață? Dară cu această ocasie să recunóșcem că și noĭ am ajuns în aceiași slăbăciune cu dênsele. Acestea le-am spus nu cu scop de a le înălța pe ele, ci ca noĭ înșine să ne rușinăm, să ne învățăm și să ne îndemnăm ca să reluăm dreptul de întĕetate ce se cuvine nóuĕ bărbaților, nu dupre puterea fisică, saŭ în raport cu ea, ci dreptul de întĕetate în privința îngrijireĭ, protecțiuneĭ și virtuței. Pentru că ast-feliŭ și corpul va fi atuncĭ în ordine, căcĭ numaĭ atuncĭ se va bucura de cel mai bun stăpân și protector. Fie ca și femeile și bărbațiĭ să viețuiască dupre voința luĭ Dumnedeŭ, pentru ca cu toțiĭ să ne învrednicim în ziua cea înfricoșată a ne bucura de iubirea de ómenĭ a stăpânuluĭ nostru, cum și de bunurile făgăduite nóuĕ, prin Iisus Christos Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭĭ vecilor. Amin.

OMILIA XIV.

„Drept aceia lepădând minciuna grăiți adevĕrul fie-care cu aprópele luĭ, căcĭ suntem unul altuia mădularĭ. Mâniați-vĕ, și nu greșiți, sórele să nu apue întru mânia vóstră. Nu dați loc diavolului“ (Cap. 4, 25—27).

Vorbind despre omul vechiŭ în general, la urmă îl și descrie în parte. De alt-feliŭ atuncĭ învățătura e știută mai bine, când luăm cunoșcință și de amănunțimĭ. Decĭ ce dice el? „Drept aceia lepădând minciuna“. Care minciună? Óre despre idolĭ vorbește el aicĭ? Nu despre aceasta spune, de și de alt-feliŭ și idolii sunt minciună, și acum nimic nu mai este comun cu aceia, ci vorbește de minciuna dintre dênșiĭ, adecă de vicleníe și de bănuiala reciprocă. „Grăiți adevĕrul fie-care cu aprópele luĭ“, dice, după care apoĭ adaoge ceia ce-ĭ putea atița pe dênșiĭ la o mai mare sfială „căcĭ suntem unul altuia mădularĭ“. Nimeni să nu amăgiască pe aprópele luĭ, ceia ce și Psalmistul dice: „Perde-va Domnul buzele viclene“ (Ps. 11, 3). Nu este, și nimic nu póte provoca dușmănia, ca a amăgi pe alțiĭ și a-ĭ înșela cu vorbe false. Privește cum el peste tot locul îĭ îndeamnă la dragoste reciprocă și la concordie, făcênd us de exemplul cu membrele corpuluĭ. «Să nu amăgiască, dice, ochiul pe picior, și nicĭ piciorul pe ochiŭ». De exemplu: dacă ar fi o grópă adâncă, și deasupra eĭ ar fi puse niscare-va trestiĭ acoperite cu pământ, ceia ce de alt-feliŭ ar putea înșela pe ochĭ, óre

în asemenea cas nu se va face us de picior spre a pipăi suprafața acelui loc bănuit, de este tare, și a șei dacă de-desupt e locul gol saŭ nu? Nu va apăsa, ḑic, cu piciorul acel loc bănuit? Nu cum-va óre l-ar amăgi piciorul, saŭ nu ar voi să 'l încunoșciințeze de ceia ce este în realitate acolo? Dară ce? Dacă ochiul ar vedea un șearpe saŭ o feară sălbatecă, nu cum-va óre s-ar încerca să amăgiască piciorul? Nu óre atunci imediat dă de veste piciorului, eară acesta aflând de la ochiŭ primeḑia nu merge mai departe? Dară ce? Când bună-óră nici ochiul și nici piciorul nu pot ca să cunóscă primeḑia exact, ci totul depinde de simțul mirosului, spre a se afla dacă doctoria e otrăvitóre saŭ nu, nu cum-va, ḑic, s'ar încerca óre mirosul ca să amăgiască gura? De sigur că nu ar face aceasta, căci atunci și mirosul s-ar perde împreună cu corpul întreg; și prin urmare ceia ce i se presintă în realitate, aceia și spune. Dară ce? Nu cum-va óre limba s-ar încerca să amăgiască pe stomach? Nu dênsa e aceia care când gustă amarul, îl aruncă, eară când găsește dulcele îl trimite în stomach? Privește reciprocitate de serviciŭ, privește pronie provenită din adevĕr, și cu tótă buna-voința, cum ar ḑice cine-va.

Tot ast-feliŭ și noi să nu mințim unul altuia, dacă cu adevĕrat suntem mădulări unul altuia. Aceasta e dovadă de prietenie, eară la din contra e dovadă de dușmănie. „Mâniați-vĕ, și nu greșiți". Privește înțelepciune la apostoi; ḑice ca să nu greșim, dară chiar când am greșit ei nu ne părăsește, pentru că nu-i lasă inima lui cea părintască. Dupre cum doctorul sfătuiește pe bolnav ce trebuie să facă, căci dacă acesta se arată greoiŭ în îndeplinirea prescripțiunilor medicale, ei totuși prin sfaturi îl convinge și îl vindecă în urmă, tot așa face și Pavel. Doctorul, care de la cel ântêiŭ rĕspuns de nesupunere din partea bolnavului se înfurie, pentru că nu a fost ascultat, la încă și desprețuit, caută numai slava; pe când acel rău caută în tóte chipurile sănătatea bolnavului, are în vedere un singur lucru: cum să vindece din grab pe acel bolnav și să-l însănătoșeze. Aceasta o face și Pavel. A ḑis: să lepădați minciuna; dară dacă vre-odată din causa minciunei s-ar naște mânia, el o vindecă și pe aceasta imediat, căci ce ḑice? „Mâniați-vĕ și nu greșiți", adecă, bine este de a nu se mânia cine-va, dară chiar de ar cădea în această patimă vre-odată, fie, însĕ nu în așa grad, în cât împăcarea să fie imposibilă, ci „Sórele să nu apue întru mânia vóstrĕ". Voescĭ a te lăsa să fii stăpânit de mânie? fă-o, însĕ 'ți ajunge un ceas, douĕ saŭ și treĭ; sórele să nu vĕ părăsască pe voĭ în dușmănie. A rĕsărit din bunătate, să nu plece de la voĭ strălucind și luminând pe ceĭ nevrednicĭ. Căcĭ dacă stăpânul l-a trimis pe dênsul din bunătatea cea mare, și ți-a iertat greșalele tale, eară tu nu ierți pe ale aprópelui, gândește-te singur cât de mare este rĕul. Dară pe lângă aceasta mai este și alt-ceva. Fericitul Pavel s-a temut, ca nu cum-va nóptea să găsiască pe cel nedreptățit încă cuprins de mânie, și de aicĭ să se reaprindă focul. Intru cât timp multe se petrec la lumină și în timpul ḑilei, îți este óre-cum scusabil de a te lăsa sub stăpânirea mâniei; dară când vine sară împacă-te cu dușmanul, și stinge rĕul din capul locului, căcĭ de te va apuca nóptea așa, nu va fi suficientă ḑiua următóre de a stinge rĕul mărit deja în cursul nopței, ci chiar de aĭ putea să tai o parte din el, totuși nu veĭ putea să-l tai cu totul, eară în nóptea următóre fiind încă cuprins de mânie veĭ aprinde focul mai mare. Căcĭ dupre cum se întâmplă cu sórele câte-odată, când el nepulênd a dovedi ca ceriul cel des și încărcat cu norĭ în timpul nopței să-i subțieze și să pótă împrăștia în timpul ḑilei căldura, eară în nóptea următóre aerul se mai îndesește încă prin alte negurĭ și evaporațiunĭ, ceia ce ni arată în mod cert stricarea timpului,— tot așa se întâmplă și cu mânia.

„Nu dați loc diavolului" (Vers. 27). ceia ce probează că a ne rĕ-boi unii pe alții, este de a da loc diavolului, căcĭ pe când noĭ trebuie a ne îngrădi cu ziduri unii pe alții, a sta cu putere contra lui, și tótă mânia a o îndrepta asupră-i, noĭ încă ne întărîtăm unii pe alții și ne alungăm. Nicĭodată și nicăirĭ diavolul nu găsește un loc mai propriŭ și mai potrivit ca în dușmăniĭ. De aicĭ se și nasc miile de rele ce bântuie omenirea. Pe cât timp petrele zidiului sunt bine combinate și lipite, și nu aŭ printre ele nici un loc gol, de sigur că vor sta înțepenite; dacă însĕ se va întâmpla a se forma vre-o crăpătură printre ele, fie chiar numai cât încape acul, saŭ un fir de păr, pe unde ar putea intra apa, atunci întregul ziduri se dărimă și se nimicește cu totul. Tot ast-feliŭ se întâmplă și cu diavolul; întru cât timp noi vom fi strînși unul lângă altul și bine alipiți, nimic nu va putea introduce din viciuniile lui; când însĕ o mică deschidĕtură s-ar forma printre noĭ, atunci va strĕbate înăuntru ca și un puhoiŭ. Peste tot locul decĭ, el se încearcă de a pătrunde înăuntru, și ast-feliŭ a face nu-

própele, dară când tu stricĭ în loc să edificĭ, maĭ bine este a tăcea şi nicĭ-odată a nu maĭ vorbi. Căcĭ şi mânile zidariuluĭ sunt demne de tăiat, dacă în loc să se înveţe a clădi, ele s-ar învaţa a strica. Aceasta dice şi Psalmistul: „Perde-va Domnul tóte buzele cele viclene“ (Ps. 11, 4). Gura decĭ este causa tuturor relelor, şi nu atâta ea, pe cât cel ce usază de ea rĕŭ. De aicĭ apoĭ insultele, de aicĭ bârfelele, blestemurile, de aicĭ apoĭ isvorăsc îndemnurile spre plăcerĭ, de aicĭ omorurile, desfrânările, furturile, şi cu un cuvênt tóte relele de aicĭ se nasc. Dară óre cum gura naşce omorurile? Incepênd cu insulta, ajungĭ la mânie, de la mânie la rănire, eară de la rănirĭ aĭ sfârşit cu omorul. Cum gura naşce desfrânările? «Cutare, dice, te iubesce, a vorbit despre tine plăcut», eară tu audind ţiaĭ dămolit mânia, şĭ dejá a şi început a se aprinde în sufletul tĕŭ pofta de acea persónă. Pentru aceia dice Pavel: „ci numaĭ care este bun“. Find-că mulţimea cuvintelor e prea mare, de aceia cu drept cuvênt el a dis în mod nehotărît, ordonând de a vorbi numaĭ de acelea, aĭ căror tip l-a indicat în general. Şi care e tipul indicat? „ci numaĭ care este bun“, dice, „spre zidirea trebuinţeĭ“. Saŭ póte că vorbesce şi de acele cuvinte, care ar putea aduce vre-o mulţămire ascultătoriuluĭ. De pildă: fratele tĕŭ a curvit; eĭ bine, nu asvîrli asupră-ĭ insulte, nicĭ să te făleşcĭ pentru că nu aĭ căduţ ca şi el, căcĭ prin aceasta cu nimic nu aĭ folosit pe auditoriŭ, ci chiar l-aĭ vătămat, şi cu drept cuvênt, căcĭ i-aĭ băgat în inimă un cuiŭ. Decĭ când tu sfătuieşcĭ pe altul, ce trebuie să facă, adresază-te luĭ cu multă graţie; când voescĭ a-l învăţa, aibĭ gura plăcută în vorbă; când îl înveţĭ bună-óră că pe nimenĭ să nu vorbiască de rĕŭ, prin aceasta maĭ mult de cât orĭ-ce alt l-aĭ învăţat un mare adevĕr şi ĭ-aĭ dat dar nepreţuit: „Spre zidirea trebuinţeĭ, dice, ca să dea dar celor ce aud“. Decĭ dacă tu conversezĭ despre pietate, despre evlavie, despre bine-facere şi milostenie, tóte acestea vorbite gratios vor muia spiritul auditoriuluĭ, şi-l vor da dar. Dară dacă póte aĭ mişcat buzele în semn de rîs, dacă aĭ vorbit ce-va necuviincios, maĭ mult aĭ aţîţat spre mânie pe auditoriŭ; de cum-vă aĭ lăudat viclenia, apoĭ totul aĭ stricat, totul aĭ nimicit. Prin cuvintele: „ci numaĭ care este bun spre zidirea trebuinţeĭ, ca să dea dar celor ce aud“, póte că tinde şi la aceia, cum ar putea să-l facă

graţioşĭ faţă de auditoriŭ. Dupre cum aromatele daŭ graţiĭ celor ce le întrebuinţază, tot ast-feliŭ şi cuvêntul bun. De aceia şi dice cine-va: „Mir vărsat este numele tĕŭ“ (Cânt. Cântărilor 1, 2). Cu alte cuvinte apostolul 'ĭ face pe dênşiĭ ca să respire din acel miros plăcut. Aĭ vĕdut cum el îndeamnă şi de astă-dată, dupre cum face pretutindenĭ, ca fie-care să contribuie la edificarea aprópeluĭ dupre puterea sa? Cel ce îndeamnă pe alţiĭ de a face acestea, cu atât maĭ mult se va îndemna pe sine. „Şi să nu întristaţĭ pre Duchul cel sânt“ dice. Aceasta e cu mult maĭ înfricoşat şi maĭ grozav, ceia ce de alt-feliŭ o spune şi în epistola către Thesalonicenĭ, unde dice: „Cel ce defaimează, nu defaimează pe om, ci pe Dumnedĕŭ“ (I. Thes. 4, 8), adecă, dacă aĭ pronunţat vr'un cuvênt insultătoriŭ, dacă aĭ atacat pe fratele tĕŭ, nu pe el l-aĭ atacat, ci pe Duchul Sânt, pe carele l-aĭ întristat. Apoĭ adaoge şi bine-facerea căpătată de la el, pentru ca ast-feliŭ maĭ mare să li fie şi acusaţiunea. „Şi să nu întristaţĭ pre Duchul cel sânt, dice, întru care v-aţĭ pecetluit spre ḑiua rescumpărăreĭ“. Acest Duch ne-a arătat pe noĭ turmă împărătească; acest duch ne-a depărtat pe toţĭ de la faptele cele dinainte; acest duch este carele nu ne-a părăsit a fi împreună cu ceĭ căduţĭ în urgia luĭ Dumnedĕŭ, şi tu încă îl întristezĭ? Aĭ vĕdut cum acolo el exprimă cea maĭ mare frică, dicênd: „cel ce defaimează, nu pre om defaimează, ci pre Dumnedĕŭ“? pe când aicĭ el se pronunţă într'un mod îndemnătoriŭ: „Să nu întristaţĭ pre Duchul cel sânt al luĭ Dumnedĕŭ, întru care v-aţĭ pecetluit“.

*) Această pecete să fie pusă pe gura ta, şi să nu o ridicĭ nicĭ-odată. Gura duchovnicească nu pronunţă cuvinte próste şi insultătóre. Să nu dicĭ: «nu e nimic dacă voiŭ spune ce-va uricios, dacă voiŭ batjocuri pe cutare». Pentru aceia rĕul este mare, fiind-că se crede că nu e nimic. In adevĕr, cele ce se cred a nu fi nimic, uşor sunt şi despreţuite, eară cele despreţuite odată, cu trecerea timpuluĭ capătă maĭ mult despreţ, şi ast-feliŭ devin nevindecabile. Aĭ gură spirituală. Judecă decĭ, ce fel de cuvinte ies din ea, şi care anume sunt demne de dênsa. Tu numeşcĭ pe Dum-

*) Partea morală. **Nu trebuie a insulta pe alţiĭ şi a vorbi cuvinte próste.** (Veron).

nedeŭ tată, și cu tóte acestea insulți pe fratele tĕŭ? Judecă singur, din ce causă și de unde tu numeșcĭ tată pe Dumnedeŭ? póte că de la natură? dară nu o poțĭ dice aceasta; póte că prin virtutea ta? dară nicĭ aceasta nu o poțĭ susține. Așa dară de unde? De nicăire, de cât numaĭ din filantropia lui, din iubirea lui cea părințască, din mila lui cea mare. Decĭ când tu numeșcĭ tată pe Dumnedeŭ, nu numaĭ aceasta să o aĭ în vedere, că insultând tu comiți fapte nedemne de acea înrudire nobilă, ci încă și aceia că înrudirea acea nobilă tu o aĭ capătat prin filantropia lui. Decĭ dacă tu aĭ primit înrudirea din filantropia lui, nu necinsti acea filantropie, purtându-te cătră frații tei cu cruditate. Chemĭ pre Dumnedeŭ tată, și tu insulți? Dară această purtare nu este demnă de fiiĭ lui Dumnedeŭ, ci departe de dênșiĭ ast-feliŭ de necuviinți grave. Care e anume lucrul fiuluĭ lui Dumnedeŭ? Acela de a ierta pĕcatele dușmanilor lui, a se ruga pentru cei ce l-aŭ rĕstignit, a'și vărsa sângele lui pentru cei ce-l uraŭ. Acestea cu adevĕrat că sunt demne de fiul lui Dumnedeŭ, adecă pe dușmani, pe cei nerecunoscĕtori, pe tâlharĭ, pe cei obraznicĭ, pe intriganți și în fine pe toți de acest feliŭ, pe aceștia, dic, 'ĭ-a făcut frați aĭ lui și clironomĭ, eară nu i-a insultat ca pe niște robĭ. Judecă singur ce feliŭ de cuvinte a pronunțat gura ta, și care din ele sunt demne de masa cea duchovnicească; de care anume bucate se atinge ea, pe care anume le-a gustat, și de care hrană se bucură. Credĭ că nimic nu aĭ făcut, dacă aĭ insultat pe fratele tĕŭ? Cum decĭ îl maĭ numeșcĭ frate? Și dacă nu 'ți este frate, cum de dicĭ: „Tatăl nostru“? pentru că vorba „nostru“ semnifică maĭ multe persóne. Judecă singur, cu cine aĭ stat împreună în timpul sântelor taine? Cu cherubimiĭ și cu serafimiĭ. Dară serafimiĭ nu insultă, ci 'și deschid gura numaĭ la o singură trebuință, la a înălța doxologiĭ lui Dumnedeŭ, la a-l glorifica. Decĭ cum veĭ putea să dicĭ cu aceia: «Sânt, Sânt, Sânt», dacă cu aceiași gură tu pronunțĭ insulte? Spune-mĭ, te rog: dacă bună-óră în curtea împărătească ar fi un vas împărătesc de mare preț, destinat anume pentru bucate împărătescĭ, și dacă unul dintre servitorĭ ar întrebuința acel vas la scóterea gunóelor, óre după aceia ar maĭ îndrăzni cine-va să'l întrebuințeze earăși pentru păstrarea bucatelor împărătescĭ, și a-l pune lângă cele-l-alte vase, pe câtă vreme a fost deja murdărit? Cătușĭ de puțin, nu se va întâmpla una ca aceasta. Ast-feliŭ e și cu vorba cea rea, așa e și cu insulta. „Tatăl nostru“ dicĭ,

și apoĭ imediat adaogĭ: „carele eștĭ în ceriurĭ“, eară acest cuvênt te-a și înălțat, a înaripat cugetul tĕŭ, și 'țĭ-a arătat că tu aĭ tată în ceriurĭ. Decĭ nimic să nu facĭ, nimic să nu pronunțĭ din cele de pe pământ. Te-a aședat în rândul celor de sus, te-a primit în chorul îngerilor, și tu te pogorĭ jos? Staĭ pe lângă tronul împărătesc, și tu încă insulți? Nu te temĭ că împăratul a tóte va considera faptul acesta ca insultă adusă luĭ? Dacă unul din servitoriĭ noștri ar lovi pe un altul, saŭ l-ar insulta, chiar de ar avea dreptate, óre nu l-am pedepsi imediat, nu am considera faptul ca insultă contra nóstră? Tu însĕ staĭ împreună cu Cherubimiĭ pe lângă tronul împărătesc, și încă insulți pe fratele tĕŭ? Nu priveșcĭ aceste vase sânțite? Óre nu spre unul și același scop este întrebuințarea lor? Nu cum-va óre ar îndrăzni cine-va a le întrebuința în alt scop? Dară tu eștĭ încă cu mult maĭ sânțit de cât tóte vasele acestea; de ce dară te murdărescĭ pe sine-țĭ? Te-aĭ ridicat la ceriurĭ, și încă insulțĭ? Trăiescĭ împreună cu îngeriĭ, și încă insulțĭ? Te-aĭ învrednicit de sărutarea stăpânuluĭ, și încă insulțĭ? Țĭ-a împodobit Dumnedeŭ gura cu imnurĭ îngerescĭ, cu haină nu numaĭ îngerească, ci chiar maĭ presus de îngerească—cu sărutarea luĭ, și tu încă insulțĭ pe fratele tĕŭ? Nu, vĕ rog, faptul acesta este causa multor rele, decĭ departe fie de sufletul chrestinuluĭ. Póte că nu vĕ putem convinge vorbindu-vĕ acestea, și nu vĕ putem întórce din calea apucată? Apoĭ atuncĭ ni se impune de a vĕ înfricoșa. Ascultă decĭ ce spune Christos: „Cine va dice fratelui sĕŭ, nebune, vinovat va fi de focul gheeneĭ“ (Math. 5, 22). Decĭ dacă o ast-feliŭ de vorbă, care e maĭ ușóră de cât cele-l-alte atrage după sine gheena, dară cel care pronunță maĭ grele cuvinte, de ce óre nu va fi vrednic? Să învățăm decĭ gura ca să se deprindă a vorbi și a pronunța cuvinte plăcute, pentru că de aicĭ vom avea un mare câștig, pe când de la insulte ne vom alege cu marĭ pagube. Pentru a ajunge la această țintă, nu ni se cer cheltuelĭ marĭ. Să punem gurei ușă și încuietóre. Să muscăm limba, când va scóte vr'un cuvênt nepotrivit; să ne înădușim pe noĭ înșine, când vr'un cuvênt greŭ va ieși printre dințĭ. Să rugăm pe Dumnedeŭ, să rugăm pe cel insultat ca să nu pătimim și noĭ pe nedreptul. Pe noĭ înșine ne-am lovit, eară nu pe acela, pe noĭ ne-am rănit, eară nu pe el. Pe ranele luĭ sângerânde să punem ca doctorie rugăciunea și împăcarea cu cel insultat. Dacă noĭ avem atâta grijă când e vorba de cu-

vinte, apoĭ cu atât maĭ mult, când e vorba de fapte noĭ trebuie a ne impune legĭ puternice. Chiar prietenĭ de am avea saŭ rude, saŭ în fine orĭ-cine, şi'ĭ vom spune ce-va rĕŭ, saŭ îl vom batjocuri, pe noĭ înşi-ne să ne dăm de vinovaţĭ, şi vom lua iertare. Să aflăm în fine ce feliŭ de pĕcat este acesta, şi când vom afla bine, să ne depărtăm în grabă de el. Eară Dumneḑeul păceĭ să vĕ păzască pre voĭ şi limba vóstrĕ, şi să o îngrădiască cu zidiul temereĭ de dênsul, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecĭĭ vecilor. Amin.

OMILIA XV

„Tótă amărăciunea, şi mânia, şi iuţimea, şi strigarea, şi hula să se lepede de la voĭ, împreună cu tótă rĕutatea“ (Cap. 4, 31).

Dupre cum într'un ştiubeiŭ necurat nu ar putea niciodată ca să stea albinele,—pentru care ceĭ cunoscĕtorĭ curăţă de la început cu mirodeniĭ şi cu plante mirositóre, saŭ cu vinaţurĭ aromate, saŭ şi cu altele de acest feliŭ, ştiubeile în care vor a pune roiĭ ceĭ tinerĭ, ca ast-feliŭ albinele să nu găsască în ele vr'un miros desplăcut şi să fugă,—tot ast-feliŭ se întâmplă şi cu Duchul Sânt. Spiritul nostru este ca un feliŭ de ştiubeiŭ, saŭ ca un feliŭ de roĭniţă, ce e destinată de a primi în ea roiĭ charurilor spirituale, însĕ dacă este înăuntru amărăciune şi mânie, roiĭ aceia fug. Pentru aceia acest fericit şi înţelept agricultor, ni curăţă maĭântĕiŭ bine vasul în care vom primi pe Duchul Sânt, nu cu cósa saŭ cu vr'un alt object de fer, şi ne chiamă de a primi acest roiŭ duchovnicesc în el, după ce e deja curăţit cu rugăciunile, cu ostenelele şi cu altele de acest feliŭ. Priveşce cum el ni curăţă maĭ'ntĕiŭ inima. Deja ne-a scăpat de minciună şi de urgie; acum ni arată earăşĭ cum am putea ca să smulgem rĕul din rădăcină, adecă dacă ne vom sili a nu fi amărîţĭ cu cugetarea. Dupre cum se întâmplă cu veninul, când fiind chiar puţin, şi făcêndu-se o mică mişcare numaĭ, ameninţă de a sparge beşica, dară când ar fi încă în cantitate maĭ mare şi maĭ amar de cât trebuie, aşa că vasul (beşica) care'l conţine să nu'l maĭ pótă purta în marginele hotărîte, se spar-

curăţirea inimii!

ge beşica din causa prea mareĭ cantităţĭ, şi iese şi sĕ împrăscie în tot corpul vătămându-l, fără a-l putea împedeca cu ce-va, dupre cum vatămă focul cel pustiitoriŭ,—întocmaĭ aşa se petrece şi cu amărăciunea, iuţimea, mânia, şi cu cele-l-alte patimĭ ale sufletuluĭ. Când într'un oraş e introdusă vre-o feară sălbatecă, pe nimenĭ nu póte vătăma întru cât e închisă în cuşcă de fer, orĭ cât ar răcni ea şi orĭ cât ar fi de sălbatecă; dară când infuriată peste măsură ar reuşi să rupă gratiile cele de fer de la cuşcă şi ar putea să fugă de acolo, la moment ar umplea de grózā întregul oraş şi toţĭ ar fugi. Ast-feliŭ se întâmplă şi cu natura veninuluĭ şi a amărăciuneĭ din noĭ. Pe câtă vreme e stăpânit în limitele sale, nu face nicĭ un rĕŭ mare; când însĕ se sparge membrana care îl conţine şi nu maĭ este nicĭ o pedecă care să-l opriască de a se împrăştia în tot organismul, atuncĭ chiar de ar fi fórte puţin ca cantitate, va molipsi însĕ tóte cele-l-alte elemente prin propria sa rĕutate, din causa prea mareĭ puterĭ ce o are ca calitate. Căcĭ aflându-se de acelaşĭ feliŭ cu sângele, în acelaşĭ loc şi de aceiaşĭ calitate, şi producênd în el o căldură maĭ mare ca de ordinar, şi tot sângele ce este pri'mprejur trecênd într'o temperatură peste marginele simetrieĭ, din causa liguidităţeĭ luĭ, produce chlorosa (gălbănarea); decĭ împreună cu acest sânge stricat, el (veninul) se împrăştie prin tóte membrele corpuluĭ, fiind-că totul a viciat deja, eară pe om îl face fără voce, îl face de a'şĭ da duchul. Dară pentru ce óre vi s-aŭ spus vóuĕ cu atâta amănunţime aceste împrejurărĭ? Pentru ca din povestirea amărăciuneĭ sensibile să ajungem la acea a amărăciuneĭ morale, care vatămă maĭ 'ntĕiŭ spiritul ce o a născut, resturnând totul pe dos, după care apoĭ simţind rĕutatea eĭ cea nesuferită, să fugim de dênsa. Dupre cum aceia vatămă întregul organism, ast-feliŭ şi aceasta vatămă tóte facultăţile intelectuluĭ, şi duce pe cel stăpânit de ea în prăpastia gheeneĭ. Vi s-aŭ spus acestea, dic, ca examinându-le cu precisiune, să fugim de acest rĕŭ, să înfrânăm această feară sălbatecă, şi chiar să scótem rĕul din rădăcină, dând ascultare luĭ Pavel, care dice: „Tótă amărăciunea“ nu să se tempereze, ci „să se lepede de la voĭ“. Pentru că de ce îmĭ trebuie mie ast-feliŭ de lucrurĭ rele? De ce'mĭ trebuie să am în stăpânirea mea o ast-feliŭ de feară sălbatecă, carea la urmă sfârşaşce în a'mĭ abate spiritul din calea bineluĭ, şi a-l trage după sine în exilul perpetuŭ?

Să dăm ascultare luĭ Pavel, carele dice: „Tótă a-

mărăciunea să se lepede de la voi". Dară vaĭ! câtă denaturare în noĭ! Unia sunt atât de simpli, în cât chiar se fericesc pe dênșiĭ pentru aceasta, se fălesc cu acest rĕŭ, se mândresc; de și e necesar de a face totul ca noĭ să ne mândrim, și să ne fericim pentru altele, eară nu pentru aceasta. «Cutare om, dicĭ tu, este veninos, este scorpie, e un șerpe, o adevĕrată viperă, pentru care toți îl cred de teribil.» Dară de ce te temĭ de cel veninos, omule? «Să nu mĕ vatâme, dicĭ, să nu'mĭ pricinuiască vre-un rĕŭ, căcĭ eŭ sunt fără experiență în aceste lucrurĭ. Mĕ tem ca nu cum-va să mĕ iee pe mine, om simplu și fără să fi prevĕdut vicleniile luĭ, să mĕ prindă în cursele luĭ, și să mĕ încurce în mrejele luĭ, cele pregătite spre amăgirea nóstrĕ».... Acum chiar mĭ-a venit a rîde, căcĭ în adevĕr acestea sunt vorbe de copiĭ, ce se tem de acelea de care nu trebuie a se teme. Nimenĭ nu meritĕ maĭ mult despreț, și de nimenĭ nu trebuie a rîde maĭ cu poftă, ca de omul veninos și viclean, pentru că nimic nu e atât de slab, ca amărăciunea, carea face pe ómenĭ proștĭ și fără de minte. Dară nu vedeți că rĕutatea e órbă? Nu ațĭ audit că cel ce sapă grópa altuia, singur cade în ea? «Dară cum să nu ne temem de un spirit plin de tulburare»? dicĭ tu. Dacă e vorba ca noĭ să ne temem de ceĭ veninoși ca de demonizați și de ceĭ nebunĭ, cariĭ fac totul fără conșciință, sunt de acord și eŭ; dară ca să ne temem de dênșiĭ pentru că ar puteà face lucrurĭ marĭ contra nóstrĕ, aceasta nicĭ-odată nu va fi. Nimic nu e maĭ propriŭ pentru iconomisirea lucrurilor, ca înțelepciunea nóstrĕ, și tot-odată nu póte fi vre-o altă pedecă înțelepciuneĭ nóstre, ca viclenia, rĕutatea și bănuiala. Nu vedeți corpurile celor cholericĭ (care aŭ prea mult venin în ele) cât sunt de desgustătóre, și cum s-a veștedit în ele orĭ-ce urmă de înflorire? cum sunt slabe, bicisnice, și neapte de orĭ-ce? Intocmaĭ așa sunt și spiritele celor veninoși. Chlorosa (gălbănarea) spiritului nu e alt nimic, de cât rĕutatea. Nu este puternică rĕutatea decĭ, nu este de loc. Voițĭ póte ca ceia ce dic să o probez prin exemplu, punêndu-vĕ față în față icóna omuluĭ rĕutăcios cu a celuĭ sincer? Abesalom era rĕutăcios și căuta ca pre toțĭ să-ĭ atragă în partea sa. „Și a mânecat Abesalom, dice, și a statut spre mâna căeĭ porțeĭ, și a fost când venia la împăratul la judecată orĭ-ce om, carele avea judecată, striga către el Abesalom și dicea luĭ: din care cetate eștĭ tu?", voind prin aceasta a'și apropia pe fie-care. Privește, cât viclesug avea. David însĕ era sincer. Și acum privește și sfârșitul amândurora, privește de câtă rĕutate era plin sufletul aceluia, care fiind-că nu avea în vedere de cât cum ar putea să vatâme pe tatăl sĕŭ, era orbit în tóte cele-l-alte. Nu însĕ așa făcea David, ci dupre cum dice scriptura: „Cel ce umblă drept, umblă cu nădejde, eară cel ce strîmbează căile sale, se va cunósce" (Pilde 10, 10), și cu drept cuvênt, căcĭ cel ce umblă drept, nu spionează, nu se uită cu curiositate în tóte părțile, nu se gândește să facă nicĭ un rĕŭ. Decĭ să dăm ascultare și să credem pe fericitul Pavel, să jelim și să plângem pre ceĭ veninoșĭ, să facem tot posibilul ca să scótem rĕutatea din spiritul lor. In adevĕr că fie-care om are în sine venin, element de alt-feliŭ folositoriŭ; vorbesc de veninul cel indespensabil, fără de care omul nu póte trăi. Dară dacă de multe-orĭ noĭ scótem afară chiar din acest venin, de și póte ne folosește mult, apoĭ cum nu este cu adevĕrat absurd, ca să nu facem nimic cu veninul din spirit, nicĭ să ne încercăm de a-l deșerta, ca pe un element nu numaĭ nefolositoriŭ, ci încă mult vătămătoriŭ chiar?

„De i se pare cuĭ-va între voĭ, că este înțelept în veacul acesta, nebun să se facă, ca să fie înțelept" (I Corinth. 3, 18), dice acest fericit. Acum ascultă și pe Luca, carele dice: „Și frângênd în casă pâne primiaŭ hrana cu bucurie și cu prostimea inimeĭ, lăudând pre Dumnedeŭ, și avênd char către tot poporul" (Fapt. 2, 46. 47). Dară nu vedem noĭ și astădĭ pe ceĭ sincerĭ și simpli bucurându-se de cinste din partea tuturor? Nimenĭ nu inviduiește pe unul din aceștia când face bine, nimenĭ nu intervine când el greșașce în ce-va, ci toțĭ se bucură când el face bine, precum și când face vr-un rĕŭ toțĭ îl compătimesc. Dacă însĕ vr'un om veninos ar prospera vre-odată, ca de o întâmplare rea toțĭ sunt tristĭ, pe când dacă face vre-o faptă urîtă, toțĭ se bucură. Decĭ să-ĭ jelim și să ni fie milă de dênșiĭ, căcĭ în orĭ ce parte se vor întórce iĭ vor găsi numaĭ dușmanĭ. Și Iacob era sincer, și tocmaĭ prin această calitate a învins pe rĕutăciosul Isav. „Înțelepciunea nu locuiește în sufletul rĕutăcios", dice Solomon în pildele sale.

„Tótă amărăciunea să se lepede de la voĭ" adecă să nu maĭ rĕmână nimic. O dice aceasta apostolul

căcĭ el cunoşcea bine, că odată mişcată ea va aprinde întregul interior aĭ omuluĭ, după cum se aprinde o şură de paie numaĭ de la o simplă scântee. Ce anume este amărăciunea, vom pricepe exact, când vom examina. Bărbatul bănuitoriŭ, perfid, carele vecĭnic e pregătit de a face rĕŭ, carele tóte le vede şi le bănuieşce în rĕŭ, unul ca acesta e stăpânit de amărăciune, şi din el nu se naşce de cât numaĭ mânia şi iuţimea. Intr'un ast-feliŭ de suflet nu locuieşce mulţămirea şi veselia cea spirituală, căcĭ rădăcina mânieĭ şi a iuţeleĭ este amărăciunea. Un ast-feliŭ de om vecĭnic e trist, vecĭnic gânditoriŭ, vecĭnic cu fruntea încreţită, şi nicĭ-odată nu are sufletul liniştit. Dară, dupre cum am ţis, singurĭ iĭ culeg maĭ 'ntĕiŭ ródele rĕutăţilor lor. „Şi strigarea", ţice maĭ departe. Dară de ce împedecă óre strigarea? Pentru că chrestinul adevĕrat trebuie a fi tot-deauna calm. «Dupre cum calul pórtă în spete pe călăreţ, tot aşa şi strigarea duce în spete iuţimea. Decĭ împedecă calul, ţice, şi atuncĭ aĭ nimicit pe călăreţ.»

*) Audă acestea maĭ cu sămă femeile, care pentru fie-ce lucru ţipă şi rĕcnesc. Intr'un singur cas e folositoriŭ de a striga şi a rĕcni, în a predica şi a învăţa; aiurea de loc, şi nicĭ chiar în rugăciunĭ. Dacă voeşcĭ să aflĭ din chiar firea lucrurilor, eĭ bine, nu rĕcni nicĭ-odată, şi să şciĭ că nicĭ-odată nu te veĭ iuţi. Iată leacul calmăreĭ. Dupre cum nu e posibil ca cel ce nu rĕcneşce să se iuţiască, tot aşa nu e posibil ca cel ce strigă şi rĕcneşce să nu se iuţiască. Să nu'mĭ spuĭ de cel ce ţine minte rĕul, de cel ce'şĭ resbună, să nu'mĭ spuĭ de amărăciunea şi de veninul ce de la natură îl avem în noĭ, căcĭ noĭ discutăm cum am putea scóte din rădăcină această patimă. Aşa că nu puţin contribuie la ajungerea scopuluĭ propus, dacă noĭ ne vom deprinde de a nu maĭ striga nicĭ-odată, şi de a nu maĭ ţipa. Când tu veĭ lepăda de la tine ţipetul şi rĕcnetul, prin aceasta taĭ aripile iuţeleĭ, şi împedicĭ de a se maĭ umfla buba din inima ta. Dupre cum nu e posibil de a te lupta cu cine-va, fără să ridicĭ mânele în sus, tot aşa nu e posibil ca ţipând să nu te iuţeşcĭ. Leagă mânele luptătoriuluĭ cu pumnul, şi apoĭ ordonă'ĭ ca să se lupte; dară nu va putea să o facă. Tot aşa e şi cu mânia şi iuţimea. Strigarea şi ţipetele iritează chiar şi pe cel ce de feliul luĭ nu este póte iritabil. De aicĭ maĭ ales vine iuţimea la unia, de

*) Partea morală. Nu trebuie a se iuţi cine-va, şi stăpânele nu trebuie a bate pe servitórele lor fără rânduială (Veron.)

aicĭ şi femeile se înfuriază pe servitórele lor, umplu tótă casa lor de ţipete şi rĕcnete, şi de multe-orĭ chiar ceĭ ce trec pe uliţă, dacă casa e la stradă, aud ţipetele stăpâneĭ şi plânsetele servitóreĭ. Ce póte fi, cu adevĕrat, maĭ uricios ca acest fapt? «Audĭ tu bocetele? se întreabă vecinele: óre ce s-a întâmplat acolo»? şi tóte imediat se lupilează şi se uită prin gard să vadă ce este. «Cutare, ţice, îşĭ bate servitórea». Repet încă: ce póte fi maĭ uricios şi maĭ fără ruşine? Dară ce? Nu trebuie a lovi óre? Nu ţic aceasta; trebuie de sigur, însĕ nu incontinuŭ şi nicĭ fără măsură, nicĭ din causa unor greşeli óre-care, ca bună-óră dacă ar lipsi de a face vre-un serviciŭ, ci, dupre cum ţic în tot-deauna, numaĭ atuncĭ când servitórea îşĭ vatămă sufletul sĕŭ. Dacă pentru această causă o baţĭ, toţĭ te vor lăuda, şi nimenĭ nu te va acusa; dară dacă o baţĭ numaĭ din causa ambiţiunilor saŭ şi a nedreptăţeĭ tale, toţĭ te vor desaproba pentru cruţime şi neomenie. Şi ceia ce este maĭ uricios, că sunt unele stăpâne atât de sălbatice şi neomenóse, că bat într'atât de mult, în cât vinătăile nu se trec de pe corp timp de maĭ multe ţile. Desbrăcând pe bietele fete servitóre, le leagă de multe-orĭ de piciórele paturilor, şi chiamă şi pe bărbat ca să vadă acest fapt. Vaĭ! şi cum nu-ţĭ trece prin minte în acel timp amintirea gheeneĭ? spune-mĭ; căcĭ după ce desbracĭ pe servitóre, apoĭ o maĭ arăţĭ încă şi bărbatuluĭ? Şi nu te ruşinezĭ dacă el te desaprobă? Şi ceia ce este maĭ mult încă, că îl aţiţĭ şi pe dênsul şi îl forsezĭ ca să o lege, după ce maĭ ânteiŭ aĭ ocărit pe acea nenorocită cum ţi-a venit la gură, numind'o Thesalidă, fugară şi altele de acest feliŭ. Mânia ta nu 'ţĭ maĭ cruţă nicĭ chiar gura, ci are în vedere numaĭ un singur lucru, cum să 'ţĭ satisfacĭ contra aceleĭ nenorocite, fie chiar că te necinsteşcĭ singură. Şi după aceasta apoĭ se pune pe scaun, întocmaĭ ca şi un tiran, chiamă pe copiĭ, chiamă pe ceĭ-l-alţĭ servitorĭ, şi în fine pe bărbatul eĭ cel lipsit de minte îl face ca un feliŭ de calăŭ. Dară óre de acestea trebuie să se petreacă în casele chrestinilor? «Dară sunt viclene servitórele, ţicĭ, şi impertinente, sunt nerusinate şi incorigibile». Şciŭ şi eŭ, însĕ e posibil de a le îndrepta pe altă cale, cu ameninţările, cu înfricoşările, cu cuvintele care pot a o mişca maĭ mult, şi pe tine te apără de ruşine. Tu care eşti liberă, aĭ pronunţat vorbe uricióse, şi nu te ruşinezĭ óre maĭ mult, de cât voeşcĭ să o ruşinezĭ pe ea? Dară apoĭ dacă ea trebuie a se duce la baie, va purta pe spetele eĭ vinătăile ce î-aĭ făcut, care vor fi dovada cea maĭ evidentă despre cruţimea ta.

«Dară sunt de nesuferit, dicĭ, și nu merită nicĭ-o iertare». Șciŭ și eŭ, însĕ, dupre cum am maĭ dis, întórce-o din calea cea retăcită prin alte mijlóce, și nu numaĭ cu bătăile și cu gróza, ci maĭ întrebuințază și vorba bună, maĭ întrebuințază și blândeța. Dacă ea este credinciósă, închipui-țĭ că a devenit sora ta. Tu eștĭ stăpână, eară ea te servesce. Dacă e bețivă, împedecă ocasiile beției, cheamă pe bărbatul tĕŭ și sfătuiți-o împreună. Póte nu vedĭ și nu pricepĭ cât de uricios lucru e de a vedea pe o femee bătênd? Ceĭ ce aŭ legiferat asupra bărbaților diferitele muncĭ, fórte rar aŭ ajuns la cruḍimea de a ordona să se bată vre-o femee, ci mânia lor s-a întins póte până la a dispune ca sâ se lovească cu piciorul. Atâta sfială aŭ avut către natura femeilor, în cât chiar dacă era vre-o necesitate absolută, totuși nu se atingeaŭ măcar de femee, dacă maĭ ales era și îngrecată. Prin ast-feliŭ de purtare femeile se fac urîte bărbaților lor. «Dară ce e de făcut, dacă ea curvesce»? Mărit'o după bărbat, împedecă ocasiunile curviei, nu da voe ca să se facă necuviinți în casa ta. «Dară dacă este tălhăriță, dicĭ, ce să fac»? Păzesce-te și priveghiază. Dară tu dicĭ: «apoĭ eŭ să o păzesc, eŭ să fiŭ păzitoriul eĭ»? O! câtă lipsă de minte! Și de ce, mĕ rog, nu aĭ fi păzitoriul eĭ? Óre nu are și ea același spirit ca și tine? Nu a învrednicit'o Dumneḍeŭ și pe ea de a avea aceleași însușirĭ ca și tine? Nu din aceiași masă duchovnicească se împărtășesce ca și tine? Nu este și ea părtașă aceliași binefacerĭ? «Dară ce să fac, dicĭ tu, dacă e rea de gură, dacă rĕspunde și e bețivă»? Așa va fi; de cât eŭ te întreb, câte femeĭ libere, voiŭ să dic câte stăpâne nu sunt óre de acest feliŭ? Dară Dumneḍeŭ a poruncit bărbaților ca să sufere tóte defectele femeilor, numaĭ să nu fie curvă, dice, eară cele-l-alte defecte suferi-le. Chiar de ar fi femeea bețivă, saŭ rea de gură, saŭ pismașă, saŭ luxósă și prin luxul eĭ 'ți cheltuiesce averea ta, tu formează-o, căcĭ de aceia eștĭ capul eĭ; pe dênsa o aĭ de tovarăș vieței, și de dênsa aĭ nevoe. Așa dară formează-o dupre cum trebuie, fă în fine cele ce depind de tine. Chiar de ar rĕmânea necorejată, chiar de ar fura din casă, tu păzesce-țĭ ale tale; dacă este rea de gură, astupă-ĭ gura, ad-o la tăcere, însĕ nu prin batae. Aceasta e cea maĭ înaltă filosofie. Acum însĕ vedeți la câtă absurditate aŭ ajuns unele dintre stăpâne, că descopĕr capul servitórelor și le trag de pĕr prin casă... De ce v-ațĭ înroșit tóte la audul acestora? Cuvêntul meŭ nu e îndreptat asupra tuturor stăpânelor, ci numaĭ asupra acelora care aŭ căḍut în

ast-feliŭ de sălbătăcie. „Femee cu capul desvălit să nu fie“, dice Pavel, și tu descoperĭ capul eĭ de brobódă? Vedĭ cum te insulți singură? Când tu te arățĭ cu capul gol, considerĭ faptul ca o insultă, și când apoĭ singură desgolescĭ pe servitóre, nu ți se pare a fi insultă? Și apoĭ dicĭ că nu se cumințesce, că nu se îndreaptă? Cumințesce-o cu bățul și cu loviturile cumpătate. Dară tu câte defecte nu aĭ, și totuși nu te îndreptezĭ? Acestea nu le dic dóră pentru acelea, ci pentru voĭ, care sunteți libere, ca nimic nedemn, nimic uricios să nu faceți, ca să nu vĕ vătămați pre voĭ înși-vĕ. Dacă te veĭ deprinde de a te purta cu blândeță către servitóre și nu cu rĕutate, cu atât maĭ mult față de bărbatul tĕŭ veĭ fi așa. Așa dară filosofia purtăreĭ vóstre către servitóre, vĕ va folosi fórte mult în a vĕ atrage favórea bărbaților. „Cu ce măsură veți măsura“, dice Mântuitoriul, cu aceia vi se va înapoia“ (Math. 7, 2). Pune frîŭ gureĭ. Chiar dacă servitórea 'ți respunde când tu o povățuiescĭ, să nu ți se pară greŭ de reușit; nepărêndu-ți-se greŭ acest lucru, tu aĭ ajuns la cea maĭ 'naltă filosofie. Sunt unele stăpâne care pe lângă altele maĭ adaogă încă și blestemurĭ asupra servitórelor. Nimic nu e maĭ uricios de cât ca cine-va la mânie să blesteme. «Dară ce să fac, dicĭ tu, dacă servitórea se împodobesce și caută să se facă plăcută»? Impedec-o de la aceasta, pentru care sunt de acord; însĕ împedec-o începênd cu tine maĭ 'ntêiŭ, nu atâta prin gróză, cât prin exemplu. Fiĭ în tóte model de exemplu bun.

„Și hula să se lepede de la voĭ“. Privesce cum progresază rĕul. Amărăciunea nasce mânia, mânia nasce iuțimea, iuțimea nasce strigarea, și din strigare se nasce hula, adecă vorbele cele próste, hula nasce bătăile, bătăile aduc rănĭ, eară ranele causază mórtea. Dară Pavel nu a voit să le înșire și pe aceste din urmă, ci a dis numaĭ în general: „Să se lepede de la voĭ, împreună cu tótă rĕutatea“. Și ce este óre: „împreună cu tótă rĕutatea“? Sunt uniĭ ómenĭ cari muscă pe furiș ca și cânii, carii nicĭ nu hămăiesc și nicĭ nu supără pe cel ce trece pe lângă dênșiĭ; când însĕ sunt netediți cu mâna și li se arată un feliŭ de blândeță, iĭ luându-l ca nepăsătoriŭ și fără băgare de samă, se repĕd și 'și înfing dinții. Aceștia sunt cu mult maĭ primejdioși, de cât aceĭ cari ți se daŭ pe față de dușmanĭ. Niște ast-feliŭ de ómenĭ sunt în tótă puterea cuvêntuluĭ cânĭ, căcĭ nicĭ nu strigă, nicĭ nu

se iuțesc, nicĭ nu amenință pe cine-va când sunt neliniștiți, ci pe furiș împletesc tot feliul de vicleniĭ, făuresc miĭ de rele, și'și resbună prin fapte pipăite. Pe unia ca aceștia 'i vizează apostolul. „Să se lepede de la voĭ, împreună cu tótă rĕutatea“, adecă păzește-te nu numaĭ de vorbele cele próste, ci și de faptele cele vrednice de hulă. «Eŭ, pare că ḑice apostolul, de aceia am pedepsit limba ta, și am oprit strigarea și rĕcnetul, pentru ca să nu se aprindă focul maĭ tare; dară dacă tu încă întreții înăuntrul tĕŭ cărbuniĭ și flacăra, apoĭ la ce 'ți va fi de folos tăcerea? Saŭ póte nu sciĭ că focurile atunci sunt maĭ grozave, când ard înădușit și nu sunt vĕdute de ceĭ ce staŭ afară? Nu sciĭ că și plagele sunt maĭ primejdióse, pe câtă vreme nu aŭ început a se usca la suprafață? Nu sciĭ că și frigurile acelea sunt maĭ primejdióse, care ard așa ḑicênd interiorul omuluĭ? Ast-feliŭ și iuțimea e maĭ grozavă ca tóte cele-l-alte, căcĭ ea prăpădește spiritul omuluĭ. Dară și aceasta „să se lepede de la voĭ, ḑice, împreună cu tótă rĕutatea“, fie mare, saŭ mică».

Să ascultăm decĭ pe Pavel, și tótă amărăciunea cum și tótă rĕutatea să o alungăm de la noĭ, ca să nu întristăm pe Sântul Duch. Să scótem din rădăcină amărăciunea, și să o tăiem cu totul, pentru că din amărăciune nu iesă nimic bun, nimic sănătos pentru suflet, ci tóte nenorocirile, lacrimile, plânsetele și suspinele. Dară nu vedețĭ voĭ, cum simțim repulsiune către acele feare sălbatice, ce rĕcnesc și urlă, cum de exemplu e leul, ursul, lupul și altele de acest feliŭ? Nu însĕ tot așa și óea; de ce? pentru că din gâtul eĭ nu iesă rĕcnet saŭ urlare, ci o voce blajină. Chiar și dintre instrumentele musicale, acele care țipă sunt desplăcute urecheĭ, ca de pildă: timpana, trimbițele, etc., pe când acele care aŭ un sunet maĭ dămol, ca de exemplu: chitara, fluerul, flautul, naiul, etc. acestea sunt plăcute la auḑ. Decĭ așa să ni exercităm spiritul nostru, ca să nu țipăm, și cu acest metod noĭ vom scapa de iuțime. Când noĭ am reușit de a tăia din rădăcină această patimă, singurĭ maĭ întâiŭ ne vom bucura de liniștea sufletească, și cu mulțămire vom pluti pe marea acesteĭ vieți spre limanul cel fericit; căruia fie a ne învrednici, prin Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, ístăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XVI.

„Tótă amărăciunea, și mânia, și iuțimea, și strigarea, și hula, să se lepede de la voĭ, împreună cu tótă rĕutatea. Fiți unul către altul buniĭ, milostiviĭ, iertând unul altuia, precum și Dumneḑeŭ v-a iertat vóuĕ întru Christos“ (Cap. 4, 31. 32).

Nu e deajuns numaĭ de a te lăsa de rĕutate, dacă voeșcĭ a te bucura de împărăția ceriurilor, ci e necesitate și de săvêrșirea multor fapte bune. Pentru ca să scăpăm de gheena, trebuie a ne depărta de rĕutăți, dară de voim a ne bucura de împărăția ceriurilor, e absolut necesar de a ne ține strînși legați de virtute. Saŭ póte nu sciți, că și în judecățile lumeșcĭ, când se examinează cu amănunțime fie-care din faptele săvêrșite, și când ia parte la aceasta întreaga cetate, nu sciĭ, ḑic, că așa se procedează? Căcĭ era un vechiŭ obiceiŭ și la ceĭ lumeșcĭ de a încununa cu cunună de aur, nu pe cel care nu a făcut nicĭ un rĕŭ cetățeĭ,—căcĭ pentru aceasta ajungea faptul că nu era responsabil de nimic,—ci pe acela, care era dovedit că a făcut cele maĭ marĭ binefacerĭ. În acest mod numaĭ unul ca acesta se cădea de a se bucura de cinste. Dară nu sciŭ cum se face, că puțin trebuia ca eŭ să uĭt tocmaĭ aceia ce era necesar de a vĕ spune. Partea âncĕeĭ a acesteĭ omilii o resum aicĭ, avênd nevoe numaĭ de o mică corectare. Decĭ fiind-că ḑiceam, că spre a nu cădea în gheena ajunge depărtarea de rele, pe când vorbeam mi-aŭ trecut prin minte o amenințare grozavă, carea aduce după sine pedeapsa nu asupra celor ce aŭ cutezat de a face vr'un rĕŭ óre-care, ci asupra acelora cariĭ aŭ lipsit de a face binele, saŭ maĭ bine ḑis, asupra celor ce aŭ neglijat de a face chiar una dintre faptele cele bune ordonate nóuĕ. Și care este acea amenințare? «Sosind ḑiua cea înfricoșată, ḑice, și judecătoriul stând pe tron, oile le-a pus deadreapta, eară caprele deastânga, și către oĭ a ḑis: „Veniți bine-cuvêntațiĭ părinteluĭ meŭ, de moșceniți împărația cea gătită vóuĕ de la întemeerea lumeĭ, că am flămânḑit și mĭ-ați dat să mănânc“ (Math. 25, 34. 35). Aceasta e și bine; pentru că trebuia ca iĭ să primiască rĕsplata filantropieĭ lor. Însĕ ca acel ce nu aŭ împărtășit pe ceĭ lipsiți din ceia ce aveaŭ, să fie

pedepsiți nu numaĭ cu lipsirea bunătăților, ci încă să fie și trimiși în focul gheeneĭ, ce rațiune póte avea? Are o rațiune foarte însemnată, și încă nu maĭ mică ca cea dintêĭ. Prin acestea noĭ învățăm, că ceĭ ce fac binele se vor bucura de bunătățile cele din ceriurĭ, pe când aceĭ ce de și póte nu pot fi acuzați pentru vr'un rĕŭ, dară totuși fiindcă aŭ neglijat de a practica fie chiar una din faptele bune, vor fi târîți în focul gheeneĭ împreună cu ceĭ ce aŭ făcut tótă viața lor numaĭ rele. Ar putea dice cine-va, că chiar numaĭ de nu ar face binele,—de și póte nu face fapte rele,—și totuși faptul acesta e în sine o parte din rĕutate, pentru resonul că este resultat din trândăvie, eară trândăvia e o parte din rĕŭ, saŭ maĭ bine dis, nu numaĭ o porțiune, ci chiar causa și rădăcina rĕuluĭ, pentru că în definitiv trândăvia învață pe om tóte relele. De cât e maĭ bine ca să nu ni maĭ punem niște ast-feliŭ de întrebărĭ necugetate, ca de exemplu: cel ce nu a făcut nicĭ un rĕŭ în viața sa, dară în același timp nu a făcut și nicĭ un bine, în care anume loc va sta?... pentru că chestiunea e limpede. A nu face cine-va binele, este același lucru cu a face rĕul. Căcĭ spune-mĭ: de ar avea cine-va un servitoriŭ, care nu ar fura, nu ar insulta, și nicĭ nu ar rĕspunde stăpânuluĭ, însĕ ar fi beţiv póte, și ar sta tótă ḑiua fără să facă vre-o treabă, și nu ar face nimic din cele ce ca servitoriŭ e datoriŭ de a face, eĭ bine, óre pe unul ca acesta nu l-ar biciui stăpânul, nu l-ar bate? spune-mĭ; și cu tóte acestea el n-a făcut nicĭ un rĕŭ. Însĕ chiar faptul că nu a făcut nimic, este în sine rĕŭ. Dară să întindem vorba maĭ departe, să ne raportăm și la viața de tóte ḑilele. Fie un agricultor, bună-óră, care întru nimic nu ni vatămă interesele nóstre, nicĭ nu ne hulește, nicĭ nu fură, ci numaĭ că își leagă mânele sale, șéde acasă tótă ḑiua, nicĭ nu ară, nicĭ nu samănă, nicĭ nu înjugă boiĭ, nicĭ vie nu lucrează, și în fine nicĭ nu se dedă la munca pământuluĭ; eĭ bine, óre nu pedepsim noĭ pe unul ca acesta? De și pe nimenĭ nu a nedreptățit, totuși el nedreptățește, dupre vorba comună, prin faptul că cu nimic nu contribuie din parte-ĭ la prosperarea comunității în general. Dară ce? spune-mĭ: dacă unul dintre meseriași, bună-óră, nu ar vătăma pe vr'un tovărîș de aceiași meserie, saŭ și pe altul care are altă meserie, dară totuși prin faptul că el nu lucrează nimic, nu óre ni se vatămă interesele întregeĭ comunități? Voești să întindem vorba și asupra corpuluĭ nostru? Iată, bună-óră, că mâna nicĭ nu lovește capul, nicĭ nu taie limba, nicĭ nu scóte ochiĭ, și nicĭ nu face vr'un alt rĕŭ de

acest feliŭ, ci numaĭ că stă nelucrătóre, și nu'și îndeplinește serviciul eĭ față de întregul corp; eĭ bine, óre nu merită de a fi tăiată maĭ bine, de cât se maĭ fie purtată în nemișcare și vătămând corpul în general? Dară ce? Dacă gura de pildă, nu ar mușca mâna, nicĭ peptul, și cu tóte acestea ar lipsi de a'și face datoriile eĭ, apoĭ nu ar fi maĭ bine óre de a o astupa cu totul? Decĭ, dacă fiind vorba de servitorĭ, de meseriașĭ, și de corpul nostru, și noĭ găsim că este o mare nedreptate, nu numaĭ de a nu face vr'un rĕŭ, ci încă chiar și când lipsește de a face vr'un bine ce-ĭ este impus prin firea lucruluĭ, cu atât maĭ mult se póte ḑice aceasta, când e vorba de corpul luĭ Christos. Pentru aceia și fericitul Pavel, trăgêndu-ne de la faptele cele rele, ne duce spre fapta bună.

*) Ce folos este, spune-mĭ, dacă tu aĭ scos din pământ totĭ spiniĭ, dară nu aĭ aruncat în ogor semințele cele bune și trebuitóre? Osteneala ta remânênd zadarnică, te va re'ntórce earăși la paguba dintêiŭ. Pentru aceia și Pavel purtându-ni de grijă, nu a mărginit ordinațiunile sale numaĭ la sustragerea și tăierea din rădăcina a relelor, ci ne îndeamnă ca cât maĭ grabnic să ne înfățoșăm cu plantațiunea complectă a bunătăților. Ḑicênd el: „Tótă amărăciunea, și mânia, și iuțimea, și strigarea, și hula să se lepede de la voĭ împreună cu tótă rĕutatea“, a adăogat imediat: „Și fiți unul către altul buniĭ, milostivĭ, iertând unul altuia“, căcĭ acestea sunt porniri sufletescĭ și dispositiuni lăuntrice bune și cu adevĕrat chrestinescĭ. Nu e de ajuns de a ne scăpa de o aplecare óre-care a spiritului, și apoĭ a cădea earăși în alta, ci e nevoe ca să fim vecĭnic în mișcare, și însuflețiți de dorința de a fugi de rele, ca ast-feliŭ să ajungem în deplina stăpânire a bunătăților. Căcĭ dacă și corpul s-ar putea isbăvi vre-odată de culórea cea neagră, nu de odată însĕ ar putea deveni alb. Dară e mult maĭ nimerit ca să scótem exemplele din faptele cele pendinte de voința nóstră, de cât din acele naturale. Cel ce nu este dușman, nu se póte ḑice că este prieten în totul, ci este, așa ḑicênd, neutru, adecă nu arată nicĭ dușmănie, nicĭ prietenie, dupre cum se găsesc față de noĭ ceĭ maĭ mulțĭ dintre ómenĭ.

*) Partea morală. Cum că trebuie a săvêrși cele contrare rĕutățeĭ, care deja a fost îndepărtată; pentru că nu este nicĭ un folos, dacă iuțimea a fost desrădăcinată, și cu tóte acestea dragostea nu e întinsă cu îmbelșugare (Veron).

și sufletești, dispoziții lăuntrice bune ce adevărat creștinești: bunĭ, milostivĭ, iertători

Cel ce nu lăcrămează, nu se póte ḑice că în general el rîde, ci este, așa ḑicênd, în starea de mijloc. Tot asemenea și în casul de față. In adevĕr, că cel ce nu este veninos, nu se póte ḑice că în general el este bun, dupre cum nu s-ar putea ḑice nicĭ de cel ce nu este furios, că în general el este milostiv. Și privește cum fericitul Pavel, în puterea celeĭ maĭ eminente legĭ de agricultură, curățĕ și lucrează pămêntul încredințat luĭ de marele agricultor. A nimicit semințele cele false și vătămătóre, după care apoĭ el se rógă și îndeamnă, ca să se planteze numaĭ plantele cele veritabile. „Fiți unul cătră altul buni", ḑice, căcĭ dacă veĭ lăsa nelucrată țearina din care aĭ smult spiniĭ, tu singur veĭ suferi earăși din causa plantelor nefolositóre ce vor resări. De aceia e necesar ca tu să prefolositóre ce vor resări. De aceia e necesar ca tu să preîntîmpinĭ această nelucrare și nerodire a țarineĭ tale cele duchovnicești, prin aruncarea semințelor, plantarea și cultivarea plantelor bune, adecă a faptelor bune. A nimicit iuțimea, și în locul eĭ a sădit bunătatea; a nimicit amărăciunea, și în locu-ĭ a pus milostivirea; a smuls din rădăcină rĕutatea și hula, earĕ în locul lor o plantat iertarea, căcĭ, când el ḑice: „iertând unul altuia", la aceasta se rapórtă; adecă ni ḑice: «fiți iertătorĭ, fiți îngăduitorĭ unul altuia». Darul acesta e cu mult maĭ mare de cât darul în banĭ. Cel ce iartă datornicului datoria bănească ce o are la dênsul, face de sigur un lucru frumos și admirabil, însĕ darul acesta se mărginește numaĭ în corp, de și el își atribuie o resplată în cele duchovnicescĭ și în acordarea darurilor spirituale; însĕ cel ce iartă greșalele altuia, folosește și sufletului sĕŭ, cum și sufletului celui ce a primit iertarea. Cu modul acesta, el a făcut maĭ blând și maĭ îngăduitoriŭ nu numaĭ spiritul sĕŭ, ci și al aceluia. Nu aruncându-ne cu furie asupra celor ce ne-aŭ nedreptățit, noĭ vom putea vreo-dată a'ĭ îmblânḑi și a'ĭ umili atâta, pe cât le atingem sufletele lor iertându-ĭ. Cu modul acela noĭ nu am folosit nicĭ nóuĕ, și nicĭ acelora, ci pe ambiĭ am vătămat,—pe deoparte noĭ imitând pe maĭ marii Iudeilor în rĕsbunarea lor, earĕ pe de alta aceia maĭ mult aprinḑêndu-se în mânia lor. Pe când dacă noĭ vom resplăti nedreptatea cu blândeța, li-am dămolit tótă iuțimea lor, am aședat chiar înaintrul lor un tribunal, carele ni va da nóuĕ votul, adecă ne va ierta, earĕ pe dênșiĭ îi va pedepsi maĭ grozav, de cât cum i-am pedepsi noĭ chiar. Singurĭ îi se vor osîndi și se vor desaproba, căutând orĭce ocasie, prin care să'și plătească datoria lor cu o maĭ mare măsură, știind bine că a resplăti în mod egal, e tot una cu a remânea maĭ pe jos, și de aceia vor lua exemplu de la noĭ purtându-se cu blândeță. Se vor încerca prin urmare ca să covîrșască în măsură, pentru ca ast-feliŭ paguba ce aŭ causat-o altora să o ascundă printr'o maĭ mare resplată făcută celor ce aŭ pătămit din causa lor, și ast-feliŭ iĭ vor usa de cea maĭ mare blândeță. Căcĭ ómeniĭ când sunt recunoscĕtorĭ, nu atâta se mâhnesc pentru ceĭ reĭ, cât se mâhnesc pentru ceĭ bunĭ, cariĭ pătimesc rele din partea celor ce-ĭ nedreptățesc. Cu adevĕrat că e culmea rĕutățeĭ, a huleĭ și a desprețuluĭ de a te arunca asupra celuĭ ce pătimește, în loc să-l ajuțĭ și să-ĭ facĭ bine; pe când purtându-te așa, adecă dacă nu te veĭ porni cu rĕutate asupră-ĭ, veĭ avea laudă și aprobare din partea tuturor. Decĭ de voieșcĭ a-ți resbuna, resbună-ți în acest mod: resplătește cu bine pe ceĭ reĭ, pentru ca ast-feliŭ să-ĭ facĭ datornicĭ ție, și să câștigĭ o biruință strălucită. Aĭ suferit vr'un rĕŭ? Resplătește-ĭ cu binele, pentru că ast-feliŭ îți veĭ rĕsbuna pe dușman. Dacă tu te aruncĭ asupra luĭ, toți te vor despreți tot așa ca și pe dênsul, earĕ dacă tu aĭ răbdat, se va întâmpla din contra, căcĭ pe tine toți te vor aproba și te vor admira, earĕ pe acela toți îl vor acusa. Ce suferință maĭ mare ar putea fi pentru un dușman, de cât de a vedea cu ochiĭ luĭ pe victimă, cum este aprobată și admirată de toți ceĭ-l-alți? Ce poate fi maĭ amar pentru un dușman, de cât de a se vedea hulit de toată lumea în fața victimeĭ luĭ? Dacă tu te aperĭ și îl și pirăscĭ póte, apoĭ și tu singur ți-aĭ rĕsbunat, pe când dacă îl ierți, în locul teŭ toți te vor apăra contra luĭ. Aceasta este maĭ grozav de cât orĭ-ce suferință, adecă de a vedea pe contrariul sĕŭ că are atâția apărătorĭ. De veĭ deschide tu gura contra luĭ, aceia vor tăcea, pe când dacă tu tacĭ, nu numaĭ cu gura ta, ci cu a multora îl veĭ acusa și ast-feliŭ maĭ mult 'ți veĭ rĕsbuna. Mulțĭ te vor acusa, dacă tu îl însulți, pentru că vor lua cuvintele tale ca isvorite din patimă, pe când dacă tu cel nedreptățit nu îl veĭ vorbi de rĕŭ, apoĭ maĭ cu samă atunci resbunarea ta va fi scutită de orĭ-ce bănueală și va fi curată. Când ceĭ ce nu aŭ pătimit nicĭ un rĕŭ sufĕr totuși și compătimesc și iĭ ca nedreptățiți, așa ḑicênd, din causa blândeței tale cele exagerate, o asemenea rĕsbunare pentru tine e curată de orĭ-ce bănuială.

«Dară ce? ḑicĭ tu, dacă nimenĭ nu mĕ va apăra»? Află însĕ, că nu sunt atât de petrificați ómeniĭ, în cât vĕḑên-

Despre iertare

Blândețea

Despre răzbunare (pumnul)

Răbdarea tăcerea nedreptă

du-te înzestrat de atâta filosofie, să nu te admire. Chiar de nu ţi-ar lua apărarea atunci, o vor face aceasta mai în urmă, când îi vor judeca mai amănunţit împrejurările; atunci îi formându-şi convingerea nevinovăţiei tale, vor critica aspru şi vor acusa pe acela. Şi chiar dacă nimeni nu te-ar admira, tu singur te vei admira de răbdarea ta, de şi nu ai spune póte nimănui. Judecata binelui, care este sădită în noi,—chiar de am ajunge la rĕutatea cea mai mare,—este nepărtinitóre şi nu se abate din calea cea dreaptă. Pentru ce credeţi că Domnul nostru Iisus Christos a dis vorbele acestea: „De te va lovi cine-va peste faţa obrazului cea dreaptă, întórce-i lui şi pe cea-l-altă“? (Math. 5, 39). Nu óre pentru aceia, că cu cât cine-va este mai mult răbdătoriu, cu atât mai mult se va folosi şi pe dênsul, cum şi pe adversariul sĕu? De aceia a şi ordonat ca să întorci şi obrazul cela-l-alt, ca ast-feliu să satisfaci pofta celui mâniat. Dară apoi cine e atât de sălbatec, ca să nu se rusineze după aceasta? Câinii, se vorbesce că fac ast-feliu: când câne le latră şi se repede asupa cui-va, dacă acesta se aruncă jos la piciórele câneluĭ, i-a temperat tótă furia, şi după aceia câne le nu mai face nimic. Deci dacă câinii se îmblânzesc cu cel ce era gata de a fi sfâşiat de ii, cu cât mai vîrtos omul care e din fire fiinţă cugetătóre. Dară e demn de a nu trece cu vederea o mică alusiune, care 'mi-a fost venit în minte mai adineóre, şi pe care o am fost adus de mărturie. Şi care este aceasta? Diceam de Iudei şi de mai marii lor că eraŭ acusaţi de rĕsbunători. De şi legea li permitea, căci dice: „Ochiŭ pentru ochiŭ, şi dinte pentru dinte“ (Levit. 24, 20), însĕ nu ca să'şi scótă ochii unii altora, ci ca prin frică de a nu suferi, să-i opriască de a face ce-va rĕŭ, cu alte cuvinte să nu facă rĕŭ altora, ca nu cum-va să sufere de la dênşii. A dis deci: „Ochiŭ pentru ochiŭ“, pentru ca să lege mânele acelora, şi nu ca să le îngădue pe ale tale de a-i lovi, nu numai să apere ochii tĕi de vre-o vătămare, ci şi ai acelora să-i păstreze sănătoşi. Dară ceia ce căutam să aflu, era aceasta: de ce, fiindu-li permisă apărarea, eraŭ acusaţi când făceaŭ aşa? Ce înseamnă aceasta? Aici se vorbesce de rĕutatea inimei. Căci în adevĕr, e deajuns unui om de înţelegere de a vedea că a covîrşit pe un altul cu puterea lui, pentru ca imediat să ierte pe contrariul sĕu pentru ceia ce i-a făcut; pe când ţinênd ură pentru rĕul causat, omul vindicativ nici-odată nu iartă.

Deci faptul rĕsbunărei nu este resultatul mâniei, saŭ al unei iuţimi necumpătate, ci al rĕutăţei inimei cu premeditare. Dumneḑeŭ îngăduie, póte, numai celor prinşi fără de veste în vre-o primejdie, ca să se apere, şi să alerge şi la rĕsbunare, şi pentru aceia dice: „Ochiŭ pentru ochiŭ“, pe când aiurea dice: „Căile celor ce ţin minte rĕul, sunt spre mórte“ (Prov. 12, 29). Deci dacă acolo, unde era îngăduit de a vătăma ochiul în locul celui vătămat, şi atâta pedeapsă se dădea celor vindicativi, cu cât mai mult nu vom fi óre pedepsiţi noi, cărora ni s-a poruncit de a ne preda pe noi înşine suferinţelor?

Deci să nu fim rĕutăcioşi şi rĕsbunători, ci să stingem din noi iuţala, ca să ne arătăm vrednici de filantropia lui Dumneḑeŭ. „Cu ce judecată veţi judeca, veţi fi judecaţi; şi cu ce măsură veţi măsura, se va măsura vóuĕ“ (Math. 7, 2). Aşa dară să fim cătră alţii filantropi şi îngăduitori, pentru ca să putem înlătura cursele din viaţa aceasta, şi tot-odată pentru ca să ne bucurăm şi noi de iertare în ḑiua cea viitóre, prin charul şi iubirea de ómeni a Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sântul Duch, se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XVII.

Şi fiţi unul cătră altul buni, milostivi, iertând unul altuia, precum şi Dumneḑeŭ v'a iertat vóuĕ întru Christos. Fiţi dară următori lui Dumneḑeŭ, ca niste fii iubiţi, şi umblaţi întru dragoste, precum şi Christos v-a iubit pre voi, şi s-a dat pre sine pentru noi aducere şi jertfă lui Dumneḑeŭ, întru miros cu bună mireazmă“ (Cap. 4, 32 şi Cap. 5, 1. 2).

Faptele cele trecute aŭ mai multă putere, şi se par a fi mai minunate şi mai de crediut. Pentru aceia şi Pavel îşi însoţeşce sfaturile sale cu fapte de acelea ce deja s-aŭ petrecut. Niste ast-feliu de fapte aŭ o mare putere, fiind-că e vorba de Christos, carele le a săvêrşit. A zice simplu: «iartă, şi ţi se va ierta, saŭ de nu veţi ierta, nu se va

ierta nicĭ vóuĕ», aŭ mare putere asupra ómenilor filosofĭ și asupra celor ce urmează a crede, pe când Pavel nu îndeamnă numaĭ cu de acestea, ci și cu cele ce deja aŭ existat. Prin vorbele de maĭ sus iĭ vor putea să fugă de pedeapsă, pe când prin cele ce ni spune Pavel, vor putea a se face părtași binelui. Să imitezĭ pe Christos. Este deajuns numaĭ aceasta ca îndemnare spre virtute, de a imita adecă pe Dumnedeŭ. Aceasta e cu mult maĭ mare de cât orĭ-ce, pentru că „El resare sórele preste ceĭ rĕĭ, și preste ceĭ buniĭ, și plouă peste ceĭ drepțĭ, și peste ceĭ nedrepțĭ". (Math. 5,45). Nu dice simplu, că să urmăm, adecă să imităm pe Dumnedeŭ, ci că să-l imităm chiar când am primit de la el binele. El voesce ca noĭ să avem uniĭ cătră alțiĭ iubire părintească. O ast-fel de iubire e aceia ce se numesce filantropie și îndurare. Și fiind-că nu e posibil ca ómeniĭ existând să nu supere și să nu se supere, de aceia a găsit al doilea medicament, acela adecă de a ierta unul altuia. De și de alt-feliŭ nu e tot una, căcĭ dacă tu aĭ iertat pe fratele tĕŭ, și el te-a iertat la rândul luĭ, pe Dumnedeŭ personal cu nimic nu l-aĭ îndatorit. Tu însă, aĭ iertat pe tovarășul tĕŭ de suferințĭ, pe cel împreună, sclav, pe dușman, și în fine pe cel ce-l ura pe dênsul. „Precum și Dumnedeŭ v-a iertat vóuĕ întru Christos", dice, punêndu-ni înainte prin aceste cuvinte o mare enigmă. «El ni-a iertat nóuĕ nu fără primejdie, dice, ci cu pericolul fiuluĭ sĕŭ. Pentru ca să te ierte pe tine, el a sacrificat pe fiul sĕŭ, tu însĕ de multe-orĭ nu ierțĭ pe tovarâșul tĕŭ, de și nu vedĭ vre-o primejdie saŭ vre-o cheltueală dacă aĭ ierta». „Fițĭ dară următorĭ luĭ Dumnedeŭ, ca niște fiĭ iubițĭ, și umblațĭ întru dragoste, precum și Christos v-a iubit pre voĭ, și s-a dat pre sine pentru noĭ aducere și jertfă luĭ Dumnedeŭ, întru miros cu bună mireazmă". Pentru ca să nu credĭ că faptul acesta s-a petrecut în mod silnic, ascultă ce dice el, că s-a dat pre sine pentru noĭ. Decĭ, dupre cum stăpânul a tóte te-a iubit pe tine, iubesce și tu tot așa pe prietenul tĕŭ. Póte că nu veĭ putea a-l iubi întocmaĭ așa, însĕ tu iubesce-l pre cât potĭ. Vaĭ! ce ar putea fi óre maĭ fericit ca asemenea voce? De aĭ vorbi chiar de împărăție, saŭ de orĭ-ce din lume, nimic nu este egal. Când tu ierțĭ fratelui tĕŭ, prin aceasta imitezĭ pe Dumnedeŭ și te asemĕnezĭ luĭ. Trebuie a ierta fratelui tĕŭ gre-

șalele, maĭ mult de cât ĭ-aĭ ierta datoria bănească, pentru că dacă ĭ-aĭ iertat datoria bănească nu aĭ urmat pe Dumnedeŭ, pe când dacă ĭ-aĭ iertat greșalele, pe dênsul l-aĭ imitat. Și cum veĭ putea să dicĭ «sunt sarac și nu pot ierta», pe când tu nu ierțĭ chiar aceia ce'țĭ stă prin putință? Nu cum-va aicĭ e vr'o pagubă pentru tine? Nu cum-va aicĭ e vorba de bogăție multă, de averea ta, saŭ de prosperitatea ta? Iată acum și altă povățuire maĭ nobilă: „Ca niște fiĭ iubițĭ" dice, adecă „sunteți datorĭ și din alt punct de vedere de a imita pe Dumnedeŭ, căcĭ pe lângă că ațĭ luat bine-facerile acordate de el, vĕ numițĭ și fiĭ luĭ ceĭ iubițĭ». „Ca niște fiĭ iubițĭ". O dice aceasta, pe resonul că nu toțĭ fiiĭ imiteadă pe părinții lor, ci numaĭ aceĭ iubițĭ. „Și umblați întru dragoste". Iată basa tuturor, căcĭ unde este dragostea, acolo nu póte fi nicĭ iuțime, nicĭ mânie, nicĭ hulă, ci tóte sunt alungate. Pentru aceia și pune el la urmă capitalul tuturor bunătăților, adecă dragostea, ca și cum pare că ar dice: «cum aĭ devenit tu fiŭ al luĭ? Prin faptul că ți s'aŭ iertat pĕcatele. Decĭ dară purcedênd de la același princip, prin care tu te-aĭ învrednicit de o ast-feliŭ de cinste, iartă și tu aprópelui tĕŭ» Spune-mĭ, te rog, dacă tu fiind legat și respundĕtoriŭ de multe rele, te-ar lua cineva și te-ar duce în palatele împărătescĭ.... de cât e maĭ bine să lăsăm aceasta, și să luăm alt exemplu. Dacă tu bună-óră aĭ fi bolnav de frigurĭ și chiar aprópe de mórte, și te-ar lua cine-va și ți-ar da vr'un medicament folositoriŭ, óre nu aĭ prefera pe bine-făcĕtoriul tĕŭ înaintea tuturor? ba încă și numele medicamentuluĭ bine-făcĕtoriŭ, nu l-aĭ avea vecinic în minte? Decĭ dacă noĭ păstrăm în sufletele nóstre până și timpurile, locurile și împrejurările prin care ne-am folosit, apoĭ cu atât maĭ mult trebuie a păstra în sufletul nostru faptele petrecute cu mântuirea nóstră. Fiĭ așa dară ca amorezat după dragostea evanghelică. Prin dragoste tu te-aĭ mântuit, și tot prin ea aĭ devenit fiŭ al luĭ Dumnedeŭ. Chiar și tu dacă aĭ putea să mântuescĭ pe un altul, óre nu aĭ întrebuința tot același medicament, și nu aĭ da aceleași povățuirĭ tuturor: iertați și se va ierta vóuĕ? Acest fapt de a îndemna ast-feliŭ, este isvorit din suflete recunoscĕtóre, libere și nobile. „Precum și Christos ne-a iubit pre noĭ". Tu cruți și iubescĭ pe prieteniĭ tĕĭ, pe când ei cruță și iubesce pe dușmani; de unde e cert, că faptul săvêrșit de stăpânul a tóte e cu mult maĭ mare. Dară de ce este pusă aicĭ acea particulă „precum", de

cât că numaĭ atuncĭ ne vom bucura de charurile sale, când și noĭ vom face bine vrăjmașilor noștri? Și s-a dat pre sine pentru noĭ aducere și jertfă luĭ Dumnedeŭ, întru miros de bună mireazmă". Vedĭ, așa dară, că a suferi pentru vrăjmașĭ este miros de bună mireazmă și jertfă bine primită? Chiar de aĭ muri pentru dênșiĭ, atuncĭ este jertfă adevĕrată, atuncĭ veĭ fi cu adevĕrat următoriŭ al luĭ Dumnedeŭ.

„Eară curvia, și tótă necurăția, saŭ lăcomia, nicĭ să se numiască întru voĭ, precum se cuvine sânților" (Vers.3). Maĭ sus a vorbit despre patima cea veninósă, mânia, eară aicĭ a ajuns la expunerea unuĭ rĕŭ maĭ inferior. Cum că pofta e un rĕŭ maĭ inferior, ascultă cum și Moisi vorbește maĭântĕiŭ în lege ca „să nu uciḑĭ", ceia ce purcede din mânie, și apoĭ ḑice: „Să nu precurveștĭ", ceia ce isvorăște din poftă. Dupre cum amărăciunea, și strigarea și în fine tótă rĕutatea și hula sunt resultate din mânie, tot așa și din poftă resultă curvia, necurăția și lăcomia, căcĭ prin acestea dovedim că iubim baniĭ și corpurile. Dară dupre cum acolo el a nimicit strigarea, care este echipajul, așa ḑis, în care se preumblă iuțimea, tot așa și aicĭ el a rĕsturnat vorba nebunească și măscărăciunea, care sunt echipajul în care se resfață curvia, căcĭ ḑice: „Și măscărăciunea, și vorba nebunească, și glumirea care nu se cuvine, ci maĭ vîrtos mulțemita" (Vers. 4). Să nu spuĭ glume próste, nicĭ măscărele, și atuncĭ tu aĭ stîns flacăra poftei. „Nicĭ să se numiască între voĭ", ḑice, adecă nicĭ măcar să faceți vr'o amintire de ele. Aceasta scriind și Corinthenilor, ḑicea: „Cu adevĕrat că se aude între voĭ curvie" (I Corinth. 5, 1), adecă, «să nu maĭ fie așa, ci faceți-vĕ toți curați, căcĭ vorbele sunt căile pe care călătoresc faptele». Apoĭ ca să nu se pară că cuvêntul este prea aspru și anevoios, interḑicênd gluma a adaos și causa, spunênd: „care nu se cuvine", adecă, care față de voĭ este nepotrivită. „Ci maĭ vîrtos mulțămita", adecă cu aceasta să vĕ îndeletniciți, căcĭ aceasta e potrivită chrestinuluĭ adevĕrat. Căcĭ în adevĕr, ce folosescĭ spunênd glume? Dóră numaĭ că aĭ provocat risul. Spune-mĭ, te rog, óre curelariul va putea face vr'un object atingĕtoriŭ de meșteșugul sĕŭ din materiĭ ce nu aparțin curelărieĭ? De sigur că nu. Așa dară cele ce nu sunt spre folosul nostru, sunt considerate de nimicurĭ.

nu spui glume proaste, nici măscările, și at. ai

*) Nicĭ un cuvênt, decĭ, să nu ni fie zădarnic, pentru că de la vorbe zadarnice lesne cădem la absurdități. Timpul present nu ni este dat pentru petrecerĭ, ci e timp de jale, de necazurĭ și de durerĭ, și tu încă vorbescĭ glume próste? Dar care luptătoriŭ întrând în stadiŭ (locul luptelor olimpiace) își părăsește lupta începută cu antagonistul luĭ, și se dedă la glume? Diavolul stă de față, el se învêrtește rĕcnind pri'mprejurul tĕŭ ca să te răpiască, tóte le mișcă și tóte le întórce asupra capuluĭ tĕŭ, întrebuințază tóte mijlócele ca să te scótă din templu, scrîșnește cu dinții, mugește, scóte din nările luĭ foc și pară contra mântuireĭ tale, și tu încă maĭ staĭ pe loc vorbind glume, și vorbe nebunescĭ, și cu un cuvênt vorbe de acele ce nu se cuvine a le vorbi? Dară atuncĭ el te va putea lua în stăpânire cu multă ușurință. Ne jucăm, iubiților. Voescĭ să aflĭ conduita sânților fiind în viață? Ascultă pe Pavel, care ḑice: „Treĭ anĭ ḑiua și nóptea n-am încetat cu lacrămĭ învățând pre unul fie-care dintre voĭ" (Fapt. 20, 31). Decĭ dacă el a pus atâta interes pentru Efesenĭ și aceĭ din Milet, și a întrebuințat atâta timp, nu vorbind glume, ci îndemnându-ĭ cu lacrămĭ, apoĭ ce ar putea ḑice cine-va despre ceĭ-l-alțĭ mulțĭ, pe cari acest fericit ĭ-a atras la chrestinism? Ascultă-l încă, ce spune Corinthenilor: „Din multă scârbă și necaz al inimeĭ am scris vóuĕ cu multe lacrimĭ" (II Corinth. 2, 4), și earăși: „Cine este neputincios, și eŭ să nu fiŭ neputincios? Cine se smintește, și eŭ să nu mĕ aprind"? (Ibid. 11, 29). Ascultă-l încă ce vorbește în alt loc: „Că ceĭ ce suntem în cortul acesta suspinăm îngreuindu-ne" (Ibid. 5, 4), și cum s'ar ḑice, în fie-care ḑi îl vedĭ dorind ca să iasă din această lume, și tu încă rîḑĭ și te joci? E timpul luptei, și tu încă întrebuințezĭ cele de ale dănțuitorilor? Nu vedĭ fețele resboĭnicilor cât sunt de triste și de abătute? Cum li sunt de încrețite sprîncenele și încărcate de frică? Privește ochiul lor cel aspru, inima lor care saltă și se sbate cu putere, mintea lor cea abătută, tremurândă și în agonie; privește apoĭ și ordinea lor, disciplina și tactul lor ostășesc, în acelașĭ timp însĕ și tăcerea lor, când în tabăra sunt puși în rând de bătae; și nu ḑic ca să nu pro-

*) Partea morală. Nu trebuie a vorbi în zadar. Contra celor glumeți, celor caraghioși și flușuraticĭ, și că în tóte acestea numaĭ evlavia covîrșitóre câștigă. (Veron).

nunțe nicĭ o vorbă măscărăciósă, ci încă că nicĭ așa de-geaba să nu vorbiască. Eĭ bine, dacă aceia aflându-se în fața unor resboinicĭ vĕdu̯ți și simțiți, și totuși întrebuin-ță atâta tăcere, de și nu pot fi vătămați din causa vor-belor, apoĭ tu, care aĭ luptă și în cuvinte, și încă maĭ mult de cât luptă, lași descoperită această parte a ta? Saŭ póte nu știĭ, că de aicĭ vine, că noĭ ajungem la a ne gândi cum să facem rĕŭ altora? Te jocĭ și te desfătezĭ, vorbeștĭ caraghiozlâcurĭ, cu care provocĭ rîsul altora, și credĭ că lucrul acesta e o nimică? Câte jurăminte false nu vin de la glume, câte pagube, câte vorbe murdare nu ies de acolo? «Dară, dicĭ tu, glumele nu sunt de acest feliŭ». Ascultă însĕ cum el a scos tótă gluma. Acum e timp de rĕsboiŭ și de luptă, timp de privighere și de pază, timp de înarmare și de punere în ordine de bătae. Ascultă, dic, pe Christos, care dice: „Lumea se va bucura, eară voĭ vĕ veți întrista“ (Ioan 16, 20). Christos a fost rĕs-tignit pentru tine, și tu ridi? El a fost bătut și a pătimit atâtea din causa nenorocireĭ tale și a strimtorăreĭ ce te cuprinsese, și tu încă te dezmerdĭ în petrecerĭ? Și cum nu-l veĭ întărîta maĭ mult asupra ta? Dară fiind-că unora se pare faptul acesta a fi indeferent, și că ar fi greŭ de a se păzi cine-va de această obicinuință, să discutăm pu-țin asupra luĭ, și să aflăm cât de mare e rĕul provenit de aicĭ. De alt-feliŭ și aceasta e opera diavolului, de a face ca noĭ să desprețuim faptele ca indeferente. Maĭ 'nțĕiŭ chiar de ar fi îndeferent faptul acesta, totuși nu trebuie a-l des-prețui, știind bine că de aicĭ se nasc și se înmulțesc cele maĭ marĭ rele, care la urmă se sfârșesc cu curvie, de unde se și învederează că nu este indeferent. Să vedem acum de unde se nasc acele rele, saŭ maĭ bine dis, să vedem ce feliŭ trebuie a fi omul sânt, liniștit, blând, omul măhnit și scârbit de greutatea ce apasă asupră-i. Cel ce vorbește glume, nu póte fi cuviós, nu póte fi sânt; chiar Elin de ar fi, unul ca acesta este ridicul, căcĭ numaĭ celor de pe scena teatruluĭ li se îngăduie aceasta. Unde este gluma, acolo este și măscărăciunea, unde este ris fără timp, acolo este și vorba murdară. Ascultă pe profetul ce dice: „Slu-jiți Domnuluĭ cu frică, și vĕ bucurați luĭ cu cutre-mur“ (Ps. 2, 11). Vorba murdară face spiritul ușurel și trândav; ea de multe-orĭ a născut insultele, și tot din cau-sa eĭ se întâmplă lupte între indivizi și chiar resbóe între popóre. Dară ce? Încă nu aĭ ajuns cu totul în vîrsta băr-bătească? Dacă aĭ ajuns, apoĭ leapădă-te de cele ale co-

Despre indiferență

piilor. Tu nu voeștĭ ca servitoriul tĕŭ să vorbiască în pea-ță cuvinte fără vr'un folos, și cu tóte acestea tu, care spuĭ că ești servitoriul luĭ Dumnedĕu, vorbeștĭ glume și cara-ghioslâcurĭ în peață? E plăcut lucru a nu se înșela un spirit privighetoriŭ; pe când pe un spirit ușurel și nepre-vedĕtoriŭ cine nu-l va putea vîna și prinde în cursă? El însuși se va slăbi cu totul, și nu va maĭ fi névoe de cur-sa și de siluirea diavoluluĭ. Pentru ca să cunoștĭ, apoĭ privește și chiar numele ce se dă unuĭ ast-feliŭ de om. Glumeț înseamnă un om nestatornic, un om lesne schimbă-cios (εὐτράπελος), ușurel, și care se face de tóte; însĕ o ast-feliŭ de purtare departe fie de ceĭ ce se numesc chreș-tinĭ. Un ast-feliŭ de om iute se schimbă în ideile luĭ, iute sare din una'n alta. El trebuie ca să-și schimbe necontenit și schimele (gesturile), și vorbele, și rîsul, și umbletul, și în fine totul imitează, și gândul seŭ e preocupat vecĭnic, cum ar putea să inventeze maĭ multe comicărĭ, căcĭ de ele are nevoe. Prin forța lucrurilor el își atrage multe dușmăniĭ din partea celor luați în ris de dênsul, fie că aŭ fost față și aŭ vĕdut, fie că dacă nu aŭ fost față, aŭ a-udit de la altiĭ. Decĭ, departe de chreștin de a'și bate joc de cine-va. Dacă lucrul acesta e bun, de ce simțiți un fe-liŭ de repulsiune către mimicĭ? Te facĭ mimic (imitătoriŭ al altora) și nu te rușinezĭ? Pentru ce nu permiteți fe-meilor vóstre de a face aceasta? Óre nu e acesta un obiceiŭ nedemn, și un fapt nepotrivit unuĭ om cuminte? Într'un spirit glumeț multe și marĭ rele locuiesc, mare ușurință și un pustiŭ complect de ideĭ sănătóse. Într'un ast-feliŭ de spirit s-a slăbit armonia generală, a devenit șubredă în-treaga clădire, frica de Dumnedĕu a fost alungată, evlavia a fost depărtată. Limba o aĭ nu ca să te momițărescĭ și să batjocurescĭ pe altul, ci ca să mulțămescĭ luĭ Dumne-dĕu. Nu vedĭ pe bufonĭ și pe șarlatanĭ, saŭ scamatorĭ? Acești sunt așa dișiĭ glumeți. Alungați, vĕ rog, din spi-ritele vóstre o ast-feliŭ de patimă respingĕtóre, pentru că este fapt de parasiți, fapt al mimicilor, al paiaților și al femeilor desfrânate. Departe fie de spiritele femeilor mări-te, departe de spiritele nobile, saŭ și ale sclavilor. Când cine-va este necinstit, când este desfrânat, acesta forsamente este și măscărăcios. Mulți iaŭ aceasta faptă ca o virtute, și cu tóte acestea e maĭ demnă de jĕlit. 'Dupre cum pofta treptat și câte puțin duce la curvie, tot așa și cu glumele. La început se par a fi plăcute, dară maĭ apoĭ nimic nu e maĭ uricios ca ele. Căcĭ ascultă ce dice scriptura: „Îna-

intea tunetului trece fulgerul, eară pe dinaintea omului rușinos trece charul“ (Sirach. 32, 10). Nimic nu este mai nerușinat, ca măscărălile și glumele próste. Gura omului glumeț nu este plină de char (grații), ci de dureri. Să alungăm acest obiceiŭ de pre la mesele nóstre. Sunt unia, carii învață și pe cerșitori ca să facă așa. Vai! câtă ticăloșie, ca să facă pe acești nenorociți și amărîți de a spune glume uricióse! Dară apoi, la urmă unde nu se găsesce această bólă? Deja ea a întrat și în biserică, ba încă s-a atins și de scripturi. Să vĕ spun ce-va ca să vĕ probez cât e de mare acest rĕŭ? Mi-e rușine, de sigur, dară cu tóte acestea am să spun. Voesc a arăta de unde a venit rĕul, ca să nu se pară că vorbesc nimicuri, și că am poftă de a discuta cu voi nimicuri, ci ca să vĕ pot depărta cu chipul acesta de o asemenea rătăcire. Și să nu creadă cine-va că eŭ inventez, vĕ voi spune exact ceia ce am audit. S-a întâmplat ca cine-va să se găsască la masa unuia dintre acei ce se cred că șciŭ lucruri mari.... dară simț că v-am provocat rîsul, și cu tóte acestea am să spun. Ei bine punêndu-se masa cu bucatele, gazda dicea celor de față: «luați, copii, ca nu cum-va să se mânie burta» (parodie asupra textului din Psalmul 2, 8. unde se dice: δράξασθε παιδείας, μή ποτε ὀργισθῇ κύριος=«luați învățătură, ca nu cum-va să se mânie domnul», care parodiat dice: δράξασθε παιδία, μή ποτε ὀργισθῇ κοιλία=luați, copii, ca nu cum-va să se mânie burta. Trad). Alții earăși dic: «Vai ție mamona, dară mai vai de cel ce nu te are». Și în fine aŭ introdus multe de aceste glume próste și absurdități, ca de exemplu când vĕd stelele resărind se întreabă: acum óre nu este vre-o nașcere? Le spun acestea contra absurdității, și contra obiceiurilor rele, pentru că, în adevĕr, asemenea vorbe ies dintr'un spirit pustiŭ de evlavie. Óre niște ast-feliŭ de cuvinte nu sunt demne de trăsnetele ceriului? Și multe ar găsi cine-va de acest feliŭ, care se vorbesc de unia. De aceia vĕ rog, ca alungând de pretutindene acest obiceiŭ, să vorbim numai de acelea ce sunt convenabile, și nici de cum gurile sânte să nu mai rostiască cuvintele ómenilor necinstiți și desfrânați. „Ce împărtășire are dreptatea cu fără-delegea? Saŭ ce împreunare are lumina cu întunerecul“? (II Corinth. 6, 14). E de dorit deci, ca să fugim de tóte aceste absurdități, și să ne păstrăm cugetul nevătămat de ast-feliŭ de lucruri, ca ast-feliŭ să ne putem bucura de bunurile făgăduite nóuĕ. Omul glumeț iute devine și ocărîtoriŭ al altora, dară ca batjocuritoriŭ și bărfitoriŭ al altora el își îngrămădesce asupra capului mii de rele. Deci, iubiților, punêndu în rânduială cele doue aplecări ale spiritului nostru, voiŭ să dic pofta și mânia, și legându-le la un loc cu dreapta judecată, ca pe nișce cai iuți de la trăsură, să le dăm ca vizitiŭ mintea nóstră, ca așt-feliŭ să putem lua premiul chemărei nóstre de sus. Căruia fie ca să ne învrednicim cu toții, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVIII.

„Că aceasta să șciți, că tot curvariul, saŭ necuratul, saŭ lacomul, care este slujitoriŭ idolilor, n-are moșcenire întru împărăția lui Christos și Dumnedeŭ. Nimeni pre voi să nu vĕ înșele cu cuvinte deșarte, că pentru acestea vine mânia lui Dumnedeŭ preste fiii neascultărei“ (Cap. 5, 5. 6).

Aŭ fost, după cât se pare, și la strĕmoșii noștri unia, carii deslegaŭ mânele poporului, și puneaŭ în practică cele spuse la Iezechiil (cap. 13, 19), saŭ mai bine dis ceĭ ce săvêrșaŭ cele ale pseudoprofeților, carii pentru un pumn de orz spurcaŭ pe Dumnedeŭ în fața poporului sĕŭ. Aceasta mi se pare că și acum se practică de unia. Când noi dicem, că cel ce chiamă pe fratele sĕŭ nebun, se duce în gheena, alții spun: «da? cel ce chiamă nebun se duce în gheena? nu, nu se póte», dic ii. Deasemenea când noi dicem că lacomul este idololatru, și aceasta earăși o resping cu despreț, spunênd că acest cuvênt este exagerat, și cu acest chip ii își bat joc de tóte poruncile. La unia ca aceștia făcênd alusiune Pavel, scrie Efesenilor: „Aceasta să șciți, că tot curvariul, saŭ necuratul, saŭ lacomul, care este slujitoriŭ idolilor, n-are moșcenire întru împărăția lui Christos și Dumnedeŭ“, după care apoi adaoge: „Nimeni pre voi să nu vĕ înșele cu cuvinte deșarte“. Așa dară acestea sunt cuvinte deșarte,

care aŭ óre-care graţiĭ momentane, însĕ nu se pot representa în realitate, căcĭ nu e de cât o înşălăciune. „Pentru acestea vine mânia luĭ Dumnedeŭ preste fiiĭ neascultăreĭ", adecă pentru curvie, pentru lăcomie, pentru necurăţie, saŭ că póte pentru acestea, şi pentru înşălăciune, fiind că sunt înşălătóre. Fiĭ aĭ neascultăreĭ numesce pe ceĭ ce nu ascultă de el. „Decĭ să nu vĕ faceţi împreună părtaşĭ aĭ acestora, că eraţĭ óre-când întunerec, eară acum lumină întru Domnul" (Vers. 7. 8). Privesce cu câtă înţelepciune ĭ-a îndemnat. Maĭântĕiŭ începe cu Christos şi le dice: «să vĕ iubiţĭ unul pe altul şi pre nimenĭ să nu nedreptăţiţi», apoĭ ĭi îndeamnă cu frica de pedeapsă şi de gheena. „Eraţĭ óre-când în întunerec, dice, eară acum lumină întru Domnul", ceia ce dice şi în epistola cătră Romanĭ: „Care dară róda aţĭ avut atuncĭ întru acelea, de care acum vĕ ruşinaţi" (Rom. 6, 21)? şi li aduce aminte de rĕutatea lor cea maĭ dinainte, ca cum li-ar dice: «pricepeţĭ decĭ, ce eraţĭ voĭ odinióră, şi ce aţĭ devenit acum; nu vĕ întórceţĭ înapoĭ la rĕutatea de maĭ înainte, nicĭ nu abusaţĭ de charul luĭ Dumnedeŭ. „Eraţĭ óre-când întunerec, eară acum lumină întru Domnul", nu dóră prin meritul vostru, ci prin charul luĭ Dumnedeŭ acordat vóuĕ, căcĭ voĭ nu aţĭ fost vrednicĭ de el». „Ca fiiĭ luminelĭ să umblaţĭ". Dară ce înseamnă: „fiiĭ luminelĭ"? Aceasta o arată maĭ departe. „Că róda Duchuluĭ este întru tótă bunătatea, şi dreptatea, şi adevĕrul. Cercând ce este bine plăcut Domnuluĭ" (Vers. 9, 10). Când el dice: „întru tótă bunătatea", face alusiune la ceĭ ce se iuţesc şi la ceĭ veninoşĭ; eară când dice: „şi dreptatea", are în vedere pe ceĭ lacomĭ, şi când dice: „şi adevĕrul", el se rapórtă la plăcerile cele minciunóse. «Decĭ nu acelea pe care vi le-am spus maĭ sus, dice, trebuie a le practica, ci cele contrare lor, şi în tóte acestea să aduceţĭ róde duchovnicească» Aşa dară, acelea sunt isvorîte dintr'o minte copilărească. „Şi nu vĕ amestecaţĭ cu faptele cele fără de róde a le întunereculuĭ, ci maĭ vîrtos şi le defăimaţĭ" (Vers. 11), eară maĭ departe adaoge: „Că cele ce se fac întru ascuns de cătră dênşiĭ, ruşine este a le şi grăi. Eară tóte vădindu-se de lumină, se arată, că tot ce se arată, lumină este" (Vers. 12. 13). A dis că lumină sunteţĭ, dară lumina vădesce cele ce se fac într'ascuns. „Dacă voĭ, dice, aţĭ fi virtuoşĭ şi admiraţĭ, de sigur că ce-ĭ rĕŭ nu s-ar putea ascunde. Căcĭ precum sfeşnecul aprins luminează pe toţĭ şi pe tóte din casă, eară hoţul nu ar putea întra, tot ast-feliŭ şi lumina vóstrĕ strălucind, ceĭ reĭ vor fi vădiţĭ şi prinşĭ". Aşa dară trebuie a mustra pe alţiĭ pentru faptele lor. Dară atuncĭ cum de dice Mântuitoriul: „Nu judecaţĭ, ca să nu fiţĭ judecaţĭ." (Math. 7, 1)? El a permis a mustra, dară nu a condamna, adecă a învăţa, şi a maĭ dis aceasta cu privire la cele maĭ micĭ greşale, de pildă: „Ce vedĭ paiul în ochiul fratelui tĕŭ, eară bârna care este în ochiul tĕŭ, nu o simţĭ" (Ibid. 7, 3)? Şi ce este aceasta ce el spune? Dupre cum rana, pe cât timp stă ascunsă şi curge pe desupt—fiind acoperită deasupra—nu se bucură de nicĭ-o îngrijire, tot ast-feliŭ şi pĕcatul: întru cât timp este ascuns, ca cum ar fi în întunerec, el cutează mult în linişte, dară când se dă pe faţă, se face lumină, nu dóră că pĕcatul devine lumină, ci cel ce l-a făcut, se arată la lumină. Când el este adus la mijloc, când a căpătat povete, când s-a pocăit, şi câştigat iertarea, óre nu aĭ alungat întunerecul de la dênsul? Nu aĭ vindecat atuncĭ rana luĭ? Nu aĭ prefăcut nerodirea luĭ în rod bun? Saŭ că spune aceasta prin vorbele de maĭ sus, saŭ că dice, că viaţa vóstrĕ fiind arătată, este lumină, pentru că în definitiv nimenĭ nu'şĭ ascunde viaţa cea nepătată, pe când cele dosite se ascund tocmaĭ spre a fi la întunerec. „Pentru aceia dice: „deşteaptăte cel ce dormĭ, şi te scólă din morţĭ, şi te va lumina Christos" (Vers. 14). Prin cel ce dórme şi este mort, el înţelege pe omul aflat în pĕcate, pentru că şi acesta emană din el duhóre rea, ca şi omul mort, şi acesta e nedeşceptat, ca şi cel ce dórme, nu vede nimic, ca şi acela, ci numaĭ că visază şi işĭ închipuie. „Şi te va lumina Christos" (καί ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός), ceia ce este maĭ exact, pe când alţiĭ dic: „Şi te veĭ atinge de Christos" (καί ἐπιψαύσεις τοῦ Χριστοῦ). Depărtează-te de pĕcat, şi veĭ putea vedea pe Christos. „Tot cel ce face rĕle urasce lumina, şi nu vine la lumină", (Ioan 3, 20), dice Mântuitoriul, pe când cel ce nu face rele, vine. Aceste vorbe nu le spune numaĭ cu privire la ceĭ necre-

dincioşi; mulţi şi dintre ceĭ credincioşi chiar, se dedaŭ la rĕutăţi maĭ marĭ de cât ceĭ necredincioşi. De aceia se pot spune şi celor credincioşi: „Deşteaptă-te cel ce dormi, şi te scóla din morţi, şi te va lumina Christos". Câtră unia ca aceştia se potriveşce a li se spune şi aceasta: „Dumneḑeŭ nu este al morţilor, ci al viilor" (Math. 22, 32).

*) Deci, dacă Dumneḑeŭ nu este Dumneḑeul morţilor, să viem. Unia ḑic, că lacomul nu este idololatru, şi că ḑicerea aceasta e exagerată. Dară vorba nu e de loc exagerată, ci adevĕrată. Cum însĕ, şi în ce mod? Ascultă. Omul lacom s-a depărtat de Dumneḑeŭ, întocmaĭ ca şi idololatrul. Şi ca să nu creḑĭ că vorba e spusă fără rost, ascultă hotărîrea luĭ Christos, care spune: „Nu puteţĭ sluji luĭ Dumneḑeŭ, şi luĭ mamona" (Math. 6, 24). Deci dacă nu e cu putinţă a sluji şi luĭ Dumneḑeŭ şi luĭ mamona în acelaşĭ timp, apoĭ ceĭ ce slujesc luĭ mamona, singurĭ s-aŭ scos din slujba luĭ Dumneḑeŭ; ceĭ ce aŭ tăgăduit stăpânia luĭ şi slujesc aurului ne'nsufleţit, e cert că sunt idololatri. «Dară, ḑicĭ, apoĭ dóră n-am făcut idol, nicĭ nu am rîdicat templu, nicĭ nu ĭ-am sacrificat oĭ, nicĭ nu am vărsat vin ca semn de libaţiĭ, ci am întrat în biserică, şi mĭ-am ridicat mânile către fiul luĭ Dumneḑeŭ cel unul născut, şi mĕ împărtăşesc cu sântele taine, iaŭ parte la rugăciunĭ, şi în fine fac tóte cele-l-alte dupre cum se cade unuĭ Chreştin. Aşa dară cum eŭ mĕ închin idolilor»? Apoĭ tocmaĭ aceasta e maĭ de minunat, că după ce aĭ căpătat deja experienţa şi aĭ gustat din filantropia luĭ Dumneḑeŭ, după ce aĭ aflat că bun este Domnul, tu aĭ lăsat pe cel bun, şi aĭ primit în braţele tale pe tiranul cel crud, şi te prefacĭ că slujeşcĭ luĭ Dumneḑeŭ, pe când de fapt tu ţĭ-aĭ băgat gâtul în jugul cel greŭ şi uricios al iubireĭ de argint. Nu mĭ-aĭ spus nimic despre faptele tale, ci numaĭ de darurile stăpânuluĭ. Spune-mĭ, te rog, pe ostaş de unde îl judecăm noĭ? Când e de gardă pe lângă împărat, când se hrăneşce de dênsul, şi e chemat de dênsul, saŭ când cugetă aceleaşĭ ca şi dênsul? A se preface că este pentru împărat şi că execută ordinele luĭ, eară pe de altă parte a încuraja uneltirile duşmanilor, ḑicem că faptul acesta e maĭ uricios,

*) Partea morală. Trebuie a ne lepăda de faptele cele rele, de lumina faptelor bune a ne apropia, şi a nu trece cu vederea pe fraţiĭ ce pĕcătuiesc. (Veron).

de cât dacă s-ar fi desfăcut singur de slujbă şi s-ar fi predat acelor duşmanĭ. Şi tu acum insulţi pe Dumneḑeŭ ca şi un idololatru, nu numaĭ cu gura ta, ci şi cu ale miilor de ómenĭ nedreptăţiţĭ de tine. Însĕ, ḑicĭ, că nu este idololatru. Dară când îĭ vorbesc: ah! chreştinul, lacomul, etc. atuncĭ nu insultă numaĭ cel care face aceasta, ci sileşce de multe-orĭ şi pe ceĭ nedreptăţiţĭ de a face acelaşĭ lucru, şi dacă póte nu vorbesc, apoĭ aceasta să se atribuie maĭ mult evlavieĭ lor. Saŭ póte că nu vedem petrecêndu-se aşa lucrurile? Ce altă face idololatrul, de cât că se închină patimilor, de care e stăpânit de multe-orĭ? Când noĭ ḑicem că se închină idolilor, el respunde: «nu, ci mĕ închin Afroditeĭ saŭ luĭ Aren» (Marte). Iĭ întrebăm apoĭ, ce este acea Afroditá? la care ceĭ maĭ marcanţi dintre dênşiĭ respund, că este plăcerea. Noĭ îĭ întrebăm ce este acel ḑeŭ Aren, la care ni rĕspund, că este mânia. Tot ast-feliŭ te închinĭ şi tu luĭ mamona. Dacă ḑicem, cine este mamona? rĕspunsul e: lăcomia. Şi tu te închinĭ eĭ? «Nu mĕ închin», ḑicĭ. Dară de ce óre? póte pentru că nu'ţĭ plecĭ genunchile înaintea eĭ? Dară tu cu atât maĭ mult te închinĭ eĭ prin lucrurile şi faptele ce le săvêrşeşcĭ, şi aceasta e cea maĭ mare închinare. Şi pentru ca să afli că este aşa, priveşce la închinarea luĭ Dumneḑeŭ. Cine óre i se închină maĭ mult? Aceĭ carĭ staŭ la rugăciune regulat, saŭ aceĭ carĭ fac voea luĭ? E invederat că aceştĭ din urmă. Tot ast-feliŭ sunt şi aceĭ ce se închină luĭ mamona, căcĭ îĭ făcênd voea luĭ mamona, maĭ mult luĭ se închină, de şi aceia închinându-se patimilor, de multe orĭ sunt afară de acele patimĭ. Aşa bună-óră ar putea vedea cine-va de multe-orĭ un închinătoriŭ a luĭ Aren abţinêndu-se de mânie, pe când tu nu facĭ nicĭ odată aşa, ci te-aĭ aservit cu totul patimeĭ. Nu sacrificĭ oĭ? In schimb însĕ sacrificĭ ómenĭ, suflete cugetătóre, pe unele prin fóme, pe altele prin blestemurĭ. Nicĭ o jertfă nu e maĭ demnă de bachus (Διόνυσος), ḑeul beţieĭ şi al orgiilor. Cine a vĕḑut vre-odată suflete sacrificate? Blĕstĕmat să fie templul lăcomieĭ! Dacă te-aĭ duce la templul idolilor, aĭ vedea sângele caprelor şi al boilor vărsat pe altare şi infectat, eară de te-aĭ duce la templul celuĭ lacom, veĭ vedea sângele ómenilor turnat pe jos; veĭ vedea acolo nu aripĭ de paserĭ arḑênd, nu fum ieşind şi împrăştiindu-se în aer, ci corpurĭ de ómenĭ nimicite. Unia s-aŭ aruncat de pe stâncĭ în prăpastie, alţiĭ 'şĭ-aŭ pus laţul în gât, eară alţiĭ şi-aŭ petrecut sabia prin grumaz. Aĭ vĕḑut jertfe crude şi neomenóse? Voeşcĭ a vedea maĭ grozave ca acestea? Eŭ îţĭ voiŭ arăta nu

corpurĭ de ómenĭ, ci suflete de ómenĭ sfăşiate acolo. Pentru că este posibil de a se sfăşia şi sufletele, negreşit cu o sfăşiere potrivită lor, dupre cum este şi mórtea sufletelor. „Sufletul care pĕcătuieşce, acela va muri“ (Iezech. 18, 4). Mórtea sufletuluĭ nu este ca a corpuluĭ, ci e cu mult maĭ grozavă. Mórtea corpuluĭ despărţind corpul de suflet, pe corp l-a liniştit de multele grijĭ şi durerĭ, eară pe suflet l-a trimis la locul cunoscut; apoĭ corpul descompunêndu-se cu timpul şi risipindu-se în maĭ multe părţĭ, acestea earăşĭ se unesc împreună cu aceiaşĭ rânduelă ca şi maĭ 'nainte, şi aşa feliŭ corpul îşĭ reia sufletul sĕŭ. Mórtea sufletuluĭ însĕ e cu mult maĭ înfricoşată şi maĭ grozavă, pentru că după ce se desparte de corp, earăşĭ se uneşce cu acesta la timpul hotărît, după care apoĭ este aruncat în focul cel nestins. Aşa dară dupre cum este mórte sufletească, tot aşa este şi sfăşiere sufletească. Care este sfăşierea corpuluĭ? Aceia că el móre, şi este despărţit de energia sufletuluĭ. Care este sfăşierea sufletuluĭ? Şi aceasta este mórte, căcĭ dupre cum corpul atuncĭ móre, când sufletul îl părăsăşce de energia sa, aşa şi sufletul atuncĭ móre, când îl părăsăşce Sântul Duch de energia sa. Nişte ast-feliŭ de morţĭ se petrec maĭ ales la templul lăcomieĭ. Ele nu se satură, nicĭ că sunt mulţămite numaĭ cu sângele ómenilor, ci dacă nu vor jertfi chiar sufletul, saŭ maĭ bine dis, dacă nu vor lua în stăpânirea lor ambele suflete—al celuĭ ce a jertfit şi al celuĭ ce a fost jertfit—nu se satură templul lăcomieĭ. Maĭ'ntĕiŭ este necesitate de a fi sacrificat cel ce a sacrificat (lacomul), eară acesta sacrifică la rândul sĕŭ pe cel ce era viŭ până atuncĭ, căcĭ când acesta scóte din gura luĭ blestemurĭ, când batjocureşce, şi când îşĭ perde cumpătul, óre aceste rane ale sufletuluĭ nu sunt incurabile?

Aĭ vĕdut decĭ că cuvêntul nu este exagerat? Voeşcĭ a audi şi alt-ceva, şi a afla cum lăcomia este idololatrie, ba încă chiar maĭ uriciósă de cât aceasta? Idololatriĭ adorează şi sĕ închină făpturilor luĭ Dumnedĕŭ, căcĭ ascultă: „Şi aŭ cinstit, dice, şi aŭ slujit făptureĭ de cât făcĕtoriului“ (Rom. 1, 25), eară tu te închinĭ făptureĭ tale, pentru că Dumnedĕŭ nu a creat lăcomia, ci a fost inventată de nesaţul tĕŭ cel necumpătat. Priveşce acum rîsul şi nebunia celor lacomĭ. Ceĭ ce se închină idolilor, cel puţin respectă pe idolĭ, şi de ar vorbi cine-va de rĕŭ contra acestora, saŭ ĭ-ar insulta, iĭ se înfuriază şi se rĕscólă asupra luĭ, pe când tu, stăpânit ca de o beţie, te închinĭ

unuĭ lucru, care nu numaĭ că nu este scutit de acusaţiunĭ, ci încă e încărcat de necucernicie. Ast-feliŭ decĭ, tu eştĭ cu mult maĭ rĕŭ de cât idololatriĭ, şi nu aĭ nicĭ un cuvênt de apărare, ca să dicĭ, că faptul acesta nu este rĕŭ. Dacă şi aceia sunt fără scusă, cu atât maĭ mult tu, care de miĭ de orĭ eştĭ acusat pe la judecătoriĭ din causa lăcomieĭ, şi vorbeşcĭ de rĕŭ pe toţĭ. Dacă voeşcĭ, să cercetăm şi de unde a intrat în lume idololatria. Un bărbat înţelept (Înţelepciunea luĭ Solomon, Cap. 14, 15) dice, că un om bogat măhnit de mórtea cea fără de timp a fiuluĭ sĕŭ, şi negăsind nicĭ-o mângâere în jalea luĭ, a făcut chipul fiuluĭ sĕŭ, la care uitându-se necontenit i se părea că îl are prin acea icónă. Linguşitoriĭ însĕ, al căror Dumnedĕŭ este pântecele, încunjurând cu stimă acea icónă în respectul tatăluĭ, aŭ transformat obiceiul în idololatrie. Aşa dară idololatria a fost introdusă din causa slăbăciuneĭ spiritului, dintr'o obicĭnuinţă neresonabilă, dintr'o necumpătare lipsită de orĭ-ce raţiune. Dară lăcomia nu aşa. De sigur că a intrat şi ea în lume din causa slăbăciuneĭ spiritului, şi chiar s-ar putea dice că dintr'o împrejurare cu mult maĭ rea, căcĭ nu a scos cine-va pe fiul seŭ mort din casă, nicĭ n-a căutat mângâere în jelania sa, nicĭ linguşitoriĭ nu l-aŭ împins de a-ĭ face icóna, însĕ cum? Vĕ voiŭ spune îndată. Cain a înşălat pe Dumnedĕŭ, căcĭ oprind pentru dênsul ceia ce trebuia să se dee ca sacrificiŭ luĭ Dumnedĕŭ, a sacrificat aceia ce trebuia să fie al sĕŭ, adecă ce a fost maĭ rĕŭ, şi cu chipul acesta rĕul s-a început cu Dumnedĕŭ. Dacă noĭ suntem aĭ luĭ Dumnedĕŭ, apoĭ cu atât maĭ mult a luĭ Dumnedĕŭ este şi protia asupra averilor nóstre. Încă şi aplecarea femeilor spre pofte a venit tot din lăcomie. Am vĕdut fetele ómenilor, ce aŭ căduţ în pofte, şi cum din acestea aŭ căduţ earăşĭ în iubirea de banĭ. A dori ca să aĭ maĭ mult de cât aprópele, pentru satisfacerea poftelor lumeşcĭ, de nicăirĭ nu vine, de cât că s-a rĕcit iubirea. A voi ca să aĭ maĭ mult, de nicăirĭ nu vine, de cât din prostie, din misantropie şi din mândrie. Nu veţĭ pământul cât e de mare? şi cu tóte acestea cu cât maĭ trebuitorĭŭ este aerul, şi ceriul? Pentru ca Dumnedĕŭ să-ţĭ stingă lăcomia, priveşce în ce măsură a făcut el creaturile sale; eară tu încă şi aşa răpeşcĭ? Audĭ că lăcomia este idololatrie, şi nicĭ aşa nu tremurĭ? Voeşcĭ a clironomisi pământul? Eĭ bine, nu veĭ avea clironomie în ceriurĭ. Te grăbeşcĭ să laşĭ altora clironomie, ca pe tine să te lipseşcĭ de ea? Spune-mĭ, dacă cine-va

corpurĭ de ómenĭ, ci suflete de ómenĭ sfăşiate acolo. Pentru că este posibil de a se sfăşia şi sufletele, negreşit cu o sfăşiere potrivită lor, dupre cum este şi mórtea sufletelor. „Sufletul care pĕcătuieşce, acela va muri“ (Iezech. 18, 4). Mórtea sufletuluĭ nu este ca a corpuluĭ, ci e cu mult maĭ grozavă. Mórtea corpuluĭ despărţind corpul de suflet, pe corp l-a liniştit de multele grijĭ şi durerĭ, eară pe suflet l-a trimis la locul cunoscut; apoĭ corpul descompunêndu-se cu timpul şi risipindu-se în maĭ multe părţĭ, acestea earăşĭ se unesc împreună cu aceiaşĭ rânduelă ca şi maĭ 'nainte, şi aşa feliŭ corpul îşĭ reia sufletul sĕŭ. Mórtea sufletuluĭ însĕ e cu mult maĭ înfricoşată şi maĭ grozavă, pentru că după ce se desparte de corp, earăşĭ se uneşce cu acesta la timpul hotărît, după care apoĭ este aruncat în focul cel nestins. Aşa dară dupre cum este mórte sufletească, tot aşa este şi sfăşiere sufletească. Care este sfăşierea corpuluĭ? Aceia că el móre, şi este despărţit de energia sufletuluĭ. Care este sfăşierea sufletuluĭ? Şi aceasta este mórte, căcĭ dupre cum corpul atuncĭ móre, când sufletul îl părăsăşce de energia sa, aşa şi sufletul atuncĭ móre, când îl părăsăşce Sântul Duch de energia sa. Nişte ast-feliŭ de morţĭ se petrec maĭ ales la templul lăcomieĭ. Ele nu se satură, nicĭ că sunt mulţămite numaĭ cu sângele ómenilor, ci dacă nu vor jertfi chiar sufletul, saŭ maĭ bine dis, dacă nu vor lua în stăpânirea lor ambele suflete—al celuĭ ce a jertfit şi al celuĭ ce a fost jertfit—nu se satură templul lăcomieĭ. Maĭ'ntêiŭ este necesitate de a fi sacrificat cel ce a sacrificat (lacomul), eară acesta sacrifică la rândul sĕŭ pe cel ce era viŭ până atuncĭ, căcĭ când acesta scóte din gura luĭ blestemurĭ, când batjocureşce, şi când îşĭ perde cumpătul, óre aceste rane ale sufletuluĭ nu sunt incurabile?

Aĭ vĕdut decĭ că cuvêntul nu este exagerat? Voeşcĭ a auḑi şi alt-ceva, şi a afla cum lăcomia este idololatrie, ba încă chiar maĭ uriciósă de cât aceasta? Idololatriĭ adorează şi sĕ închină făpturilor luĭ Dumneḑeŭ, căcĭ ascultă: „Şi aŭ cinstit, ḑice, şi aŭ slujit făptureĭ de cât făcĕtoriului“ (Rom. 1, 25), eară tu te închinĭ făptureĭ tale, pentru că Dumneḑeŭ nu a creat lăcomia, ci a fost inventată de nesaţul tĕŭ cel necumpătat. Priveşce acum rîsul şi nebunia celor lacomĭ. Ceĭ ce se închină idolilor, cel puţin respectă pe idolĭ, şi de ar vorbi cine-va de rĕŭ contra acestora, saŭ ĭ-ar insulta, ĭĭ se înfuriază şi se răscólă asupra luĭ, pe când tu, stăpânit ca de o beţie, te închinĭ

unuĭ lucru, care nu numaĭ că nu este scutit de acusaţiunĭ, ci încă e încărcat de necucernicie. Ast-feliŭ decĭ, tu eştĭ cu mult maĭ rĕŭ de cât idololatriĭ, şi nu aĭ nicĭ un cuvênt de apărare, ca să ḑicĭ, că faptul acesta nu este rĕŭ. Dacă şi aceia sunt fără scusă, cu atât maĭ mult tu, care de miĭ de orĭ eştĭ acusat pe la judecătoriĭ din causa lăcomieĭ, şi vorbeşcĭ de rĕŭ pe toţĭ. Dacă voeşcĭ, să cercetăm şi de unde a intrat în lume idololatria. Un bărbat înţelept (Înţelepciunea luĭ Solomon, Cap. 14, 15) ḑice, că un om bogat mâhnit de mórtea cea fără de timp a fiuluĭ sĕŭ, şi negăsind nicĭ-o mângâere în jalea luĭ, a făcut chipul fiuluĭ sĕŭ, la care uitându-se necontenit i se părea că îl are prin acea icóna. Linguşitoriĭ însĕ, al căror Dumneḑeŭ este pântecele, încunjurând cu stimă acea icóna în respectul tatăluĭ, aŭ transformat obiceiul în idololatrie. Aşa dară idololatria a fost introdusă din causa slăbăciuneĭ spiritului, dintr'o obicĭnuinţă neresonabilă, dintr'o necumpătare lipsită de orĭ-ce raţiune. Dară lăcomia nu aşa. De sigur că a intrat şi ea în lume din causa slăbăciuneĭ spiritului, şi chiar s-ar putea ḑice că dintr'o împrejurare cu mult maĭ rea, căcĭ nu a scos cine-va pe fiul seŭ mort din casă, nicĭ n-a căutat mângâere în jelania sa, nicĭ linguşitoriĭ nu l-aŭ împins de a-ĭ face icóna, însĕ cum? Vĕ voiŭ spune îndată. Cain a înşălat pe Dumneḑeŭ, căcĭ oprind pentru dênsul ceia ce trebuia să se dee ca sacrificiŭ luĭ Dumneḑeŭ, a sacrificat aceia ce trebuia să fie al sĕŭ, adecă ce a fost maĭ rĕŭ, şi cu chipul acesta rĕul s-a început cu Dumneḑeŭ. Dacă noĭ suntem aĭ luĭ Dumneḑeŭ, apoĭ cu atât maĭ mult a luĭ Dumneḑeŭ este şi protia asupra averilor nóstre. Încă şi aplecarea femeilor spre pofte a venit tot din lăcomie. Am vĕḑut fetele ómenilor, ce aŭ căḑut în pofte, şi cum din acestea aŭ căḑut earăşĭ în iubirea de banĭ. A dori ca să aĭ maĭ mult de cât aprópele, pentru satisfacerea poftelor lumeşcĭ, de nicăirĭ nu vine, de cât că s-a răcit iubirea. A voi ca să aĭ maĭ mult, de nicăirĭ nu vine, de cât din prostie, din misantropie şi din mândrie. Nu veḑĭ pământul cât e de mare? şi cu tóte acestea cu cât maĭ trebuitorĭŭ este aerul, şi ceriul? Pentru ca Dumneḑeŭ să-ţĭ stingă lăcomia, priveşce în ce măsură a făcut el creaturile sale; eară tu încă şi aşa răpeşcĭ? Auḑĭ că lăcomia este idololatrie, şi nicĭ aşa nu tremurĭ? Voeşcĭ a clironomisi pământul? Eĭ bine, nu veĭ avea clironomie în ceriurĭ. Te grăbeşcĭ să laşĭ altora clironomie, ca pe tine să te lipseşcĭ de ea? Spune-mĭ, dacă cine-va

ți-ar hărăzi tótă puterea, óre nu aĭ primi-o? Eată că e cu putință acum, dacă tu aĭ voi. De și unia dic că se scârbesc când lasă altora averile, și că ar fi voit, ca maĭ degrabă să le mânânce iĭ,de cât să vadă pe alțiĭ devenind stăpânĭ pe ele, iată că nicĭ eŭ nu te voiŭ scóte din această idee, care nu este, de cât a unuĭ suflet slab ; dară cel puțin macar aceasta să se facă: prin testamentele tale lasă pe Christos clironom. Aceasta ar fi trebuit ca să o făcĭ pe când eraĭ în viață, căcĭ atuncĭ aĭ fi probat buna ta dispositiune, dară cu tóte acestea fă-te generos măcar silit de împrejurărĭ. Chiar și Christos de aceia a poruncit de a da eleimosină la săracĭ, ca să ne facă filosofĭ fiind noĭ în viață, ca să ne convingă de a desprețui averile, de a ne învăța ca să ne ridicăm maĭ pre sus de cele pământeșcĭ. Dară ca tu să daĭ averea ta când deja eștĭ în gura morțiĭ și când nu maĭ eștĭ stăpân pe sine-ți, aceasta nu înseamnă că aĭ desprețuit averile. Atuncĭ tu nu daĭ din a le tale cu propria ta voință, ci împins de necesitate; atuncĭ mulțămirea se cuvine morțiĭ, eară nu ție; aceasta nu resultă din afecțiunea ta către ceĭ cărora lĭ aĭ lăsat averea, ci din siluirea morțiĭ. Dară cel puțin facă-se aceasta măcar, fă, dic, ca macar atuncĭ să te scapĭ de patimă. Amintește-ți ceia ce aĭ răpit de la alțiĭ, amintește-ți de cele cu care aĭ înșălat pe alțiĭ, tóte înapoește-le împătrit, și așa te veĭ justifica înaintea luĭ Dumnedeŭ. Dară sunt unia cariĭ ajung la atâtă nebunie și împetrire, în cât chiar nicĭ atuncĭ nu vor să înțeleagă frica de rĕspundere, ci ca cum pare că s-ar sili ca să-și atragă asupră-li o maĭ grozavă pedeapsă din partea luĭ Dumnedeŭ, totul fac ca să 'și îngreuieze positiunea lor. De aceia fericitul Pavel scria Efesenilor: „Ca fiiĭ lumineĭ să umblați“. Cel lacom însĕ, trăiește maĭ mult în întunerec, eară întunerecul cel mare prăpădește totul.

„Si nu vĕ amestecați, dice, cu faptele cele fără de róda ale întunereculuĭ, ci maĭ vîrtos și mustrați. Că cele ce se fac întru ascuns de către dênșiĭ, rușine este ale și grăi“. Audiți, vĕ rog, toți câțiĭ aveți ca princip practic al vieteĭ, de a nu fi urîți de nimenĭ, ci încă chiar de a fi iubiți de toți. Iată că acela răpește ziua-miaza mare, și tu te temĭ de a-l mustra, căcĭ dicĭ: «ce folos voiŭ avea, dacă el mĕ va urî»? Te temĭ de ură dacă tu îl veĭ mustra după dreptate? Dară aceasta nu este o ură zadarnică. Mustră pe fratele tĕŭ, ia-ți

asupra ta dușmănia luĭ provenită din dragostea ce tu aĭ către Christos, și împedecă-l de a cădea în prăpastia spre care se duce. A te împărtăși din masa luĭ, a pronunța cuvinte bune, a-l încărca de salutărĭ și de laude, pe care nu le meritĭ, tóte acestea nu daŭ dovada uneĭ prieteniĭ marĭ. Noĭ trebuie de a presenta niște ast-feliŭ de darurĭ prietenilor noștri, ca prin ele să smulgem sufletele lor de sub mânia luĭ Dumnedeŭ, să-l ridicăm când îl vedem zăcênd în cuptorul rĕutățeĭ. «Dară nu se îndreaptă», dicĭ tu. Nu face nimic, tu fă-ți datoria ce te privește, spre a te justifica înaintea luĭ Dumnedeŭ. Nu ascunde talantul în pământ. De aceia aĭ cuvêntul, de aceia aĭ limbă și gură, ca să îndreptĭ pe aprópele. Singure animalele nu se îngrijesc de aprópele lor, eară tu, care chemĭ tată pe Dumnedeŭ, și frate pe aprópele tĕŭ, îl vedĭ pe acesta făcênd o multime de rele, și tacĭ preferând maĭ mult dragostea de cât folosința luĭ sufletească? Nu, vĕ rog, căcĭ nu póte fi o altă probă maĭ mare de iubire adevĕrată, de cât aceia de a nu trece cu vederea pe fraților, carĭ greșesc. Aĭ vĕdut póte pe unia dușmănindu-se; eĭ bine, intervină între dênșiĭ și rupe dușmănia. Aĭ vĕdut pe alțiĭ răpind cu lăcomie averile streine; împedecă-ĭ de la aceasta. Aĭ vĕdut póte nedreptățiți; ia-li apărarea, căcĭ prin aceasta nu li-aĭ folosit lor atâta, pe cât ție singur. De aceia suntem prietenĭ, ca să ne ajutăm și să ne folosim uniĭ pe alțiĭ. In alt mod veĭ asculta cele ce 'ți spune prietenul, și în alt mod cele spuse de cine s-ar întâmpla, pentru că pe unul ca acesta póte îl bănuiescĭ, dupre cum bănuiescĭ póte și pe dascal, însĕ pe prieten nicĭ de cum. „Că cele ce se fac întru ascuns de către dênșiĭ, dice, rușine este ale și grăi. Eară tóte vădindu-se de lumină, se arată, că tot ce se arată lumină este“. Dară ce voește să spună aicĭ? El voește a dice, că unele pĕcate se fac aicĭ pe ascuns, eară altele pe față, acolo însĕ nu va fi așa, căcĭ nimenĭ nu va fi care să nu-și cunóscă greșalele sale. De aceia dice: „Eară tóte vădindu-se de lumină, se arată“. Dară ce? Óre vorbește aicĭ despre idololatrie? Nu, ci este vorba de viață și de pĕcate. „Că tot ce se arată, lumină este.“

De aceia vĕ rog, ca nicĭ să nu vĕ leneviți mustrând pe alțiĭ, și nicĭ să nu vĕ supărați când sunteți mustrați. Pe cât timp se face ce-va la întunerec, se săvêrșește cu maĭ mare nepăsare, eară când maĭ sunt și alțĭ marturĭ,

atunci faptul se scóte la lumină. De aceia noi să facem totul ce-ni stă prin putință, ca să scăpăm pe frații noștri de mórtea sufletească; să li împrăștiem întunerecul di'mprejurul lor, ca ast-feliu să pótă vedea sórele dreptății. Când sunt mai mulți luminători, calea virtuței li va fi mai lesniciósă, căci lumina se întinde tot mai mult, împrăștiind întunerecul, eară cei din întunerec mai mult încă vor fi stăpâniți de el. Dară dacă s'ar întâmpla din contra, adecă dacă grosimea, saŭ mai bine dis desimea păcatelor și a întunereculuĭ vor stăpâni lumina, și-i vor nimici strălucirea ei, apoi e teamă ca nu cum-va să se stingă și acești luminători. Așa dară, pentru ca să putem folosi altora, și să ne folosim și pe noi în același timp, e necesar de a sta așa, adecă de a remânea în lumină, ca ast-feliu pentru tóte să înălțăm slavă lui Dumnedeŭ, prin charul și filantropia unuia născut al sĕŭ fiŭ, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XIX.

„Socotiți drept aceia cum să umblați cu pază, nu ca niște neînțelepți, ci ca cei înțelepți, rĕscumpărând vremea, că ḑilele rele sunt. Drept aceia nu fiți nepricepuți, ci cunoscênd ce este voea lui Dumnedeŭ“ (Cap 5, 15—17).

Earăși curăți rădăcina amărăciuneĭ, earăși taie din fund ocasia iuțeleĭ, căcĭ ce ḑice? „Socotiți cum să umblați“. Printre lupi îĭ sunt ca niște oi, drept care li porunceșce de a fi ca porumbiĭ, „Și fiți proști ca porumbiĭ“ (Math. 10, 16). După ce îĭ eraŭ printre lupi, și li era poruncit a nu se apăra, ci a suferi rĕul, de și ar fi fost deajuns ca să devină destul de slabĭ prin cele ḑise mai înainte, cu tóte acestea privesce exagerația apostoluluĭ, când mai adaoge încă în a-i sfătui și a se asigura ast-feliŭ și pe el, și pe dênșiĭ. Cetăți întregi purtaŭ resboiŭ cu dênșiĭ, ba încă resboiul a întrat și în casa familiară, unde se rĕsculase tatăl contra fiiuluĭ, fiul contra tatăluĭ, muma

contra fiiceĭ, și fiica contra mumeĭ. Și de unde proveniaŭ aceste desbinări? Aŭ auḑit pe Christos spunênd: „Care nu se leapădă de tóte avuțiile sale, nu póte fi vrednic de mine“. (Luca 14, 33), și earăși: „Cel ce iubesce pre tată și pre mumă mai mult de cât pre mine, nu este mie vrednic“ (Math. 10, 37). Decĭ ca să nu creadă că introduce resbóe și lupte fără scop, de unde urma a se nasce o mare mânie asupra lor, de și eraŭ causa dușmănieĭ tocmai îi, apostolul li spune: „Socotiți cum să umblați cu pază“, adecă, «afară de predică de nicăirĭ aiurea să nu dați ocasie de dușmănie contra vóstră; numaĭ aceasta să vĕ fie motiv de dușmănie. Nimenĭ dintre voĭ să nu acuse pe un altul, ci să'ĭ arătați tótă cinstea și supunerea vóstră, când cu nimic nu se vatămă predica, când cu nimic nu sunteți împedecați în evsevia vóstră, căcĭ ḑice: „Dați dară tuturor cele ce sunt cu datorie; celuĭ cu daidia, dajdie, celuĭ cu dijma, dijmă“ (Rom. 13, 7), pentru că dacă în tóte cele-l-alte vĕ vor vedea blânḑi și ascultătorĭ, se vor rușina». „Nu ca niște neînțelepți, ci ca cei înțelepți, rescumpărând vremea“. Prin aceste cuvinte el nu voesce a ne sfătui ca să fim nestatornicĭ și lesne schimbătorĭ în afacerile nóstre, ci ca cum ar ḑice: «timpul nu este al vostru; voĭ acum sunteți bejenarĭ și trecĕtorĭ, sunteți străinĭ și necunoscuți aicĭ, nu căutați cinste, nu căutați slavă, nu căutați stăpânie și nicĭ rĕsbunare; tóte le răbdați, și cu aceasta rescumpărați vremea; plătiți orĭ-ce v-ar cere, fie chiar că ați da totul.» Gândesce-te la cele ce'ți spun: cine-va are o casă strălucită și într'una din ḑile întră acolo tâlharii, cu scop de a-l omorî; de cât acela dând mulți banĭ tâlharilor a scăpat teafăr, cu care ocasie noi ḑicem, că el s-a rescumpărat. Eĭ bine, iată și tu aĭ o casă mare, și o credință adevĕrată. Într'una din ḑile vin rĕŭ-facĕtoriĭ ca să'ți iee totul; dară eŭ'ți ḑic: dă orĭ-ce ar cere îĭ, numaĭ capitalul scapă, voiŭ să ḑic credința ta. „Că ḑilele sunt rele“. Care este rĕutatea ḑileĭ? Rĕutatea ḑileĭ trebuie a dura în acea ḑi. Ce este rĕutatea corpuluĭ? Bóla. Ce este rĕutatea spiritului? Viclenia lui. Ce este rĕutatea apeĭ? Amărăciunea eĭ. Și în fine rĕutatea fie-căruĭ lucru, este însesĭ firea aceluĭ lucru. Decĭ dacă rĕutatea este în ḑi, apoĭ trebuie a fi numaĭ în acea ḑi, în acele ore, în fine în acea lumină a ḑileĭ. Și Christos ḑice: „Ajunge ḑileĭ rĕutatea eĭ“

(Math. 6, 34). De aicĭ noĭ vom putea cunóşce şi semnificaţia ḑicereĭ apostoluluĭ. Decĭ cum el numeşce ḑilele rele? Cum numeşce timpul rĕŭ? El nu numeşce rea ḑiua în sine, saŭ esenţa ḑileĭ, şi nicĭ nu numeşce rele creaturile luĭ Dumneḑeŭ, ci ceia ce se petrece în ele, dupre cum şi noĭ avem obiceiul de a ḑice: «aḑĭ am petrecut o ḑi rea şi próstă»; de şi de alt-feliŭ cum ar fi fost próstă, dacă nu din causa celor ce s-aŭ petrecut în cursul eĭ? Dară cele petrecute în cursul eĭ, sunt unele bune, şi acestea sunt de la Dumneḑeŭ, pe când acele rele sunt de la ómenĭ rĕĭ. Aşa dară ómeniĭ sunt creatoriĭ relelor întâmplate în timpurĭ, şi de aceia prin abus se numesc timpurile rele, dupre cum şi noĭ obicĭnuim a le numi. „Drept aceia nu fiţi nepriceputĭ, ḑice, ci cunoscênd ce este voea luĭ Dumneḑeŭ.“

„Şi nu vĕ îmbătaţĭ de vin, întru care este curvia“ (Vers. 18). Necumpătarea vinuluĭ face pe ómenĭ furioşĭ, îndrăzneţĭ şi lesne a greşi, iuţĭ şi de nesuferit. Vinul s-a dat spre a înveseli inima omuluĭ, eară nu pentru beţie; dară acum dacă nu se îmbată cine-va, e creḑut faptul acesta ca resultatul nevoinicieĭ şi de rîs. Care speranţă de mântuire vom avea? E de rîs, spune-mĭ, de a nu se îmbăta cine-va? pe când e cu totul contrar, căcĭ a se îmbăta trebuie a fi de rîsul şi despreţul tuturor. Chiar şi omul ordinar trebuie a sta departe de beţie, dară cu cât maĭ mult încă ostaşul, care se învêrteşce printre spade, sânge şi masacrurĭ; cu atât maĭ mult, ḑic, ostaşul, când şi din altă parte este stăpânit de mânie, voiŭ să ḑic, din causa putereĭ şi a stăpânireĭ pe care le represintă, şi pentru că incontinuŭ el este băgat în certe şi intrigĭ. Voeşcĭ să aflĭ în ce împrejurare vinul este bun? Ascultă scriptura, care ḑice: „Daţĭ băutură, care îmbată, celor ce sunt în supărărĭ, şi vin să bea celor ce sunt în durerĭ“ (Pilde 31, 6), şi cu drept cuvênt, căcĭ vinul móie pe omul aspru şi posomorît, şi-ĭ împrăşcie noriĭ mânieĭ. „Vinul veseleşce inima omuluĭ“ (Ps. 103, 16). Decĭ cum vine beţia din vin, pe câtă vreme nu e posibil ca vinul să lucreze asupra omuluĭ cele contrare destinaţiuneĭ sale? Aşa dară e cert, că beţia nu derivă din vin, ci din necumpătarea celuĭ ce'l bea. Vinul nu ni-a fost dat pentru alt-ceva, de cât numaĭ pentru sănătatea corpuluĭ, însĕ, necumpătarea împedică şi aceasta. Ascultă pe acest fericit ce scrie şi vorbeşce luĭ Timotheiŭ: „Puţin vin primeşce pentru

stomachul tĕŭ, şi pentru cele dese slăbăciunile tale“ (I Thimoth. 5, 23). Pentru aceia Dumneḑeŭ a făcut corpurile nóstre cu atâta simetrie, ca să ne săturăm cu puţin, învăţându-ne de aicĭ, că el ni-a făcut sprintenĭ pentru o altă viaţă. El voia ca de la început să ni dea acea viaţă, dară fiind-că ne-am făcut nevredniciĭ de ea, a amânat'o; însĕ chiar în timpul acesta de amânare nu ne-a permis ca să usăm de vin în mod necumpătat. Un pahar mic de vin şi o pâne e deajuns spre a umplea pântecele omuluĭ. Dumneḑeŭ a făcut pe om maĭ cumpătat de cât tóte cele-l-alte vietăţĭ pe care el le stăpâneşce, şi prin analogie şi corpul sĕŭ e cu mult maĭ mic de cât al multora, ceia ce nimic nu invederează, de cât că ni s-a înlesnit putinţa de a călători cu iuţime cătră o altă viaţă. „Nu vĕ îmbătaţĭ de vin, ḑice, întru care este curvia“, pentru că beţia nu numaĭ nu salvează ci şi prăpădeşce, şi nu numaĭ corpul, ci şi sufletul. „Ci vĕ umpleţĭ de Duchul, vorbind întru voĭ în psalmĭ, şi laude, şi cântărĭ duchovniceşcĭ, laudând şi cântând întru inimele vóstre Domnuluĭ; mulţamind pururea pentru tóte, întru numele Domnuluĭ nostru Iisus Christos, luĭ Dumneḑeŭ şi Tatăl, plecându-vĕ unul altuia întru frica luĭ Dumneḑeŭ“ (Vers. 19—21). «Voeşcĭ, ḑice, să te veseleşcĭ? Voeşcĭ să'ţĭ petrecĭ ḑiua cum se cade? Eĭ bine, eŭ 'ţĭ daŭ băutura spirituală. Beţia taie chiar vocea cea maĭ armoniósă, gângăveşce şi împletecească limba nóstră, strîmbă ochiĭ, şi în fine schimonoseşce totul din noĭ. Învaţă a cânta, şi veĭ vedea câtă plăcere veĭ simţi, pentru că ceĭ ce cântă cântărĭ duchovniceşcĭ se umplu de Duchul Sânt, pe când ceĭ ce cântă ode sataniceşcĭ se umplu de duchul cel necurat.» Ce înseamnă óre: „întru inimele vóstre Domnuluĭ“? Adecă a fi cu atenţiune la ceia ce cântă, a fi cu înţelepciune, pentru că ceĭ ce nu iaŭ sama, ci cântă cum s-ar întâmpla, li rătăceşce inima şi cugetul în timpul pe când pronunţă vorbele. „Mulţamind pururea pentru tóte, ḑice, întru numele Domnuluĭ nostru Iisus Christos, luĭ Dumneḑeŭ şi Tatăl, plecându-vĕ unul altuia întru frica luĭ Dumneḑeŭ“, adecă, după cum ḑice tot acest fericit: „Întru tóte prin rugăciune cu mulţamită cererile vóstre să se arate luĭ Dumneḑeŭ“ (Filip 4, 6), căcĭ nimic nu înveseleşce

atât pe om, ca atuncĭ când el este recunoscĕtoriŭ. Maĭ cu samă noĭ putem a mulţămi luĭ Dumneḑeŭ, depărtând spiritul nostru de la cele spuse maĭ'nainte, şi curăţindu-l prin cele arătate. „Ci vĕ umpleţi de Duchul“, ḑice. Aşa dară, e în noĭ acest Duch? Negreşit că este în noĭ, saŭ că maĭ drept vorbind póte fi în noĭ, căcĭ dacă alungăm orĭ ce minciună de la noĭ, dacă îndepărtăm amărăciunea, şi mânia, şi iuţimea, curvia şi tótă necurăţia; când în fine devenim buniĭ, milostiviĭ, şi iertăm unul altuia; când măscărăciunea şi glumele próste nu sunt cu noĭ; când noĭ înşi-ne ne pregătim de a fi vrednicĭ, apoĭ ce póte împedeca pe Duchul Sânt de a nu se pogorî asupra nóstră? Şi nu se pogóră încă, cum s-ar întâmpla, ci umple inimele nóstre. Când interiorul nostru are atâta lumină, la urmă nicĭ nu ni se pare a fi atât de grea practicarea virtuţeĭ, ci lesniciósă şi uşóră. «Mulţămind pururea“, ḑice. Adecă ce? Noĭ trebuie a-ĭ mulţămi pentru tóte cele ce se întâmplă? Da; chiar de am fi în vre-o bólă, şi chiar de am fi în sărăcia cea maĭ mare; căcĭ dacă chiar în legea veche un înţelept sfătuieşce şi ḑice: „Tot ce se va întâmpla ţie, primesce, şi întru schimbările smereniei tale depărtează de la tine mânia“ (Sirach 2, 4). adecă rabdă îndelung, apoĭ cu atât maĭ mult noĭ ceĭ din legea nóuă trebuie a-ĭ mulţămi pururea chiar în suferinţele nóstre. Chiar de nu şciĭ cuvêntul pentru care suferĭ, tu mulţămesce-ĭ luĭ, căcĭ aceasta este adevărata mulţămire. Dacă tu-ĭ mulţămescĭ când prosperezĭ şi 'ţĭ merg bine tóte afacerile, nu e nimic de mirare; ceia ce se cere, este de a-ĭ mulţămi când eştĭ în scârbe, în supărărĭ şi în necazurĭ. Nu vorbi nimic maĭ mult, de cât acest cuvênt scurt: mulţămescu-ţĭ ţie Stăpâne. Şi ce ḑic eŭ despre scârbele de aicĭ? Noĭ trebuie a mulţămi luĭ Dumneḑeŭ chiar pentru gheena, pentru suferinţele şi pedeapsa de acolo. Acest fapt ne va folosi mult, fiind cu băgare de samă, căcĭ vom avea, ca în loc de frăŭ, pusă în inimele nóstre frica de gheena.

*) Decĭ, noĭ să mulţămim luĭ Dumneḑeŭ nu numaĭ pentru binefacerile cele arătate ce le primim de la dênsul, ci şi pentru cele nearătate, şi chiar pentru acelea care ni le acordă fără voea nóstră, pentru că de multe-orĭ fără

*) Partea morală. Nu trebuie a examina cu minuţiositate gresalele altora, ci a ne pleca unuĭ altora întru frica luĭ Dumneḑeŭ, şi luĭ a-ĭ mulţămi pentru tóte. (Veron.)

să voim noĭ şi fără să şcim, el ni face bine. Dacă póte nu credeţĭ, eŭ vĕ voiŭ clarifica acest fapt. Eliniĭ ceĭ necuraţi şi necredincioşi nu óre atribuie sórelui totul, cum şi idolilor lor? Dară ce? Nu óre el li face bine şi acestora? Nu óre e resultatul aceliaşĭ proniĭ că aceia trăiesc, sunt sănătoşĭ, fac copiĭ, şi cele-l-alte? Dară aşa numiţiĭ Marcioniştĭ? Nu şi aceştia hulesc pe Dumneḑeŭ ca şi Manicheiĭ? Şi cu tóte acestea nu şi lor li face bine pe fie-ce ḑi? Dacă însĕ el face bine şi acelora, carĭ nu-l cunosc, cu atât maĭ mult nóuĕ. Ce altă îndeletnicire e maĭ demnă de Dumneḑeŭ, de cât de a face bine neamuluĭ omenesc, fie prin pedeapsă, fie prin iertare? Aşa dară nu numaĭ când suntem în prosperitate să-ĭ mulţămim, căcĭ aceasta nu e vre-o treabă mare. Aceasta o şcia şi diavolul, pentru care şi ḑicea: „Aŭ dóră în zadar se teme Iob de Domnul? Aŭ n-aĭ îngrădit tu tóte cele dinafara şi cele dinăuntru ale caseĭ luĭ? Şi tóte cele ce sunt pri'mprejurul luĭ?... ci trimite mâna ta, şi te atinge de tóte câte are el, şi nu te va bine-cuvênta“ (Iob. 1, 9—11). Şi cu tóte acestea nimic maĭ mult n-a câştigat spurcatul, şi nicĭ să fie de a câştiga vre-odată ce-va de la noĭ, ci chiar când suntem în sărăcie, când suntem în bóle şi în strîmtorărĭ, să-ĭ adresăm mulţămirĭ luĭ Dumneḑeŭ. Când ḑic mulţămire nu înţeleg numaĭ cu cuvintele şi cu limba, ci cu faptele, cu cugetul şi cu inima nóstră. Să-ĭ mulţămim din tot sufletul nostru, pentru că el ne iubesce maĭ mult de cât născĕtorii noştri, şi pe cât de mare este deosebirea între bunătate şi rĕutate, pe atât de mare e deosebirea între iubirea luĭ Dumneḑeŭ şi acea a născĕtorilor noştri. Aceste cuvinte nu sunt ale mele, ci ale luĭ Christos, care ne-a iubit pre noĭ, căcĭ ascultă ce ḑice el: „Care om este dintre voĭ, de la care de va cere fiul sĕŭ pâne, aŭ dóră peatră-ĭ va da luĭ?...., Decĭ dacă voĭ rĕĭ fiind, şciţĭ să daţĭ daruri bune fiilor voştri, cu cât maĭ vîrtos Tatăl vostru cel din ceriurĭ, va da cele bune, celor ce cer de la dênsul“? (Math. 7, 10—12). Şi earăşĭ ascultă ce ḑice aiurea: „Aŭ dóră va uita femeia pe pruncul sĕŭ, saŭ nu-ĭ va fi milă de fiiĭ pântecelui sĕŭ? că de va şi uita femeia pre aceştia, dară eŭ nu te voiŭ uita pre tine, ḑice Domnul“ (Isaia 49, 15). Dacă el nu ne-ar iubi, apoĭ pentru ce

ne-a făcut? Nu cum-va avea el vre-o trebuință? Nu cum-va noĭ îndeplinim vre-o necesitate a luĭ, saŭ vre-o slujbă? Nu cum-va are vre-o nevoe de noĭ? Dară ascultă ce ḑice Profetul: „Ḑis-am Domnuluĭ: Domnul meŭ eștĭ tu, că bunătățile mele nu-ți trebuiesc“ (Ps. 15, 2). Dară nerecunoscătoriĭ și nesimțitoriĭ ḑic, că dacă Dumneḑeŭ este bun, apoĭ de bunătatea luĭ este absolut necesar a fi legată egalitatea cătră toți. Dară spune-mĭ nerecunoscătoriule: Ce anume ḑicĭ tu că nu este din bunătatea luĭ Dumneḑeŭ, și de ce egalitate vorbeșcĭ? «Cutare, ḑicĭ, e beteag din copilărie, un altul se înfuriază și este demonizat, un altul a petrecut tótă viața în sărăcie și a ajuns la adâncĭ bătrâneță tot în sărăcie, un altul și-a consumat tótă viața în bóle; apoĭ aceasta, ḑicĭ, e faptul proniel luĭ? Unul este surd, altul mut, unul sărac, pe când un altul, de și stricat și spurcat cu desăvârșire se bucură totuși de averĭ, ține și întreține amante și parasiți, are casă strălucită, și în fine trăiesce o viață trândavă», Și cu alte cuvinte bolborosesc multe de aceste acusațiunĭ contra proniel luĭ Dumneḑeŭ. Dară ce am putea ḑice noĭ cătră aceștia? Dacă ar fi Elinĭ și ne-ar întreba: de cine se gubernează lumea? și noĭ 'l-am întreba earăși același lucru. Dară ce? Óre tóte ce se vĕḑ, sunt fără nicĭ o îngrijire din partea cuĭ-va? Dară cum cinstiți voĭ ḑeiĭ, și vĕ închinați demonilor și eroilor? căcĭ dacă este pronie, apoĭ acea pronie adumbrește pe toți. Dacă unia ar fi nemulțămiți în sufletul lor, fie ĭĭ Chreștinĭ saŭ și Elinĭ, și s-ar clătina în tóte părțile, ce am putea să li spunem? Ia spune-mĭ, te rog: óre atâtea bunătățĭ, ce le vedem, ar putea să se desfășure în mod automatic? Lumina de tóte ḑilele, ordinea și pronia, drumul stelelor, succedarea regulată a ḑilelor și a nopților, continuitatea naturel în plante, în vietățĭ și în ómenĭ, de unde vin acestea? Cine, spune-mĭ, este, care gubernează tóte acestea? Dară dacă nu se interesază nimenĭ, ci totul se mișcă automatic, apoĭ cine învêrtind această camară frumósă și mare,—voiŭ să ḑic ceriul—a așeḑat'o deasupra pământuluĭ, saŭ și pe ape? Cine dă timpurile cele fertile și trimite ploile cele îmbelșugate? Cine a așeḑat în semințurĭ și în plante atâta putere creatóre? Căcĭ tot ceia ce vine automatic, e fără rânduială, pe când ordinea și buna orânduială se face numaĭ cu artă. Dară spune-mĭ, óre în lucrurile de pre lângă noĭ, care se fac așa ḑicênd automatic, nu vedem noĭ multă neorânduială, mult vuet și tulburare? Și nu ḑic de acel fapt întâmplat automatic, ci de

un lucru făcut de cine-va, însĕ fără vre-o artă. De exemplu: fie bună óră lemne și petre, fie și var grămădite tóte la un loc; apoĭ apuce-se un om fără experiență de clădire; clădească el, ḑic, și ridice casa. Eĭ bine, nu ar strica el totul? Fie, apoĭ, o corabie și aibă tóte cele trebuitóre, afară de căpitanul care să o cârmuiască; eĭ bine acea corabie—bine lucrată de alt-feliŭ—va putea ea óre pluti singură? Dară apoĭ pământul acesta atât de mare, cum de stă el pe ape, și cum de s-a invîrtoșat în trecerea timpuluĭ, fără de vr'o putere, care să-l combine și să-l întăriască în așa feliŭ? Care ar fi explicarea la tóte acestea? Dară dacă pământul sprijine și ceriul, iată și o altă greutate asupra luĭ, pe când dacă ceriul ar fi pus pe ape, iată și o altă nedumerire. In adevĕr că nedumerirea aceasta încetează din moment ce noĭ vom vedea aicĭ resultatul proniel divine. Faptul e cert, că cele ce se pórtă pe ape nu trebuie a fi convexe, ci concave. Și pentru ce aceasta? Pentru că întregul corp al objectuluĭ concav se acufundă în apă, dupre cum e cu corabia, pe când corpul convex este cu totul afară, și numaĭ marginele luĭ se sprijinesc, ast-feliŭ că are nevoe de un alt corp întocmaĭ, puternic și greŭ ca și el, ca așa să pótă purta greutatea de pe el. Dară óre aerul pórtă ceriul? Însĕ aerul e cu mult maĭ ușurel și maĭ rar, și nu pote să supórte chiar o mică greutate, ne cum o greutate atât de mare ca a ceriuluĭ. Dară aicĭ care póte fi rĕspunsul? Óre nu e de o mie de orĭ ridicul de a cugeta ast-feliŭ de lucrurĭ, și a cere rațiunea de ce și pentru ce? In general vorbind, dacă am voi a cerceta cu amănunțime și am scărmăna cuvêntul de ce și pentru ce, asupra proniel divine, eĭ bine, secule întregĭ nu ni-ar ajunge, pentru că vom întreba, ceia ce cercetam maĭ adineórea: tóte acestea sunt resultatul proniel, saŭ al ne-preîngrijireĭ? Dacă nu sunt al proniel divine, earăși vom întreba: dară cum s-aŭ făcut? Însĕ nu aĭ ce respunde. Veĭ ḑice póte, că nu scĭĭ? Eĭ bine, cu atât maĭ mult nu trebuie ca să cercetezĭ despre lucurile omenescĭ, și nicĭ să le vênturĭ fără folos. Și de ce óre? Pentru că omul este cea maĭ cinstită făptură dintre tóte cele l-alte; pentru că tóte acestea s-aŭ făcut pentru dênsul, și nu el a fost făcut pentru dênsele. Dacă tu nu scĭĭ și nu pricepĭ chiar înțelepciunea proniel luĭ și a iconomieĭ luĭ, apoĭ cum veĭ putea șci rațiunele cele atingĕtóre de persóna luĭ? Spune-mĭ, te rog, de ce părțile de nord a le pământuluĭ sunt nelocuite? de

ce cele de sud? De ce a făcut pe om atât de mic, și atât de departe de ceriu, în cât mai că se îndoiesce despre fenomenele de sus? Spune-mi, de ce în timpul iernei nóptea e mai mare, și în timpul verei e mai mică de cât ḑiua? Pentru ce atâta frig, atâta ferbințală? Pentru ce corpul e muritoriu? Și altele mii de întrebări iți fac, și dacă voescĭ, nu voiu înceta a te întreba, și tu nu vei șci ce să rĕspunzĭ nimic, ast-feliu că chiar din faptul acesta, că nu ni sunt cunoscute cuvintele de ce și pentru ce, noi putem vedea resultatul proniei divine. Ar putea crede cine-va pe om ca pricină a tóte, dacă nu cum-va aceasta ni-ar mărgini cugetarea nóstră. «Dară cutare, ḑicĭ tu, este sărac, și sărăcia e rĕu lucru. Altul e bolnav, eară bóla e greu de suportat». Ce este bóla? Ce este beteșugul la om? Nimic nu sunt acestea, omule; un singur rĕu există: a pĕcătui și numai acest rĕu suntem datorĭ a-l examina. Noi înșĕ, lăsând la o parte adevĕratele cause ale relelor, în adevĕr demne de cercetat, ne amestecăm fără reson în alte chestiunĭ. Pentru ce nicĭ unul dintre voi nu cercetează, de ce a pĕcătuit? Óre în mine stă a pĕcătui? Óre nu în mine? Și de ce am nevoe ca să rătăcesc în multe cuvinte? ci să caut mai bine rĕul chiar în mine. Óre m-am stăpânit de mânie? Óre m-am stăpânit de iuțală? saŭ că póte am făcut aceasta de rușine, saŭ de frica ómenilor? Apoĭ după ce voiu găsi obârșia rĕuluĭ, voiu afla, de sigur, că a pĕcătui zace în mine însu-mi. Dară nimenĭ nu examinează aceste fapte, nimenĭ nu le censurează cu minuțiositate, ci simplu și mai mult la suprafață, după cum ḑice și Iob: „Omul înt'alt chip înótă cu cuvintele“ (Iob. 11, 12). Ce'ți pasă ție, dacă cutare e orb, dacă altul e sărac? Dumneḑeŭ nu ți-a ordonat ție de a pîudi pe alțiĭ, ci de a te pîndi pe tine singur ce facĭ. Dacă póte te îndoiescĭ că ar fi vre-o putere care privighează și diriguiesce totul din lume, de sigur că eștĭ cel mai prost dintre toți ómeniĭ; eară dacă crediĭ și eștĭ convins de aceasta, apoĭ de ce te îndoiescĭ, că trebuie a mulțămi luĭ Dumneḑeŭ? „Mulțămind pururea pentru tóte luĭ Dumneḑeŭ și Tatăl“ și tu de ce te îndoiescĭ? Du-te la doctor acasă, și veĭ vedea cum el taie și arde rana bolnavuluĭ ce se găsesce acolo. Du-te la atelierul de lemnărie, și nu aĭ să cercetezĭ cu atâta amănunțime, de și póte că nu șciĭ nimic din cele ce se fac acolo, de și multe ți se par cu anevoe de explicat, ca de pildă când sculptează lemnul și-l transformă în ob-

ject de artă. Dară te voiu duce la un alt meșteșug mai lesnicios, și acolo mai mult încă te veĭ confusa: de pildă pictura. Eĭ bine, nu ți se pare că ceia ce pictorul face, este fără scop? Ce înseamnă acele liniĭ trase, și acele învârtiturĭ de liniĭ? Dară dacă se pun culorile necesare, atunci arta aceasta ți se pare frumósă, și cu tóte acestea nicĭ așa nu veĭ putea afla exact. Dară de ce să vorbesc de lemnarĭ și pictorĭ? Albina cum 'și face fagurul? spune'mi, și atunci veĭ vorbi și de Dumneḑeŭ. Află mai ântĕiu cu exactitate despre activitatea furnicilor, a paianjenuluĭ, a rândunelei, și atunci veĭ vorbi și de Dumneḑeŭ. Spune'mi despre acestea, dară nu poți respunde. Așa dară nu aĭ să încetezĭ, omule, de a căuta cele de prisos? pentru că cu adevĕrat că tóte acestea sunt de prisos; nu veĭ înceta de a cerceta în zadar? Nimic nu este mai înțelept ca această nesciință, când aceĭ ce spun cu glas mare că nu șciŭ, sunt mai înțelepți ca toțĭ ceĭ-l-alțĭ, pe când ceĭ ce cercetează cu minuțiositate sunt mai proștĭ de cât toțĭ. Ast-feliu decĭ, a trîmbița cine-va cu glas mare că șcie, nu este tot-deauna fapt de înțelepciune, ci câte-odată e chiar nebunie. Când un om ar spune în gura mare, că el întinḑând funiĭ a măsurat aerul de la pămênt la ceriu, și un altul ar rîde cu sgomot, și s-ar arăta că el nu șcie, pe care din doĭ am rîde? spune-mi; pe cel ce spune că șcie, saŭ pe cel ce ḑice că nu șcie? De sigur că pe cel ce ḑice că șcie. Așa dară cel ce ḑice că nu șcie, e mai înțelept de cât cel ce se laudă că șcie. Când cine-va ar spune în gura mare, că el șcie câte vedre de apă sunt în marea, eară un altul ar ḑice că nu șcie, eĭ bine, óre nesciința acestuia nu este mai înțeleaptă de cât șciința aceluia? De sigur că da. Și de ce? Fiind că nesciința unuĭ lucru este scusabilă; fiind că cel ce ḑice că nu șcie, cunósce deja o parte a aceluĭ lucru. Și care e acea parte? Că faptul e nepriceput de mintea omuluĭ, și aceasta nu e puțin lucru. Cel ce ḑice că el șcie un fapt óre-care, mai presus de mintea luĭ, apoĭ tocmai acela este care nu șcie ce vorbesce, și de aceia se face de rîs.

Vaĭ! prin câte nu ne învățăm noĭ de a înfrâna curiositatea și vorba cea multă și fără rânduială, și cu tóte acestea tot nu ne stăpânim, ci censurăm viața altora, de ce cutare e beteag, de ce cela-l-alt e sărac? Și cu chipul acesta, tot vorbind în zadar, noĭ am putea să cădem într'o nesfârșită aiurare: de ce cutare, bună-óră, este fe-

mee, și nu bărbat, saŭ de ce nu sunt toți bărbați? de ce boŭ, de ce asin, de ce câne, de ce lup, de ce peatră, de ce lemn, și in fine cuvêntul s-ar întinde la infinit. De aceia și Dumnedeŭ a pus hotare și măsură cunoșcinților nóstre, pe care le-a aședat în natură. Și privesce cât e de mărginită curiositatea omuluĭ, căcĭ când noĭ privim înălțimea și distanța de la pământ la ceriŭ nu pătimim nimic, de'ndată însĕ ce ne suim într'un turn înalt, și voim ca să ne uităm puțin în jos plecându-ne capul, imediat ne cuprinde o amețială și întunecime a vederilor. Spune-mi acum causa acestuĭ fapt; însĕ nu o veĭ găsi. Pentru ce ochiul are cea maĭ mare putere, și este stăpânit de lucrurile cele maĭ depărtate? Ar putea vedea cine-va acelașĭ fapt petrecêndu-se și cu urechea. Nu ar putea să strige însĕ atât de tare, ca să se umple aerul de strigarea luĭ, nicĭ nu ar putea să audă dintr'o depărtare atât de mare, pe cât póte să o cuprindă ochiul. De ce decĭ nu sunt egale tóte membrele corpuluĭ? De ce unul din ele nu a căpătat acelașĭ serviciŭ ca altul, și nicĭ nu este în acelașĭ grad de necesitate cu acela? Și Pavel a cercetat acestea, saŭ maĭ bine ḑis nu a cercetat, căcĭ era înțelept, ci a ajuns la acea concluziune înțeleaptă din pasajul unde ḑice: „A pus Dumnedeŭ mădulările, pre unul fie-care dintr'însele în trup, precum a voit“ (I Corinth. 12, 18), adecă a atribuit voinței luĭ Dumnedeŭ totul, rĕmânênd ca noĭ să-ĭ mulțămim luĭ pentru tóte. De aceia și ḑice: „Mulțămiți pururea pentru tóte“. Aceasta e datoria servuluĭ recunoscĕtoriŭ, aceasta a înțeleptuluĭ, aceasta a omuluĭ cuminte, eară aceia a omuluĭ flecariŭ, a celuĭ ce nu are nicĭ o ocupațiune și a celuĭ curios pentru orĭ-ce. Nu vedĭ cele ce se petrec cu servitoriĭ? Nu vedĭ că aceĭ ce sunt flecarĭ și vorbesc multe, aceĭ cari examinează cu curiositate faptele stăpânilor, pe care dênșiĭ vor póte a le ascunde, nu vedĭ ḑic, că aceștia sunt desprețuiți și considerați ca netrebnicĭ? pe când pe ceĭ cumințĭ și recunoscĕtorĭ, pe ceĭ carĭĭ numaĭ un lucru vĕd înaintea ochilor lor,—cum să'și îndeplinească serviciul lor—nu vedĭ cum stăpânĭĭ sunt mulțămiți de ĭĭ? Cel ce vorbesce multe, nu face nimic, pe când cel ce lucrează mult, nu vorbesce nimic fără timp și fără rost. De aceia Pavel ḑicea despre vĕduve: „Nu numaĭ că se învață a fi fără de lucru, umblând din casă în casă, ci și limbute, graind cele ce nu se cade“ (I Timoth. 5, 13). Spune-mĭ, care este cea maĭ mare deosebire: aceia

a vîrsteĭ nóstre cătră vîrsta copiilor, saŭ aceia a luĭ Dumnedeŭ cătră vîrsta ómenilor? Deosebirea nóstră de țințarĭ, saŭ aceia a luĭ Dumnedeŭ față de noĭ? Faptul e lămurit. De ce decĭ tu cernĭ cu atâta curiositate lucrurile? Mulțămesce luĭ Dumnedeŭ pentru tóte. Dară ce? «Cum voiŭ respunde Elinuluĭ, ḑicĭ, care mĕ va întreba despre pronie»? El voesce a afla de la mine, dacă este pronie, căcĭ nu crede că este cine-va care să se preocupe de lume». Eĭ bine, întorcêndu cuvêntul întreabă-l și tu pe el dacă este pronie, pe care el o tăgăduiesce, și spune-ĭ: «cum că este pronie, e cert din cele ce aĭ ḑis; dară cum că acea pronie e nepricepută de mintea omenească, e cert din aceia că nu găsim cuvêntul de ce așa, și nu altminterea. »Dacă noĭ ómenĭĭ nu știm de multe-orĭ modul de administrare în afacerĭ de ale nóstre, și multe din împrejurărĭ ni se par de cele maĭ multe-orĭ absurdități, și de multe-orĭ ne plecăm și concedăm acelor împrejurărĭ, apoĭ cu atât maĭ mult suntem datorĭ de a ne pleca și a conceda proniei Dumneḑeescĕ, maĭ ales că nicĭ nu resultă din acea pronie ce-va absurd—dupre credința chrestinească. De aceia decĭ să-ĭ mulțămim pentru tóte, și earăși pentru tóte să-l proslăvim. „Plecându-vĕ unul altuia, ḑice, întru frica luĭ Dumnedeŭ“. Dacă tu te plecĭ de multe-orĭ stăpânitoriuluĭ, fie pentru sfiala ce o aĭ cătră dênsul, fie pentru interesele tale materiale, apoĭ cu atât maĭ mult eștĭ datoriŭ să te plecĭ pentru frica de Dumnedeŭ. Această supunere s-ar părea că este consecința vre-uneĭ scălviĭ, însĕ în casul de față ea nu este sclăvie, căcĭ nu dóră unul se pune în rândul celor liberĭ, eară cela-l-alt în rândul sclavilor, ci stăpânĭ și sclavĭ sunt la un loc, și e mult maĭ bine de a se servi uniĭ pe alțiĭ. Cu chipul acesta e cu mult maĭ de preferat de a fi sclav aicĭ, de cât liber în altă parte. Cum că este așa, ascultă: fie de exemplu, cine-va, care ar avea o sută de servitorĭ, și nimenĭ să nu ĭ serviască lor cu ce-va; fie apoĭ alțĭ o sută de prietenĭ, carĭĭ s-ar servi uniĭ pe alțiĭ la tóte nevoile lor; eĭ bine, carĭĭ din aceștia vor vieți cu maĭ multă plăcere, și cu maĭ mare veselie sufletească? Aicĭ nu veĭ vedea iuțală, nicĭ mânie, saŭ alt-ceva de acest feliŭ, pe când la ceĭ dintêĭ veĭ vedea stăpânind frica și gróza. Acolo totul se face din poruncă, pe când la acești din urmă din bună-voință; acolo se servesc și servesc din silă, pe când aicĭ se servesc uniĭ pe alțiĭ din dragoste. Ast-feliŭ voesce Dumnedeŭ; de aceia a spălat piciórele ucenicilor sĕĭ. Maĭ mult încă: dacă voescĭ a cerceta cu exactitate, apoĭ veĭ

vedea și la stăpânĭ multă asemănare cu sclăvia. Pentru că în adevĕr ce este, dacă fudulia luĭ nu-l lasă de a da pe față acea sclăvie? Când tu ĭĭ daĭ serviciul tĕŭ corporal, eară el 'ți îngrijașce corpul și-l hrănește cu mâncărĭ, cu haine, cu încălțăminte, și altele, apoĭ aceasta nu este óre proba sclăvieĭ luĭ? Când tu nu-ĭ daĭ serviciul tĕŭ, și nicĭ el nu-l dă pe al sĕŭ, atuncĭ el este liber și nicĭ o lége nu-l póte obliga de a te servi fără să fie recompensat. Decĭ dacă aceasta se petrece când e vorba de sclavĭ, apoĭ ce absurditate póte fi când faptul acesta se petrece între ceĭ liberĭ? „Plecați-vĕ unul altuia, ḑice, întru frica luĭ Dumneḑeŭ“. Câtă mulțămire sufletească nu simțim, când știm că avem și plată pentru aceasta! Dară el nu voește a se pleca ție? Eĭ bine, pleacă-te tu luĭ; și veḑĭ că nu ḑice numaĭ ca să asculțĭ, și ca să te plecĭ și să te supuĭ luĭ, adecă să te găsescĭ față de toțĭ ca cătră niște stăpânĭ, căcĭ cu modul acesta 'ĭ veĭ face pe toțĭ cât maĭ curând sclaviĭ tĕĭ, legațĭ cu cea maĭ grozavă putere a sclăvieĭ. Atuncĭ maĭ cu samă ĭĭ veĭ supune, când tu nefolosindu-te cu nimic de la denșiĭ, li veĭ da cu tóte acestea serviciul tĕŭ. Aceasta este „Plecându-vĕ unul altuia, întru frica luĭ Dumneḑeŭ“, adecă să ne stăpânim de tóte patimile, să servim luĭ Dumneḑeŭ, și să întreținem dragostea unul către altul. Pentru că numaĭ atuncĭ vom putea să ne învrednicim de filantropia luĭ Dumneḑeŭ, prin charul și îndurarea unuia născut al sĕŭ fiŭ, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭĭ vecilor. Amin.

OMILIA XX

„Femeĭ, plecați-vĕ bărbaților voștri ca Domnuluĭ, pentru că bărbatul este cap femeeĭ, precum și Christos cap bisericeĭ, și acesta este mântuitoriŭ trupuluĭ. Ci precum Biserica se supune luĭ Christos, așa și femeile bărbaților sĕĭ întru tóte“ (Cap. 5, 22—24).

Un bărbat înțelept (Sirach. 25, 1. 2) punênd maĭ multe fapte în rândul fericirilor, a pus printre altele și aceasta:

„Bărbatul și femeea, ḑice, care se înțeleg bine unul cu altul“, și earăși în alt loc (Cap. 40, 23) pune tot în rândul fericirilor conviețuirea femeeĭ cu bărbatul în cea maĭ mare concordanță. Dară apoĭ chiar din început se pare că Dumneḑeŭ a pus o deosebită îngrijire în această conviețuire, căcĭ vorbind de amândoĭ, ca de unul singur, ḑicea ast-feliŭ: „Bărbat și femee ĭ-a făcut pre ĭĭ“ (Facere 1, 27), și earăși în alt loc prin gura apostoluluĭ Pavel ḑice: „Nu este parte bărbătească saŭ femeească“ (Galat. 3, 28). Nu póte fi atâta familiaritate între doĭ bărbați, pe câtă póte fi între o femee și bărbatul sĕŭ, dacă sunt însoțițĭ dupre cum trebuie. De aceia și acel bărbat fericit (David) jelind pe unul dintre prietenĭĭ seĭ, și dând pe față marea luĭ iubire, nu a spus nicĭ de tată, nicĭ de mamă, nicĭ de fiŭ, nicĭ de frate, nicĭ de prietenĭ, dară ce? „A căḑut asupra mea dragostea ta, ḑice, maĭ mult de cât dragostea femeilor“ (II Impărațĭ, 1, 26). Cu adevĕrat că această dragoste e cu mult maĭ tiranică de cât orĭ ce tirănie. Și cele-l-alte dragoste sunt puternice, dară dragostea femeilor și dorința de ele are în sine ardórea violentă, în acelașĭ timp și continuitatea neamuluĭ omenesc. E posibil că un amor óre-care este ascuns în natură, care fără știința nóstră ne unește corpurile acestea. De aceia chiar de la început femeea a fost făcută din bărbat, eară după aceasta din bărbat și femee se nasc ambele sexe. Veḑĭ legătură nedeslegată, și cum nu a lăsat ca să se introducă vre-o altă esență de dinafară? Și privește câte a iconomisit Dumneḑeŭ la început. A îngăduit luĭ Adam ca să aibă de soție pe sora sa, saŭ maĭ bine ḑis, nu pe sora, ci pe fiica sa, și maĭ mult încă, nu pe fiica sa, ci ce-va maĭ pre sus de fiică, adecă chiar corpul sĕŭ, eară totalul l-a făcut din început, reunindu-ĭ pe amândoĭ într'un singur corp, dupre cum a făcut cu petrele. Nu a plăsmuit pe femee din altă materie afară din acea a luĭ Adam, ca nu cum-va el să o considere de străină. Dupre cum se petrece cu arboriĭ, că aceia sunt maĭ frumoșĭ, cariĭ aŭ un singur trunchiŭ (buștean) și la vîrf se desfac în maĭ multe ramurĭ,—pe când dacă aŭ maĭ multe trunchiurĭ ieșite din rădăcină, care în loc să se urce în sus se învêrtesc maĭ mult pri'mprejurul rădăcineĭ, nu-ĭ face de loc demnĭ de admirat,—tot așa și în casul de față. Dintr'un singur om (Adam) a făcut ca să se planteze întregul gen omenesc, hotărînd ca absolută necesitate, de a nu se des-

membra, ci încă mai mult i-a concentrat prin căsătorie. A hotărît apoi de a nu lua în căsătorie surorile și fiicele nóstre, ca nu cum-va prin aceasta să ni concentrăm iubirea nóstră numai într'un punct, și pe de altă parte să ne separăm de lumea ceia-l-altă. De aceia a și dis: „Cela ce a facut dintêiu, barbat și femee i-au făcut pre ii“ (Math, 19, 4). Multe și mari rele se nasc de aici, dară multe și mari bunuri în același timp, și în cetăți ca și în case. Nimic nu reunesce viața nóstră atât de strîns și de puternic, ca amorul dintre bărbat și femee. Pentru amor mulți iau chiar arma'n mâni și se luptă; pentru amor mulți 'și dau și sufletul. De aceia și Pavel, dacă nu ar fi fost lucrurile așa, nu ar fi făcut atâta vorbă, fără scop, asupra acestei chestiuni. „Femei, dice, supuneți-vĕ barbaților voștri, ca Domnului“. Pentru ce? Pentru resonul, că dacă bărbatul și femeea sunt în comun acord, și copiii se cresc bine, și servitorii sunt în bună rânduială, și vecinii se împărtășesc din aroma ce emană din acea casă, și prietenii și rudele; dară dacă e contrariul, apoi totul e resturnat pe dos, totul e în confusiune. Când generalii armatelor sunt în pace desăvêrșită, tóte merg în ordine; dară când ii sunt tulburați, totul e în mare desordine. Intocmai așa este și aici. „Femei dice, plecați-vĕ bărbaților voștri ca Domnului.“ Dară apoi cum de se spune în alt loc: „Cine nu urăsce pre tatăl sĕu, și pre mumă, și pre femee, și pre feciori.... și care nu se leapădă de tóte avuțiile sale, nu póte fi ucenic al meu“? (Math. 14, 26. 33) căci dacă trebuie a se pleca ca și Domnului, apoi cum trebuie de a se lepăda de bărbat pentru Domnul? Și cu tóte acestea trebuie, afară numai că acea particulă „ca“ nu este de aceeași valóre peste tot locul. Sau dice aceasta: «ca cunoscênd voi, că prin această supunere serviți Domnului», ceia ce și aiurea dice, că dacă nu pentru barbat, dară mai cu samă pentru Domnul; sau că dice, că pe cât timp te plecî bărbatului, servescî lui ca Domnului, pentru că dacă cel ce se împotrivesce autorităților lumescî se impotrivesce poruncei lui Dumnedeu, apoi cu atât mai mult se împotrivesce femeea, care nu se pleacă bărbatului. Așa a bine voit Dumnedeu din început, căci pe bărbat l-a pus ca cap al femeei, eară pe femee ca corp al bărbatului. Apoi continuând apostolul, produce și resóne, căci dice:

„Pentru că bărbatul este cap femeei, dupre cum și Christos este cap bisericei, și acesta este mântuitoriu trupului. Ci precum biserica se supune lui Christos, așa și femeile bărbaților sei întru tóte“. «Bărbatul, dice, este cap al femeei, dupre cum și Christos este capul bisericei, și acesta este mântuitoriu trupului, căci ce alt este capul, de cât mântuirea corpului? Dejà mai dinainte s-a încredințat bărbatului objectul iubirei și i s-a impus îngrijirea de el, cu alte cuvinte s-a dat fiecăruia rolul cuvenit, barbatului rolul de gubernare și de preîngrijire, eară femeei rolul supunerei.» „Precum biserica se supune lui Christos“. Ce alta este biserica, de cât totalul bărbaților și al femeilor? Deci așa să se plece și să se supună și femeile bărbaților sĕi, ca lui Dumnedeu.

„Bărbați! iubiți-vĕ femeile vóstre, precum și Christos a iubit biserica, și pre sine s-a dat pentru dênsa“ (Vers. 25). Ai audit feliul supunerei? Ai lăudat și ai admirat pe Pavel, ca pe unul ce a reunit într'un mod puternic viața nóstră, ca pe un bărbat în fine minunat și duchovnicesc? Bine ai făcut. Dară acum ascultă și ceia ce pretinde de la tine, cu care ocasie el face us de același exemplu: „Bărbați, dice, iubiți-vĕ femeile vóstre, precum și Christos a iubit biserica“. Ai audit mai sus măsura supunerei? Ei bine, ascultă acum și măsura iubirei. Voescî ca femeea să te asculte, dupre cum biserica ascultă de Christos? Ingrijasce-te și tu de dênsa, dupre cum și Christos s-a îngrijit de biserică. Chiar de ar trebui să-ți dai sufletul tĕu pentru dênsa, chiar de ai pătimi mii de rele, sau în fine de ai suferi orî-ce, tu nu te da în laturi, căci de ai pătimi orî-ce, totuși nimic nu ai făcut în raport cu ceia ce a făcut Christos pentru biserică. Tu faci acestea fiind că ești însoțit și legat de dênsa, pe când el a suferit pentru biserica, care-l ura și-l respingea. Dupre cum el a adus la piciórele sale acea biserică, care-l ura, îl respingea, și care trăia în desmerdări, și a făcut aceasta nu cu amenințări, nici cu insulte, nu cu frica, sau și cu alte mijlóce violente, ci numai prin marea lui îngrijire, tot așa și tu să te porți față de femeea ta. Chiar de ai vedea-o înfumurată, sau aplecată la prea multe desmerdări, sau despretuindu-te, tu o vei putea aduce la piciórele tale cu o îngrijire mare, cu dragostea și cu prietenia ta cătră ea. Pe un servitoriu ar putea póte cine-va să-l lege de sine

prin frică, și póte că nicĭ pe acesta nu ar putea, căcĭ iute ar fugi din casa stăpânuluĭ; dară tovarășul vieței, muma copiilor, objectul orĭ-căreĭ plăcerĭ și mulțămirĭ, nu trebuie a fi legată cu frică și amenințărĭ, ci cu dragoste. Cu adevĕrat că nicĭ o legătură nu e atât de tiranică, ca legătura dragosteĭ dintre bărbat și femee. Dară apoĭ, ce feliŭ de însoțire póte fi, când femeea tremură de frica bărbatului? Ce feliŭ de plăcere va simți și bărbatul, când el trăiesce cu o sclavă, și nu cu o femee liberă? Chiar de aĭ suferi ce-va din partea eĭ, tu să nu o batjocurescĭ, căcĭ nicĭ Christos n-a făcut așa față de biserică. „Și pre sine s-a dat pentru dênsa, ḑice, ca pre ea să o sânțască, curățind-o“. Așa dară era necurată, așa dară avea defect, așa dară era desfigurată, așa dară era urită. Eĭ bine, orĭ și ce feliŭ de femee aĭ lua tu, de sigur că nu va fi așa, dupre cum era mireasa luĭ Christos, biserica, și nicĭ că va fi atât de depărtată de tine, pe cât a fost biserica de Christos, și cu tóte acestea el n-a hulit'o și nicĭ n-a urît'o din causa sluțenieĭ eĭ. Voescĭ póte să audĭ ce feliŭ era sluțenia eĭ? Ascultă pe Pavel, carele ḑice: „Eraț óre-când întunerec“ (Efes. 5, 8). Aĭ vĕḑut întunecimea și negreața de pe fața eĭ? Ce póte fi mai negru de cât întunerecul? „Eram óre-când, ḑice, întru rĕutate și pismă viețuind“ (Tit 3, 3). Aĭ vĕḑut necurățenia eĭ? „Fără de minte, ḑice, neascultătorĭ, rătăcindu-ne, slujind poftelor și multor feliurĭ de desfătărĭ“ (Ibid). Dară ce să mai spun? Era și fără de minte, și blasfemătóre, și totuși cu atâtea lipsurĭ fiind, el n-a hesitat a se da pre sine pentru acea slută, ca și pentru una frumósă, iubită și admirată. De aceia și Pavel minunându-se de aceasta, ḑicea: „Că abea va muri cine-va pentru cel drept“ și earăși: „Și încă pĕcătoșĭ fiind noĭ, Christos pentru noĭ a murit“ (Rom. 5, 7. 8). Deci luând-o așa cum era, el a înfrumusețat'o, și a curățit'o, și în fine nu a trecut cu vederea de a face și aceasta „ca pre ea să o sânțască, curățind'o cu baea apeĭ în cuvênt, ca să o pună înainte pre ea luĭ-și mărită biserică, neavênd întinaciune, sau sbârcitură, saŭ alt-ceva de acest feliŭ, ci ca să fie sânta și fără prichană“ (Vers. 26. 27). Și noĭ dară să căutăm o ast-feliŭ de frumuseță, și vom putea negreșit a ne face creatorii eĭ. Nu cere tu de la femee, ceia ce nu este al eĭ. Aĭ vĕḑut că biserica tóte le a avut numaĭ de la stăpânul a tóte, de dênsul a fost slăvită, prin el a devenit curată, prin el s-a făcut fără de prichană. Nu respinge pe femee din causă că nu este frumósă, căcĭ ascultă ce ḑice scriptura: „Mică este între sburătóre albina, și începutul dulceților este rodul eĭ“ (Sirach. 11, 3). A luĭ Dumneḑeŭ creatură este și ea, și nu o batjocurescĭ pe ea, ci pe cel ce a făcut'o. Cu ce este vinovată ea dacă e urîtă? Nu lăuda pe femee pentru frumusețea eĭ. Acest fapt este al sufletelor desfrânate. Tu caută frumusețea sufletuluĭ, și imitează pe mirele bisericeĭ. Frumusețea exterióră e plină de mândrie și ușurință, te duce de multe-orĭ la gelosie, bănuescĭ și de multe-orĭ comițĭ absurdităț. Dară póte că are voluptate? Luna întâĭa și a doua, saŭ cel mult un an întreg, eară după aceia de loc, căcĭ ceia ce era o minune de frumuseță, se vestejesce în trecerea timpuluĭ, după regulă, însĕ relele ce maĭ 'nainte se acoperise prin frumuseță, ca de pildă mândria, ușurința și aroganța, remân la locul lor. Nu tot așa însĕ este cu frumusețea sufletuluĭ, unde amorul odată început remâne în vigóre pentru tot-deauna, căcĭ e vorba de tandrețа și de frumusețа sufletuluĭ, eară nu a corpuluĭ. Ce e maĭ frumos de cât ceriul? spune'mĭ; ce e maĭ frumos de cât stelele? Orĭ și ce corp aĭ numi, nu póte fi atât de alb și de curat ca stelele, orĭ și ce ochĭ aĭ arăta, nu pot fi atât de seninĭ și atât de frumoșĭ ca ele. Când ele aŭ fost făcute de Creatoriŭ, și îngerii le-aŭ admirat, după cum le admirăm și noĭ acum, póte nu tot așa, dupre cum eraŭ admirate la început, căcĭ ast-feliŭ ni este deprinderea, că nu ne împresionăm tot într'un feliŭ asupra aceluiașĭ lucru. Dacă decĭ ast-feliŭ se petrece cu frumusețа stelelor, apoĭ cu cât maĭ mult când e vorba de acea a femeilor? Dacă maĭ ales survine și vre-o bólă, apoĭ imediat a sburat totul de la ea. Noĭ să căutăm la femee dragostea, modestia și blândețа characterului, căcĭ acestea sunt semnele dinstinctive a frumuseței adevĕrate. Frumusețа corpuluĭ să nu o căutăm, nicĭ să o acusăm pentru lipsa unor ast-feliŭ de calităț, pe care ea nu este stăpână, și chiar nicĭ să o condamnăm în totul, saŭ să ne descurajăm și să ne împuținăm pentru aceasta, căcĭ e ce-va prea îndrăsneț din partea-ni. Nu aț vĕḑut câțĭ bărbațĭ și-aŭ prăpădit viața într'un mod de jelit după ce și-aŭ luat de soțiĭ femeĭ frumóse? Câțĭ apoĭ, după ce și-aŭ luat de soțiĭ femeĭ nu tocmaĭ frumóse, nu aŭ ajuns la adâncĭ bătrânețe petrecêndu-și viața în cea maĭ

mare mulțămire? Pata dinăuntru să o ștergem, sbârcitura din interior să o smulgem, defectele din suflet să le desrădăcinăm. O ast-feliŭ de frumusețĭ caută Dumnedeŭ, și decĭ noĭ să formăm pe femee ast-feliŭ, nu atâta pentru noĭ, ci pentru Dumnedeŭ. Să nu căutăm banĭ, să nu cerem nobleța exterióră, ci acea a sufletuluĭ. Nimenĭ să nu aștepte a se îmbogăți de la femee, căcĭ o ast-feliŭ de bogăție este necurată și nedemnă de bărbat; în fine să nu caute cine-va a se îmbogăți din căsătorie, pentru că iată ce spune Pavel în alt loc: „Cei ce vor să se îmbogățasca, cad în ispite, și în curse, și în pofte multe fara de socoteală și vatamatóre, care cufundă pre ómenĭ în peire și în perdare“ (I Timoth. 6, 9). Nu căuta decĭ la femee avere în banĭ, și atuncĭ tóte cele-l-alte le veĭ afla cu ușurință. Cine, spune'mĭ, lăsând la o parte cele principale, se ocupă de cele secundare? Dară vaĭ! peste tot locul noĭ suferim de acest rĕŭ. De câștigăm copiĭ, noĭ nu ne îngrijim cum să-ĭ facem buniĭ, ci cum să ĭi dăm de soțiĭ femeĭ bogate. Nu ne batem capul ca să-l facem pe copil de a fi cu purtărĭ bune în lume, ci cum ar putea să devină bogat. Chiar dacă-l formăm pentru vre-o profesiune óre-care, nu ne îngrijim ca el să fie scutit de greșelĭ, ci cum să ni aducă un maĭ mare câștig, și cu chipul acesta tóte s-aŭ transformat în banĭ. De aceia s-aŭ și corupt totul, pentru că ne stăpânește amorul de banĭ.

„Așa sunt datorĭ bărbațiĭ să-și iubiască femeile lor, ca și trupurile sale“ (Vers. 28). Dară ce este aceasta? Cum de a ajuns la acest exemplu—care e și cel maĭ principal—ca la cea maĭ însemnată figură, după ce până acum a vorbit atâtea de Christos și de biserică? Cu drept cuvênt a făcut el aceasta, căcĭ un ast-feliŭ de exemplu e și maĭ apropiat, și maĭ clar, și în acelaș timp prin el se învederează și o altă obligațiune asupra bărbatuluĭ. Exemplul dintêĭ nicĭ nu era atât de necesar, căcĭ acolo e vorba de Christos, care a fost și Dumnedeŭ, și de bună voe s-a predat pentru biserică. În acest de pe urmă însĕ, el cercetează maĭ metodic faptul, căcĭ dice: „Așa sunt datorĭ“, adecă că faptul iubireĭ nu e ce-va din grație, ci o datorie a bărbatuluĭ. Spunênd apoĭ că sunt datorĭ să-și iubiască femeile ca și trupurile lor, adaoge: „Că nimenĭ nicĭ-odată nu și-a urît trupul sĕŭ, ci-l hrănește și-l

încălțește pre el“ (Vers. 29), adecă se îngrijașce de el cu multă sirguință. Și cum de este ea trupul bărbatuluĭ? „Aceasta acum este os din ósele mele, și carne din carnea mea“ (Facer. 2, 23). Așa dară ea a fost făcută din materia corpuluĭ nostru. Și nu numaĭ aceasta, ci încă: „Și vor fi amândoĭ un trup“ (Fac. 2, 24). Maĭ departe apostolul dice: „Precum și Christos biserica“, cu care ocasie s-a reîntors la întêiul exemplu. „Că mădulărĭ suntem ale trupuluĭ luĭ, din carnea luĭ și din ósele luĭ“ (Vers. 30). Dupre cum din Adam a fost făcută femeea, din ósele luĭ și din carnea luĭ,—căcĭ acestea sunt cele maĭ principale în noĭ, óse și carne, cele dintêĭ servind ca temelie, eară cea de a doua ca clădire,—întocmaĭ așa și în casul de față. Dară faptul cu Adam este cert; acest din urmă cum însĕ? «Dupre cum acolo, dice, este o apropiere atât de mare, tot așa și aicĭ». Și ce înseamnă „din carnea luĭ“? Adecă dintrênsul cu adevĕrat. Și cum suntem mădulărĭ ale luĭ Christos? Adecă că ne-am renăscut printrênsul prin botez. Și cum din carnea luĭ? O știțĭ aceasta voĭ toțĭ câțĭ vĕ împărtășițĭ cu sântele taine. „Os nu se va sdrobi dintrênsul“, dice în altă parte (Ioan 19, 36); din acesta decĭ imediat ne replăsmuim. În ce feliŭ? Ascultă earăș pe acest fericit apostol spunênd: „De vreme ce s-aŭ făcut pruncii părtași trupuluĭ și sângeluĭ, și acelaș asemenea s-a împărtășit acelorași“ (Ebreĭ 2, 14). Aicĭ însĕ el s-a făcut părtaș nóuĕ, și nu noĭ luĭ, și decĭ cum suntem os din ósele luĭ, și carne din carnea luĭ? Unia vorbesc de sânge și apă, însĕ nu este așa, ci precum el s-a născut fără amestecare de bărbat, și numaĭ din Duchul Sânt, tot așa și noĭ ne naștem prin baea botezuluĭ. Privește câte exemple ni aduce, ca să ne încredințăm de acea renaștere. Vaĭ! câtă prostie la ereticiĭ! Cel deja născut se renaște prin apă, și devine produs al luĭ adevĕrat. Cum că devenim corpul luĭ, ĭĭ (ereticiĭ) nu primesc aceasta. Dară dacă nu devenim corpul luĭ, apoĭ cum se potrivește ceia ce se dice, că suntem trup din trupul luĭ și os din ósele luĭ? Dară tu cugetă la aceasta: Adam a fost creat, Christos s-a născut; din cósta luĭ Adam a intrat stricăciunea în lume, eară din cósta luĭ Christos a isvorît viața în lume; în paradis a rĕsărit mórtea, eară pe cruce a fost desființată. Decĭ dupre cum fiul luĭ Dumnedeŭ a fost părtaș al naturel

nóstre, așa și noĭ suntem părtași aĭ esenței lui, și dupre cum el ne are pe noĭ în sine, tot asemenea și noĭ îl avem pe el în noĭ înși-ne. „Pentru aceia va lasa omul pre tatăl sĕŭ și pre muma sa, și se va lipi de femeea sa, și vor fi amândoĭ un trup“ (Vers. 31). Iată și al treilea decret legal, că adecă bărbatul părăsesce și pe născĕtoriĭ seĭ, se însoțesce cu femeea, eară după aceia tatăl, muma și copilul sunt un trup, combinat din esența fie-căruia din ĭĭ, pe resonul că amestecându-se semințele lor se naște copilul, ast-feliŭ că cătești trei formează un singur corp. Pentru ce așa? Pentru că din început s-a urmat ast-feliŭ. Să nu-mĭ spuĭ că e așa, saŭ altminterea. Nu vedĭ că chiar în corpul nostru avem multe defecte? Unul este șchiop, altul are piciórele strâmbe, un altul mănele uscate, eară cela-l-alt vr'un alt membru al corpuluĭ slab și netrebnic, și totușĭ nu se scârbesce pentru aceasta, nicĭ nu-l taie, ci încă de multe-orĭ îl preferă înaintea altora, și cu drept cuvênt, căcĭ dóră e al sĕŭ. Așa dară pe câtă iubire are cine-va către sine, tot pe atâta voesce Dumnedĕŭ ca să avem către femee. Suntem părtași aceliași naturĭ, dară cu tóte acestea dreptul și datoria nóstră către femee ni impune încă ce-va mai mult. De și sunt două corpurĭ, totușĭ unul e capul, și cela-l-alt corpul. Capul luĭ Christos este Dumnedĕŭ. Aceasta și eŭ o dic, că dupre cum Christos și Tatăl sunt una, tot așa și bărbatul cu femeea sa una sunt. Așa dară și Tatăl este capul nostru. Apostolul ni pune înainte două exemple, acel al corpuluĭ, și acel al luĭ Christos, și de aceia ca complectare a ideeĭ introdusă el adaoge: „Taĭna aceasta mare este, eară eŭ dic de Christos și de biserică“ (Vers. 32). Dară de ce această taină este mare? Pentru că fericitul Moisi, saŭ mai bine dis însușĭ Dumnedĕŭ, a făcut alusiune la ea, ca de ce-va mare și miraculos. «Acum, dice, eŭ vorbesc de Christos, căcĭ și el lăsând pe tatăl s-a pogorit pe pământ, și a venit la mireasa sa, și a devenit cu ea un duch», dupre cum dice: „Cel ce sĕ lipesce de Domnul, un duch este cu dênsul“ (I Corinth. 6, 17). Bine a dis că taĭna aceasta este mare, ca și cum pare că ar dice: «am vorbit în alegorii, însĕ cu tóte acestea taina căsătorieĭ mare este, și nu alegoria póte resturna iubirea». „Decĭ dară și voĭ unul fie-care așa sa'șĭ iubiască pre femeea sa, ca și pre sine; eară femeea să se teamă de bărbat“

(Vers. 33). Cu adevĕrat că aceasta este o taină, și încă mare, pentru că lăsând cine-va pe născĕtoriul sĕŭ, pe cel ce l-a crescut și l-a hrănit, lăsând pe ceia ce a avut durerĭ și s-a necăjit cu creșcerea luĭ, lăsând pe ceĭ ce ĭ-aŭ făcut atâtea bine-facerĭ, pe cel cu carĭ se obicĭnuise de a conviețui, și să se lipiască de o ființă pe care nicĭ macar că a vĕdut'o de maĭ multe-orĭ, cu care n-a avut nimic de comun până atuncĭ, și pe dênsa să o prefere înaintea tuturor, cu adevĕrat că este mare taină! Dară apoĭ și părinții nu se scârbesc când se petrec asemenea lucrurĭ, ci se mâhnesc când nu se petrec, și cu tóte că cheltuiesc bană, și fac diferite pregătirĭ, costisitóre póte, ĭĭ sunt mulțămiți. Cu adevĕrat că mare taină e la mijloc, care are în sine o înțelepciune negrăită. Aceasta profetezând-o apostolul dice mai sus: „Eară eŭ dic de Christos și de biserică“. Și cu tóte acestea el nu vorbesce numaĭ de Christos, ci și de aceia, că bărbatul să hrăniască și să încălzască pe femeia sa, dupre cum și Christos biserica.

„Eară femeea să se teamă de bărbat“. El nu pune înainte numaĭ datoriile iubireĭ, ci încă maĭ adaoge: „să se teamă de bărbat“. Femeea este al doilea principiu în creațiune, decĭ să nu pretindă egalitatea față de bărbat, pentru că este sub cap; dară nicĭ bărbatul să nu desprețuiască pe femee, căcĭ ea este corpul luĭ, și dacă capul desprețuiesce pe corp, apoĭ și el se perde împreună cu corpul. Decĭ ca contra-balanță la supunerea femeeĭ, bărbatul să introducă dragostea. Așa dară mânele, piciórele și cele-l-alte membre ale corpuluĭ, să serviască capuluĭ, eară capul să se îngrijască de membrele corpuluĭ, ca cel ce are în sine tóte simțirile. Nimic nu e maĭ bun și maĭ plăcut ca o ast-feliŭ de însoțire prin căsătorie. «Dară cum ar putea să fie dragoste, acolo unde este frica»? dicĭ tu. Maĭ cu samă atuncĭ este iubirea, căcĭ ceia ce se teme, și iubesce în același timp, ceia ce iubesce, se și teme; se teme de bărbat ca cap al eĭ, iubesce pe bărbat ca membru al eĭ, fiind-că și capul este membru al întregului corp. De aceia pe femee o a supus, eară pe bărbat l-a suprapus, pentru ca să fie pace. Unde este egalitate, nicĭ-odată nu va fi pace, nicĭ în cea maĭ democratică casă, nicĭ în casele celor maĭ marĭ, și nicĭ în altă parte. De aceia e necesar de a fi o singură autoritate, un singur cap. Dară acestea trebuie a se petrece numaĭ în afacerile pământescĭ, de vreme ce acolo unde sunt bărbațĭ duchovnicescĭ, va fi pacea. Cincĭ miĭ de sufléte eraŭ, și nimenĭ nu dicea că este

ce-va al sĕŭ din averea comunităţeĭ, ci se supuneaŭ unĭĭ altora. Aceasta este dovada prudenţeĭ şi a înţelepciuneĭ, cum şi a temereĭ de Dumneḑeŭ. Modul iubireĭ ni l-a arătat apostolul, dară modul temereĭ ce trebuie să o aibă femeea de bărbat, nu l-a arătat de loc. Şi priveşce cum el măreşce şi întinde modul iubireĭ, prin povestirea celor atingĕtóre de Christos şi de biserică, şi prin povestirea celor cu privire la propriul corp al bărbatuluĭ, şi cum apoĭ adaogă: „Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl sĕŭ şi pe muma sa“, pe când modul temereĭ femeeĭ nu-l arată câtuşĭ de puţin. Şi de ce óre? Pentru aceia că voeşce a stăpâni maĭ mult iubirea. Unde este iubire, tóte celelalte urmează de la sine; dară unde este frica, în general se întâmplă cu totul contrariŭ. Cel ce iubeşce pe femeea sa, chiar de nu ar fi ascultătóre, o va supune totuşĭ prin iubire. Concordia este greŭ de introdus numaĭ atunceĭ, când soţiĭ nu sunt legaţi cu dragostea înfocată, dară în asemenea cas frica nu foloseşce la nimic. De aceia el stăruieşce maĭ mult asupra iubireĭ, căcĭ ea este cea maĭ puternică. Femeea s-ar părea că este asuprită, prin faptul că i s-a ordonat de a se supune bărbatuluĭ; dară tocmaĭ pentru aceasta ea covîrşaşce pe bărbat. Principalul e, că bărbatuluĭ i s-a poruncit de a o iubi. «Dară ce? ḑicĭ tu, dacă ea nu se teme de mine»? Tu iubeşce-o, împlineşce-ţĭ datoria ta, căcĭ dacă nu ascultă de cele ce-ĭ spun alţiĭ, cel puţin va trebui să înţeleagă cele ce-ĭ spunem noĭ. Aşa bună-óră ascultă ce ḑice Apostolul: „Plecaţi-vĕ unul altuia, ḑice, întru frica luĭ Dumneḑeŭ“. Dară dacă unul nu se pleacă? Tu supune-te legeĭ luĭ Dumneḑeŭ.] Femeea chiar de nu este iubită, totuşĭ să se supună, ca să nu ḑee nicĭ un motiv de nemulţămire din parte-ĭ; deasemenea şi bărbatul, chiar de nu s-ar teme femeea de el, totuşĭ să şĭ-o iubiască, ca ast-feliŭ cu nimic să nu lipsască; şi cu un cuvênt fie-care să-şĭ îndepliniască datoria sa. Aşa dară, aceasta este căsătorie dupre Christos, căsătorie duchovnicească, şi naşcere duchovnicească. Naşcerea nóstră nu este din sânge, nicĭ din durerĭ, şi nicĭ din pofta corpuluĭ. Ast-feliŭ a fost naşcerea luĭ Christos, nu din sânge, şi nicĭ din durerĭ; ast-feliŭ a fost şi naşcerea luĭ Isaac, căcĭ ascultă ce ḑice scriptura: „Şi încetase Sarei a se face cele femeeşcĭ“ (Facer. 18, 11). Deci şi nunta nu este din poftă corporală, ci este cu totul spirituală, sufletul conlegându-se cu Dumneḑeŭ prin o legătură, pe care el singur o ştie. De aceia

ḑice: „Cel ce se lipeşce de Domnul, un duch este cu dênsul“. Priveşce cum se încearcă să uniască corpurile, ca şi spiritele. Unde sunt acum ereticiĭ? Căcĭ dacă nunta ar fi fost dintre faptele condamnate, nu ar fi vorbit de mire şi de mireasă, nu ar fi pus la mijloc acele cuvinte: „Va părăsi omul pe tatăl sĕŭ, şi pe muma sa“, după care earăşĭ adaoge, «că acestea le-a ḑis de Christos şi de biserică.» Despre această mireasă vorbeşce şi psalmistul: „Ascultă fiică şi veḑĭ, şi pleacă urechia ta, şi uită pe poporul tĕŭ şi casa părinteluĭ tĕŭ, şi va pofti împăratul frumuseţa ta“ (Psalm. 44, 12. 13). De aceia şi Christos a ḑis: „Eŭ de la Dumneḑeŭ am ieşit, şi earăşĭ merg la tatal“ (Ioan 16, 28. 29). Dară când ḑice că a lăsat pe tatăl, să nu 'ţĭ închipuĭ vre-o schimbare de loc, dupre cum se întâmplă la ómenĭ, pentru că dacă se ḑice că a «ieşit,» aceasta e cu privire la corpul luĭ. Tot ast-feliŭ trebuie a înţelege şi ḑicerea a părăsit pe tatăl. Dară de ce n-a ḑis şi despre femee, că se va lipi de bărbatul sĕŭ, şi vor fi doĭ un trup? De ce? Fiind-că aicĭ el vorbeşce despre iubire, şi se adresază bărbatuluĭ, pe când cu ea vorbind despre frică, ḑicea: „Bărbatul este cap femeeĭ“, şi Christos earăşĭ este cap bisericeĭ. Deci bărbatuluĭ 'ĭ vorbeşce despre iubire, şi luĭ ĭ-a încredinţat iubirea, şi deci pe dênsul îl strînge maĭ mult şi-l lipeşce de femeea sa. Pentru că în adevĕr, cel ce pentru femee părăseşce pe tatăl sĕŭ, dacă la urmă o părăseşce şi pe ea, de ce iertare póte fi vrednic? Nu veḑĭ de câtă cinste voeşce Dumneḑeŭ a se bucura ea, de vreme ce tu te-aĭ despărţit de tatăl tĕŭ, ca să te lipeşcĭ de ea? «Dară dacă, ḑicĭ tu, eŭ fac tot ceia ce sunt datoriŭ, şi ea nu mĕ urmează»? Eĭ bine, ascultă ce ḑice tot Pavel: „Eară de se desparte cel necredincios, despartă-se, că nu este robit fratele saŭ sora într'unele ca acestea“ (I Corinth. 7, 15). Când tu audĭ că se vorbeşce de teamă, pretinde o ast-feliŭ de teamă ca de la o femee liberă, eară nu ca de la o sclavă, căcĭ dóră este corpul tĕŭ, şi dacă faci aşa îţĭ baţjocureşcĭ singur corpul tĕŭ necinstindu-l. Care este acea teamă? Saŭ maĭ bine ḑis, de ce anume să se teamă ea? Să nu se împotrivească bărbatuluĭ, să nu-l contraḑică la fie-ce pas, să nu iubiască ânţĕlatea; până aicĭ să se mărginiască teama eĭ. Dacă tu o iubeşcĭ cu a-

devĕrat, veĭ face și mai marĭ de cât ți-a pretins ea. Sexul femeesc este óre-cum mai slab, și are nevoe de mult ajutoriŭ, de multă îngăduință. Ce ar putea dice ceĭ ce contractează a doua căsătorie? Nu vorbesc acestea ca cum aş̦ condamna; să nu fie una ca aceasta, căcĭ și apostolul din spirit de toleranță a permis. Tóte să le facĭ pentru femee, tóte cele necesare să i le procurĭ, căcĭ datoria te face. Aicĭ el nu are pretenție de a'ți proba asemenea datorie prin introducere de exemple exterióre, dupre cum face în multe locurĭ, căcĭ era deajuns exemplul acela cu Christos. „Va părăsi omul, dice, pe tatăl sĕŭ și pe muma sa“. El nu a dis va conviețui, ci se va lipi de femeea sa, arătând prin aceasta adevĕrata iubire, iubirea cu pasiune. Și nu s-a mulțămit nicĭ cu aceasta numaĭ, ci prin inducțiune a arătat o ast-feliŭ de supunere, în cât să nu se mai pară că sunt doĭ, ci unul singur. Nu a dis un duch, un spirit, căcĭ aceasta e în totul posibil, ci ca să fie un singur corp. Acesta este al doilea princip, care conține în sine multă egalitate, dară totuş̦ bărbatul are ce-va mai mult, și aceasta este cea mai mare mântuire a uneĭ case. A luat acel exemplu cu Christos și cu biserica, nu numaĭ ca să arate că trebuie a iubi, ci, că trebuie de a și forma pe femee. „Ca să fie, dice, sântă și fără prichană“. Dacă o veĭ forma sântă și fără de prichană, tóte cele-l-alte vor urma de la sine. Caută mai întĕiŭ cele ale luĭ Dumnedeŭ, eară cele omenescĭ vor urma cu multă ușurință. Formează-ți femeea, căcĭ numaĭ ast-feliŭ se întepenesc temeliile caseĭ. Ascultă pe Pavel, carele spune: „De voesc să se învețe ce-va, acasă să 'și întrebe pe bărbații lor“ (I Corinth. 14, 35). Dacă decĭ în acest feliŭ administrăm casele nóstre, vom fi destoinicĭ de a avea privighere și asupra bisericilor, căcĭ și casa este o mică biserică. Numaĭ ast-feliŭ și bărbații și femeile se fac bunĭ, și se întrec unĭĭ pe alțiĭ. Gândește-te la Abraam, la Sara, la Isaac și la acele treĭ-sute opt-spre-dece capete de familiĭ (Facer. 14, 14), cum întreaga casă era bine gubernată, cum era în ea multă evlavie, și cum îndeplinia porunca apostolică. Și Sara se temea de bărbatul sĕŭ, căcĭ asculta-o pe ea ce dicea: „Încă nu mi s'a făcut aceasta până acum, și Domnul meŭ este bătrân“ (Facer. 18, 12), dară și el o iubia într'atâta, că asculta de tot ce spunea ea. Și copilul lor a fost virtuos, și serviĭ lor aŭ fost admirabilĭ, căcĭ nu aŭ hesitat de a se primejdui împreună

cu stăpânul lor, nu aŭ amânat îndeplinirea porunceĭ luĭ, și nicĭ nu aŭ cerut să li se spună causa, ci unul chiar dintre dênșiĭ, care era ca căpitenie a celor-l-alțĭ, a fost atât de admirat, în cât i s-a încredințat grija pentru căsătoria fiuluĭ lor, și îndatorirea de a călătorĭ peste hotare. Dupre cum se petrece și cu un general, care 'și are concentrată tóta armata într'o tabără bine întărită,—din care causă inamicul nu póte pătrunde prin nicĭ-o parte,—tot așa și aicĭ, când bărbatul, și femeea, și copiiĭ, și servitorii, sunt cu totiĭ stăruitorĭ în datoriile lor reciproce; atunci mare este și concordia în acea casă; eară dacă nu este așa, apoĭ de multe-orĭ chiar printr'un singur servitoriŭ stricat totul se restórnă și se nimicește, unul singur, dicĭ, este în stare de a strica totul.

*). Decĭ să avem multă îngrijire de femeĭ, de copiĭ, și de servitorĭ, cunoscênd că numaĭ cu modul acesta ni vom putea ținea cu ușurință autoritatea de bărbați și respunderile ni vor fi mai blânde și mai cu îngăduință, căcĭ vom putea dice: „Iată eŭ și pruncii carĭĭ mi i-a dat Dumnedeŭ“ (Isaia 8, 18). Dacă bărbatul nu este vrednic de respect, dacă în fine capul nu este bun, apoĭ corpul nu va putea înfrunta nicĭ chiar cel maĭ mic atac. Decĭ cu mult reson a spus apostolul că bărbatul să'și iubiască pe femee, eară femeea să se teamă de bărbat, ca de cap. «Și cum s'ar putea aceasta»? dicĭ tu. Cum că trebuie a fi așa, apostolul a arătat clar, dară modul cum și în ce feliŭ, îl voiŭ arăta eŭ vóuĕ. Dacă vom despreţ̦ui averea, dacă vom avea privirea îndreptată numaĭ asupra unuĭ singur lucru, adecă asupra virtuțeĭ spirituale, dacă în fine vom avea înaintea ochilor frica de Dumnedeŭ, eĭ bine, atunci numaĭ căsătoria ni va fi fericită. Ceia ce spunea servitorilor către carĭĭ se adresază: „Știind ca ori-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, orĭ robul, orĭ cel slobod“ (Efes. 6, 8), aceasta se aplică și aicĭ. Tu nu iubescĭ atâta pe femee pentru cuvêntul că e femee, cât o iubescĭ pentru iubirea ce trebue să o aĭ către Christos. Aceasta a și dat'o a se înțelege, când el dice: „Ca Domnuluĭ“. Așa dară ca și cum aĭ asculta pe Domnul făcênd totul pentru dênsul, tot așa și în casul de față

*). Partea morală. Trebuie a avea bărbatul multă îngrijire de femeĭ, de copiĭ și de servitorĭ. Despre supunerea femeeĭ și despre onórea eĭ, cum și despre viața demnă și simplitate în îmbrăcăminte (Verón).

fă totul ca pentru dênsul. Aceasta e de ajuns de a te îndemna și a te convinge, și tot-odată a nu lăsa ca să se introducă vre-o bîrfire asupra eĭ, și a se furișa vrajba în casa ta. Nimenĭ să nu fie lesne credętoriŭ și să bîrfiască pe bărbat din causa femeeĭ, dară nicĭ bărbatul să nu creadă cu ușurință tot ce se vorbește contra femeeĭ. Nicĭ femeea apoĭ, să nu censureze cu amănunțime întrările și ieșirile bărbatuluĭ de acasă, dară apoĭ nicĭ bărbatul să nu se facă vrednic de vre-o bănuială. Căcĭ de ce, spune-mĭ, tótă ḑiua tu ești la dispoziția prietenilor tĕĭ, pe când la dispoziția femeeĭ deabea seara, și nicĭ atunci nu voescĭ a-ĭ spune adevĕrul, ca ast-feliŭ să fiĭ curat de bănuială? Chiar de te-ar acusa femeia, tu nu te supăra, căcĭ aceasta o face din iubire și nu din ușurință. Acusările eĭ sunt isvorîte din iubirea eĭ cea înferbântată, din predispoziția eĭ cea înflăcărată și din frica ce o are de tine, ca să nu te peardă. Ea se teme—și aceasta este teama ce trebuie să o aibă—ca nu cum-va cine-va să-ĭ fi răpit favórea eĭ ce o avea la tine, ca nu cum-va să o fi păgubit de capitalul bunurilor eĭ, ca nu cum-va să-ĭ fi furat bărbatul—capul eĭ—, să nu-ĭ fi săpat viața eĭ conjugală. Este apoĭ și o altă chestiune, care negreșit că e semnul unuĭ suflet mic. Nimenĭ să nu se ocupe de servitorĭ mai mult de cât trebuie, nicĭ bărbatul de fată, și nicĭ femeea de servitoriŭ, căcĭ tóte acestea sunt îndeajuns de a deșcepta bănuelĭ. Gândește-te la ómenii aceia drepțĭ. Însĕși Sara îndemnase pe Abraam de a lua pe Agar, însĕși ea poruncise patriarchuluĭ; nimenĭ nu a silit'o la aceasta, saŭ măcar ĭ-a trecut prin minte, căcĭ bărbatul, de și petrecuse mult timp din viața sa fără copiĭ, totuși ar fi preferat ca mai bine nicĭ-odată să nu fie tată de copiĭ, de cât să întristeze pe femeea luĭ. Dară după tóte acestea, ce ḑice Sara? „Judece Dumneḑeŭ între mine și între tine“ (Fac. 16, 5. 6). Dacă Abraam ar fi fost ca mulțĭ alțiĭ, óre nu s-ar fi mâniat pe dênsa? Nu ar fi ridicat mânele în semn de mirare, ca cum ar fi voit să spună: «ce ḑicĭ? eŭ nu voiam a mĕ apropia de femee, 'ți-am făcut gustul tĕŭ, și acum mĕ învinovățeștĭ»? Nimic din acestea n-a spus, dară ce? „Iată slujnica ta în mânele tale, fă cu dênsa cum va plăcea ție“. A predat decĭ pe acea femee, ca să nu supere pe Sara, arătând prin aceasta că ceia ce s-a petrecut, nu a fost din causa luĭ. Și ceia ce este mai mult că a îndepărtat-o de la casa sa fiind ea îngrecată. Cine nu s-ar fi milostivit asupra celeĭ îngrecate, cum și asupra pruncu-

luĭ sĕŭ? Dară dreptul Abraam nu s-a încovoiat de loc, căcĭ înaintea tuturor el punea iubirea către femeea luĭ legiuită.

Pe acesta decĭ să-l imităm și noĭ. Nimenĭ să nu defaime sărăcia aprópeluĭ, nimenĭ să nu fie împătimit de banĭ, și atunci tóte se resolvă cu bine. Femeea să nu ḑică bărbatuluĭ: «Prostule și fricosule, eștĭ plin de trândăvie și de somn mult; iată cum cutare, care este umilit și dintre ceĭ umiliți, înfruntând primeḑiile și făcênd multe călătoriĭ aŭ reușit așĭ face avere, și femeea luĭ pórtă aurăriĭ, și se preumblă peste tot locul purtată de catărĭ albĭ, avênd prĭ'mprejurul eĭ o sumedenie de servitorĭ și de eununcĭ,—eară tu, sermane, te-aĭ pitulat și trăieștĭ degeaba»! Să nu vorbiască femeea de acestea, căcĭ ea este corpul bărbatuluĭ, și corpul nu poruncește capuluĭ, ci e supus și ascultătoriŭ. «Dară cum va putea suporta sărăcia? ḑicĭ tu, și unde va găsĭ ea încurajare»? Eĭ bine, gândească-se la cele maĭ sărace de cât ea; gândească-se apoĭ câte fețe nobile și din nobilĭ, nu numaĭ că nu aŭ primit ce-va de la bărbațĭ, dară chiar li-aŭ adus zestre prin măritiș, și cu tóte acestea ĭĭ li-aŭ cheltuit totul. Cugetę apoĭ la diferitele primeḑiĭ resultate din niște ast-feliŭ de bogățiĭ, și atunci de sigur că va îmbrățoșa viața liniștită și fără de sgomot. Dară dacă ea are adevĕrată iubire către bărbat, nu-ĭ va ḑice nimic, ci va prefera ca să'l aibă lângă dênsa, chiar de nu ĭ-ar procura nimic, de cât miile de talanțĭ de aur, adunate din călătoriĭ cu multe griji și necazurĭ spre a le aḑuce femeilor. Dară nicĭ bărbatul când aude ast-feliŭ de mustrărĭ—ca și cum ar avea vre-o stăpânire asupra femeeĭ—să nu alerge la insulte și bătaĭ, ci să o sfătuiască, să o mângâe, ca pe una ce este imperfectă, să o convingă prin resóne, și nicĭ-odată să nu întindă mâna asupra eĭ. Departe acestea de un suflet liber. Nicĭ insulte, nicĭ batjocurĭ, ci să caute maĭ bine a o forma, ca pe una ce este maĭ ușóră cu cugetarea. Și cum ar putea fi aceasta? Dacă ea va cunóște care e adevĕrata bogăție, dacă va afla filosofia cea înaltă, nu va maĭ acusa nicĭ-odată pe bărbat pentru unele ca acestea. Să o învețĭ decĭ, că sărăcia nu este vre-un rĕŭ; să o învețĭ nu numaĭ cu vorba, ci și cu fapta; să o învețĭ a despreți slava deșartă, și atunci de sigur că nicĭ-odată femeea nu-ți va vorbi de acestea și nicĭ că va dori bogăția. Dupre cum cine-va ducênd în casa sa o statue, din primul moment caută să o așeze bine, ca să fie plăcută la vedere, tot așa și tu din sara întĕia când

ai primit pe femee în casa ta, învaţ'o să fie moderată în pretentiuni, să fie blândă ; învaţ'o cum să trăiască ; chiar din capul locului, chiar de la început învaţ'o şi convinge-o ca să alunge de la ea dragostea de bani. Învaţ-o să filosofeze, povăţuieşce-o ca să nu aibă nici-odată aurării atârnate pe umeri şi pe lângă obraji, saŭ pri'mprejurul grumazului, nici spânzurate în salon, şi nici haine aurite şi preţióse, ci căsuta vóstră să fie veselă, eară acea veselie şi senînătate să nu se pogóre în insulte. Tóte acestea lăsându-le pe sama celor din satră, tu înfrumuseţează 'ţi casa ta cu cea mai mare podóbă, suflând în ea vêntul moderatiunei, care va purta cu sine şi cea mai plăcută mireazmă. Din aceasta resultă două, saŭ mai bine dis trei bunuri mari. Mai'ntêiŭ că mireasa nu se va întrista dacă se desfac acele galerii de tablouri de prin odăi, dacă din fiecare odae se alungă acele îmbrăcăminţi preţióse, acele vase de argint şi de aur. Al doilea, că mirele nu se va mai îngriji de perderea lor, saŭ chiar şi de paza lor. Al treilea şi care este chiar principalul bunurilor, că din tóte acestea se arată părerea lui, că adecă de nimic din acestea el nu simte vre-o mulţămire deosebită, şi că şi cele-l-alte tóte el le va îndepărta din casa sa, că nici danţuri, nici cântări desfrânate nu va permite vre-odată a se petrece sub acoperământul casei sale. Cunosc bine, că voiŭ părea ridicul póte unora, când eŭ legiferez de acestea ; dară dacă mĕ veţi asculta, cu trecerea timpului dându-se pe faţă folosul resultat, veţi cunósce şi câştigul. Atunci rîsul se va sfârşi, veţi rîde póte de obiceiul de acum ; veţi vedea în fine că ceia ce se petrece acum este cu adevĕrat faptul unor copii sburdalnici, a unor ómeni beţi, pe când ceia ce eŭ îndemn este faptul prudenţei, al unei filosofii şi a unei vieţi cu adevĕrat înalte.

Viaţa înaltă

Cum se fie nunta?

Aşa dară ce dic eŭ că trebuie a face? Tóte acele cântece urîte, satanicesci, tóte acele ode necuviincióse, tóte acele sburdări ale tinerilor desfrânaţi alungă-le de la nunta ta, şi tóte acestea vor putea să cumintască din capul locului pe mireasă, căci imediat îşi va dice în sine: «ce feliŭ de bărbat este acesta atât de filosof? el nu consideră întru nimic viaţa presentă, eară pe mine m-a adus în casa sa numai pentru facere şi îngrijire de copii, şi pentru ca să-i administrez casa». Póte că aceste vor fi desgustătóre mireseî? Numai în diua întêi şi a doua, eară la urmă nu vor mai fi, ba încă va simţi cea mai mare mulţămire, căci se vede scăpată de ori-ce bănueală. Cel

ce chiar în timpul nunţei lui nu a suferit cântecele din fluere, nici jocurile saŭ acele frinturi de cântice, e mai mult ca sigur că unul ca acesta nu va suferi nici-odată chiar de a vorbi ce-va uricios, dară de cum de a face. După aceasta apoi, când ai îndepărtat totul de la nuntă, luându-ţi femeea pe lângă tine, formează-o bine, scoţênd pentru mult timp la iveală faptele cele ruşinóse, în conversaţiunile ce le ai cu ea. Dacă ea ar fi chiar cea mai nerusinată dintre tóte fetele, totuşi se va deprinde a tăcea sfiindu-se de tine ca bărbat, şi în definitiv se va deprinde cu împrejurările. Tu deci, să nu îndepărtezi de la ea curând sentimentul de rusine şi de sfială, dupre cum fac bărbaţii cei desfrânaţi, ci întreţine-l pe mult timp, căci mare folos vei avea de aici. Atunci ea nu te va acusa şi nici nu te va mustra pentru ceia ce ai hotări. Aşa dară tóte le legiferează în acel timp, când ruşinea şi sfiala de tine, ca şi un frâŭ, nu o va lasa ca să te dojeniască saŭ să te acuse pentru cele petrecute, căci când ea se bucură de sinceritate şi de curaj faţă de tine, atunci cu multă uşurinţă tóte le restórnă. Când póte fi un timp mai oportun spre a forma pe femee, dacă nu acela, când ea se sfieşce de bărbat, se teme şi se ruşinează încă de dênsul? Atunci deci stabileşce-i legile după care are a se povăţui, şi te va asculta în totul, cu voe saŭ fără voe. Dară cum să nu îndepărtezi de la ea sentimentul ruşineî? Când te vei arăta şi tu nu mai puţin ruşinos ca ea, conversând puţine cu ea, şi chiar acelea spunêndu-le cu multă seriositate şi concisiune. Atunci stabileşce în ea cuvintele filosofiei celei înalte, căci sufletul ei primeşce; atunci introdu-i cea mai bună şi mai frumósă predispositie sufletească, voiŭ să dic ruşinea. Dacă voiţi, eŭ vĕ voiŭ vorbi şi cu exemple, cam ce feliŭ trebuie a conversa cu ea. Pentru că dacă chiar Pavel nu s-a dat în laturi de a spune: „Să nu opriţi datoria unul altuia, fără numai de bună voinţă până la o vreme“ (I Corinth. 7, 5), şi vorbia către femei mărităte de curând, saŭ mai bine dis nu femeilor tinere, ci sufletelor duchovnicesci, apoi cu atât mai mult noi nu ne vom da în laturi de a spune de acestea. Aşa dară ce trebuie a conversa cu ea? Trebuie a-i spune cu multă gratie: «Eŭ, copilul meŭ, te-am luat de tovarăşă vieţei, şi te introduc ca pe tovarâşa mea în cele mai cinstite şi mai necesare datorii, — în facerea şi creşcerea de copii şi în administrarea casei mele. Deci ce te rog eŭ? Ca acestea să le şciî de la inceput, şi să mulţămescî lui Dumnedeŭ,

carele a legiuit ast-feliŭ». De cât mai'nainte de aceasta e mai bine de a-ĭ vorbi de dragoste, pentru că nimic nu contribuie atât de mult de a o convinge că cele vorbite sunt adevĕrate, ca atunci când ĭi vorbeşci de dragoste. Şi cum îĭ veĭ arăta dragostea ta? Dacă 'ĭ veĭ spune «că eŭ puteam să iaŭ în căsătorie şi pe altele, póte şi mai bogate saŭ şi mai nobile ca tine, însĕ nu am luat pe nici una, ci te-am preferat pe tine, pentru că m-am îndrăgostit de tine şi de educaţia ta, de demnitatea ta, de blândeţa şi de prudenţa ta». Apoĭ imediat prepară calea cuvintelor celor cu privire la înalta filosofie, şi acusă bogăţia după cât-va timp. Dacă tu'ĭ vorbeşci cum s-ar întâmpla de bogăţie şi apeşi cuvêntul asupra eĭ, veĭ deveni greoiŭ; dară dacă veĭ proceda sistematic, tóte le veĭ reuşi. De alt-feliŭ veĭ părea în ochiĭ eĭ ca un om aspru, neplăcut şi micrólog, dacă veĭ acusa fără rost bogăţia, şi veĭ face apologia sărăcieĭ. Dară când veĭ lua subjectul din înseşĭ inconvenientele bogăţieĭ, ea va fi mulţămită. Deci veĭ dice: «E necesar a relua earăşĭ vorba începută, că adecă eŭ nu am primit a lua în căsătorie femee bogată. Şi de ce? De sigur că nu am făcut aceasta din întâmplare, ci m-am convins eŭ bine, că bogăţia nu este nimic alt de cât un lucru de despreţuit; ea este characteristica tătharilor, a femeilor desfrânate şi a profanatorilor de morminte. Şi de aceĭa eŭ, lăsând la o parte pe tóte femeile bogate, am avut în vedere virtutea ta spirituală, pe care o prefer înaintea orĭ-căreĭ bogăţiĭ, şi te-am luat pe tine, căci o fată tênără, înteleaptă şi liberă de prejudiţiile altora, o fată care se îndeletniceşce cu evlavia, este mai demnă şi mai de respectat de cât lumea întreagă. Tocmaĭ pentru aceasta eŭ te-am ales, te-am luat, te iubesc şi te prefer sufletului meŭ. Viaţa presentă nu este nimic. Eŭ doresc, mĕ rog şi în fine totul fac ca noĭ să ne învrednicim de a trăi în această viaţă ast-feliŭ, în cât să putem şi dincolo în viaţa viitóre de a fi împreună şi a ne bucura de cea mai mare linişce. Timpul present este scurt şi vremelnic; dară dacă ne vom învrednici ca să fim plăcuţi luĭ Dumnedeŭ şi să petrecem ast-feliŭ această viaţă, apoĭ vecinic ne vom găsi cu Christos şi vom fi împreună cu mai multă plăcere. Eŭ pun iubirea ta mai presus de orĭ-ce, şi nimic nu'mĭ va fi atât de greoiŭ şi desplăcut, ca a mĕ certa cu tine. Chiar de ar trebui să perd totul, chiar de aşĭ deveni mai sărac ca Iru (un cerşetoriŭ în Itaca pe timpul luĭ Odiseŭ), chiar de aşĭ trece prin cele maĭ marĭ primejdiĭ, saŭ aşĭ pătimi orĭ-ce, tóte 'mĭ vor fi suportabile şi uşóre, dacă eŭ mĕ

găsesc bine faţă de tine. Şi copiĭ 'mĭ vor fi doriţi într'atât numaĭ, întru cât şi tu te veĭ găsi bine faţă de mine. De aceia va trebui ca şi tu să facĭ tot aşa». Apoĭ amestecă şi cuvintele apostolice, arătând că ast-feliŭ voeşce Dumnedeŭ de a se stabili dragostea între noĭ. Ascultă ce dice scriptura: „Pentru aceasta va lăsa omul pre tatăl sĕŭ şi pre muma sa, şi se va lipi de femeea sa". Aşa dară să nu fie la mijloc nicĭ un pretext, care să ni dee pe faţă micimea nóstră de suflet. «Peară baniĭ, lipsască mulţimea sclavilor, lipsască tóte onorurile din lume, căcĭ mie de cât tóte acestea e mai de preferat dragostea ta». Óre niste ast-feliŭ de cuvinte nu vor fi mai plăcute femeeĭ înaintea aurului şi a multor tesaure? Nu te teme, că fiind iubită ea îşi va perde ruşinea faţă de tine, tu mărturisesce-ĭ că o iubeşci, căcĭ dacă femeile perdute, care astă-dĭ sunt lângă un bărbat, mâine lângă un altul, cu drept cuvênt ar deveni impertinente audind ast-feliŭ de cuvinte, o femee liberă şi o fată nobilă nicĭ odată nu se va îngâmfa la audul unor cuvinte de feliul acesta, ci încă mai mult s-ar pleca. Probează-ĭ convieţuirea cu ea într'un mod sincer, sileşce-te de a sta mai mult acasă pentru dênsa de cît în târg; prefer'o maintea tuturor prietenilor şi chiar copiilor ce-ĭ naşce; dară şi pe aceştia tu să-ĭ iubeşci pentru dênsa. Dacă face vre-o faptă bună şi măreaţă, tu laud-o şi admir-o; eară de comite vre-o absurditate, cum se întâmplă tinerelor, tu sfătuesce-o şi aminteşce-ĭ cele din început. In tot-deauna acusă averile şi luxul, şi dă-ĭ a înţelege că ornamentul uneĭ femeĭ e acel isvorît din prudenţă şi demnitate, şi în fine învaţ'o încontinuŭ cele convenabile.

Rugăciunele vóstre să se facă în comun. Fie-care să se ducă la biserică, eară despre cele ce aŭ audit acolo vorbindu-se saŭ cetindu-se să se întrebe acasă, bărbatul pe femee şi femeea pe bărbat. De cum-va vĕ stăpânesce sărăcia, tu pune la mijloc pe bărbaţiĭ sânţi, pe Petru şi pe Pavel, cariĭ aŭ reuşit mai mult de cât toţĭ împăraţiĭ şi bogaţiĭ pământuluĭ, cu tóte că şi-aŭ petrecut viaţa în fóme şi sete. Invaţ'o că nimic nu póte fi mai grozav în viaţa aceasta, ca a se pune cine-va contra poruncilor luĭ Dumnedeŭ. Dacă se însóră cine-va ast-feliŭ şi sub ast-feliŭ de condiţiuni, apoĭ nu va fi mai pre jos de cât cei ce duc o viaţă singuratică, saŭ de cât cei ne'nsuraţi. Dacă voeşcĭ a face şi ospeţe saŭ a da mese, bine, însĕ nimic necuviincios, nimic nedemn să nu se petreacă la ele, ci dacă veĭ găsi vr'un sărac sânt, care v-ar putea binecuvênta casa, şi

care prin întrarea luĭ ar introduce și binecuvêntarea luĭ Dumnedeŭ în casa vóstră, pe acela cheamă-l. Să maĭ spun și alt-ceva? Eĭ bine, nimenĭ dintre voĭ să nu caute a lua în căsătorie femee bogată, ci mult maĭ săracă ca el, pentru că dacă e cu avere, apoĭ nu va întra în acea casă atâta mulțămire provocată de banĭ eĭ, pe cât desgust provocat de batjocurile eĭ, pe câtă pretențiune din parte-ĭ de a cere maĭ mult de cât a adus ca zestre; în fine desgust din causa insultelor, a luxuluĭ celuĭ mare, și a vorbelor greóe pe care le pronunță. Dară póte va dice: «N-am cheltuit din al tĕŭ nimic, căcĭ staŭ de față cele ale mele, pe care mi le-aŭ fost dăruit părințiĭ meĭ». Dară ce spuĭ, femee? Staŭ de față ale tale? Și ce cuvênt póte fi maĭ urîcios ca acesta? Tu nu aĭ alt corp propriŭ al tĕŭ, și apoĭ aĭ avere proprie a ta? După însurătóre nu maĭ sunteți două corpurĭ, ci unul singur; și dacă e așa, apoĭ averile sunt două și nu una singură? Vaĭ, la câtă ușurință duce pe cine-va dragostea de banĭ! Un singur om, o singură ființă ați devenit amândoĭ prin însoțire, și tu încă dicĭ ale mele? Blestemat fie acest cuvênt necurat, care a fost introdus de diavolul în gura ta. Tóte cele trebuitóre nóuĕ le-a făcut Dumnedeŭ comune, și banĭ nu sunt comunĭ? Nu poțĭ dice nici-odată: lumina mea, sórele meŭ, apa mea, căcĭ tóte sunt ale nóstre tuturor, și banĭ nu sunt comunĭ? Peară banĭ de o mie de orĭ, și nu atâta banĭ, pe cât acele intențiunĭ josnice, care nu știŭ a întrebuința banĭ dupre cum trebuie, ci-ĭ preferă înaintea tuturor bunurilor. Și acestea învață'o, pe lângă tóte cele-l-alte, însĕ cu multă grație. Și fiind-că îndemnul spre virtute are prin sine ce-va posomorît, și maĭ cu samă făcut către o fată fragedă și tênără, când i se spune cuvinte de o filosofie înaltă, inventează modul cum să poțĭ a fi maĭ grațios în vorbă, și silește-te de a desrădăcina din sufletul eĭ vorbele acelea „al meŭ“ și „al tĕŭ“. Când ea ar dice cele ale mele, tu respunde-ĭ: «care ale tale? căcĭ eŭ nu cunosc. Eŭ nu am nimic propriŭ al meŭ, și cum tu de dicĭ ale mele, de vreme ce tóte sunt ale tale»? Respunde-ĭ acest cuvênt grațios. Nu vedĭ că și cu copiiĭ facem tot așa? Când iĭ ni smuncesc ce-va din mână, și apoĭ voesc a avea încă și ce a maĭ rĕmas, noĭ li permitem dicênd: «da, copilul meŭ, și aceasta este a ta, ca și ceia-l-altă». Eĭ bine, aceasta să o facem și față de femee, de vreme ce cugetarea eĭ e maĭ copilărească. De ar dice „cele ale mele“, tu respunde-ĭ «da, tóte sunt ale tale, și chiar eŭ sunt al tĕŭ». Vorba aceasta nu este din lingușire, ci are în sine multă prudență. Cu modul acesta veĭ putea muia mânia eĭ, și-ĭ veĭ șterge desgustul. Lingușire póte fi când cine-va ar comite ce-va nenobil pentru un rĕŭ óre-care, pe când aicĭ e o mare filosofie. Dĭ-ĭ decĭ: «Și eŭ sunt al tĕŭ, copilul meŭ! Aceasta mi-a ordonat mie Pavel dicênd: „Bărbatul, trupul sĕŭ nu-și stăpânește, ci femeea“ (I Corinth. 7, 4), de unde urmează că dacă eŭ nu am stăpânire pe corpul meŭ, ci tu, apoĭ cu atât maĭ mult aĭ stăpânire pe banĭ.»—Vorbind așa feliŭ tu aĭ liniștit'o, aĭ stins focul, aĭ rușinat pe diavolul, o aĭ făcut sclavă cumpărată cu banĭ, o aĭ legat cu ast-feliŭ de vorbe. Decĭ din cele ce-ĭ vorbescĭ învață'o ca nicĭ-odată să nu maĭ dică: al meŭ și al tĕŭ. Nicĭ-odată apoĭ să nu te adresezĭ eĭ cum s-ar brodi, ci totdeauna să-ĭ vorbescĭ cu multă tandrețe, cu multă cinste, și cu multă dragoste. Cinstește-o, și atuncĭ nu va avea nevoe de cinstea altora, nicĭ nu va avea nevoe de slava altora, pe câtă vreme se bucură de slava ta. Pune-o pe dênsa maĭ presus de orĭ-ce, prefer'o înaintea tuturor, și laud'o pentru frumusețea sufletuluĭ și prudența eĭ. Cu modul acesta o veĭ convinge fără de alte mijlóce exterióre, și veĭ face haz de toțĭ ceĭ-l-alțĭ. Invață'o frica de Dumnedeŭ, și atuncĭ tóte vor curge ca din isvor, eară casa-ți va fi plină de miĭ de bunătăți. Dacă noĭ căutăm cele nestricăcióse, vor veni după acestea și cele ale lumeĭ, voiŭ să dic cele peritóre. „Căutați maĭ'ntĕiŭ, dice, împărăția luĭ Dumnedeŭ și dreptatea luĭ, și acestea tóte se vor adaoge vóuĕ“ (Math. 6, 33). Ce feliŭ vor fi copiiĭ unor ast-feliŭ de părinți? Ce feliŭ vor fi servitoriĭ unor ast-feliŭ de stăpânĭ? Ce feliŭ în fine toțĭ aceĭ carĭ se apropie de iĭ? Óre nu vor avea aceștia sufletul lor împodobit cu miĭ de bunătăți? Cele maĭ multe obiceiurĭ servitoriĭ și le formează după acele ale stăpânilor, căcĭ se identifică cu dorințele lor, și iubesc tot aceiașĭ ca și dênșiĭ, aceleașĭ vorbesc, și în acelașĭ mod trăiesc. Tot așa și cu copiiĭ, cariĭ nu vor face în viața lor, de cât ceia ce aŭ vĕdut la părințiĭ lor. Decĭ dacă noĭ ne formăm în așa mod, și dacă dăm atențiune sântelor scripturĭ, cele maĭ multe le vom învăța din ele; și cu chipul acesta noĭ vom putea mulțămi pe Dumnedeŭ, viața presentă o vom petrece întreagă în virtute, și ne vom învrednici de bunurile făgăduite celor ce'l iubesc pe

el. Cărora fie a ne învrednici prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXI.

„Fiilor, ascultați pre părinții voștri întru Domnul, că aceasta este cu dreptate. Cinstesce pre tatăl tĕŭ și pre muma ta, care este porunca cea dintĕĭ întru fagăduință, ca să'ți fie ție bine, și să fiĭ cu ḑile multe pre pământ“ (Cap, 7, 1—3).

Dupre cum când cine-va plăsmuind un corp maĭ întĕiŭ pune capul, apoĭ brațele, și după aceia piciórele, tot ast-feliŭ înaintează cu cuvêntul și fericitul Pavel. A vorbit despre bărbat, apoĭ despre femee, ca de a doua creatură; acum trece maĭ departe la a treia, adecă la aceia a copiilor. Asupra femeeĭ stăpînesce bărbatul, eară asupra copiilor bărbatul și femeea, căcĭ privesce ce spune: „Fiĭ, ascultați pre părinții voștri întru Domnul, că aceasta este cu dreptate.... Aceasta este cea ântĕĭ poruncă într'u fagăduință“. Nimic nu vorbesce aicĭ de Christos, nimic de cele înalte, căcĭ se adresează unor cugete fragede, fapt pentru care și îndemnarea o face scurtă, de vreme ce copiĭ nu pot să-l urmeze cu atențiunea pentru mult timp în vorba luĭ. De aceia nicĭ că spune ce-va despre împărația ceriurilor, nefiind potrivit cu vîrsta lor de a auḑi de acestea, ci li spune ceia ce sufletul copiluluĭ dorește a auḑi, că să facă așa, dacă voesce să fie cu ḑile multe pe pământ. Dacă cine-va ar examina, de ce óre nu vorbesce el copiilor despre împărația ceriurilor, ci pune de față numaĭ ceia ce se poruncește în lege, ar găsi că apostolul a procedat fórte logic, căcĭ dacă bărbatul și femeea vor trăi conform principiilor stabilite de el, nicĭ că vor avea osteneală mare de a supune pe copiiĭ lor și a-ĭ face ascultători. Când de la început lucrul are o basă bună, puternică și bine întocmită, pe urmă tóte merg regulat pe calea legiuită cu multă ușurință. Lucrul cel maĭ greŭ e de a se așeza temelia, și a se pune o basă puternică. „Fiĭ, ḑice, ascultați pre părinții voștri întru Domnul“, adecă dupre Domnul. «Dumneḑeŭ, ḑice, așa a poruncit» Dară dacă părinții poruncesc lucruri absurde? ḑicĭ tu. Părintele nu poruncește nicĭ-odată lucruri absurde, chiar de ar fi el absurd, de cât apostolul s'a asigurat și în această privință, căcĭ ḑice „întru Domnul“, adecă ascultați-ĭ în cele ce nu se împotrivesc luĭ Dumneḑeŭ; dacă însĕ ar fi părintele Elin, saŭ eretic, nu trebuie a da ascultare de loc, căcĭ porunca luĭ atunci nu este întru Domnul. Dară cum de ḑice „care este porunca cea dintĕĭ“, pe când cea ântĕĭ este „să nu uciḑi“? Apoĭ el n-a vorbit de ordinea în care sunt trecute poruncile din lege, ci a numit'o ântĕĭ dupre făgăduință. Pentru cele-l-alte poruncĭ nu se promite nicĭ-o recompensă, ca unele ce poruncesc paza și părăsirea de rele, pe cînd aicĭ fiind vorba de practicarea celor bune, e pusă și recompensa, saŭ maĭ bine ḑis făgăduința. Privește ce basă admirabilă a pus la calea virtuței, — respectul și sfiala către părinți. Depărtându-ĭ de fapte rele, și urmând a-ĭ duce spre practicarea celor bune, maĭ'ntĕiŭ a poruncit ca să dee respectul cuvenit părinților, fiind-că după Dumneḑeŭ aceștia aŭ fost causa existenței lor, Ast-feliŭ decĭ e lucrul stabilit, că dacă ceĭ dintĕĭ părinții se vor bucura de ródele copiilor lor, atuncĭ de sigur că și toți ceĭ-l-alți ómenĭ. De nu va fi cine-va supus și respectuos către părinții seĭ, nicĭ-odată nu va fi blând și îngăduitoriŭ către alțĭ ómenĭ.

După ce sfătuiește pe copiĭ atâta cât trebuia, imediat trece la părinți, și li ḑice: „Părinți, nu vĕ urgisiți pre fiiĭ voștri întru mânie, ci-ĭ creșceți pre iĭ întru învățătura și certarea Domnului“. (Vers. 4). Nu ḑice iubiți-ĭ, căcĭ aceasta și fără voea lor o vor face fiind împinși de natură, și decĭ ar fi fost prisoselnic de a legifera și aceasta, ci; „nu vĕ urgisiți pre fiiĭ voștri“, ceia ce mulți fac, desmoștenindu-ĭ și lipsindu-ĭ de clironomie, purtându-se către iĭ cu asprime, nu ca către ființi libere, ci ca către sclavi. De aceia și ḑice: „Nu vĕ urgisiți pre fiiĭ voștri“. Apoĭ arată și cum ar trebui să procedeze părinții față de copiiĭ lor, și rîḑică eară-și întreaga chestiune așeḑându-o în locul eĭ firesc. Și dupre cum a arătat că femeea trebuie să se supună bărbatului, ca causă a eĭ, drept care cele maĭ multe luĭ iĭ vorbesce, îndemnându-l de a o încunjura cu dragoste, tot așa și aicĭ, eară-și la dênsul duce causa, ḑicênd: „ci-ĭ creșceți

pre il întru învățătura și certarea Domnului". Vedi deci, că existând cele spirituale, vin după ele și cele corporale? Voești să fie copilul tĕŭ ascultătoriŭ? De la început chiar crește-l întru învățătura și certarea Domnului. Să nu'ți închipui că ar fi de prisos de a pune pe copilul tĕŭ ca să asculte și să învețe sântele scripturi, pentru că acolo va audi mai'ntĕiŭ spunêndu-se: „Cinstește pre tatăl tĕŭ și pre muma ta", încât aceasta se face pentru tine. Să nu dici: «apoi aceasta este treaba călugărilor. Nu cum-va am să fac copilul meŭ călugăr? Nu e nici-o nevoe de a-l călugări». De ce te sperii de un fapt care e amestecat cu un mare câștig? Fă-l pe copil chreștin. Mai ales celor din lume li e necesar de a sci asemenea învățături folositóre, mai ales copiilor, carii la acea vîrstă fragedă aŭ multă nestatornicie și ușurință în judecata lor. Pe lângă sântele scripturi e bine încă ca să li se adaoge și exemple din împrejurările profane, ca să afle acolo pe acei așa disi eroi admirați de scriitori, carii eraŭ sclavi ai patimilor și fricoși înaintea morții, precum Achileŭ când se căiește că móre pentru concubină, precum când un altul se îmbată, și multe altele de acestea. Are nevoe deci copilul și de medicamente de acestea. Dară apoi, cum nu póte fi absurd de a da pe copil la meșteșuguri, saŭ a-l trimite la școlă, și în fine a face totul pentru dênsul, și în același timp a neglija ca să fie crescut întru învățătura și certarea Domnului? Tocmai din această causă, cum am dis, noi cei întĕi, părinții, vom culege ródele, dacă creștem pe copii obraznici, nerușinați, neascultători și grosieri. Să nu facem așa, deci, ci să ascultăm pe acest fericit care ne povățuiește să-i creștem întru învățătura și certarea Domnului. Să li dăm exemple noi, făcêndu-i a se ocupa cu cetirea sântelor scripturi din cea mai fragedă vîrstă. Dară vai! că de óre-ce eŭ vorbesc incontinuŭ asemênea lucruri, sunt crezut că spun nerodii. Dară eŭ nu voiŭ conteni a-mi face datoria ce mĕ privește. Din ce causă, spune'mi, nu imitați voi pe cei vechi?... și mai cu samă voi femeilor, ar trebui să imitați pe acele femei minunate. S-a născut copilul?... tu imitează pe Anna; află exact ce a făcut aceia; du și tu copilul tĕŭ imediat la biserică. Care dintre voi nu ar dori ca copilul sĕŭ să devină un Samuil, mai degrabă de cât împărat al întregei lumi? «Și cum e cu putință, dici, de a deveni ast-feliŭ.»? Dară de ce nu ar fi posibil? Nu se póte, fiind-că nu voești, fiind-că nu dai copilul tĕŭ acelor carî pot să-l formeze ast-feliŭ. „Și cine

ar putea fi acela»? întrebi tu. Ei bine, acela este Dumnedeŭ, pentru că și Anna lui i-a încredințat copilul seŭ. Nici Ili, cel vestit, nu a putut să-i formeze. Și cum ar fi putut, el, care nu a putut forma chiar pe fiii lui? Dară credința Anneĭ și buna eĭ voință a făcut totul. Acel copil a fost cel întĕiŭ născut de Anna, care nici nu știa dacă va mai naște saŭ nu alții. Ea nu a dis: «voiŭ aștepta ca să crească copilul, ca să se mai familiariseze cu lucrurile omenești, voiŭ permite ca să-și petreacă puțin timp în vîrsta copilărească», ci tóte acestea femeea trecêndu-le cu vederea, a făcut un singur lucru, acela adecă ca de la început să afierosască lui Dumnedeŭ această statue spirituală. Să ne rușinăm noi bărbații de filosofia aceleĭ femeĭ, care a încredințat copilul eĭ lui Dumnedeŭ, și acolo l-a și lăsat. De aceia și căsătoria eĭ a fost mai strălucită ca a altora, fiind-că ea a căutat mai întĕiŭ cele spirituale, fiind-că a afierosit lui Dumnedeŭ pârgă (ἀπαρχή) pe fiiul sĕŭ cel întĕiŭ născut. De aceia și pântecele eĭ a fost productiv, căci a născut și alți copii; de aceia a vĕdut pe Samuil prosperând în lume. Dacă chiar omenii cinstesc pe cei ce-i cinstesc, óre nu o face aceasta cu atât mai mult Dumnedeŭ, celor ce-l cinstesc pre el din adâncul sufletului lor? Până când deci vom fi stăpâniți de corp? Până când ne vom pleca spre pământ? Tóte să ni fie secundare față de îngrijirea copiilor și față de datoria de a-i crește întru învățătura și certarea Domnului. Dacă copilul se va învăța a fi filosof încă din început, atunci el a câștigat o bogăție mai mare de cât ori-ce bogăție din lume, și o slavă mai puternică ca ori-ce. Nu va face pe copil atât de mare și slăvit chiar de l-ai învăța vre-un meșteșug saŭ tótă învățătura profană, prin care să se priceapă a câștiga bogății, pe cât dacă'l veĭ învăța arta de a despreți averile. De voești ca să'l faci cu adevĕrat bogat, apoi fă-l ast-feliŭ, căci nu este bogat cel ce are nevoe de mulți bani, ci cel ce nu are nevoe de nimic. Aceasta să înveți pe copilul tĕŭ, cu aceasta deprinde-l, și atunci el va fi cel mai bogat de pe fața pământului. Nu căuta cum să-l faci de a fi slăvit prin învățăturile profane, și cum să fie lăudat, ci îngrijește-te cum să-l înveți de a despreți slava cea din viața presentă, căci atunci el va fi mai strălucit și mai slăvit. Aceasta e cu putință de a o infiltra atât în cel sărac, cât și în cel bogat; aceasta o învață cine-va nu de la dascal, și nici din vr'un meșteșug óre-care, ci din învățăturile dumnedeești aflate în sânta scriptură. Nu căuta

cum el să trăiască aicĭ pe pământ viață îndelungată, ci cum să trăiască acolo o viață nemărginită și fără de sfârșit. Dă copilului cele marĭ, eară nu cele micĭ. Ascultă pe Pavel când ḑice: „Creșceți copiiĭ întru învățătura și certarea Domnului“. Nu te preocupa cum să-l poți face un mare orator, ci cum să filosofeze, căcĭ nefiind orator nu este nicĭ o pagubă, pe când dacă-ĭ lipsește arta a filosofa, nu va putea avea nicĭ un câștig din oratoria lui. Necesitatea cea mare este nu de cuvinte frumóse, ci de feliul de viață; de moravurĭ bune, eară nu de iscusință oratorică; de fapte, și nu de vorbe, căcĭ numaĭ acestea ni procură împărăția ceriurilor, numaĭ acestea ni pot chĕrăzi adevĕratele bunătățĭ. Decĭ nu te gândi cum aĭ putea să-ĭ asculți limba lui, ci cum să-ĭ curățĭ sufletul. Acestea le vorbesc nu cu scopul de a împedeca învățătura, ci vĕ sfătuiesc de a fi cu băgare de samă maĭ mult la cele ce vĕ spuseiŭ. Să nu credĭ că numaĭ monachilor sunt trebuitóre învățămintele din sânta scriptură, căcĭ ast-feliŭ de învățăminte sunt trebuitóre maĭ cu samă copiilor cariĭ intră în lume. Corabia care stă necontenit în port, nu are atâta nevoe de o confecționare deosebită, nu are nevoe de căpitan, și nicĭ de marinarĭ, după cum are nevoe aceia care vecĭnic plutește pe mărĭ. Tot așa este cu omul din lume, și cu monachul. Unul stă nemișcat, ca corabia din port, trăiește o viață fără grijĭ și ocupațiunĭ grele, scutit, așa ḑicĕnd, de orĭ-ce furtună; cela-l-alt însĕ e vecĭnic pe mare, și vecĭnic plutește în mijlocul eĭ luptându-se cu multe valurĭ și furtunĭ. Chiar de nu ar avea el nevoe de cunóșcerea sânteloŕ scripturĭ, totuși e necesar de a fi pregătit, ca la ocasie să pótă astupa gurile altora, așa că orĭ-cât de fericit ar deveni în viața presentă, el cu atât maĭ mult are nevoe de învățătura sânteloŕ scripturĭ. De și-ar întórce privirea în palatele împărătescĭ, ar vedea acolo mulțĭ Elinĭ, mulțĭ filosofĭ, cum și mulțĭ curtenĭ îngâmfațĭ și umflațĭ în pântece de slava presentă. Ar vedea în fine un loc plin de ómenĭ ca hidropicațĭ, căcĭ ast-feliŭ sunt palatele împărătescĭ; toțĭ sunt acolo înfumurațĭ și umflațĭ de mândrie, eară ceĭ ce nu sunt, se ocupă cum să se facă așa. Pricepe acum ce ar putea face fiul tĕŭ întrând acolo, cum el, ca și un doctor eminent, ar întra înăuntru cu aparatele care pot modera fudulia fie-căruia, cum apropiindu-se de fie-care ĭ-ar vorbi și ĭ-ar însănătoșa corpul lui cel umflat ca de hidropică, punĕndu-ĭ medicamentele acele din sântele scripturĭ, și vărsând pe partea cea bolnavă cuvinte de

filosofie înaltă. Dară monachul cu cine are a conversa? Cu zidurile și cu plafonul chilieĭ luĭ? Cu pustietatea și cu văile pădurósе? Cu paserile și cu copacĭĭ? El nu are mare trebuință de o ast-feliŭ de învățătură, și totuși nevoea îl face și pe dênsul, nu atâta ca să învețe pe alțiĭ, cât pe sine singur. Decĭ, celor cari trăiesc în lume e cu mult maĭ trebuitoriŭ de a învăța și a șci sânta scriptură, de cât celuĭ ce duce o viață singuratică, căcĭ omul din lume e cu mult maĭ aplecat de a greși, de cât monachul. Dacă voescĭ să afli, apoĭ chiar în lumea eceasta va fi maĭ destoinic cel ce cunósce sânta scriptură, căcĭ toțĭ s-ar rușina de cuvintele acelea pronunțate de el, când maĭ ales îl vĕd că el nu arde în foc pentru slavă, și nu dorește ântĕetate. De alt-feliŭ dacă el nu o dorește, totuși o va avea, și atuncĭ va fi maĭ respectat de cât chiar împăratul. Nu e cu putință ca să greșască unul ca acesta. Cel ce e sănătos ar putea să facă greșelĭ când se găsește între mulțĭ ómenĭ sănătoșĭ, dară când el se găsește între mulțĭ bolnavĭ, apoĭ vestea de el iute ajunge până la urechea împăratuluĭ, și peste multe națiunĭ îl va pune să stăpâniască.

*) Decĭ șciind voĭ acestea, creșceți pe copiiĭ voștri întru învățătura și certarea Domnului. Dară póte e sărac? Eĭ bine, cu nimic nu va fi maĭ sărac de cât cel ce se învârtește prin palatele împărătescĭ, prin faptul că nu este în palaturĭ, ci încă va fi admirat, și iute va ajunge la ânteetate, chiar fără voea luĭ. Pentru că dacă uniĭ bărbațĭ Elinĭ în valóre de treĭ obolĭ (un obol era a șesa parte din drachmă=16 banĭ), și cinicĭ, căcĭ ast-feliŭ era filosofia lor, saŭ maĭ drept vorbind nu atât filosofia, cât numele eĭ; dacă, ḑic, uniĭ ast-feliŭ de ómenĭ îmbrăcațĭ cu mantaua filosofică, și cu părul lung, fac pe mulțĭ de a-și pleca ochiĭ în jos înaintea lor, apoĭ cu cât maĭ mult cel ce cu adevĕrat că este filosof? Dacă un chip de filosof minciunos, dacă umbra uneĭ părute filosofiĭ supune în așa mod pe alțiĭ, apoĭ ce va fi când noĭ vom iubi filosofia cea adevĕrată și sinceră? Nu óre se vor îndrepta cu toțiĭ? Nu óre cu toțiĭ vor încredința unor ast-feliŭ de adevĕrațĭ filosofĭ și casele lor, și femeile și copiiĭ lor? Dară din nenorocire nu este astă-ḑĭ un ast-feliŭ de filosof. De aceia nicĭ exemplu nu putem găsi printre ómeniĭ din lume, pe când prin-

*) Partea morală. Despre creșcerea copiilor întru frica de Dumnedeŭ, despre blândețа și cât respect produce ea aicĭ; pentru desprețuirea slaveĭ și a avereĭ. Despre Abraam, și cum că fapta bună este după asemĕnarea sufletuluĭ. (Veron).

tre cei cu viața monachală am putea să găsim multe exemple. De aceia voiŭ vorbi de unul dintre cei mulți. Póte că șciți, saŭ póte ați audit, saŭ că póte unia chiar ați și vĕdut pe bărbatul, despre care voiŭ a vĕ vorbi; dic de Iulian cel minunat (Biserica-l serbează la 21 Iunie). Acesta a fost bărbat de țeară, lucrător de pămênt, smerit și dintre cei smeriți; era în totul necunoscĕtoriŭ de filosofia profană, pe când de filosofia cea neplăsmuită de mintea omenească el era înzestrat cu îmbelșugare. Când el întra în cetăți,—și fórte rar se petrecea faptul acesta,—se făcea pri'mprejurul lui atâta îngrămădire și îmbulzeală de popor, cum nu s'ar fi făcut nici ritorilor celor mai renumiți, sofiștilor, saŭ orĭ-căruĭ altul. Și ce să mai spun? Óre numele lui nu este mai strălucit de cât a tuturor împăraților, de vreme ce se laudă cu cântări și astă-dĭ? Dacă deci, tóte acestea se petrec în lumea aceasta, lume în care nimic nu ni-a făgăduit stăpânul a tóte, lume în care ni-a spus că suntem streinĭ, apoĭ să pricepem câte bunurĭ nu ni vor fi acordate în ceriurĭ. Dacă în această lume, unde iĭ eraŭ ca bejenarĭ, s-aŭ bucurat de atâta cinste, dară acolo, unde iĭ sunt cetățenĭ, de ce slavă óre nu se vor învrednici? Dacă aicĭ, unde el a arătat că ne așceaptă necazurĭ, și aŭ avut iĭ atâta considerație, dară acolo, unde el făgăduiește onorurĭ, câtă mulțămire nu va fi? Voiți póte să vĕ arătăm și ómenĭ din lume ajunși la această filosofie înaltă? In ḑiua de astă-dĭ nu avem, căcĭ dacă póte se găsesc unia îngăduitorĭ și blândĭ, totuși încă n-aŭ ajuns la cea mai 'naltă filosofie. Pentru care vĕ voiŭ spune exemple de ale sânților din vechime. Câți din aceia având femeĭ, și crescênd copiĭ, și cu tóte acestea nu aŭ fost mai pre jos de cei ce duceaŭ viața monachală? Astă-dĭ însĕ nu se găsesc „pentru nevoea de acum“ (I Corinth. 7, 26), dupre cum ḑice acest fericit. Pe cine voiți să vĕ arăt? Pe Noe, saŭ pe Abraam, saŭ pe Isaac, saŭ pe fiul acestuia? Póte pe Iosif? Póte voiți să venim la Profeți? La Moisi, saŭ la Isaia? Dacă credeți, să vorbim de Abraam mai ales că toți cestia-l-alți necontenit ni-l pun înainte. Eĭ bine, nu avea el femee? Nu avea el copiĭ? Vĕ spun și eŭ vóuĕ aceasta, ceia ce dealt-feliŭ și voĭ ni spuneți nóuĕ. Avea femee, de cât nu a fost miraculos fiind-că avea femee; a avut și copiĭ, dară nu a fost fericit pentru că a avut copiĭ; aŭ avut și averĭ, însĕ nu din causa averilor lui a mulțămit pe Dumneḑeŭ; a avut sub ascultarea lui treĭ-sute opt-spre-ḑece capĭ de familiĭ, și cu tóte acestea

nu pentru aceasta era admirat. Póte că voescĭ a cunósce, din ce causă a fost el cinstit și slăvit de toți? Eĭ bine, pentru iubirea lui de strĕinĭ, pentru desprețuirea banilor, pentru demnitatea lui. Care este characteristica filosofului adevĕrat? Nu óre de a despreți averile și slava, și în definitiv de a fi mai pre sus de orĭ ce invidie și patimă? Aĭde decĭ, să-l aducem la mijloc, și desvĕlindu-l să vi-l arăt ce feliŭ de filosof era el. Mai 'ntĕiŭ că el nu considera întru nimic patria: „Ieși, ḑice, din pămêntul tĕŭ, din rudenia ta, și din casa tatăluĭ tĕŭ“ (Fac. 12, 1), și imediat a ieșit. Nu era legat de casă, căcĭ dacă era, nu ar fi ieșit; nu era legat cu vre-o prietenie ca de obiceiŭ, și nicĭ cu alt-ceva. Apoĭ el desprețuia slava în tóte celelalte, desprețuia averile, pe dușmanĭ punêndu-ĭ pe fugă în resbóe și putênd a se folosi de pradă, el a desprețuit și nu a făcut aceasta. Apoĭ chiar copilul luĭ nu s-a făcut admirat pentru averĭ, ci pentru ospitalitatea luĭ, nu pentru copiiĭ ce-ĭ avea, ci pentru supunerea luĭ, nu pentru femeea luĭ, ci pentru stărpiciunea eĭ. El nu considera întru nimic viața presentă, nu strîngea averĭ, ci tóte le desprețuia. Spune-mĭ, care dintre plante este cea mai bună? Óre nu aceia care are puterea în sine însĕși, care nu póte fi vătămată nicĭ de secetă, nicĭ de grindină, nicĭ de furia vênturilor, nicĭ în fine de vre-o altă anomalie, ci stă expusă desprețuind orĭ-ce, fără a avea nevoe de vr'un acoperemânt saŭ îngrăditură? Eĭ bine, ast-feliŭ este filosoful, ast-feliŭ este acel bogat: tóte le are și nimic nu are, saŭ mai bine ḑis, nimic nu are, și tóte le are. Zidul luĭ de apărare nu e pe din afară, ci pe dinăuntru. Dară ce? Care corp e puternic? spune-mĭ; nu óre acela care e sănătos, și nu se vatămă nicĭ la fóme, nicĭ la mâncare peste măsură, nicĭ la frig, și nicĭ la arșița cea mare a sórelui? saŭ că póte acela, care, pentru ca să fie sănătos, are nevoe de bucherĭ, de fabricanți de diferite materiĭ, de vînătorĭ și de doctorĭ? Acela este bogat, acela este cu adevĕrat filosof, care nu are nevoe de nimic. De aceia acest fericit apostol ḑicea: „Creșceți copiiĭ voștri întru învățătura și certarea Domnului“. Nu 'ĭ îmbrăcați cu acopereminte exterióre atât, pe cât cu de cele interióre, pentru că aceasta este adevĕrata bogăție, adevĕrata slavă. Când acoperemintele cele de pe dinafară vor cădea, voiŭ să ḑic de îngrădirea de pri'mprejurul planteĭ, atunci și planta va cădea la pămênt și se va nimici; nu numai că nu s-a fo-

losit cu ce-va, ba încă s-a vătămat, pentru că tóte acele îngrăditurĭ erau mai mult puse ca să o apere de furia vênturilor, și odată cu căderea lor la pământ aŭ tras cu ele și planta. Deci bogăția mai mult vatămă, de vreme ce face pe om neingrijitoriŭ față de anomaliile vieței. Ast-feliŭ dară să pregătim pe copiĭ, ca să pótă resista la tóte împrejurările contrare, și de cele ce vor veni să nu se sperie. Să-ĭ creșcem întru învățătura și certarea Domnuluĭ, și mare resplată vom avea. Dacă ceĭ ce fac statuele împăraților, saŭ zugrăvesc chipurile lor, se bucură de multă cinste, apoĭ noĭ, cariĭ înfrumusețăm chipul împăratului ceresc,—pentru că omul e după chipul și asĕmĕnarea luĭ Dumnedeŭ—, óre nu ne vom bucura de miĭ de bunătățĭ, când îl vom înapoia chipul sĕŭ întocmaĭ, adecă dupre asemĕnarea sa? Căcĭ aceasta e de a fi dupre asemĕnarea sa, adecă de a fi virtuoșĭ. Dară virtutea sufletească numaĭ atuncĭ o vor avea, când vom învăța pe copiiĭ noștri a fi bunĭ, nestăpâniți de iutime, când vor fi filantropĭ, fără de rĕutate, bine-făcĕtorĭ către alțiĭ, pentru că tóte aceste calităților sunt propriĭ ale luĭ Dumnedeŭ; când în fine 'ĭ vom învăța ca viața presentă să nu o considere întru nimic. Așa dară aceasta să ni fie preocupațiunea nóstră, ca și pe dênșiĭ și pe noĭ înși-ne să ne formăm dupre cum trebuie, fiind-că dealt-feliŭ cu ce curaj óre ne vom găsi înaintea tronuluĭ luĭ Christos? Dacă cel ce are copiĭ neascultătorĭ și nesupușĭ nu este demn de episcopie, cu atât maĭ mult nu va fi demn de împărăția luĭ Dumnedeŭ. Ce spuĭ? Chiar de am avea femee nestatornică, chiar de am avea copiĭ nestatornicĭ, vom da óre sama, vom fi respundĕtorĭ înaintea luĭ Dumnedeŭ? Da, dacă nu vom contribui cu ceia ce suntem datorĭ, adecă dacă nu li vom da învățătura cuvenită. Nu ni este deajuns pentru mântuire numaĭ propria nóstră virtute, căcĭ dacă cel ce a primit un talant l-a îngropat în pământ și n-a câștigat nimic, și totuși a fost pedepsit, e cert că nu este deajuns numaĭ propria nóstră virtute pentru mântuirea nóstră, ci se cere de a face virtuoși și pe alțiĭ. Să avem decĭ mare îngrijire de femeĭ, de copiĭ și de servitorĭ, să avem mare îngrijire și de noĭ înși-ne; și fie că i-am forma pe dênșiĭ, fie că pe noĭ înși-ne, să rugăm pe Dumnedeŭ ca să ne dee mâna de ajutoriŭ în această faptă măreață. Dacă el ne va vedea că ne ocupăm de aceasta și ne îngrijim, ne va ajuta; eară de va vedea că nu facem nimic, nu ni va da nicĭ un ajutoriŭ, căcĭ el nu vine în ajutoriul celor ce dorm, ci a celor cari

sĕ obosesc și muncesc. Ajutoriul se dă tot-deauna nu celuĭ ce șéde în trândăvie, ci celuia ce muncește ca și cel ce vine în ajutoriŭ. Eară la urmă, bun și puternic este Dumnedeŭ ca lucrul să-l ducă la un bun sfârșit, ca astfeliŭ să ne învrednicim bunurilor făgăduite, prin charul și îndurările a unuia născut al sĕŭ fiŭ, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭ vecilor. Amin.

OMILIA XXII.

„Slugĭ! ascultați pre stăpânii voștri cei dupre trup, cu fricĭ și cu cutremur, întru dreptatea inimeĭ vóstre, ca și pre Christos; nu numaĭ înaintea ochilor slujindu-li, ca ceĭ ce vor să placă ómenilor, ci ca slugile luĭ Christos făcênd voea luĭ Dumnedeŭ din suflet. Cu bună-voință slujindu-li ca Domnuluĭ, eară nu ca ómenilor; șciind că orĭ-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, orĭ robul, orĭ cel slobod“ (Cap. 6, 5—8).

Așa dară e maĭ presus de orĭ-ce îndoială, că în compunerea și în mersul regulat al uneĭ case contribuie nu numaĭ bărbatul, femeea și copiiĭ, ci și vrednicia servitorilor. De aceia fericitul Pavel nu a neglijat nicĭ această parte, ci maĭ la urmă vine și asupra acesteĭ chestiunĭ, fiind că și servitoriĭ se găsesc la urma tuturor cu serviciul lor. Multe li vorbește și lor, nu însĕ dupre cum vorbește copiilor, ci cu mult maĭ complect, căcĭ făgăduința nu li o dă pentru timpul present, ci pentru viitoriŭ. „Șciind, dice, că orĭ-ce bine va face fie-care, aceasta va lua de la Domnul“, și-ĭ învață a filosofa. Dacă iĭ sunt maĭ inferiorĭ chiar și de cât copiiĭ în privința serviciuluĭ lor, totuși cu cugetarea sunt cu mult maĭ superiorĭ. „Slugĭ, ascultați pre stăpânii voștri cei dupre trup“. Privește cum din capul locului înalță sufletul întristat, cum de la început-l mângâe. «Nu te scârbi, dice, că eștĭ maĭ inferior și de cât femeea, și de cât copiiĭ, pentru că numaĭ numele este de sclăvie; stăpânia asupra ta este dupre

tre cei cu viața monachală am putea să găsim multe exemple. De aceia voiŭ vorbi de unul dintre cei mulți. Póte că sciți, saŭ póte ați audit, saŭ că póte unia chiar ați și vĕdut pe bărbatul, despre care voiŭ a vĕ vorbi; ḑic de Iulian cel minunat (Biserica-l serbează la 21 Iunie). Acesta a fost bărbat de țeară, lucrător de pămênt, smerit și dintre cei smeriți; era în totul necunoscĕtoriŭ de filosofia profană, pe când de filosofia cea neplăsmuită de mintea omenească el era înzestrat cu îmbelșugare. Când el întra în cetăți,—și fórte rar se petrecea faptul acesta,—se făcea pri'mprejurul lui atâta îngrămădire și îmbulzeală de popor, cum nu s'ar fi făcut nici ritorilor celor mai renumiți, sofiștilor, saŭ orĭ-căruĭ altul. Și ce să mai spun? Óre numele lui nu este mai strălucit de cât a tuturor împăraților, de vreme ce se laudă cu cântări și astă-ḑi? Dacă deci tóte acestea se petrec în lumea aceasta, lume în care nimic nu ni-a făgăduit stăpânul a tóte, lume în care ni-a spus că suntem streini, apoi să pricepem câte bunuri nu ni vor fi acordate în ceriuri. Dacă în această lume, unde ii eraŭ ca bejenari, s-aŭ bucurat de atâta cinste, dară acolo, unde ii sunt cetățeni, de ce slavă óre nu se vor învrednici? Dacă aici, unde el a arătat că ne așceaptă necazuri, și aŭ avut ii atâta considerație, dară acolo, unde el făgăduiește onoruri, câtă mulțămire nu va fi? Voiți póte să vĕ arătăm și ómeni din lume ajunși la această filosofie înaltă? In ḑiua de astă-ḑi nu avem, căci dacă póte se găsesc unia îngăduitori și blânḑi, totuși încă n-aŭ ajuns la cea mai 'naltă filosofie. Pentru care vĕ voiŭ spune exemple de ale sânților din vechime. Câți din aceia avênd femei, și crescênd copii, și cu tóte acestea nu aŭ fost mai pre jos de cei ce duceaŭ viața monachală? Astă-ḑi însĕ nu se găsesc „pentru nevoea de acum“ (I Corinth. 7, 26), dupre cum ḑice acest fericit. Pe cine voiți să vĕ arăt? Pe Noe, saŭ pe Abraam, saŭ pe Isaac, saŭ pe fiul acestuia? Póte pe Iosif? Póte voiți să venim la Profeți? La Moisi, saŭ la Isaia? Dacă credeți, să vorbim de Abraam mai ales că toți cestia-l-alți necontenit ni-l pun înainte. Ei bine, nu avea el femee? Nu avea el copii? Vĕ spun și eŭ vóuĕ aceasta, ceia ce dealt-feliŭ și voi ni spuneți nóuĕ. Avea femee, de cât nu a fost miraculos fiind-că avea femee; a avut și copii, dară nu a fost fericit pentru că a avut copii; aŭ avut și averi, însĕ nu din causa averilor lui a mulțămit pe Dumneḑeŭ; a avut sub ascultarea lui trei-sute opt-spre-ḑece capi de familii, și cu tóte acestea

nu pentru aceasta era admirat. Póte că voescĭ a cunósce, din ce causă a fost el cinstit și slăvit de toți? Ei bine, pentru iubirea lui de strĕini, pentru desprețuirea banilor, pentru demnitatea lui. Care este characteristica filosofului adevĕrat? Nu óre de a despreți averile și slava, și în definitiv de a fi mai pre sus de orĭ ce invidie și patimă? Aide decĭ, să-l aducem la mijloc, și desvĕlindu-l să vi-l arăt ce feliŭ de filosof era el. Mai 'ntĕiŭ că el nu considera întru nimic patria: „Ieși, ḑice, din pămêntul tĕŭ, din rudenia ta, și din casa tatăluĭ tĕŭ“ (Fac. 12, 1), și imediat a ieșit. Nu era legat de casă, căcĭ dacă era, nu ar fi ieșit; nu era legat cu vre-o prietenie ca de obiceiŭ, și nicĭ cu alt-ceva. Apoĭ el desprețuia slava în tóte celelalte, desprețuia averile, pe dușmani punêndu-i pe fugă în resbóe și putênd a se folosi de pradă, el a desprețuit și nu a făcut aceasta. Apoĭ chiar copilul lui nu s-a făcut admirat pentru averĭ, ci pentru ospitalitatea lui, nu pentru copiiĭ ce-i avea, ci pentru supunerea lui, nu pentru femeea lui, ci pentru stărpiciunea ei. El nu considera întru nimic viața presentă, nu strîngea averĭ, ci tóte le desprețuia. Spune-mi, care dintre plante este cea mai bună? Óre nu aceia care are puterea în sine însĕși, care nu póte fi vătămată nicĭ de secetă, nicĭ de grindină, nicĭ de furia vênturilor, nicĭ în fine de vre-o altă anomalie, ci stă expusă desprețuind orĭ-ce, fără a avea nevoe de vr'un acoperemânt saŭ îngrăditură? Ei bine, ast-feliŭ este filosoful, ast-feliŭ este acel bogat: tóte le are și nimic nu are, saŭ mai bine ḑis, nimic nu are, și tóte le are. Zidul lui de apărare nu e pe din afară, ci pe dinăuntru. Dară ce? Care corp e puternic? spune-mi; nu óre acela care e sănătos, și nu se vatămă nicĭ la fóme, nicĭ la mâncare peste măsură, nicĭ la frig, și nicĭ la arșița cea mare a sórelui? saŭ că póte acela, care, pentru ca să fie sănătos, are nevoe de bancherĭ, de fabricanți de diferite materii, de vînători și de doctorĭ? Acela este bogat, acela este cu adevĕrat filosof, care nu are nevoe de nimic. De aceia acest fericit apostol ḑicea: „Creșceți copiii voștri întru învățatura și certarea Domnului“. Nu 'i îmbrăcați cu acopereminte exterióre atât, pe cât cu de cele interióre, pentru că aceasta este adevĕrata bogăție, adevĕrata slavă. Când acoperemintele cele de pe dinafară vor cădea, voiŭ să ḑic de îngrădirea de pri'mprejurul planteĭ, atunci și planta va cădea la pămênt și se va nimici; nu numai că nu s-a fo-

losit cu ce-va, ba încă s-a vătămat, pentru că tóte acele îngrăditurĭ eraŭ maĭ mult puse ca să o apere de furia vênturilor, și odată cu căderea lor la pământ aŭ tras cu ele și planta. Deci bogăția maĭ mult vatămă, de vreme ce face pe om neingrijitoriŭ față de anomaliile vieței. Ast-feliŭ dară să pregătim pe copiĭ, ca să pótă resista la tóte împrejurările contrare, și de cele ce vor veni să nu se sperie. Să-ĭ creșcem întru învățătura și certarea Domnuluĭ, și mare resplată vom avea. Dacă ceĭ ce fac statuele împăraților, saŭ zugrăvesc chipurile lor, se bucură de multă cinste, apoĭ noĭ, cariĭ înfrumusețăm chipul împăratului ceresc,—pentru că omul e după chipul și asĕmĕnarea luĭ Dumnedeŭ—, óre nu ne vom bucura de miĭ de bunătățĭ, când îl vom înapoia chipul sĕŭ întocmaĭ, adecă dupre asemĕnarea sa? Căcĭ aceasta e de a fi dupre asemĕnarea sa, adecă de a fi virtuoșĭ. Dară virtutea sufletească numaĭ atuncĭ o vor avea, când vom învăța pe copiiĭ noștri a fi bunĭ, nestăpâniți de iuțime, când vor fi filantropĭ, fără de rĕutate, bine-făcĕtorĭ către alțiĭ, pentru că tóte aceste calităților sunt propriĭ ale luĭ Dumnedeŭ; când în fine 'ĭ vom învăța ca viața presentă să nu o considere întru nimic. Așa dară aceasta să ni fie preocupațiunea nóstră, ca și pe dênșiĭ și pe noĭ înși-ne să ne formăm dupre cum trebuie, fiind-că dealt-feliŭ cu ce curaj óre ne vom găsi înaintea tronuluĭ luĭ Christos? Dacă cel ce are copiĭ neascultătorĭ și nesupușĭ nu este demn de episcopie, cu atât maĭ mult nu va fi demn de împărăția luĭ Dumnedeŭ. Ce spuĭ? Chiar de am avea femee nestatornică, chiar de am avea copiĭ nestatornicĭ, vom da óre sama, vom fi respundĕtorĭ înaintea luĭ Dumnedeŭ? Da, dacă nu vom contribui cu ceia ce suntem datorĭ, adecă dacă nu li vom da învățătura cuvenită. Nu ni este deajuns pentru mântuire numaĭ propria nóstră virtute, căcĭ dacă cel ce a primit un talant l-a îngropat în pământ și n-a câștigat nimic, și totuși a fost pedepsit, e cert că nu este deajuns numaĭ propria nóstră virtute pentru mântuirea nóstră, ci se cere de a face virtuoșĭ și pe alțiĭ. Să avem decĭ mare îngrijire de femeĭ, de copiĭ și de servitorĭ, să avem mare îngrijire și de noĭ înși-ne; și fie că i-am forma pe dênșiĭ, fie că pe noĭ înși-ne, să rugăm pe Dumnedeŭ ca să ne dee mâna de ajutoriŭ în această faptă măreață. Dacă el ne va vedea că ne ocupăm de aceasta și ne îngrijim, ne va ajuta; eară de va vedea că nu facem nimic, nu ni va da nicĭ un ajutoriŭ, căcĭ el nu vine în ajutoriul celor ce dorm, ci a celor cari

sĕ obosesc și muncesc. Ajutoriul se dă tot-deauna nu celuĭ ce șede în trândăvie, ci celuia ce muncește ca și cel ce vine în ajutoriŭ. Eară la urmă, bun și puternic este Dumnedeŭ ca lucrul să-l ducă la un bun sfârșit, ca astfeliŭ să ne învrednicim bunurilor făgăduite, prin charul și îndurările a unuia născut al sĕŭ fiŭ, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭ vecilor. Amin.

OMILIA XXII.

„Slugĭ! ascultați pre stăpânii voștri cei dupre trup, cu fricĭ și cu cutremur, întru dreptatea inimeĭ vóstre, ca și pre Christos; nu numaĭ înaintea ochilor slujindu-li, ca ceĭ ce vor să placă ómenilor, ci ca slugile luĭ Christos făcênd voea luĭ Dumnedeŭ din suflet. Cu bună-voință slujindu-li ca Domnuluĭ, eară nu ca ómenilor; știind că orĭ-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, orĭ robul, orĭ cel slobod“ (Cap. 6, 5—8).

Așa dară e maĭ presus de orĭ-ce îndoială, că în compunerea și în mersul regulat al uneĭ case contribuie nu numaĭ bărbatul, femeea și copiiĭ, ci și vrednicia servitorilor. De aceia fericitul Pavel nu a neglijat nicĭ această parte, ci maĭ la urmă vine și asupra acesteĭ chestiunĭ, fiind că și servitoriĭ se găsesc la urma tuturor cu serviciul lor. Multe li vorbește și lor, nu însĕ dupre cum vorbește copiilor, ci cu mult maĭ complect, căcĭ făgăduința nu li o dă pentru timpul present, ci pentru viitoriŭ. „Știind, dice, că orĭ-ce bine va face fie-care, aceasta va lua de la Domnul“, și-ĭ învață a filosofa. Dacă iĭ sunt maĭ inferiorĭ chiar și de cât copiiĭ în privința serviciuluĭ lor, totuși cu cugetarea sunt cu mult maĭ superiorĭ. „Slugĭ, ascultați pre stăpânii voștri cei dupre trup“. Privește cum din capul locului înalță sufletul întristat, cum de la început-l mângâe. «Nu te scârbi, dice, că eștĭ maĭ inferior și de cât femeea, și de cât copiiĭ, pentru că numaĭ numele este de sclăvie; stăpânia asupra ta este dupre

corp, temporală și scurtă, căci tot ce este corporal, este schimbăcios și trecătoriu». „Cu frică și cu cutremur". Aĭ vĕdut că el nu pretinde tot aceiași frică de la femeĭ și de la copiĭ? căci acolo a dis simplu: „Eara femeea să se teamă de bărbat", pe când aicĭ cu intensitate, „cu frică și cu cutremur". Apoĭ adaoge: „întru dreptatea inimeĭ vóstre, ca și pre Christos". Incontinuŭ el pune această formulă, și ordonă a se executa. Dară ce spuĭ, fericite Pavele? Servitoriul este și el frate, saŭ maĭ bine dis a devenit frate, și se bucură și el de tóte cele-l-alte, și apoĭ dicĭ; «ascultați pre stăpânii voștri cei dupre trup, cu frică și cu cutremur»? «Tocmaĭ pentru aceasta, dice, am poruncit așa, căci dacă poruncesc și celor liberĭ de a se supune unul altuia întru frica luĭ Dumnedeŭ: „Plecați-vĕ unul altuia întru frica luĭ Dumnedeŭ" (Cap. 5, 21), dacă poruncesc și femeeĭ de a se teme de bărbat, de și ea este egală în cinste cu bărbatul, cu atât maĭ mult o dic aceasta servitoriului.» Faptul că cine-va este servitoriŭ nu este înjositoriŭ, ci este chiar cea maĭ întĕĭ nobleță ca cine-va să se înjosască pe sine, să fie cumpătat, și să se umiliască față de aprópele sĕŭ. Dară apoĭ chiar și ceĭ liberĭ altă dată serviaŭ cu frică și cu cutremur pe ceĭ liberĭ. „Intru dreptatea inimeĭ vóstre" dice cu drept cuvênt, fiind-că e posibil a servi cine-va cu frică și cu cutremur, însĕ nu cu dragoste și cu bună voință, ci cu rĕutate, ca și cum ĭ-ar fi permis și luĭ de a face rele. Mulțĭ dintre servitorĭ greșesc că se pórtă rĕŭ față de stăpâniĭ lor, și de aceia apostolul li distruge această rĕutate, dicênd: „Intru dreptatea inimeĭ vóstre, ca și pre Christos", adecă servindu-ĭ nu numaĭ în ochiĭ lor, ca să se facă plăcuți ómenilor, ci ca servitorĭ aĭ luĭ Christos, carĭ fac voința luĭ Dumnedeŭ din tot sufletul lor, „cu bună voință slujindu-li ca Domnuluĭ, eară nu ca ómenilor". Vedĭ, cât a trebuit ca să li sădiască în inimă acest bine, adecă serviciul lor să-l facă cu dragoste și din suflet? «Vedem pe mulțĭ servitorĭ făcêndu-și serviciul lor de frică, la care nu puțin contribuie și amenințările stăpânilor; dară tu aratămĭ, dicĭ, că servescĭ ca luĭ Christos, eară nu ca omuluĭ, și că'țĭ facĭ datoria din dragoste, și nu silit». Dupre cum pe cel ce pătimesce îl sfătuiesce și'l învață ca să rabde, tot așa sfătuiesce și pe servitorĭ ca să'și facă datoria lor cu bunăvoință. Fiind-că cel ce lovesce pe un altul peste obraz, nu

a făcut aceasta pentru că cel lovit o dorea, ci din causa propriei luĭ rĕutăți, apoĭ privesce ce dice Mântuitoriul: „Intoarce-i și cela-l-alt obraz" (Math. 5, 39), ca să arăți prin aceasta că nu fără voe aĭ suferit. S-ar părea că póte aĭ făcut aceasta de frică, însĕ e aicĭ o mare filosofie, și aĭ dovedit că aĭ suferit din această causă, adecă din dragostea ta cătră filosofia cea înaltă. Arată decĭ și acum, că cu bună voea ta porțĭ serviciul. Cel ce caută a se face plăcut ómenilor, nu este servul luĭ Christos, eară serviĭ luĭ Christos nu caută ca să placă ómenilor. In adevĕr, cine óre fiind servul luĭ Dumnedeŭ, voesce să placă ómenilor? saŭ cine plăcênd ómenilor póte să serviască luĭ Dumnedeŭ? „Din suflet, dice, cu bună-voință slujindu-li". Fiind-că se póte ca cine-va să serviască pe un altul maĭ mult de formă, adecă să îndepliniască numaĭ ceia ce e datoriŭ, însĕ nu cu tótă puterea și cu tótă dragostea, de aceia dice ca să o facă aceasta cu bună-voință, nu silit, din dragoste și nu din silă. Dacă ast-feliŭ servescĭ, adecă dacă'țĭ porțĭ serviciul cu dragoste, cu bună voință din tot sufletul tĕŭ, ca și cum aĭ servi luĭ Christos, apoĭ atuncĭ tu nu eștĭ serv. Un ast-feliŭ de serviciŭ făcea și Pavel, cel liber, care și strigă dicênd: „Că nu pre noĭ ne propoveduim, ci pre Christos Iisus Domnul, eară pre noĭ slujitorĭ vóuĕ prin Iisus". (II Corinth. 4, 5). Privesce de aicĭ, cum el iți sustrage înjosirea părută că eștĭ serv. «Servim pe stăpânĭ, dice, pentru Christos.» „Sciind că orĭ-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, orĭ robul, orĭ cel slobod". Fiind-că e firesc ca mulțĭ dintre stăpânĭ să nu se rușineze, ca unia ce sunt necredincioșĭ, și să nu resplătiască pe serviĭ lor pentru supunerea ce li o arată, privesce cum el mângâe pe servitorĭ ca să nu se îndoiască de resplată, ci să aibă curaj și să fie încredințați de resplată. Precum ceĭ ce aŭ primit vr'un bine de la alțiĭ, dacă nu resplătesc pe binefăcătorĭ, apoĭ pe însuși Dumnedeŭ l-aŭ făcut datoriŭ acelora, tot ast-feliŭ și stăpâniĭ; dacă nu te resplătesc pentru serviciul cel bun ce l-aĭ dat lor, prin aceasta încă maĭ mult aĭ fost resplătit, căcĭ iĭ prin aceasta a făcut pe Dumnedeŭ datoriŭ ție.

„Și stăpâniĭ, dice, aceiași să facă cătră dênșiĭ" (Vers. 9). Ce înțelege apostolul prin vorba „aceiași"? Adecă cu bună voință servind și iĭ pe serviĭ lor. Nu a dis pe față serviți și voĭ pe serviĭ voștri, de și prin vor-

ba «aceiași» a arătat destul de clar că aceasta înseamnă, pentru că și stăpânul servesce. «Nici voi, ḑice, nu pentru ca să plăceți ómenilor să o faceți aceasta, ci să fiți stăpâniți de frică și cutremur ca nu cum-va Dumneḑeŭ să vĕ acuse pentru ne'ngrijirea vóstrĕ cătră servitori». „Slăbind îngrozirea“, adecă nu fiți de nesuferit, să nu fiți greoĭ prin purtarea vóstrĕ față de iĭ. „Sciind că și al vostru, și al lor, Domnul este în ceriuri“. Vaĭ! la ce a făcut el alusiune, și cum a înfricoșat de grozav! Adecă maĭ lămurit „Cu ce măsură veți măsura se va măsura vóuĕ“. Cu alte cuvinte să te temĭ de a nu auḑi: „Slugă vicleană, tótă datoria aceia ți-am iertat ție, pentru că m-aĭ rugat“ (Math. 7, 2. 18, 32), căcĭ la dênsul nu este părtinire. «Să nu creḑi, ḑice, că cele ce aĭ făcut servitoriului pe nedreptul ți se vor ierta, pentru că dacă legile lumeșcĭ fac vre-o deosebire între ómenĭ, ca fiind și ele omenești, nu e tot așa cu legea stăpânuluĭ obștesc, care nu prevede nicĭ o deosebire, ci făcênd binele deopotrivă tuturor, li înapoiesce dupre faptele lor» Dară dacă cine-va ar întreba: de unde óre a venit în lume sclăvia, și pentru ce a intrat în moravurile vieței omenești? maĭ ales că șciŭ pe mulți cariĭ întreabă și voesc a cunósce faptul,—eŭ vĕ voiŭ spune. Lăcomia a născut sclăvia, bărbaria și nesațul de averĭ a zămislit acest pĕcat, fiindcă Noe n'a avut nicĭ un sclav, nicĭ Abel, nicĭ Sith și nicĭ celĭ după aceștia. Pĕcatul a născut acest fapt, insulta cătră părinți, voiŭ să ḑic, a fost obârșia rĕuluĭ. Audă aceasta copiiĭ, că dacă iĭ sunt nerecunoscĕtorĭ cătră părinții lor, apoĭ sunt vrednicĭ de a fi sclavĭ, sunt vrednicĭ de a fi servitorĭ altora. Copilul nerecunoscĕtoriŭ cătră părinții luĭ singur și-a dișstrus nobleța sa, căcĭ cel ce insultă pe tatăl seŭ, nu maĭ este fiŭ. Dară dacă cel ce insultă pe tatăl luĭ nu maĭ este fiŭ al aceluia, apoĭ cel ce insultă pe tatăl nostru cel ceresc cum va maĭ putea fi fiŭ? Singur s-a pogorît, singur a ieșit din nobleță, pentru că a insultat pe Dumneḑeŭ, a insultat natura luĭ. Maĭ pe urmă însĕ s-a obicĭnuit a se lua prisonierĭ în resbóele dintre popóre. Va ḑice cine-va însĕ, că și Abraam avea servitorĭ; dară el nu-ĭ întrebuința ca pe niște servitorĭ, dupre cum vedem din sânta scriptură. Acum tu privesce, cum apostolul pune sub dependența bărbatuluĭ, ca cap, totul din casa luĭ, căcĭ în ordónă de a'șĭ iubi pe femee, de a crește copiiĭ întru învățătura și certarea Domnuluĭ, de a se purta cu blândeță și dreptate față de servitorĭ „sciind, ḑice, că și al vostru, și al lor, Domnul este în ceriuri“. «Așt-feliŭ, ḑice, și voĭ stăpânilor, ca cei ce sunteți înși-vĕ servitorĭ, fiți filantropĭ și îngăduitorĭ cătră dênșiĭ».

„Decĭ frații meĭ, întăriți-vĕ întru Domnul și întru puterea tărieĭ luĭ“ (Vers. 10). Dacă póte voiți să auḑiți despre datoriile stăpânilor cătră servitorĭ, apoĭ de puteți auḑi maĭ sus, unde se vorbesce de copiĭ. Învățați-i a fi evlavioși, eară cele-l-alte vor veni de la sine fără îndoială. Aștăḑĭ însĕ ducêndu-se cine-va la theatru saŭ la bae, duce cu sine pe toți copiiĭ și pe toți servitoriĭ, pe când la biserică nicĭ-odată, și nicĭ nu-ĭ silesce de a veni și a asculta sântele rugăciuni. Și cum va fi el ascultătoriŭ, dacă în ca stăpân daĭ atențiune altor afacerĭ? Aĭ cumpărat póte pe servitoriul tĕŭ? Maĭ'nainte de orĭ-ce povățuiesce-l și-ĭ ordonă cele relative la Dumneḑeŭ, ca să fie blând cătră cei-l-alțĭ împreună servitorĭ, și în definitiv vorbesce-l mult de virtute. Fie-care casă e ca o cetate, în care căpitenia ei este fie-care bărbat, ca cap al familieĭ sale. Cum că casa celor bogați e ca o cetate, faptul e învederat, fiindcă acolo sunt și ogóre cultivate, și epitropĭ, și privighetorĭ, și mulțĭ slujbașĭ, dară eŭ ḑic că și casa celor săracĭ e ca o cetate, pentru că și aicĭ sunt căpitenĭi. Bărbatul stăpânesce pe femee, femeea stăpânesce pe servitorĭ, și servitoriĭ stăpânesc pe femeile lor, și earăși femeile și bărbații stăpânesc pe copiiĭ și servitoriĭ lor. Óre nu ți se pare că bărbatul e atunci ca și un rege, căcĭ are sub dênsul atâta subalternĭ, față de care e de datoria luĭ de a se purta cu cea maĭ mare iconomie, și cu cea maĭ mare politeță? Cel ce șcie de a se purta și a întrebuința pe fie-care după aptitudinea luĭ, șcie în acelaș timp de a'șĭ alege pe celĭ maĭ destoĭnicĭ, și de sigur că va alege pe celĭ maĭ principalĭ. Aștfeliŭ bună-óră în fie-care casă se găsesce un alt rege, am putea ḑice fără corónă regală, femeea. Eĭ bine, cel ce șcie cum să'și aleagă pe această reginĕ, apoĭ tóte cele-l-alte le va orândui dupre cum trebuie.

„Decĭ frațiĭ meĭ, întăriți-vĕ întru Domnul, și întru puterea tărieĭ luĭ“. Când trebuie să sfârșască cuvêntul, el tot-deauna usază de această formulă. Óre nu ḑiceam eŭ bine din început, că casa fie-căruia este ca o cetate întreagă? căcĭ iată că după ce a pus în ordine tóte căpiteniile, la urmă'ĭ și înarmează și-ĭ pune în ordine de

bătae. Dacă nimenĭ nu răpesce dreptul de stăpânie al altuia, ci fie-care stă în locul seŭ, apoĭ tóte afacerile se găsesc în bună rânduelă. „Intăriţi-vĕ, dice, întru Domnul“. Dară ce este „întru Domnul“? Adecă în speranţa în el, prin ajutoriul luĭ. Fiind-că el a ordonat multe ce ar trebui să se facă, de aceia pare că dice: „nu vĕ spăimântaţĭ, aruncaţĭ speranţa vóstră în Dumnedeŭ, şi el tóte le va înlesni.» „Şi întru puterea tărieĭ luĭ, dice, şi îmbrăcaţi-vĕ întru tóte armele luĭ Dumnedeŭ, ca să puteţi sta împotriva meşteşugurilor diavolului“ (Vers. 11). El nu dice împotriva luptelor, saŭ a resbóelor, ci împotriva meşteşugurilor diavoluluĭ, de óre-ce acest duşman nu se luptă pe faţă contra nóstră, ci meşteşugit, care nu este alt-ceva, de cât că prin înşălăciune. A meşteşugi decĭ însamnă a născoci vicleniĭ, şi prin ele a cuceri, fie cu vorbele, fie cu faptele care ne încântă. De exemplu: diavolul nicĭ-odată nu propune pe faţă pĕcatele, de idololatrie nu vorbesce, ci pe departe el pregătesce lucrul meşteşugind, adecă dă ca probabil cuvêntul „de ce,“ usând negreşit de brobóde care astupă adevĕrul. Aşa dară apostolul şi în această privinţă a deşteptat pe ostaşĭ, şi i-a făcut a priveghia, i-a învăţat şi i-a convins că lupta nóstră ni este contra celuĭ maĭ experient dintre duşmanĭ, şi dară iĭ să nu se resboiască cum s-ar întâmpla şi fără tactică, ci cu cel maĭ mare meşteşug. Maĭ'ntĕiŭ'ĭ întăriă contra diavoluluĭ făcênd vorbă de meşteşugurile luĭ, apoĭ arătând natura şi mulţimea cea mare a lor. El nu voia ca ostaşiĭ de sub dênsul să fie cuceriţĭ, şi de aceia i-a aţiţat şi i-a deşteptat spunêndu-li aceste sofisme, pregătindu-ĭ de a priveghia. Dacă el s-ar fi mărginit numaĭ de a povesti puterea diavoluluĭ, fără să maĭ spună alt nimic, de sigur că diavolul i-ar fi cucerit; dară când el şi înainte şi după aceasta arată că e cu putinţă de a-l birui, prin aceasta maĭ mult-ĭ întăriă. Tăria duşmanilor cu cât va fi anunţată de noĭ maĭ lămurit, cu atât maĭ mult ceĭ aĭ noştri vor fi maĭ prevĕdĕtorĭ. „Căcĭ nu ni este nóuĕ lupta împotriva trupuluĭ şi a sângeluĭ, ci împotriva începĕtoriilor, şi a domniilor, şi a stăpânitorilor întunereculuĭ veaculuĭ acestuia, împotriva duchurilor rĕutăţeĭ întru cele cereşcĭ“ (Vers. 12). Apoĭ iĭ deşteaptă şi-ĭ întăriă maĭ mult încă punêndu-li înainte premiul acordat învingĕtoriuluĭ, căcĭ după ce li spune, că acestĭ duşmanĭ

sunt grozavĭ, adaoge că în cas de învingerea nóstră, ne vor lipsi de marĭ bunătăţĭ. Care? Lupta este pentru cele cereşcĭ, şi nu e vorba de banĭ, nicĭ de slavă, ci atacul luĭ este pentru robirea nóstră, aşa că lupta devine neîmpăcată. Când lupta se face pentru cele maĭ marĭ împrejurărĭ, atuncĭ şi ambiţiunea e maĭ întăriă. Vorba „întru cele cereşcĭ“, este pusă în loc de „pentru cele cereşcĭ“, nu dóră că iĭ învingênd să se bucure cu ce-va, ci ca să ne lipsască pe noĭ de bunătăţile de acolo, ca şi cum pare că ar fi dis: «tractatul de pace în ce se găsesce strîns? negreşit că în cutie de aur, care este Christos». Vorba „întru“ decĭ, semnifică „pentru“. Acum tu privesce cum ne deşteaptă atenţiunea asupra duşmanuluĭ, şi cum ne face de a priveghia, şi tot-odată a şci maĭ dinainte, că primejdia este pentru bunurile cele marĭ, şi că şi biruinţa nóstră va fi tot pentru acele bunurĭ, căcĭ vicleanul se încearcă a ne scóte pe noĭ din ceriurĭ. El ni vorbesce de óre-care stăpâniĭ, începĕtoriĭ şi stăpânitorĭ aĭ întunereculuĭ lumeĭ acestia. Dară de care întunerec spune? Póte că de întunerecul nopţeĭ? De sigur că nu, ci de acel al rĕutăţeĭ. „Că eram óre-când, dice, întunerec“, numind aşa rĕutatea din viaţa presentă. Maĭ departe duşmanul nu va avea loc, nicĭ în ceriurĭ, şi nicĭ în veacurile viitóre. Numesce pe diavolĭ stăpânitorĭ aĭ lumeĭ, nu ca cum ar stăpâni iĭ lumea, ci ca ceĭ ce sunt causa faptelor rĕle, căcĭ scriptura obicinuiesce a numi şi faptele cele rĕle „lume“, precum acolo unde Christos dice: „Voĭ nu sunteţĭ din lumea aceasta, precum nicĭ eŭ din lume nu sunt“- Dară ce? Nu eraŭ iĭ din lume? Nu eraŭ îmbrăcaţĭ cu corp? Nu eraŭ iĭ născuţĭ şi crescuţĭ de ceĭ din lume? Şi earăşĭ în alt loc dice: „Lumea mĕ urăşce pre mine ,eară pre voĭ nu póte să vĕ urască“ (Ioan 17, 14. 7, 7), unde vorbesce tot de faptele cele rele. Aşa dară sub vorba lume el înţelege aicĭ pe ómeniĭ ceĭ rĕĭ, eară demoniĭ pe aceştia maĭ cu samă'ĭ stăpânesc. „Impotriva duchurilor, dice, întru cele cereşcĭ“. El numesce începĕtoriĭ şi stăpâniĭ, dupre cum numesce şi cetele îngereşcĭ domniĭ, începĕtoriĭ şi stăpâniĭ. „Imbrăcaţi-vĕ întru tóte armele luĭ Dumnedeŭ, ca să puteţĭ sta împotrivă în diua cea rea, şi tóte isprăvindu-le să staţĭ“ (Vers. 13). Şi sub numele de di rea înţelege tot viaţa presentă, cum şi secului

present îl înțelege ca secul viclean și reŭ, de la rĕle ce se petrec în cuĭsul lui. Va să dică, e trebuință de a fi vecinic înarmați, „Și tóte isprăvindu-le“, adecă și pătimile, și poftele cele absurde, și în fine tot ce ne tulbură și nelinișteșce. El nu dice simplu să le faceți, ci să le isprăviți, în cât nu ni pretinde numaĭ a le rĕpune, ci încă în așa mod ca după aceasta să stăm, pentru că mulți după ce aŭ biruit în luptă earăși aŭ căḑut. «Tóte, dice, să le isprăviți, nu pe unele da, și pe altele nu, căci după învingere e nevoe de a sta. A fost surpat deja diavolul odată, dară dacă nu stăm, el earăși re'nviază, pe când dacă se ridică în timp ce noi stăm, de sigur că va cădea la pĕmênt. Așa dară întru cât noi nu vom fi distrați întorcêndu-ne privirile încóce și încolo, el nu se va ridica. «Să ne îmbrăcăm, dice, cu tóte armele lui Dumnedeŭ». Vedi cum a nimicit frica de diavol? Dacă e cu putință de a isprăvi și a sta, apoĭ de ce eviți lupta? Stai după ce ai isprăvit, și atunci ai biruit cu adevĕrat; nu te minuna că ai putut scăpa din puterea dușmanilor, nu fi stăpânit de frică, ci aruncă de la tine trândăvia. „Ca să puteți sta împotriva, dice, în diua cea rea“. Așa dară el și de la timp găsesce ocasie de a încuraja, căci pare că ar dice: «timpul e scurt, așa că trebuie a sta după învingere; nu vĕ lăsați a fi biruiți de osteneală, după măsacrul ce l-ați avut în luptă.»

*) Așa dară dacă este rĕsboiŭ, dacă sunt atâtea rânduri așezate în ordine de bătae, dacă avem înaintea nóstră începetorii necorporale, dacă avem pe stăpânitorii lumei aceștia, dacă avem contra nóstră tóte duchurile cele rele, apoĭ lum de te desfatezi? spune-mi; cum de ești atât de vesel? Cum ne vom putea apropia de el desarmați? Unele ca acestea fie-care să 'și dică în cugetul sĕŭ pe fie-ce di, când e stăpânit de mânie, sáŭ de poftele corporale, când caută ca să 'și petreacă această viață în dezmerdări și desfătăciuni. Audă deci fie-care ce spune fericitul Pavel: „Nu ni este nóuĕ lupta împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începetoriilor și a stăpânitorilor întunerecului veacului acestuia“. Rĕsboiul acesta este

*) Partea morală. Despre viața cea sirguinciósă și cu băgare de sémă, ca să nu fim biruiți de cel rĕŭ, care pe fie-ce di meșteșuește dosu-ne-le în tóte faptele nóstre. Despre nebăgarea în sémă a celor presente, și despre îngrijirea nóstră pentru cele viitóre (Veron).

cu mult mai anevoios de cât cel corporal, lupta e cu mult mai înversunată. Gândesce-te cât de mult timp duce el lupta. Pare că aud pe cine-va dicênd: «iată că acum a venit ca să se lupte cu mine». Aceste vorbe însĕ sunt pronunțate de cei trândavi, eară tu omule, trebuie a mulțami că ești pus în posițiune de a dobori pe acest dușman, dar că vei voi, eară nu să te scandalisezi, pronunțând cuvinte pe care numaĭ un ostaș leneș și somnoros le pronunță. Cunoșci acum motivele pentru care el te atacă, și de aceia pândesce pri'mprejurul tĕŭ și îngrădesce-te din tóte părțile. Lupta nu este numaĭ contra diavolului, ci și contra puterilor luĭ. Cum ne vom putea lupta contra întunereculuĭ? Când vom deveni lumină. Cum ne vom putea lupta contra duchurilor celor rele? de cât numaĭ atunci când vom deveni buni; căci rĕutatea e tot-deauna contra binelui, eară lumina alungă întunerecul, și dacă noi suntem întunerec, de sigur că vom fi cuceriți. Cum deci 'i vom putea predomina? de cât numaĭ, ca ceia ce ĭi aŭ de la natură, noi să o putem câștiga prin voința nóstră, adecă să devenim duchovnicescĭ, afară din corp și sânge, căci numaĭ ast-feliŭ 'i vom putea supune. «Să nu credeți, dice, că persecutorii voștri sunt cei ce vĕ rĕsboiesc; nu, ci demonii sunt aceĭ ce lucrează prin ĭi ca să vĕ combată, și de aceia lupta nóstră contra lor e îndreptată». Din aceasta el pregătesce două bunurĭ: pe deoparte pe noi ne face mai ne'nduplecați către dênșii, eară pe de altă parte că lor li temperează furia ce o aŭ asupra celor pe carii 'i rĕsboiesc. Dară din ce causă, saŭ mai bine dis, de unde vine lupta nóstră către dênșii? De acolo că noi avem de aliat al nostru Charul Sântuluĭ Duch. Am învățat o ast-feliŭ de artă, că noi să ne putem lupta nu contra ómenilor, ci contra demonilor. Dacă am voi, nicĭ că ne-am lupta, dară fiind-că voim, de aceia este luptă. Puterea celuĭ ce locuiesce întru noi e atât de mare, în urma celor dise: „Iată am dat vóuĕ stăpânire să călcați preste șerpi, și preste scorpiĭ, și preste tótă puterea vrăjmașuluĭ, și nimic pre voi nu vĕ va vătăma“ (Luca 10, 19), în cât nu e nevoe de luptă. Ni-a dat tótă puterea de a ne lupta, și de a nu ne lupta; dară fiind că noi suntem trândavi, de aceia suntem siliți a ne lupta cu ĭi. Cum că Pavel nu s-a luptat, ascultă-l ce spune: „Cine ne va despărți pre noi de dragostea luĭ Dumnedeŭ? necazul, saŭ strîmtorarea, saŭ góna, saŭ fómetea; saŭ golătatea,

saŭ nevoea, saŭ sabia“ ? (Rom. 8, 35), și earăși: „Dumnedeul păcei să sdrobească pe Satana sub picióre-le vóstre curând“ (Ibid. 16, 20). El avea pe diavol supus sub picióre-le luĭ, căci 'ĭ ḑicea: „Poruncescu-ți ție, întru numele luĭ Iisus Christos, să ieșĭ dintrênsa“ (Fapt. 16, 18), de unde e cert că el nu s-a luptat, ci numaĭ că l-a supus și l-a făcut prisonieriŭ. Încă și Petru nu s-a luptat cu diavolul, ci a făcut ceia ce era maĭ bine de cât a se lupta, adecă că 'l stăpânea atât pe el cât și pe tóte puterile luĭ, ca să nu pótă vătăma pe ceĭ credincioșĭ, pe ceĭ ascultătorĭ și pe catichumenĭ. De aceia și ḑicea fericitul Pavel: „Că nu este să nu știm gândurile (meșteșugirile) luĭ“ (II Corinth. 2, 11), de unde se invederează că el predomina pe diavol. Ascultă-l apoĭ ce spune în alt loc: „Nu este dar lucru mare (de mirat) de se prefac și slujitorĭĭ luĭ ca slujitorĭĭ dreptățeĭ“ (Ibid. 11, 15), ast-felŭ că el cunoșcea fasele întregeĭ lupte, și nimic nu-ĭ era strein. Și în alt loc: „Că taina fără-de-legeĭ se lucrează“ (II Thes. 2, 7), de unde earăși e invederat că lupta luĭ e contra nóstră. Ascultă încă tot pe acest fericit: „Cine ne va despărți pre noĭ de dragostea luĭ Dumnedeŭ ?... Pentru că încredințat sunt, că nicĭ mórtea, nicĭ viața, nicĭ Ingeriĭ, nicĭ căpeteniile, nicĭ puterile, nicĭ cele de acum, nicĭ cele viitóre,... nicĭ altă făptură óre-care nu póte pre noĭ să ne despartă de dragostea luĭ Dumnedeŭ, care este întru Christos Iisus Domnul nostru“. Nu a ḑis de Christos, ci, de dragostea luĭ Christos, pentru că mulțĭ se ḑic a fi uniți cu Christos, însă nu-l iubesc. «Nu numaĭ că să nu te ademenescĭ de a-l tăgădui, ḑice, ci încă chiar maĭ mult— să-l iubescĭ». Decĭ dacă tóte puterile cerescĭ nu aŭ putut să-l despartă de dragostea luĭ Christos, apoĭ cine altul l-ar fi putut abate ? Nu ḑice acestea ca cum puterile îngerescĭ s-ar fi încercat de a-l schimba în părerile luĭ, ci numaĭ că face o presupunere, pentru care și ḑice din început sunt încredințat. Așa dară el nu se lupta, ci numaĭ cât se temea de vicleniile luĭ, pentru că ascultă-l ce spune aiurea: „Mă tem ca nu cum-va precum șerpele a amăgit pe Eva cu vicleșugul sĕŭ, așa să se strice și înțelegerile (cugetele) vóstre de la adeverința cea

întru Christos“ (II. Corinth. 11, 3). Da! ḑicĭ tu, de cât apostolul face us de acest cuvênt «mĕ tem» și cu privire la dênsul personal, când ḑice: „Că mĕ tem ca nu cumva propoveduind altora, eŭ să fiŭ nevrednic“, și decĭ cum este încredințat că nimenĭ nu-l va despărți de dragostea luĭ Christos ? Vedĭ decĭ, că cuvêntul acesta e rostit maĭ mult din umilință și din cumpătarea luĭ ? pentru că deja el locuia în ceriurĭ, despre care ḑicea: „Că nimic pre mine nu mĕ știŭ vinovat“ (I Corinth. 4, 4), și earăși aiurea: „Călătoria am săvêrșit“ (II Timoth. 4, 7), așa că nu în acestea îl împedeca diavolul, ci în cele ale discipulilor luĭ. Și de ce óre ? Pentru că nu numaĭ el era stăpânul lor, ci și libera lor voință. Decĭ acolo era unde diavolul îl stăpânia, și încă nicĭ acolo nu'l stăpânia, ci maĭ mult era stăpân pe trândăvia celor fără băgare de samă. Dacă cine-va dintre discipulĭ nu îndeplinia cele ordonate de dênsul, fie din causa leneĭ, fie din altă causă, atunci diavolul îl biruia ; eară dacă el tóte le făcuse deja și aceia tot nu se supuneaŭ, nu-l maĭ biruia diavolul pe el, ci necredința și nesupunerea acelora, pentru că și bóla nu pe doctor îl stăpânesce, ci neorânduea-la celuĭ bolnav. Când doctorul tóte cele folositóre le pregătesce, eară bolnavul tóte le strică și le respinge, de sigur că acesta e cel învins, eară nu doctorul. Ast-feliŭ decĭ nicăirĭ diavolul nu a biruit pe Pavel. Dorința de a ne putea lupta, de noĭ depinde, de și Romanilor nu li doria aceasta, căcĭ li ḑicea: „Eară Dumnedeul păcei să sdrobiască pe Satana sub picióre-le vóstre curând“ (Rom. 16, 20), pe când Efesenilor nu li dorește aceasta, ci „Celuĭ ce póte maĭ pre sus de tóte a face prea de prisosit cele ce cerem saŭ gândim“ (Efes. 3, 20). Cel ce se luptă, este încă în puterea adversariuluĭ, de cât e de dorit ca să nu cadă. Atuncĭ biruința e strălucită, când noĭ scăpăm cu totul de aicĭ. De pildă, fie o poftă rea cu care noĭ ne luptăm ; eĭ bine, numaĭ atuncĭ e ce-va minunat când noĭ de la început chiar nu primim asemenea poftă, ci o stingem imediat ; dară dacă aceasta nu e cu putință, apoĭ chiar de ne am lupta, vecinic vom fi stăpâniți de ea, pe când dacă am scăpat luptându-ne, am biruit. Lupta aceasta nu este deopotrivă cu a luptătorilor din theatru, căcĭ acolo dacă nu aĭ dovedit pe adversar, nu aĭ câștigat biruința, pe când aicĭ dacă nu aĭ fost biruit, aĭ ieșit învingĕtoriŭ, dacă nu

aĭ fost doborît de el, l'aĭ rĕpus, și cu drept cuvênt, căci pe când în luptele acelea amândoĭ adversarii sunt preocupați de biruință, și numaĭ după ce unul este biruit celalalt se încununează, aicĭ nu este așa, ci diavolul se ocupă pentru învingerea nóstră. Decĭ când eŭ l-am nimicit ceia ce el urzia contra mea, atunci l-am biruit, nu atâta că l-am cucerit, pe cât că l-am constrâns de a se arunca la pământ. Eŭ atunci l-am biruit cu totul, căci el a fost aruncat jós și se găsesce ca perdut. Biruința lui nu constă în a se încununa, ci în a mĕ perde, așa că chiar de nu l-aș răpune, eŭ l-am învins, dacă nu am fost cucerit de el. Decĭ care biruință este strălucită? Aceia de a-l călca pe el cu piciórele, dupre cum făcea și Pavel, carele tóte lucrurile vieței presente nu le considera întru nimic. Pe acesta să-l imităm și noĭ, și să ne exercităm de a deveni superiorĭ necuratului, și din nici-oparte să nu-l dăm motive de atac. Bogăția 'ĭ dă un motiv puternic, precum și slava deșartă; acestea de multe-orĭ l-a ridicat și l-a făcut ca sălbatec asupra ómenilor. Dară care e nevoea de luptă cu el? Care e nevoea de încăerare cu el? Cel ce se încaeră cu altul la luptă nu cunósce cu siguranță sfârșitul, nu scie care din doĭ va fi cel învins, și decĭ e posibil ca el să fie cel cucerit, pe când cel ce calcă în piciór e sigur de învingere. Decĭ să călcăm în piciór puterea diavolului, să călcăm cu piciórele pĕcatele, tóte cele lumescĭ, mânia, pofta, mândria, și tóte patimile, pentru ca ducêndu-ne de aicĭ acolo, să nu ne descoperim că am trădat puterea pe care ni-a dat'o Dumnedeŭ. Astfeliŭ numaĭ vom putea să ne bucurăm de bunurile viitóre făgăduite nóuĕ. Dară dacă noĭ suntem rĕĭ, și ne arătăm nedestoinicĭ față de diavol, apoĭ cine óre ni va încredința cele mai bune și mai mari binefacerĭ? Dacă noĭ nu putem să călcăm în piciór pe cel învins, pe cel necinstit, pe cel disprețuit, apoĭ cum ni va da óre tatăl cel ceresc bunurile părintescĭ? Dacă noĭ nu putem birui pe cel deja birnit și sdrobit, apoĭ ce curaj vom putea avea ca să intrăm în casa părintească? Spune-mĭ, dacă aĭ avea un fiŭ, care ar părăsi pe casnicĭ cei recunoscĕtorĭ ție, și s-ar amesteca cu cei ce te-aŭ întristat, cu cei ce aŭ fost alungați din casa părintească, cu cei ce se ocupă cu jocurile de noroc, și încă ar persista în reutate până la fine, óre nu l-aĭ desmosteni? De sigur că da. Apoĭ tot astfeliŭ și noĭ, lăsând pe cei ce nu ltămesc pe Dumnedeŭ, pe cei ce ni servesc nóuĕ, voiŭ să dic pe ingerĭ, și punêndu-ne în contact cu diavolul, de sigur că vom

fi desmoșceniți. Dară să nu fie una ca aceasta, ci angajându-ne la luptă cu dênsul, și învingêndu-l cu ajutoriul îngerilor celor de sus, ne vom face clironomĭ aĭ împărăției celorlalți. Dacă cine-va are vr'un dușman, care 'l nedreptățește, dacă cine-va se înfuriază ca un sălbatec contra dușmanului sĕŭ, e bine ca tótă furia aceia, și tótă rĕutatea adunându-le la un loc să le verse în capul diavolului. Aicĭ mânia este bună, aicĭ urgia este folositóre, aicĭ e de laudă resbunarea, pentru că dupre cum resbunarea pe ómenĭ este un fapt rĕŭ și uricios, tot așa în casul de față aĭ resbunare asupra diavolului este un fapt bun. Așa dară, dacă aĭ niscare-va delecte, aicĭ le exercită, aicĭ le aruncă, adecă asupra diavolului, dacă nu le poți departa de la tine de cât odată cu membrele corpului tĕŭ. Te-a lovit cine-va? Eĭ bine, resbunați pe diavolul, și nicĭ-odată să nu contenescĭ dușmănia contra luĭ. Dară póte nu te-a lovit? Eĭ bine, și așa tu resbună-ți pe dușmanul nostru al tuturor, pentru că a insultat pe stăpânul a tóte și al tĕŭ, pentru că s-a învrăjbit cu el, pentru că vatămă și resboiesce pe frații tĕĭ. Vecinic să-l fiĭ dușman, vecinic posomorit, vecinic ne'mblândit față de el, căci numaĭ așa el va fi umilit, disprețuit și ușor de supus. Dacă noĭ ne arătăm ca sălbaticĭ către el, atunci el nu va fi sălbatic către noĭ; dacă noĭ vom fi blândĭ cu dênsul, el va fi sălbatec față de noĭ. El este dușman și resboinic al vieței și al mântuirei nóstre, în același timp dușman și al sĕŭ chiar. Dacă el nu se iubesce pe sine, apoĭ cum va putea ca să ne iubească pe noĭ? Decĭ să ne punem în rând de bătae și să-l atăcăm, având aliat mare și puternic pe Domnul nostru Iisus Christos, carele va putea să ne facă a nimici cu ușurință cursele luĭ, și să ne învrednicim de bunurile viitóre. Cărora fie a ne face pe toți părtașĭ, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, să cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXIII.

„Stați drept aceia încingêndu-vĕ mijlocul vostru cu adevĕrul“ (Vers. 14).

Complectând decĭ cadrele armateĭ, aranjându-ĭ in tabără și ațițându-li buna lor voință spre luptă,—căcĭ era nevoe și de a fi aranjațĭ, de a fi disciplinațĭ, în acelașĭ timp și de a li întări la mânia lor, și tot-odată încurajându-ĭ, pentru că și de aceasta era nevoe,—la urmă'ĭ și înarmează. Nicĭ un folos nu va avea luptătoriul de arme, dacă maĭ 'ntĕiŭ nu vor fi aranjațĭ cu toțiĭ în ordine, și dacă nu va fi ațițată mânia în sufletul ostașuluĭ. Trebuie decĭ maĭ întĕiŭ a înarma pe ostaș în interior, și după aceia a-ĭ înarma exteriorul luĭ. Decĭ dacă asemenea lucrurĭ se petrec cu ostașiĭ lumeșcĭ, cu atât maĭ mult cu ostașiĭ aceștia, intelectualĭ așa ḑicênd, carĭ nu aŭ nevoe de a fi armațĭ exterior, ci numaĭ în interior. A ațițat decĭ mânia lor și 'ĭ-a înflăcărat, li-a infiltrat îndrăzneala, și ĭ-a pus în ordine bună, acum privesce și cum li comandă să iee armele. „Stați“, ḑice. Maĭ 'ntĕiŭ e characteristica ostașilor regulațĭ ca să șcie de a sta bine și în ordine, căcĭ fără de aceasta multe s-ar întâmpla. De aceia de multe-orĭ vorbesce el despre modul de a sta, precum când ḑice: „Stați, priveghiați“ (I. Corinth. 16, 13) și earăși: „Așa stați întru Domnul“ (Filip. 4, 1), și earăși: „Celui ce i se pare că stă, să ia aminte ca să nu cadă“ (I. Corinth. 10, 12), și earăși: „Ca tóte isprăvindu-le să stați“ (Efes. 6, 12). Așa dară el nu vorbesce de o stare óre-care cum s-ar întâmpla, ci de o stare în bună rânduĕală. Ceĭ carĭ sunt cu experiență de resboiŭ, șciŭ cât e de necesar ca să șcie cine-va a sta. Pentru că dacă și celor ce se luptă cu pumnul în theatru aceasta li ordónă instructoriul de la început, adecă de a sta, cu atât maĭ mult în resbóe și în afacerile ostășescĭ. Cel ce stă, trebuie să stee drept, eară nu plecat spre cine-va, saŭ distras. Adevĕrata stare dreaptă numaĭ atuncĭ se vede, când ostașul e pus în front. Astfeliŭ decĭ numaĭ ceĭ ce sunt ridicațĭ drept pe picióre, aceia staŭ, pe când ceĭ ce nu staŭ, nu sunt ridicațĭ pe picióre drept, ci sunt împrăștiețĭ din linie și distrașĭ. Cel ce se dezmeardă în poftе, nu stă drept, ci este aplecat în altă parte; deasemenea și cel ce este iubitoriŭ de banĭ, cum

și în genere cel ce e ne'nfrânat. Cel ce șcie a sta, chiar din starea luĭ, ca de pe o temelie puternică, tóte ale luptеĭ le va avea la îndămână. „Stați, ḑice, încingêndu-vĕ mijlocul vostru cu adevĕrul“. El nu vorbesce aicĭ despre încingĕtórea cea vĕḑută, ci în acest pasaj tóte le vorbesce în sens intelectual și figurat. Privesce cum el merge maĭ departe cu această idee. Maĭ 'ntĕiŭ el re'ncinge pe ostaș. Dară ce este aceasta? Nimic alt, de cât că pe cel sdremțăros și flenduros din causa poftelor, pe cel ce e tras la pământ în judecățile luĭ, îl ridică drept pe picióre prin încingĕtóre, și nu-l lasă de a se împedeca în hainele ce se împleticesc printre picióre, astfeliŭ ca cu picióre libere el să pótă merge în voe. „Stați decĭ încingêndu-vĕ mijlocul vostru“, ḑice. Vorbesce aicĭ de mijlocul corpuluĭ omenesc. Dupre cum carena (τρόπις = lemnul cel lung de desuptul corăbieĭ, pe care se combin laturile eĭ. Trad.) de la corabie este basa, așa ḑicênd, a corăbieĭ, tot așa și mijlocul nostru este basa întregului corp. El este ca o temelie, pe care e clădit întregul corp omenesc, dupre cum ḑic doctoriĭ. Așa dară încingêndu-ni mijlocul nostru, prin aceasta strîngem bine din tóte părțile tocmaĭ ceia ce este principal la corp; de cât, după cum am ḑis, el nu vorbesce aicĭ de mijlocul cel vĕḑut, ci discută în sens moral. Dupre cum mijlocul corpuluĭ este temelia membrelor—și a celor de deasupra, ca și a celor de desupt,—tot așa e și cu mijlocul acel intelectual. De multe-orĭ ceĭ obosiți, punêndu-și mânele pe el ca pe o temelie, se sprijinesc așa ḑicênd, și se susțin pe ĭl, ca să nu se aplece în altă parte. Și cingĕtórea tot pentru aceasta se întrebuințază în timp de resbóe, ca adecă să lege și să țină strînsă temelia corpuluĭ nostru. De aceia și fugind suntem încinșĭ, pentru că încingĕtórea ni asigură maĭ mult tăria din noĭ. «Aceasta decĭ să se facă și cu sufletul, ḑice, pentru ca orĭ-ce vom face, să fim tarĭ. Maĭ cu samă ostașilor se cade să facă așa». Da, ḑicĭ tu, ostașiĭ se încing cu curea de pele peste mijlocul corpuluĭ lor, dară mijlocul acela intelectual, de care ni vorbeșcĭ, cu ce să-l încingem? «Cu ceia ce e principal, ḑice, cu ceia ce formézĕ capitalul resonămintelor nóstre», pentru că iată ce spune: „Incingêndu-vĕ mijlocul vostru cu adevĕrul“. Și ce este „cu adevĕrul“? Adecă să nu iubim minciuna, tóte lucrurile să le facem în adevĕr, să nu mințim unĭ altora; chiar de ar fi vorba de slavă, noĭ adevĕrul să-l cântăm înainte de tóte; chiar viața

de ar fi la mijloc, noĭ să căutăm pe cea adevĕrată. Dacă ne vom încunjura cu aceasta, dacă ne vom încinge cu adevĕrul, nimenĭ nu va sta împotriva nóstră. Cel ce caută numaĭ adevĕrul, nu va cădea pe pământ. Cum că cele neadevĕrate sunt de pe pământ, e invederat din patimile cărora servesc toțĭ ceĭ din lume, cariĭ urmează numaĭ propriilor lor raționamente. De aceia, dacă suntem cu priveghere, nicĭ nu maĭ avem nevoe de lecție asupra fabulelor celor cu privire la Elinĭ. Nu vedețĭ cât sunt aceia de molaticĭ și de secĭ, că nu pot să primiască nimic serios, nicĭ un raționament despre Dumnedeŭ maĭ presus de om? Pentru aceia și mijlocul lor s-a moleșit, acel mijloc, dic, care e accesibil de semințurĭ născĕtóre, pentru aceia în definitiv s'a moleșit și puterea raționamentelor lor. Nu vedĭ apoĭ și pe Manicheĭ, cum îndrăznesc de a grăi totul numaĭ din propriile lor resonăminte? «Dumnedeŭ, dic iĭ, nu putea face lumea fără să aibă materia la 'ndămână». Și de unde póte fi aceasta probat? «De jos, respund iĭ, din pământ, cum și de la noĭ». Maĭ adaogă apoĭ, că și omul nu póte să facă vr'un lucru cât de mic, fără să aibă materia. Ascultă apoĭ earăși pe Marcion ce dice: «că nu putea Dumnedeŭ ca luând corp omenesc să remână curat.» Dară de unde se póte proba? «Pentru că nicĭ ómenii nu sunt curațĭ, pe cât timp sunt în trup» respund iĭ,—de și e posibil ca ómeniĭ să fie curațĭ. Valentin, earăși, trăgêndu-și raționamentele de jos, tot din pământ grăiesce, ca și Pavel al Samosatelor. Privesce apoĭ ce dice și Arie: «că nu putea Dumnedeŭ să nască pe fiul sĕŭ, fără patimă». Și de unde îndrăznescĭ ca să vorbescĭ acestea, O! Arie? Cum poțĭ să probezĭ? «Cu cele ce se petrec cu noĭ» dice. Aĭ vĕdut cum resonămintele tuturor acestora sunt trase de jos, cum aceste resonăminte desănțate respiră din pământ? Aceasta se petrece cu dogmele, dară apoĭ și cu viața lor e tot așa. Ceĭ desfrânațĭ, ceĭ ce iubesc baniĭ, ceĭ ce iubesc slava, ceĭ ce în fine sunt robiĭ celor-l-alte patimĭ, toțĭ se trag pe pământ, nu aŭ mijlocul lor încins și drept, ca fiind obosițĭ să pună mânele saŭ să se razime pe el, ci ca unia ce nu aŭ punctul de razim se moleșesc și se lasă la pământ. Cel ce este încins cu adevĕrul, ma'ntĕiŭ că nicĭ-odată nu se ostenesce, și al doilea că chiar de s-ar osteni el se repausază pe însuși adevĕrul. Căcĭ, spune'mĭ, ce l-ar putea face ca să se obosască? Sărăcia póte? Nicĭ-odată, pentru că el se repausază pe ceia ce cu adevĕrat este bogăție, eară prin sărăcie el va putea cunósce adevĕrata sclăvie. Póte că sclăvia îl va face ca să se obosască? Câtuși de puțin, pentru că el scie care e adevĕrata sclăvie. Póte bóla? Dară nicĭ aceasta. „Să fie mijlócele vóstre încinse, dice, și făcliele aprinse“ (Luc. 12, 35), adecă lumina să fie nestinsă. Aceasta a fost poruncită și Evreilor, când aŭ ieșit din Egipet. De ce óre iĭ mâncaŭ pascha încinșĭ? Voescĭ póte să aflĭ causa întreagă? Voescĭ să vorbesc faptul istoricesce, saŭ prin înălțarea spiritului la cele metafisice? Dară eŭ pe amândouĕ le voiŭ spune; voĭ numaĭ să le rețineți în minte, căcĭ în definitiv eŭ nu vorbesc ca să fie vorbit, ci ca vorbele nóstre să se transforme în fapte. „Mijlócele vóstre fiind încinse, dice, și încălțămintele vóstre în piciórele vóstre, și toegele vóstre în mânele vóstre, și să-l mâncați cu grabă, că sunt Pascele Domnului“ (Exod. 12, 11). Înfricosate și marĭ misterĭ, care aŭ multă adâncime! Dacă în tipurĭ și eraŭ atât de marĭ și grozave, apoĭ cu atât mai mult în adevĕr. Din Egipet ieșe, și mănâncă mielul paschal. Ia aminte! „Pascele nóstre Christos, dice, că pentru noĭ s'a jertfit“ (I. Corinth. 5, 7). Pentru ce eraŭ iĭ óre încinșĭ? Acesta e tipul călătorilor, căcĭ de a avea încălțăminte pe piciore, toege în mânĭ, și a mânca stând pe piciore drepțĭ, nimic alt nu invedereză. Voițĭ maĭ'ntĕiŭ să auditĭ faptul istoricesce, saŭ să fac theoria metafisică a acestuĭ fapt? Cred că e maĭ bine ca să spun istoria maĭ'ntĕiŭ. Așa dară ce ni spune istoria? Că Iudeiĭ uitaŭ necontenit binefacerile lui Dumnedeŭ către dênșiĭ, și de aceia și Dumnedeŭ a conlegat binefacerile lui nu numaĭ cu timpul, ci și cu forma, saŭ cu felĭul cum iĭ staŭ de mănâncă pascha. Pentru aceia deci iĭ mănâncă pascha încinșĭ, ca fiind întrebațĭ, să respundă: «că suntem gata de călătorie, că va trebui să ieșim din Egipet și să ne ducem în pământul făgăduinței, și că suntem gata de plecare». Acesta este tipul, pe când adevĕrul e dupre cum urmează: Și noĭ mâncăm pascha, pe Christos. „Pascha nóstre Christos“, dice. Dară ce resultă de aicĭ? Că și noĭ suntem datorĭ să mâncăm pascha încălțațĭ și încinșĭ. Pentru ce? Pentru că și noĭ trebuie să fim gata de plecare, de călătoria nóstre de aicĭ.

*) Nimenĭ din ceĭ ce mănâncă pascha aceasta să nu'și

*) Partea morală. Trebuie să fim gata și statornicĭ spre virtute, și despre pascha pe care noĭ o mâncăm, cum și ce este Egipetul. Că cel ce admiră pământul, desprețuiesce ceriul. (Veron).

întórcă privirea către Egipet, ci către ceriŭ, către Ierusalimul cel de sus. De aceia tu mânâncĭ pascha încălțat și încins, pentru ca să afli, că îndată ce începĭ a o mânca, eștĭ datoriŭ de a călători și de a deveni drumeț. Două lucrurĭ ni dă a înțelege în faptul acesta: și că trebuie a ieși din Egipet, și că dacă remânem, să ne considerăm la urmă ca streinĭ, pentru că și dice: „Că petrecerea nóstră în ceriurĭ este“ (Filip. 3, 20), adecă că trebuie a fi gata în tótă viața, ca ast-feliŭ fiind chemațĭ să nu amânăm plecarea, ci să dicem: „Gata este inima nóstră Dumnedeule“ (Ps. 107, 2). «Dară aceasta o putea dice Pavel, carele nu se știa cu nimic greșit, pe când eŭ care am nevoe de mult timp pentru a mĕ pocăi, nu o pot dice.» Cam acesta e respunsul multora. Și cu tóte acestea e nevoe ca și noĭ să fim vecĭnic gata. Cum că a se încinge cine-va e faptul unuĭ suflet treaz, ascultă ce dice Dumnedeŭ către dreptul acela: „Incinge ca un bărbat mijlocul tĕŭ, și te voiŭ întreba, eară tu să'mĭ respundĭ“ (Iob. 38, 3) și earăși către toți profeții dice același lucru, de a se încinge, precum dice și către Moisi. Dară chiar Dumnedeŭ se vede încins în profețiile luĭ Iezechiil, și îngerii apoĭ ni se reprisentă fiind încinșĭ ca și ostașiĭ. Din feliul cum se încinge ostașul depinde înfățoșarea luĭ de om voĭnic; tot asemenea și din modul stăreĭ luĭ în front se póte vedea destoĭnicia luĭ în a se încinge. Și noĭ vom ieși de aicĭ, și multe pedicĭ grozave vom întimpina în calea nóstră. Când noĭ trecem această câmpie, diavolul imediat se înființază, tóte făcêndu-le, tóte urzindu-le, numaĭ ca să peardă pe ceĭ scăpațĭ din Egipet, pe ceĭ ce trec marea roșie, pe ceĭ izbăviți din ghiarele demonilor, cum și de miile de rane. Dară dacă vom priveghea, vom avea și noĭ, dacă vom voi, acel stâlp de foc, adecă charul Sântuluĭ Duch. Acel stâlp și luminează, dară și întunecă. Vom avea mana, și maĭ bine dis, nu mana, ci maĭ mult ce-va de cât mana; vom avea băutură duchovnicească, și nu apă ieșită din peatră. Vom avea și lagăr în pustiul ce'l locuim și noĭ acum, pentru că cu adevĕrat pământul a devenit astădĭ pustiŭ de fapte bune, și chiar maĭ pustiŭ de cât cel din Arabia. Pentru ce pustia aceia era respingĕtóre și fugiaŭ ómeniĭ de ea? Pentru că avea în ea scorpiĭ și șerpĭ veninoși „întru care, dice, n-a umblat când-va bărbat, nicĭ a locuit om acolo“ (Ierem. 2, 5). Dară nu e atât de neproductivă acea pustie în róde, pe cât e

de neproductivă firea omenească. Acum câte scorpiĭ, câte vipere nu vedĭ în această pustie, câțĭ șerpĭ, câțĭ puĭ de viperă nu întimpinăm în calea nóstră! Dară să nu ne înspăimântăm; căcĭ conducĕtoriŭ al acesteĭ ieșirĭ nu este Moisi, ci Christos. Și ce să facem ca să nu pătimim în timpul acesteĭ călătoriĭ, cele ce aŭ pătimit Iudeiĭ? Să nu facem ca dênșiĭ. Aceia cârteaŭ contra luĭ Moisi ca și contra luĭ Dumnedeŭ, și eraŭ nerecunoscĕtorĭ. Să nu facem decĭ ca dênșiĭ. De ce aŭ căduț aceia toțĭ? Pentru că aŭ desprețuit pământul dorit. Cum l-aŭ desprețuit? Pentru că îl admiraŭ numaĭ, pentru că nu voiaŭ a se osteni pentru el, ci se molesise cu totul. Așa dară să nu desprețuim și noĭ ceriul. Și nóuĕ ni s-a dăruit rod din ceriŭ, nu însĕ strugure purtat în părângă, ci arvona duchuluĭ, petrecerea cea din ceriurĭ, dupre cum a spus Pavel și toțĭ aceĭ miraculoșĭ agricultorĭ. Nu Chalil al luĭ Iefoni, nicĭ Iisus al luĭ Navi aŭ adus aceste róde, ci Iisus al tatăluĭ îndurărilor, fiul adevĕratuluĭ Dumnedeŭ, a adus întreaga virtute, tóte ródele cele de acolo, nĭ-a adus, dic, imnurile cele cerescĕ, căcĭ cele ce dic Cherubimiĭ în ceriurĭ, aceia ni-a poruncit și nóuĕ a dice, «Sânt, Sânt, Sânt». Ni-a adus de acolo virtutea îngerilor. Ingerĭĭ nu se însóră, nicĭ se mărită; dară acest bun l-a plantat și aicĭ pe pământ. Ingerĭĭ nu iubesc averile și nicĭ altele de acest feliŭ; dară și acest rod l-a semănat în noĭ. Ingerĭĭ nu mor; dară și nóuĕ ni-a chĕrăzit nemurirea, căcĭ mórtea nóstră nu e în realitate mórte vecĭnică, ci somn. Ascultă-l ce spune el: „Lazăr prietenul nostru dórme“ (Ioan 11, 11). Aĭ vĕdut ródele ceriuluĭ? Aĭ vĕdut ródele Ierusalimuluĭ celuĭ de sus? Dară ce este încă maĭ minunat, că resultatul resboiuluĭ încă nu a fost hotărit, și cu tóte acestea ni s-aŭ fost dăruit tóte mai'nainte de sfârșit. Aceia, chiar după ce aŭ intrat în pământul făgăduinței se munciaŭ, saŭ maĭ bine dis nu se munciaŭ, căcĭ dacă ar fi voit a fi ascultătorĭ luĭ Dumnedeŭ, ar fi cucerit tóte cetățile fără arme și desfășurare de putére armată, după cum a făcut cu Iericho, pe carea a cucerit'o maĭ mult cântând, de cât luptându-se,—noĭ însĕ nu ne resboim după ce odată am intrat în pământul făgăduinței, adecă în ceriurĭ, ci în timpul cât suntem în pustiŭ, adecă în viața presentă. „Că cel ce a întrat în odihna lui, și acela s-a odihnit despre lucrurile sale, precum și Dumnedeŭ de ale sale“ (Ebr. 4, 10). Așa dară dupre cum dice în alt loc: „Fă-

cend binele să nu slăbim, că la vremea sa vom secera neosteniți, (Gal. 6, 9), să ne silim a face binele din tóta puterea nóstră. Acum tu privesce la acest fapt, că adecă după cum a scos pe aceia din Egipet, tot așa și pe noi. Acolo vorbesce de mană și de pustiu. „Nici celui ce avea mult n-a întrecut, nici celui ce avea puțin n-a lipsit“ (Exod. 16, 18), dară și aicĭ ni s-a poruncit aceasta, adecă să nu strîngem comori pe pământ. Dară dacă noi strîngem, apoĭ nu le vatămă viermele cel vĕḑut, după cum se petrecea cu mana în pustie, ci le va lua în stăpânire viermele cel nesfârșit, nu le va topi sórele acesta vĕḑut, ci sórele dreptățeĭ. Decĭ tóte să le facem așa felĭu, în cât să nu fim daț viermelui ca hrană bine pregătită. „Nici celui ce avea mult, dice, n-a întrecut“. Aceasta se întâmplă și printre noi dilnic, pentru că cu toții îndeplinim aceiași măsură a pântecelui. De cât ochiul cent că ceia ce e din prisos, e un adaos mai mult la grijile omenești. Aceasta a și indicat'o prin dicerea: „Ajunge zileĭ reutatea eĭ“ (Math. 6, 34). Decĭ să nu fim nesățioși, să nu fim nerecunoscetori, să nu căutăm case strălucite pentru locuința nóstră, căcĭ noĭ călătorim, și nu locuim. Când cine-va scie că viața presentă este drum și călătorie către ceriu, nu va căuta clădirĭ strălucite, saŭ cum s-ar dice, așa numitele fosate. Căcĭ cine, spune-mĭ chiar de ar fi forte bogat, ar prefera să clădiască o casă strălucită deasupra așa diselor fosate? (Cuvêntul e latin și însemnă canal, sant. Trad). De sigur că nimenĭ, căcĭ s'ar face de rîs. Eĭ ar clădi acea casă mai mult pentru adăpostul dușmanilor lui, și mai mult pe acești i-ar atrage. Așa dară dacă noĭ suntem cu privegnere, nu vom face aceasta, pentru că viața presentă întru nimica nu diferă de fosate și expedițiuni ostășescĭ. De aceia vĕ rog, că tóte să le facem, pentru ca aicĭ nimic să nu strîngem; să nu grămădim averĭ peste averĭ, ca ast-feliu când va veni furul, iute să putem a ne duce de aicĭ. „Priveghiați, dice, că nu sciți ḑiua; nicĭ ceasul, în care furul va veni“ (Math. 24, 43), numind ast-feliu mórtea. Dară mai'nainte de a veni, tóte acele tesaure să le trimitem în patria nóstră, ca ast-feliu să fim sprinteni în călătorie, să putem birui pe dușmanĭ, și cu bine să ajungem la limanul cel veciuic; căruia fie

a ne învrednici, prin charul și filantropia Domnuluĭ nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭi vecilor. Amin.

OMILIA XXIV.

„Stați drept aceia încingêndu-vĕ mijlocul vostru cu adevĕrul, și îmbrăcându-vĕ cu zaua dreptățeĭ, și încălțându-vĕ picĭórele întru gătirea evangheliei păceĭ; peste tóte luând pavâza credințeĭ, cu care veți putea stinge tóte săgețele vicleanuluĭ cele aprinse, și coifiul mântuireĭ luați, și sabia Duchului, care este cuvêntul luĭ Dumnedeŭ“ (Vers. 14—17).

„Încingêndu-vĕ, ḑice, mijlocul vostru cu adevĕrul“. Ce óre este aceasta? Vi s-a spus deja în omilia de dinaintea aceștia. Acolo vi s-a spus și cum trebuie a merge și a nu avea nicĭ-o pedică. „Și îmbrăcându-vĕ, ḑice, cu zaua dreptățeĭ“. Precum zaua este imposibil de a fi spartă, și decĭ apără pe cel ce este îmbrăcat cu ea, tot așa este și dreptatea. Sub cuvêntul dreptate, aicĭ înțelege viața în general virtuósă. Pe un ast-feliŭ de om nu-l va putea birui cine-va, ci chiar de l-ar lovi cât de mulțĭ cu săgețĭ, totuși nimenĭ nu-l va răni de mórte, nicĭ chiar diavolul. „Îmbrăcându-vĕ cu zaua dreptățeĭ“, e tot una că cum ar fi ḑis „îmbrățoșând faptele cele drepte». Despre unia ca aceștia ḑice Christos: „Fericiți ceĭ ce flămândesc și însătoșază de dreptate ca aceia se vor sătura“ (Math. 5, 6). Unul ca acesta e tot așa de puternic, ca și zaua; unul ca acesta nicĭ-odată nu se va mânia. „Încălțându-vĕ picĭórele întru gătirea evangheliei păceĭ“. Ceia ce ḑice aicĭ e cam întunecat. Ce voește el să spună? Saŭ că ḑice, ca să fim gata pentru predicarea evangheliei, și pentru aceasta face us de vorba picióre, încălțate bine, și pregătește mai dinainte drumul evanghelistuluĭ; saŭ că dacă nu e aceasta, apoĭ voește a spune că să fim gata de ieșire. Dară apoĭ gătirea evanghe-

liei ce altă póte fi, de cât viața virtuósă? „Evangheliei păcei“, ḑice, și cu drept cuvênt, fiind-că atunci când a amintit de rĕsboiŭ și de luptă, a arătat că lupta trebuie a o avea cu demonii, eară acum vorbind de evanghelie, era imposibil să nu pună alături de ea pacea, pentru că chiar în cuvêntul de evanghelie se cuprinde pacea. Resboiul contra diavolului aduce după sine încetarea resboiului contra luĭ Dumneḑeŭ, pentru că resboind pe diavolul noĭ ne împăcăm cu Dumneḑeŭ. Nu te teme deci, iubitule, căci fiind vorba de evanghelie, biruința este pronunțată deja. „Peste tóte luând pavâza credinței“. Sub numele de credință în locul de față, el nu numește cunoșcința, căci nu ar fi pus-o la urma tuturor, ci charul prin care se fac minunile. Cu drept cuvênt numește el credința pavăză, căci dupre cum pavâza apără întregul corp al ostașului, ca cum ar fi un zidiŭ, întocmaĭ așa și credința, pentru că tóte sunt învinse de ea. „Cu care veți putea stînge săgețile vicleanului cele aprinse“, ḑice, și cu drept cuvênt, pentru că nimic nu se póte împotrivi credinței. „De veți avea credință ca un grăunte de mustariŭ, veți ḑice muntelui acestuia mută-te de aici acolo, și se va muta“ (Math. 17, 20). Și cum vom putea avea credință? Când vom îndeplini cele arătate maĭ sus. Sub numele de săgeți se înțeleg și ispitele vicleanului, cum și poftele cele absurde. „Cele aprinse“, ḑice, pentru că ast-feliŭ sunt poftele acestea. Dacă credința a ardonat până și demonilor, apoĭ cu atât maĭ mult patimilor sufletești. „Și coiful mântuirei luați“, adecă a mântuireĭ vóstre, care vĕ îngrădește jur împrejur. „Și sabia duchului, ḑice, care este cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ“, adecă saŭ duchul, saŭ cu sabia duchului, căci cu această sabie tóte se taie, tóte se despart, până și capul draculuĭ tot cu această sabie se taie.

„Prin tótă rugăciunea și cererea, ḑice, rugându-vĕ în tot timpul întru Duchul, și la însĕși aceasta priveghind cu tótă rabdarea și rugăciunea pentru toți sânții, și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvênt, întru deschiderea gureĭ mele, cu îndrăzneală a arăta taina evangheliei, pentru care fac solie în legăturĭ, ca întru dênsa cu îndrăzneală să grăiesc, precum mi se cuvine a grăi“ (Vers. 18—20).

Dupre cum cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ tóte le póte, tot așa și cel ce are charul duchovnicesc, precum ḑice și în alt loc: „Viŭ este cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ și lucrătoriŭ, și maĭ ascuțit de cât tótă sabia ascuțită de amândouĕ părțile“ (Ebr. 4, 12). Acum tu privește înțelepciunea acestuĭ fericit. După ce l-a înarmat cu tótă siguranța, ce maĭ trebuia la urmă? Să cheme și să róge pe Împăratul a tóte ca să li dea mână de ajutoriŭ: „Prin tótă rugăciunea și cererea, ḑice, rugându-vĕ în tot timpul întru Duchul“. Ast-feliŭ deci, se póte întâmpla ca cine-va să nu se róge întru Duchul, adică când el bolborosește cuvinte multe fără șir (βαττολογεῖν), dupre cum ḑice Mântuitorinl (Math. 6, 7). „Și la însĕși aceasta priveghind“, adecă fiind treaz, pentru că aceasta e datoria soldatului înarmat, care e pe lângă împărat, adecă să fie treaz și cu priveghere. „Cu tótă rabdarea și rugăciunea pentru toți sânții, și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvênt întru deschiderea gureĭ mele“. Dară ce spuĭ, fericite Pavele? Aĭ tu nevoe de discipuli? De alt-feliŭ bine a ḑis el „întru deschiderea gureĭ mele“, de unde se invedereză că el nu se gândia la ceia ce vorbia, ci dupre cum a ḑis Christos: „Nu vĕ grijiți cum saŭ ce veți grăi, că se va da vóuĕ într'acel ceas ce veți grăi“ (Math. 10, 19) el tóte le făcea numaĭ prin credință, tóte le săvârșia cu ajutoriul charuluĭ. „Cu îndrăzneală, ḑice, a arăta taina Evangheliei“, adecă să mĕ justific dupre cum trebuie. Așa dară, tu eștĭ legat cu lanțurĭ, și aĭ nevoe de rugăciunile altora? «Da, respunde el, căci și Petru era în lanțurĭ, și totuși se făceaŭ pentru dênsul rugăciunĭ îndelungate prin biserică». „Pentru care fac solie în legăturĭ, ca întru dênsa cu îndrăzneală să grăiesc“, adecă cu curaj, cu bărbăție și cu înțelepciune multă să pot respunde.

„Eară ca să șciți și voĭ cele pentru mine, ce fac, tóte vóuĕ le va arăta Tichic, iubitul frate, și credinciósa slugă întru Domnul“ (Vers. 21). Fiind-că a amintit de legăturĭ, a lăsat luĭ Tichic sarcina de a li spune cele relative la dênsul. Chestiunile cele cu privire la dogme și sfătuirĭ le-a arătat prin epistolă, ear cele relative la o simplă înșciințare despre persóna luĭ, le-a în-

credinţat purtătoriulŭi acesteĭ epistole. „Ca să ştiţĭ, ḑice, şi voĭ cele pentru mine“, adecă să aflaţĭ cele pentru mine. Prin aceasta li-a arătat şi dragostea luĭ către dênşiĭ, cum şi dragostea lor către el. „Pre care pentru înseşĭ aceasta l-am trimis la voĭ, ca să sciţĭ cele pentru noĭ, şi să mângâe inimele vóstre“ (Vers. 22). Acestea nu le-a ḑis el în mod simplu, ci după ce maĭ 'nainte li-a spus: „îmbrăcându-vĕ“ şi „încălţându-vĕ“, ceia ce este o dovadă nestrămutată, că iĭ trebuiaŭ de a fi pururea gata de luptă. Cum că este aşa, ascultă pe Profetul care ḑice: „Să-ĭ fie luĭ ca o haină,cu care se îmbracă, şi ca un brâŭ, cu carele pururea sĕ încinge“ (Ps. 108, 18). Profetul arată şi pe Dumneḑeŭ îmbrăcat cu zaua dreptăţeĭ, învăţându-ne prin aceasta că noĭ pururea, şi nu numaĭ pentru un timp scurt, trebuie a fi înarmaţĭ cu armele duchovniceşcĭ, căcĭ trebuinţa de resboiŭ este vecĭnică. „Dreptul, ḑice, ca un leŭ îndrăzneşce“ (Pvov. 28, 1). Un ast-feliŭ de ostaş înarmat nu se teme de rândurile duşmanuluĭ cele desfăşurate înaintea luĭ, ci se aruncă în mijlocul adversarilor. „Ca frumuseţa în munţĭ, ḑice, ca picĭórele celuĭ ce binevesteşce auḑirea păceĭ“ (Isaia 52, 7). Cine nu ar alerga, cine nu ar servi uneĭ ast-feliŭ de cause, când se bine-vesteşce pacea, şi încă pacea luĭ Dumneḑeŭ către ómenĭ, carĭĭ cu nimic nu s-aŭ obosit spre a o căpăta, ci numaĭ Dumneḑeŭ e acel ce a făcut totul? Ce anume este gătirea evangheliei, să ascultăm pe Ioan Botezătoriul carele ḑice: „ Gătiţĭ calea Domnuluĭ, drepte faceţĭ cărările luĭ“ (Math. 3, 3); dară această gătire e maĭ'nainte de botez, căcĭ după botez este o altă gătire, aceia adecă de a nu face nimic, ce ar fi nedemn de pacea cea evanghelizată nóuĕ. Fiind-că picĭórele sunt sfetnicĭĭ vieţeĭ nóstre în celemaĭ multe mişcărĭ a le corpuluĭ, de aceia încontinuŭ îndemnându-ne ḑice: „Vedeţĭ cum să umblaţĭ cu paza“, făcênd alusiune la viaţa nóstră, adecă ca să facem fapte demne de evanghelie, să arătăm viaţa şi faptele nóstre curate. «S-a bine vestit pacea, ḑice, daţĭ decĭ acesteĭ veştĭ bune, daţĭ evangheliei calea pregătită, eară dacă earăşĭ vĕ faceţĭ duşmanĭ, apoĭ aceasta nu este gătirea păceĭ. Fiţĭ gata, şi nu întârḑiaţĭ, nu amânaţĭ pacea predicată de ea. Dupre cum v-aţĭ gătit pentru pace şi credinţă, tot aşa gata fiţĭ de a remânea, de a stărui in acestea. Pavâza e cea'ntĕiŭ

care primeşce tóte atacurile duşmanilor; ea este care păstrează armele nesfărâmate. Decĭ dacă credinţa este dreaptă, şi viaţa este dreaptă, şi armele tóte remân nesfărâmate.»—Multe vorbeşce el despre credinţă şi speranţă maĭ cu samă în epistola către Ebreĭ. «Credeţĭ, ḑice, în bunurile viitóre, şi nimic din relele presente nu vĕ va vătăma; pentru că dacă în strimtorărĭ şi în durerĭ veĭ avea cu tine credinţa şi speranţa, veĭ conserva intacte acele bunurĭ». „Trebuie cel ce se apropie la Dumneḑeŭ să creadă cum că este, şi celor ce-l caută pre dênsul este dătătoriŭ de plată“ (Ebr. 11, 6). Credinţa este pavăză, dară dacă sunt la mijloc sofisme, raţionamente şi socoteală „de ce aşa“ şi nu altminterea, apoĭ atuncĭ ea nu maĭ este pavăză, ci chiar ne împedică. Aceasta decĭ să fie credinţa nóstră, ca să ne acopere peste tot, ca şi o pavâză. Să nu fie scurtă, ca să ni remână picĭórele góle, saŭ vre-o altă parte a corpuluĭ, ci să fie acea pavâză potrivită cu corpul. „Cele aprinse“. Multe raţionamente ard sufletul nostru, multă nesiguranţă, şi multe contrarietăţĭ, dară tóte acestea credinţa cu adevĕrat că le temperează. Multe introduce diavolul în sufletul nostru înflăcărându-l şi punêndu-l în îndoeală la fie-ce pas, pre cum de pildă când ḑic unia: óre este înviere? óre este judecată? óre este resplata faptelor? Eĭ bine, în tóte acestea dacă este credinţa la mijloc, ea va stinge tóte săgeţile diavoluluĭ. Ţi-a trecut prin cugetul tĕŭ vre-o poftă óre care? Pune înainte credinţa bunurilor viitóre, şi nu se va maĭ înfăţoşa niciodată, ci se va perde din sufletul tĕŭ acea poftă. „Tóte săgeţile“, ḑice, adecă nu pe unele da, şi pe altele nu. Ascultă pe Pavel ce spune: „Că socotesc, că nu sunt vrednice pătimirile timpuluĭ de acum către mărirea cea viitóre, care va să se descopere către noĭ“ (Rom. 8,18). Vedĭ câte săgeţĭ aŭ stins dreptiĭ pe atuncĭ? Saŭ póte nu ţi se par a fi săgeţĭ aprinse, care ard pe Patriarch, când el aduce ca sacrificiŭ pe fiul seŭ, şi când se pregăteşce să-l pună pe lemnele ce ardeaŭ? Dară şi alţĭ drepţĭ aŭ stins tóte săgeţile vicleanuluĭ. Aşa dară, dacă resonâminte greşite resboesc cugetul nostru, noĭ să punem înainte credinţa; dacă fapte absurde ne muncesc, de credinţă să facem us; şi în definitiv dacă durerile şi scârbele se grămădesc asupra nóstră, numaĭ pe credinţă ne putem repausa. Ea este cu drept cuvênt păzitórea şi apă-

rătórea tuturor celor-l-alte arme, și dacă nu o posedăm, apoĭ și acelea tóte se frîng. „Preste tóte dice, luând pavăza credinței“ ? Ce înseamnă „preste tóte“ ? Adecă și în adevĕr, dice, și în dreptate, și în gătirea evangheliei, pentru că tóte acestea aŭ nevoe de credință. De aceia a și adaos: „Și coĭful mântuireĭ luați“, adecă că prin acesta veți putea ca să deveniți la urmă în siguranță. Coĭful mântuireĭ luați, adecă să evitați primejdia; căcĭ dupre cum coĭful acopere precis din tóte părțile capul, și nu-l lasă de a suferi ce-va, ci-l apără, tot așa și credința devine a ține locul pavâzeĭ și a coifuluĭ mântuireĭ. Dacă noĭ stingem săgețele luĭ, apoĭ grabnic vom primi, saŭ maĭ bine dis, ni vor reveni raționalimentele cele care ne salvează, și nu lasă judecata nóstră de a pătimi ce-va. Dacă acele resonăminte contrariĭ se sting, apoĭ grabnic cele-l-alte resonăminte, care ne salvează și ne fac a avea speranțe bune, se vor naște în noĭ. Și precum coĭful înfășură capul jur-împrejur, așa și ele vor înfășura și apăra judecata nóstră. Dară nu numaĭ aceasta, ci încă vom lua și sabia duchuluĭ, așa că nu numaĭ vom putea a ne asigura de cele îndepărtate deja de la noĭ, ci pe însușĭ diavolul îl vom putea răni. Sufletul care nu e desnădĕjduit, și care nu primește săgețile cele aprinse, cu multă bună voință se va arunca asupra dușmanuluĭ, și-ĭ va sparge zaua cu care el este acoperit, dupre cum a făcut și Pavel, carele prin această sabie a frânt și a robit cugetările dușmanuluĭ; un asemenea suflet, dic, va sfâșia și va tăia capul draculuĭ. „Care este cuvêntul luĭ Dumnedeŭ.“ Prin aceste vorbe, saŭ că înțelege porunca luĭ Dumnedeŭ, saŭ îndemnul luĭ, saŭ în fine că în numele luĭ Iisus Christos numaĭ vom putea să păstrăm poruncile luĭ Dumnedeŭ. Dacă noĭ vom face poruncile luĭ Dumnedeŭ, prin aceasta vom doborî și vom ucide pe dracul, pe șerpele cel viclean. Fiind-că a dis: „veți putea stinge săgețile vicleanuluĭ cele aprinse“, apoĭ ca nu cum-va iĭ să se mândriască, iĭ povățuiește ca pentru tóte să se róge luĭ Dumnedeŭ, căcĭ ce dice? «Prin tótă rugăciunea și cererea vóstră vor fi acestea, dice, adecă rugându-vĕ, orĭ ce veți reuși. Niciodată apropiindu-te de Dumnedeŭ să nu te rogĭ numaĭ pentru tine personal, și ast-feliŭ veĭ avea pe Dumnedeŭ îndurat cătră tine». „Prin tótă rugăciunea și cererea, dice, rugându-vĕ în tot timpul întru Duchul, și la înseși aceasta priveghind cu tótă răbdarea și rugăciunea pentru toți sânții“. Așa dară să nu'mĭ hotărescĭ timpul din dĭ, căcĭ ascultă ce spune el: în tot timpul să te rogĭ, dupre cum dice și Mântuitorul: „Necontenit vĕ rugați“ (Math. 15, 27). Dar'apoĭ n-aĭ audit de vĕduva aceia, cum prin stăruința eĭ a reușit în ceia ce a cerut? N-aĭ audit de acea femee din Finicia Sirieĭ (Marc. 7, 24—30) cum prin continuarea conversațiuneĭ eĭ a atras favórea stăpânuluĭ? Eĭ bine, acestea cum și alțiĭ mulțĭ, prin rugăciune stăruitóre aŭ reușit. „Rugându-vĕ în tot timpul întru Duchul“, adecă cele după Dumnedeŭ să le cerem, și nimic pămêntesc, nimic lumesc. Și nu e nevoe numaĭ de a ne ruga necontenit, ci și de a priveghea. „Și la înseși aceasta, dice, priveghind“. Fie că vorbește aicĭ de priveghere de tótă nóptea (παννυχίς—ίδος), fie că vorbește de trezvia sufletuluĭ, căcĭ pe amândouĕ părerile le primesc. Vedĭ cum priveghea acea Chananiancă, că de și Domnul nu-ĭ respundea, ba încă și câne o numise, ea totuși dicea cu curaj: „Adevĕrat, Dómne, că și câniĭ mânâncă din fărâmăturile ce cad din masa Domnilor seĭ“ (Math. 15, 27)? Vedĭ că ea nicĭ că s-a depărtat de el, până ce n-a reușit în cererea sa? Vedĭ cum acel prieten a stăruit în ora înaintată a nopțeĭ, până ce l-a trezit și l-a îmblânzit pe acela cu stăruință?

Aceasta va să dică a priveghea. Voescĭ póte a afla despre priveghere în rugăciune? Eĭ bine, uită-te la Anna, și ascultă cuvintele eĭ: „Adonaĭ, Eloi Sabaoth“ (I Impăr. 1, 11), de cât e maĭ bine ca să asculți ce s-aŭ petrecut maĭ'nainte de pronunțarea acestor cuvinte. «S-aŭ ridicat, dice, toțĭ de la masă, și aceia imediat nu s-a dus la culcare, nu a alergat la repausare», de unde mi se pare că și la masă ea nu și-a îngreuiat stomachul cu mâncărĭ, ci a stat acolo maĭ mult de formă, căcĭ dealt-feliŭ nu ar fi putut vărsa atâtea lacrimĭ. Dacă noĭ fiind dejà înfrânați cu postul, și deabea ne putem ruga ast-feliŭ, saŭ maĭ drept vorbind nicĭ-odată nu ne putem ruga ast-feliŭ, apoĭ cu atât maĭ mult nu s-ar fi putut ruga ea după masă, dacă nu ar fi fost ajunată. Să ne rușinăm noĭ bărbațiĭ de acea femee, să ne rușinăm, dic, noĭ, cari rugând pe Dumnedeŭ ca să ni acorde împărăția ceriurilor, stăm la rugăciune cu gura căscată; să ni fie spre rușine aceastĕ femee, care se ruga și plângea ca să i se dea copil. „Și a stat dice, înaintea Domnuluĭ“ (I Imp. 1, 9) și ce spunea ea?

„Adonaĭ, Eloi Sabaoth“, ceia ce înseamnă: Dómne, Dumnedeul puterilor ; și pronunțând aceste cuvinte lacrămile'ĭ curgeaŭ șiróe, căcĭ credea și era convinsă că prin lacrămĭ il va îndupleca. Unde sunt lacrămĭ, negreșit că acolo e și măhnire și necaz; dară unde este necazul și strîmtorarea, fără greșală că acolo este și multă filosofie, cum și multă băgare de samă. „De veĭ căuta, dice, spre rugăciunea róbeĭ tale, și de veĭ da róbeĭ tale semânța bărbătească, voiŭ da pre el dar înaintea ta până la ḑiua morțeĭ luĭ“ (Ibid. Vers. 11), Ea nu a ḑis «il voiŭ da pentru un an, saŭ doĭ,» dupre cum facem noĭ, nicĭ nu a ḑis «dacă'mĭ veĭ da copil, iți voiŭ da banĭ» ci «întregul dar, pe fiul meŭ cel ântĕiŭ născut, pe fiul rugăciuneĭ mele il voiŭ da ție pentru tot-deauna». Aceasta a fost fiica luĭ Abraam cu adevĕrat. Ea dă luĭ Dumnedeŭ mai'nainte chiar de a fi câștigat cererea, dară și Dumnedeŭ'ĭ acordă cererea fiind rugat. De cât tu privește de aicĭ și marea evlavie a acesteĭ femeĭ. „Și ea grăia, ḑice, întru inima sa și buzele eĭ se mișcaŭ, eară glasul nu se audia“ (Ibid. Vers. 13). Ast-feliŭ se rógă luĭ Dumnedeŭ cel ce voește a reuși în cererea sa, eară nu moleșit, nu cu gura căscată, nicĭ scărpinându-se, saŭ fiind fără nicĭ-o bagare de samă la ceia ce vorbește, saŭ fără nicĭ-o grijă. Pare că Dumnedeŭ nu putea să-ĭ dee și fără a mai cere ea? Nu știa el póte dorința femeeĭ și mai'nainte de a se ruga? Știa de sigur, și putea să-ĭ îndepliniască dorința și fără de rugăciune, însĕ dacă-ĭ da copil mai'nainte de a cere, nu s-ar fi arătat buna-voință a acesteĭ femeĭ, virtutea eĭ nu s-ar fi invederat, și nicĭ că ar fi câștigat o ast-fetiŭ de recompensă. Așa dară amânarea eĭ până atuncĭ nu provenia dóră din invidie către Fenana *), nicĭ din rĕutate, ci mai mult din îngrijirea și dragostea către bărbat. Decĭ când tu audĭ că spune scriptura că i-a fost închis Dumnedeŭ pântecele eĭ, și că era scârbită și necăjită pe rivala eĭ, care avea copiĭ, pe când dênsa nu avea, să înțelegĭ de aicĭ că voește a arăta filosofia acesteĭ femeĭ. Pentru că judecă singur: ea avea pe bărbatul seŭ, Elcana, ca sclav al sĕŭ, căcĭ iĭ ḑicea: „aŭ nu sunt eŭ ție mai bun de cât ḑece fiĭ“? de și póte o amăra rivala eĭ, adecă o lua în rîs, și o împungea cu vorbe sarcastice din causa stărpăciuneĭ eĭ, totuși ea nu se apăra, nicĭ nu o blestema, și nicĭ că ḑicea bărbatuluĭ: «resbună-mĕ, fiind-că rivala mea mĕ batjocurește». Aceia avea cu adevĕrat copiĭ, dară și aceasta avea ca contra-balanță iubirea bărbatuluĭ. De aceia și ḑicea el: „nu sunt eŭ ție mai bun de cât ḑece fiĭ“? mângâind'o prin aceasta. Să vedem acum earăși filosofia acesteĭ femeĭ. „Și Ili o a socotit pre ea beată“ (Ibid, Vers. 13), la care privește ce respunde: „Nu socoti pre róba ta ca pre o fată păgână, că din mulțimea multelor mele cugetărĭ, și din mulțimea măhnireĭ mele m-am topit*) până acum“ (Vers. 16). Aceasta cu adevĕrat că este fapt al uneĭ inimĭ înfrânte și umilite, când noĭ nu ne mâniem pe ceĭ ce ne insultă, când nu ne împuținăm, când ne justificăm. Nimic nu póte face inima filosofă, ca scârba și strîmtorarea. Nicĭ un lucru nu este atât de plăcut, ca a fi cine-va întristat și măhnit înaintea luĭ Dumnedeŭ. „Din mulțimea multelor mele cugetărĭ, ḑice, am prelungit până acum“. Pe aceasta decĭ să o imităm cu toțiĭ. Auḑițĭ aceasta voĭ femeilor, care sunteți sterpe, voĭ care doriți copiĭ, auḑițĭ aceasta, ḑic, și bărbați și femeĭ, pentru că și bărbaților se întâmplă de multe-orĭ de a dori copiĭ și a se ruga luĭ Dumnedeŭ. Ascultă ce ḑice scriptura: „Și s-a rugat Isaac Domnuluĭ pentru Rebecca femeea sa, că era stearpă, și l-a ascultat pre el Dumnedeŭ“ (Facer. 25, 21). In adevĕr, că marĭ lucrurĭ se pot face prin rugăciune! Dară să ne întórcem la vorbele Apostolului. „Prin tótă rugăciunea și cererea, ḑice, rugându-vĕ în tot timpul întru Duchul, și la înseșĭ aceasta priveghind cu tótă rabdarea și rugăciunea pentru toțĭ sânțiĭ, și pentru mine“, punêndu-se pe sine tocmaĭ la urmă. Dară ce facĭ Pavele? Te puĭ pe sine-ți tocmaĭ la urma tuturor? «Da, ḑice el. „Ca să mi se dea mie cuvênt, întru deschiderea

*) Cartea I a împaraților, cap. 1. și urm. (Trad.)

*) Originalul e precum urmează: „ὅτι ἐκ πλήθους ἀδολεσχίας μου ἐκτέταχα ἕως νῦν“. Parachimenul ἐκτέταχα este din verbul ἐκτείνω=a prelungi, și nicĭ de cum din verbul τήκω=a topi. Așa dară traducerea justă este: *„că din mulțimea multelor mele cugetărĭ am prelungit (rugăciunea) până acum“*. Trad.

gurei mele, cu îndrăzneală a arăta taina evangheliei, pentru care fac solie în legături". Dară unde aĭ tu solie? «Cătră ómenĭ», ḑice. Vaĭ! cât de mare e filantropia luĭ Dumneḑeŭ cătră noĭ, căcĭ a trimis solĭ din ceriŭ, cari să vorbiască în locul luĭ, solĭ de pace, dară pe carĭ ómenĭĭ prinḑêndu-ĭ ĭ-aŭ pus în legăturĭ, şi nu s-aŭ ruşinat macar de legea comună, după care cel ce are vre-o solie nu pătimeşce nicĭ un reŭ. «Cu tóte acestea eŭ fac solie în legături», ḑice „ca întru dênsa cu îndrăzneală să grăiesc, precum mi sĕ cuvine a grăi". „Lanţul acesta'mĭ este pus de ómenĭ ca să astupe gura mea, şi să nu am curaj, însĕ rugăciunea vóstre va deschide gura mea, ca să spun tóte cele pentru care am fost trimis a spune».

„Eară ca să şciţĭ şi voĭ cele pentru mine, ce fac, tóte vóuĕ le va arăta Tichic, iubitul frate, şi credinciósa slugă întru Domnul". Dacă este credincios, nu va minţi de loc, ci tóte cele adevĕrate le va spune. „Pre care pentru însesĭ aceasta l-am trimis la voĭ, ca să şciţĭ cele pentru noĭ, şi să mângâe inimile vóstre". Vaĭ! câtă iubire. «Ca să nu vé înfricoşaţĭ, ḑice, de ceĭ ce voesc a vĕ spăimânta», căcĭ după cât se vede iĭ eraŭ în marĭ necazurĭ. De alt-feliŭ chiar vorba «ca să mângâe inimile vóstre» aceasta dă a inţelege; «ca să nu vĕ lase, ḑice, de a cădea.»

„Pace fraţilor şi dragoste cu credinţă de la Dumneḑeŭ Tatăl, şi Domnul Iisus Christos" (Vers. 23). Li doreşce lor pace şi dragoste cu credinţă, şi bine a ḑis, căcĭ nu e deajuns numaĭ de a avea pe buze cuvêntul de dragoste, şi în acelaşĭ timp a se amesteca cu ceĭ de altă credinţă. Saŭ că spune aceasta aicĭ, saŭ că-ĭ aţiţă de a avea credinţă într'atâta, în cât să fie cu curaj pentru cele viitóre. «Pace cătră Dumneḑeŭ şi dragoste», ḑice, şi cu drept cuvênt, căcĭ dacă este pace, va fi şi dragoste, şi dacă va fi dragoste, va fi şi pace. „Cu credinţă". Nicĭ un folos nu este de dragoste, dacă nu e credinţa, saŭ maĭ drept vorbind, nicĭ că póte să fie dragoste în alt mod. „Charul cu toţĭ, cariĭ iubesc pre Domnul nostru Iisus Christos, întru nestricăciune. Amin" (Vers. 24). Pentru ce óre a separat el aicĭ pacea de char, căcĭ a pus pacea maĭ sus, eară aicĭ numaĭ charul? «Intru nestricăciune, ḑice, Amin". Ce este „întru nestricăciune"? Adecă cu cumpătare, cu modestie, saŭ maĭ pre sus de cele stricăcióse, ca de exemplu: nu în bogăţie, nu în slavă, ci în cele nestricăcióse. Particula întru este luată în loc de prin. «Prin nestricăciune, ḑice, adecă prin virtute," căcĭ orĭ-ce pĕcat este stricăciune, şi dupre cum vorbim de o fecióră sedusă, tot aşa e şi cu sufletul. De aceia şi ḑicea Pavel: „Nu cum-va să se strice şi cugetările vóstre" (II. Corinth. 11, 3), şi earăşĭ în alt loc: „Intru învăţătură, nestricare, cinste, nestricăciune" (Tit. 2, 7).

*) Ce óre este, spune-mĭ, stricăciunea corpuluĭ? Nu óre desfacerea luĭ totală şi descompunerea luĭ? Aceasta se întâmplă şi cu sufletul, când pĕcatul a întrat în el. Frumuseţa sufletuluĭ este prudenţa, dreptatea; sănătatea sufletuluĭ este bărbăţia, este înţelepciunea şi prosperitatea luĭ. Şi desfrânatul ca şi lacomul este infect, precum infect este şi cel ce se predă pe sine faptelor rele; şi fricosul ca şi laşul este slab, precum şi cel prost este slab de suflet. Incă şi pĕcatele aduc stricăciunea, căcĭ fac pe ómenĭ desfrânaţĭ şi slabĭ, şi la urmă-ĭ trântesc în bóle grele. Când noĭ ḑicem că o fecióră a fost sedusă, nu vorbim aceasta principalmente cu privire la corpul eĭ, ci maĭ mult pentru nelegiuirea facută cu ea, căcĭ pe lângă corp i s-a corupt sufletul eĭ. De alt-feliŭ faptul petrecut cu ea nimic alt n-a fost de cât promiscuitate, şi dacă aceasta ar fi stricăciune, apoĭ de sigur că şi nunta ar fi stricăciune. Aşa dară nu promiscuitatea este stricăciune, ci pĕcatul. Ce alta maĭ cu samă ar putea fi stricăciunea uneĭ case, de cât deteriorarea eĭ? Stricăciunea peste tot locul este o schimbare spre maĭ rĕŭ, o trecere de la starea dinainte la o altă stare de lucrurĭ, la alt obiceiŭ. Ascultă ce spune scriptura: „Tot trupul îşĭ stricase calea sa pre pământ" (Facer. 6, 12), şi earăşĭ: „Omenĭ stricaţĭ la minte" (II Timoth. 3, 8). Corpul nostru este stricăcios, eară sufletul nestricăcios. Decĭ să nu-l stricăm şi pe el. Pĕcatul cel dintĕĭ a făcut corpul stricăcios şi peritoriŭ, eară pĕcatul săvêrşit după baea renaşcereĭ póte strica şi sufletul, şi îl face ca să pótă fi uşor de luat în stăpânire şi

*) Partea morală. Cum că corpul nostru este stricăcios, eară sufletul nestricăcios, drept care trebuie ca noĭ să fim tot-deauna ageri, spre a evita stricăciunea, ca nu cum-va să pătimim cele ce a pătimit bogatul din evanghelie. (Veron).

ros de viermele cel nemuritoriŭ. Viermele nu se atinge de diamant, și chiar de s-ar atinge cu nimic nu-l póte vătăma. Așa dară nu-ți corupe sufletul, căcĭ tot ce e corupt e plin de infecție. Ascultă pe profetul, care ḑice: „Imputitu-saŭ și aŭ putrezit ósele mele de cătră fața nebunieĭ mele“ (Ps. 37, 6). Această stricăciune decĭ, se va îmbrăca întru nestricăciune, pe când aceia nicĭ-odată, căcĭ unde este nestricăciune acolo este stricăciune. Ast-feliŭ decĭ stricăciunea este nestricată, neavênd sfârșit, este mórte nemuritóre, ceia ce s-ar fi întâmplat dacă corpul remânea nemuritoriŭ. Ast-feliŭ dacă noĭ ne ducem de aicĭ avênd stricăciunea în noĭ, avem acea stricăciune nestricată și nesfârșită. Pentru că în adevĕr, a se arde și a nu se consuma, și a fi vecĭnic ros de vierme, fără să fie nimicit, este o stricăciune nestricăciósă, precum s'a întâmplat cu fericitul Iob, carele se strica, se deteriora corporalminte în trecerea unuĭ timp îndelungat, și el totușĭ nu se prăpădia, ci într'una muia bulgăriĭ pământuluĭ rezemându-se pe puroĭ (Iob. 7, 5). Așa ce-va va suferi și sufletul atuncĭ, când viermiĭ vor sta pe lângă el și'l vor róde, nu în timp de doĭ anĭ, nicĭ treĭ, nicĭ ḑece, nicĭ o sută și nicĭ miĭ de anĭ, ci fără de sfârșit. „Unde viermele lor nu móre, și focul nu se stînge“, ḑice (Marc. 9, 44).

*) Să ne temem, vĕ rog, să ne înfricoșăm de acele cuvinte, pentru ca să nu cădem cu faptele. Lăcomia este stricăciune, ba încă o stricăciune maĭ rea de cât tóte cele-l-alte, căcĭ ea duce la idololatrie. Să fugim de stricăciune, și să preferăm nestricăciunea. Te-aĭ lăcomit la avutul altuia? Lucrul de care te-aĭ lăcomit se strică, pe când lăcomia remâne, devenind object de stricăciune fără sfârșit. Mulțămirea trece, pe când pĕcatul remâne intact. Este un rĕŭ mare de a nu se lepăda cine-va de totul din această viață, și mare nenorocire este ca ducêndu-ne acolo să purtăm cu noĭ sarcinĭ de pĕcate. „Căcĭ în iad, ḑice, cine se va mărturisi ție“? (Ps. 6, 6) Acolo este tribunal, și nu este atuncĭ timp de pocăință. Cât nu s-a văĭcărat bogatul acela cătră Abraam? Dară nimic n-a folosit. Câte nu ḑiceaŭ ceĭ ce nu aŭ hrănit pe Christos? Și cu

*) Partea morală. Trebuie a ne teme de amenințărĭ, ca astfeliŭ să fugim de faptele rele; cum că plăcerile trec, eară neacordarea de milostenĭĭ, cum și orĭ-care alt pĕcat, ne face necunoscuțĭ de Dumneḑeŭ, carele tóte le cunósce, și carele ni-a ordonat nóuĕ să facem cele ce contribuiesc la mântuire. (Veron).

tóte acestea aŭ fost aruncațĭ în focul cel nestins și vecĭnic. Câte nu aŭ ḑis și aceĭ ce aŭ făcut fără de legĭ: „Dómne, Dómne, aŭ nu cu numele tĕŭ am prorocit, și nu cu numele tĕŭ dracĭ am scos“? (Math. 7, 22) Și cu tóte acestea nu aŭ fost cunoscuțĭ de el. Tóte acestea se vor petrece atuncĭ, și nicĭ un folos nu vom avea, dacă nu vom face acum binele. Să ne temem decĭ, ca nu cumva să ḑicem și noĭ atuncĭ: „Dómne, când te-am vĕḑut flămând, și nu-ți-am dat să mănâncĭ“? (Ibid. 25, 37) Acum să-l hrănim, nu o ḑi, nicĭ douĕ, nicĭ treĭ, căcĭ ḑice scriptura: „Milostenia și credința să nu-ți lipsască“ (Prov. 3, 3). Nu a ḑis: «fă milostenie odată, saŭ de douĕorĭ», pentru că și feciórele acelea aveaŭ unt-de-lemn în candelele lor, însĕ nu deajuns. Ast-feliŭ că avem nevoe de mult unt-de-lemn, și ca un maslin roditoriŭ trebuie a sta noĭ în casa Domnuluĭ. Fie-care din noĭ să cugetăm la sarcinile de pĕcate pe care le avem, și să așezăm ca contra-balanță bine-facerile nóstre, și încă maĭ multe chiar se punem în cumpănă, pentru ca nu numaĭ pĕcatele să se stingă, dară încă ca dreptățile nóstre să se aibă în vedere la justificarea nóstre. Dacă nu vor fi tot pe atâtea fapte bune, pe câte fapte rele sunt în sarcina nóstră, ba încă chiar maĭ multe, ca ast-feliŭ din cele prisoselnice să ni se calculeze la justificarea nóstră, nimenĭ nu ne va putea sustrage de la pedeapsă. De care fie a ne scăpa cu toțiĭ, prin charul și filantropia Domnuluĭ nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭĭ vecilor: Amin.

FINE

TABLA MATERIEI.

	Pagina
SUBJECTUL	3— 4
OMILIA I (Partea dogmatică. Egalitatea Fiului cu Tatăl)	5— 14
OMILIA II (Păcatul este contra naturei nóstre).	14— 22
OMILIA III (Despre corpul Domnului în cina cea de taină)	22— 33
OMILIA IV (Chreștinul trebuie a face tóte fapte cele bune)	34— 43
OMILIA V (Deosebirea dintre păcatele corporale și cele spirituale)	44— 52
OMILIA VI (Care sunt însușirile dascalului) . .	52— 61
OMILIA VII (Cum trebuie a iubi pe Dumneḑeŭ și pe aprópele)	62— 70
OMILIA VIII (Despre lanțul lui Pavel) . . .	71— 91
OMILIA IX (Prin dragoste e salvată legătura păcei)	91— 90
OMILIA X (Umblarea după slavă deșartă aduce nenorociri în biserică)	99—106
OMILIA XI (Contra Schismaticilor)	107—119
OMILIA XII (Contra idololatrilor și contra diferitelor superstițiuni ce-i predomină) . . .	119—126
OMILIA XIII (Bărbatul prin virtute mai cu samă trebuie a fi superior femeei)	126—137
OMILIA XIV (Nu trebuie a insulta și a vorbi cuvinte próste)	137—146
OMILIA XV (Contra iuțeleĭ, și că stăpânele nu trebuie a bate pe servitóre)	146—154

	Pagina
OMILIA XVI (Dragostea este basa chrestinismului)	155—161
OMILIA XVII (Nu trebuie a vorbi glume próste. Intr'un spirit glumeț e un pustiŭ complect de ideĭ sănătóse)	161—169
OMILIA XVIII (Trebuie a certa pe cel ce greșașce)	169—178
OMILIA XIX (Umilința chrestinească)	178—190
OMILIA XX (Despre dragostea dintre bărbat și femee, și ce se înțelege prin „teama“ ce femeea trebuie a o avea de bărbat) . . .	190—212
OMILIA XXI (Despre creșcerea copiilor in frica de Dumnedeŭ)	212—221
OMILIA XXII (Despre desprețuirea celor pămêntescĭ)	221—233
OMILIA XXIII (Cel ce admiră pământul și cele pămêntescĭ, desprețuiesce ceriul. Despre Pascha nóstră)	234—241
OMILIA XXIV (Cum că corpul nostru este stricăcios, eară sufletul nestricăcios)	241—254

ERATA

Micele greșelĭ tipografice, ca de pildă la pagina 18 rândul 17, pag. 32 rândul 15, pag. 63 rândul 2 de jos, pag. 75 rândul 10 de jos pag. 132 rândul 22 etc. etc. cetitoriul este rugat a le îndrepta singur.

D.054

Și-al meu suflet într-o zi
Ca o pună prăluzire
Într-o toată-a mea ființă

Dar veni atunci răbdarea
Și-mi aduse mângâierea
Și cu ea am lucrat
Tot. Lună-am dobândit